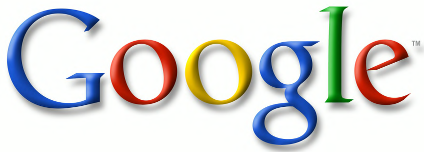

Google

APOLOGETICVS DE PRÆTENSO MONACHATV AVGVSTINIANO

Sancti Francisci, in quo deteguntur, & refelluntur varij errores ex hac vna controuersia exorti.

AVCTORE Fr. LVCA VVaddingo Ordinis Minorum Chronologo

TERTIA EDITIO.

Accessit ipsius Apologetici defensio primùm edita.

LVGDVNI,
Sumptibus LAVRENTII DVRAND.

M. DC. XLI.

Eminentissimo & Reuerendissimo
Principi

IOANNI BAPTISTÆ
PALLOTTO S. R. E.
CARDINALI AMPLISSIMO,
Ordinis Eremitarum Sancti Augustini Protectori, &c.

EMINENTISSIME PRINCEPS.

BFIRMATÆ inter duo nobilissima Sodalitia controuersiæ leuem originem, tumultuarium progressum duobus his tractatulis expono. Rei decernendæ tam mihi promptum fuit te iudicem constituere,

tuere, quàm difficile alterutri parti te arbitrum refutare. Eremitas Augustinianos officio regis, & protegis: religiosos Franciscanos affectu foues, & defendis. Vtrinque benè de te sperandi æqua porrigitur occasio. Sed eam tibi iudicium committendi potissimam ego causam habui, quòd *Iouis & Mineruæ* inuiolatum, & sapiens à te expecto *suffragium*. Primarius Ægyptiorum iudex circa collum imaginem ex sapphiro confectam gestabat, quæ vocabatur *Veritas*. Ego te non tam in lapide sculptam, aut expressam veritatem circumferre, quàm animo, mentíque insitam, & innixam habere deprehendi.

Ælian. variar. histor. lib. 13. c. 34.

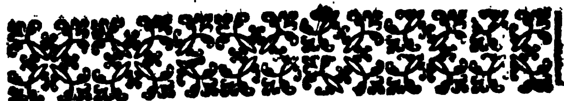
hendi. In ferendis ſententiis *Rhadamanthæum iudicium*, incorruptam & integram in te mentem conſpexi, quam neque odium compreſſit, neque fauor relaxauit. Quemadmodum Sol non alius eſt pauperi, quàm diuiti, ſed omnibus idem; ita tu cauſæ pondus, non perſonæ diſcrimen expendis. Igitur *de vultu tuo iudicium meum prodeat, & oculi tui videant æquitatem.* Ego rem omnem ob oculos manifeſtè aperio, *ex Iouis tabulis teſtes* produco, monumenta ſacra, certiſſima documenta ex Vaticano profero theſauro. Tam tu iſtis fidere poteris, quàm ego tuæ candi-

Pſal. 16. ver. 4.

Prouer. 16. v. 18.

dæ menti. *Iudicium determinat causas*: hanc tu decide, & vtrinque acriter concertantium animos compone. Vale ex Collegio S. Isidori Kalend. Martij 1641.

Fr. LVCAS VVADDINGVS.

LECTORI MEO SALVTEM.

NON est cuius te circa huius opusculi argumentum prę̨moneam: clarum est: neque causam scribendi præfigam, eam habes in ipso operis introitu. Quare responsum hucusque distulerim, dixi in epistola præliminari; hîc adiunxerim, *Platonem pleraque scriptorum cum Adonijs hortis comparasse, qui subitò & vno die nati, celerrimè pereunt.* Lentè & laboriosè satum hoc nostrum, vires magis cepit à tempore, & Horatiano exemplo. Stob. in Ethic. Eclog.

Creuit occulto, velut arbor, æuo. Hor. 1. carm.

Scriptum protensum & diffusum est, si ad vnicum & solum argumentum spectes: breue & contractum

nimis, si aduersi libri molem opponas. Pluribus obiectis oportuit satisfacere: si quid ad rem facit, non omisimus; docto & religioso viro, si non doctè, & ad mensuram respondimus, offensas & conuicia procul fecimus, quia scimus

Plaut. Pan.

Isthunc thesaurum stultis in lingua situm,
Vt quæstui habeant malè loqui melioribus.

Veritatis indagatio sola mihi proposita est, non vltio; & serpentem ignem volui extinguere, non seditionis flabello ampliùs succendere. Tu, quisquis es, lector, in pia causa faue; pro Patre decerto. Si quid deprehenderis erroris, scias non malitiam, aut pertinaciam, sed humanam imbecillitatem & caliginem in causa esse. Si amicè scripseris, corrigam; nemo enim tam promptus ad monendum, quàm ego ad mutan-

dum

dum. Contentionum ſtudium alere nolim, imò à longè deteſtor. Nam & natura mea, conſuetudo, & ſtatus conditio, abhorrent à litigio. Vale.

Facultas Superioris.

CONcedimus facultatem, vt opuſcula duo *de pratenſo Monachatu Auguſtiniano S.P.N. Franciſci* à R.adm.P.Fr. Luca VVaddingo compoſita, & à doctis viris noſtræ Religionis approbata, typis edantur, obſeruatis ſacri Concilij Tridentini, & noſtris conſtitutionibus. Datum ad Aram cœli 3. Nonas Martij 1641.

F. GASPAR SANCHEZ Procurator generalis, & Collegij S.Iſidori Superior.

APPROBATIO.

LEgimus lubenter R.adm. P.N. Lucæ VVaddingi defensum Apologeticum, quo pridem ille Parentem suum defendit. Vtrobique author maximos authores æquauit. In hoc opere *Cæsaris* instar, in priori *Scipionis* : nimirùm hîc non tam opus edit, quàm pristino operi addit *commentarium* : in altero autem Africani instar, imminentem Seraphico Patri ictum propulsauit, & congredientem Italo Patriarchæ Africum auertit. Opuscula sunt mole minuta, materia fœcunda, methodo modesta. Author semper sibi constat, virtute valens, veritate præualens, ipsis *pietate insignis* in *armis*. Ita sentimus in collegio S. Isidori Romæ pridie Kalendas Martij 1641.

Liu. dec. 2. l. 21.

Virg. 6. Æneid.

Fr. IOANNES PONCIVS
S.Theol. Lector.

F. BONAVENTVRA BARONIVS
S.Theol. Lector.

APPRO

APPROBATIO.

VIdi, & cum voluptate perlegi *Apologeticum de prætenso Monachatu Augustinensi, sanctissimi Patris nostri Francisci*, à Patre Fr. Luca VVaddingo Theologiæ professore, & Ordinis Chronologo elaboratum, in quo aduersum PP. Eremitarum conatum apertè refellit, & quàm inanem repetitis ausibus posuerint operam, planè demonstrat. Mecum ita iudicabunt, qui legerint. Iudico itaque, si euulgetur, consultum iri veritati, & vtriusque Instituti concordiæ, Datum in Conuentu Aræcælitano VIII. Kalend. Octobr. ann. 1624.

Fr. ANTONIVS de Salazar.

APPROBATIO.

EX mandato Reuerendissimi P.F. Benigni à Genua totius Ordinis Generalis Ministri, legi *Apologeticum de prætenso Monachatu Augustiniano nostri Institutoris*, à R.P.F. Luca VVaddingo S. Theologiæ

logiæ professore, Ordinis Chronologo exaratum. Sanè puto in suo argumento doctè, & religiosè reuicisse, nec in vllo iustas metas transiliisse. Vtile & gratum tam nostris, quàm exteris veritatis studiosis, spondeo opus futurum; & quod typis dignum probent. Datum ad S. Petrum in monte Aureo Romæ 13. Kalend. Octobr. 1624.

F. ANTONIVS HIQVÆVS
S. Theologiæ professor.

APPROBATIO.

OPusculum Apologeticum R. Patris Lucæ VVaddingi Ord. Minorum Chronologi celeberrimi *de prætenso Monachatu Augustiniano S. Francisci*, legi, nihílque in eo fidei orthodoxæ contrarium reperi. Lugduni in Conuentu Prædicatorum 10. Iulij.

F. CLAVDIVS COCHET Magister & Prior.

F. IOANNES TESTE-FORT.
Doct. Theol. ord. Præd.

Permiss

Permiſsion de Monſieur l'Aduocat du Roy.

VEu l'Approbation cy deſſus, ie n'empeche pour le Roy, que le Sieur Durand face imprimer le liure ſuſdit intitulé, auec deffenſes en tel cas requiſes. Fait ce treizieme Iuillet 1641.

PROST

Permiſsion de Monſieur le Lieutenant General.

VEu les concluſions du Procureur du Roy, nous auons permis l'impreſſion du ſuſdit liure audit Durand, auec les defenſes requiſes. Fait à Lyon ce 14. Iulliet 1641.

SEVE.

INDEX

INDEX PARAGRAPHORUM huius Apologetici.

I. DIsputationis occasio & scopus. 1
II. Refellitur pratensus hic Monachuchatus ex temporum chronologia. 5
III. Contra eundem Monachatum variæ obijciuntur rationes. 23
IV. Respondetur ad opposita argumenta. 41
V. Recensentur & refelluntur huius prætensi Monachatus assertores. 83

Apologetici Defensio.

Sect.I. Referuntur de me conceptæ quærelæ. 144
Sect.II. Quibus ego lacessitus iniuriis. 153
Sect.III. Magistri Marquez authoritas ab ipso propugnatore depressa. 163
Sect.IV. Defenduntur quæ in §. primo Apologetici habentur. 167
Sect.V. Diluuntur obiecta contra §. secundum. 175
§. I Quo anno natus, & mortuus B. Ioannes Bonus. ibid.
§. II. Quo ætatis anno defunctus. 178
§. III. Quo anno conuersus. 181
§. IV. Quando regulam professus sit Augustiniam. 189

§. V. Quan

§.V. *Quando conuersus S. Franciscus, & institutus Ordo Minorum.* 209

§.VI. *Satisfit reliquis quæ habentur in responsione secunda.* 220

Sect.VI. *Refelluntur quæ habentur in responsione tertia contra §. tertium.* 223

§.I. *Stabilitur argumentum deductum ex silentio Authorum Francisco æqualium.* ibid.

§.II. *Roboratur argumentum desumptum ex Bullis Canonizationis S. Francisci.* 234

§.III. *Confirmatur tertium argumentum ab actionibus cum hoc nouitiatu incompatibilibus petitum.* 239

§.IV. *Vrgetur argumentum quartum ex Testamento S. Francisci.* 243

§.V. *Corroboratur quintum argumentum ab excussa veste Eremitica, & noua suscepta desumptum.* 249

§.VI. *Asseritur vltimum argumentum à loci & temporis incertitudine collectum.* 255

Sect.VII. *Respondetur ad ea, quæ in responsione quarta contra §. quartum afferuntur.* 259.

§.I. *Probatur S. Franciscum nunquam vixisse sub habitu Eremitico Augustiniano.* 260

§.II. *Expenditur tota series controuersiæ*

exortæ inter Minoritas & Eremitas Ioannis Boni, circa habitus similitudinem. 270

§.III. *Quam vim habeant coniecturæ à M. Marquez excogitata.* 289

Sect.VIII. *Refelluntur ea quæ in responsione quinta contra §. quintum adducuntur.* 204

§.I. *Examinatur testimonium Henrici de Vrimaria.* ibid.

§.II. *Expenditur Iordanus de Saxonia:* 311

§.III. *Quid sentiendum de constitutionibus Patauinis.* 321

§.IV. *Quid de Ambrosio Coriolano.* 323

§.V. *Quid de Marco Antonio Coccio Sabellico.* 328

§.VI. *Quid de Polydoro Vergilio.* 330

§.VII. *De Iacobo Philippo Bergomensi.* 332

§.VIII. *Expenduntur reliqui Authores Augustiniani.* 338

§.IX. *Authores exteri excutiuntur.* 346

§.X. *Æquiualentia testimonia expenduntur.* 353

APOLO

APOLOGETICVS DE PRÆTENSO Monachatu Auguſtiniano ſancti Franciſci.

Diſputationis occaſio & ſcopus.

§. I.

1 GIT ante quadringentos annos vitam Eremiticam per biennium ante inſtitutum ſuum Ordinem S.Franciſcus Aſſiſias,noſtri ſodalitij Auctor & Rector.Specioſa hinc deſumpta occaſio poſt trina integra ſæcula eum Eremitis Auguſtinianis adiudicandi. Exorientem opinionem, nullo ſtabili innixam fundamento, Minores non tam ſuppreſſerunt, quàm incuriosè neglexerunt, donec latiùs diffuſa vires acquiſiuit eundo,& placere cœpit quibuſdam nouitatum affectatoribus, apud quos. [a] *Negligitur veritatis inueſtigatio, & qui ad ea, quæ fortè & temerè oblata ſunt, potiùs ferantur.* Tandem vnus, aut alter ex Minoritis rem, iam Reuerendis Patribus Auguſtinenſibus perſuaſam, & quæ ad honoris

a Thucyd. lib. 1.

honoris incrementum altis insedit cordibus, euellere nisus est; sed dum efficaciter non egit, conuocauit ad classicum Augustiniani nominis viros, qui effossis vndique aggeribus, sibi charam & honorificam quaque arte vallarent. Scripsit in eos demum R. admodum P. Antonius Daza; nunc in hac Curia pro Minoribus Vltramontanis Commissarius, addiditque ex Volaterrano [b] in suæ sententiæ confirmationem B. Bonauenturam Præsidem egisse in vnione generali Eremitarum S. Augustini, eisque indumenti exterioris formam vniuersaliter superinduxisse. Qua id fide dixerit, modò nec probo, nec approbo. Insurrexit in eum R. admodum P. Ioannes Marquez, Salmanticensis Doctor, vir aliàs eruditus, nec obscuri nominis inter Hispanos, qui licèt absque bile præfatur se acturum, non tamen omnem abiecit, quin demulcendo feriat, & feriendo demulceat. Hic itaque collectis, quæ Iacobus Philippus Bergomas Eremita, primus (vt inferiùs [c] ampliùs probabimus) huius opinionis auctor, & adinuentor variis in locis suorum Supplementorum historicorum: Hieronymus Romanus, eiusdem professionis vir, libro sexto Rerumpublic. mundi, & alibi; atque alij huius religiosi nominis professores ex cogitarunt, peculiari edito volumine de Eremitani instituti origine à capite 21. summo conatu Monachatum hunc Augustinianum S. Francisci persuadere studet. Et tandem aggregatis cæterorum omnium argumentis, additisque suis, & constipatis vndique quibuscumque, etiam obscuris, imò aliquando contrariis testibus, satis se obtinuisse putat,

b *Volater. lib. 21. Anthropo. c. de Eremitanis.*

c *Infra. §. 5. n. 1. & seqq.*

putat, si quam alij ex suis consodalibus certam iudicarunt opinionem, ille saltem probabilem esse conuinceret.

2 Sed neque probabilem esse ego me faciliter conuictum puto; quod vt abundè probarem, sufficeret vt quæ ille pro sua commendanda sententia in medium protulit, ego breuiùs referrem; etenim horum imbecillitas, & exigua, aut nulla, probabilitas, contrariam reddent omnino indubitatam. Sunt namque quædam opiniones adeò in se inanes, vt nec plurimo extra conquisito fundamento, veræ, ne dicam credibiles, appareant, & ipsis, quibus fulciuntur infirmis rationibus, si ad veritatis stateram ponderentur, sua imbecillitate euanescant. [d] *Sicut nix & glacies, quò diutiùs ad Solem exponitur, & diligentiùs puerorum manibus tractatur, eò magis funditur, & colliquatur: at quæ ex natura solida sunt, magis indurantur: ita opiniones falsæ quidem, dum ad rationem expenduntur, diffluunt; veræ autem magis ac magis firmæ euadunt.* Ego vnius huius venerandi Magistri Salmanticensis fundamenta (ex quibus potiora transscripsit, seu Latinitate donauit Reuerendissimus Nicolaus Crusenius, eiusdem professionis vir in Monastico Augustiniano, nuperrimè edito, part. 2. cap. 25.) breuiter, & fideliter referam, & facili negotio expendam; quibus examinatis, & reuictis, cæterorum pereunt opiniones; dum enim omnium arma vnus assumpsit, si in vno omnium ictus retundentur, omnes in vno superari dicentur. Candidè verò & sincerè, quà possum, in hac re agam, à scommatibus, & dicteriis, quæ in seriis disputationibus

Opiniones infirmæ nullo roborantur fundamento.

d *Triuer. in Apophtheg.*

nibus valde displicent,& ipsi argumento nocent, omnino abstinebo; ponderosis rationibus & grauioribus testibus,quidquid protulero,vbicumque possum,semper stabiliens.

Aliena ab hac dissertatione ira & studium.

Neque verò huc me adigunt alieni honoris in- 3
uidia, aut in huiusmodi congressibus ardor vincendi; sed Maiorum imperia,ad quæ profiteor me syncerè hoc certamen inire [c], *Sine ira & studio, quorum causas procul habeo*, atque ad veritatem duntaxat indagandam rationem hanc omnem collimare. Vt quid enim ego molestè feram alienum honorem,qui ex meo consurgit?aut ægrè audiam ex mea gloria suam quemque capessere? An ob id minor,aut vilior meus Institutor,quòd alienam clariorem reddiderit Sodalitatem? Vel an non inde splendidius meum ornamentum, vnde alij sibi etiam auidiùs illud adsciscunt? Non est sanè cur alienæ inuideam felicitati, quæ meæ gloriæ non detrahitur,sed accedit. Vt quid etiam ad concertationem excitabit studium victoriæ, quam æquè meam, & ex aduerso pugnantis facit veritatis aperiendæ desiderium? Illum ipsum, si superuixisset,nec immaturè suorum,sacrarúmque literarum iacturæ haud mediocri decessisset, oraturum non dubitauerim,vt inter nos contendentes veritas superaret.Nec humiliùs,aut indigniùs de iis iudicauerim, qui eius partes sint suscepturi, quàm quòd propriam gloriam non quærant, sed veritatem. [f] *Qui cùm vicerint, & ego vincam, si meum errorem intellexero,& è contrario me vincente illi superabunt. Namque & in libro Paralipomenon legimus, quòd filij Israël processerunt ad pugnandum mente pacifica inter ipsos quoque gladios, & effusio*

[c] Tacit. 1. Annal.

[f] Hieron. epist. 89. ad Princ.

1. Paral. 2.

effusiones sanguinis, & cadauera prostratorum, non suam, sed pacis victoriam cogitantes. Ego profectò non aliud suspicer doctos hos viros præter veritatem venari, neque quidpiam eis charius offerri posse plenâ rei huius notitiâ, per quam dubia omnia tollantur, & pax religiosa firmetur.

Refellitur prætensus hic Monachatus ex temporum chronologia.

§. II.

1 MNEM quam potui, in hac disputatione adhibui operam, vt ex imis ruderibus veritatem eruerem, & diutiùs ruminando negotium, Aristophanis Cleantísque vsus sum lucerna, vt nihil indiscussum præterirem. *Aliena*, vt aiunt, *incepi*, & ad præcipua capita rei historicæ controuersiam reduxi; ad sacra scilicet Pontificia Regesta, Ecclesiasticæ historiæ puros fontes; quæ præcipuâ in me benignitate sanctissimorum Dominorum Gregorij XV. & Vrbani VIII. qui hodie feliciter sacrosanctam gubernat Ecclesiam; Illustrissimi item Domini Scipionis Cobellutij S.R.E. Cardinalis, & Bibliothecarij, singularis mei patroni, & humanitate perillustris viri Domini Nicolai Alemanni, Vaticanæ Bibliothecæ, atque archiui Custodis, mihi licuit tam pro hac aperienda controuersia, quàm pro nostri Sodalitij Annalibus concinnandis, non absque assi-

Adhibita cura pro indaganda veritate.

duo labore, anno 1623. & 1624. perlegere. Acta etiam Beati Ioannis Boni, non quæque, & indigesta (quamuis neque hæc etiam omnino neglexerim) sed veriori trutina librata, atque ex ipsis originalibus processibus, pro pio viro canonizando scripta, duxi consulenda, vt vel ex hoc Solis spiculo, tot ex opposito conglomeratorum testium nubes vltrò discutiantur.

Ex his planè constabit, neque verum, neque 2
probabile esse, quod astruitur de Monachatu Augustiniano sancti Francisci, ita quippe sibi obuiant tempora asserti discipulatus huius sancti Patriarchæ, & magisterij B. Ioannis Boni, vt nec sub illo audiuisse, nec potuisse, euidenter conuincant. Atque vt iam in arenam descendamus; Constantius Laudensis è sancto Geruasio Brixianus Eremita Augustinianus, Theologus Congregationis obseruantiæ Lombardiæ, dum sancti viri Ioannis Boni nomen & famam ampliare, atque ad canonizationem eius intentandam, petendámque animum Vincentij Gonzagæ Ducis Mantuani excitare satageret, scripsit eius vitam ex ipso processu originali, facto per Albertum Episcopum Mutinensem, Priorem sancti Marci, & Præpositum Ecclesiæ Mantuanæ, quibus Innocentius IV anno 8. sui Pontificatus, biennio post sancti viri mortem, conficiendum commisit per suas literas incipientes, *Dignas Domino*, datas Ianuæ, quas transcripserunt idem Constantius ad initium eiusdem vitæ, & ex illo Abrahamus Bzouius ad annum 1249. num. 11. sub datis 15. kal. Iulij; sed

Vita B. Ioan. Boni à Constantio Lauden. descripta.

ſed in Regeſto Pontificio eiuſdem Innocentij habentur ſub eodem anno in ordine epiſtolarum numero 523. datæ 15. Kal. Iunij, quibus etiam ſubiicitur ibidem modus obſeruandus in interrogatione ſuper vita, conuerſatione, & miraculis eiuſdem Sancti, & legitimis teſtibus examinandis. Vitam porrò hanc à ſe tribus libris diſtinctam, atque editam Mantuæ anno 1591. apud Franciſcum Oſannam Typographum Ducalem, dedicatam prænominato Duci Vincentio, præfatur Auctor prædictus ſtatim in limine, ſe totam ad amuſſim ex illo proceſſu extraxiſſe, & concinnaſſe. Idque iterum confirmat libro 3. cap. 46. in operis fine, dicens: *Quidquid in hoc tractatu diximus, totum apparet per proceſſum formatum ad præceptum fel. mem. Innocentij* IV. Hic itaque teſtis domeſticus, omni exceptione maior, lib. 1. cap. 1. ex proceſſu refert ſanctum virum natum anno ſalutis 1168. & cap. 15. eiuſdem libri mortuum aſſerit die 23. Octobr. anno 1249. octogeſimo ſuæ ætatis, quibuſdam additis menſibus, ex quibus quadraginta ait in ſæculo conſumpſiſſe, cæteros verò in eremo traduxiſſe: quod & confirmat libro 2. cap. 35. vbi ait, quadraginta annos conſumpſiſſe in eremo Cæſenatenſi in continua pœnitentia. Quando natus, conuerſus, & mortuus.

3 Quatuor itaque liquent ex hoc annorum calculo. Primum, mortem obiiſſe ſanctum virum anno ſuæ ætatis octogeſimo, aliquoto addito menſium ſpatio, per quod reiicitur illa, quam refert Marquez, g traditio Auctorum, quorum nullum nominat, videlicet, quòd vixerit vir ſanctus annis 90. vel 92. & præ ceteris refellitur

g Marq. c. 26. §. 3.

Ioſephus Pamphilus, qui ad 98. eum perueniſſe ſcripſit in Chronico Auguſtiniano, folio mihi 29. Secundò, liquet illam eius mortem contigiſſe anno Chriſti 1249. cui numerandi rationi ſubſcribunt Abrahamus Bzouius citatus num.10. Aubertus Myræus lib.3. de orig. Monaſt.cap.17. Philippus Ferrar. in catalogo Sanctorum Italiæ ad 23. Octobris, qui Chronica etiam citat Auguſtiniana; & hiſtoria Eccleſiaſtica Mantuana, concinnata per doctum virum Hippolytum Doneſmundum tom.1. lib.4. pag.285. necnon vetuſtæ picturæ ædis ſanctæ Agnetis, Patrum Eremitarum Auguſtinianorum Mantuæ, vbi ſancti viri corpus requieſcit, de quibus mox agemus, atque ipſe citatus Conſtantius in pagina præliminari, dum ante illum annum 1591. quo ſuam hiſtoriam ſcribebat, mortuum ait beatum virum annis tercentum quadraginta tribus, qui recurrunt ad eum, quem ſupputauimus 1249. Corrigendi ergo veniunt ij, quos citat Marquez citatus. §.2. dicentes obiiſſe anno 1222. Pamphilus citatus, Paulus Morigia, [h] & Carolus de Tapia, [i] non adeò vetuſti Scriptores, quibus immeritò connumerat Volaterranum; [l] neque enim tunc obiiſſe, ſed potiùs vixiſſe in Æmilia; magnâ ſanctitatis famâ, clariùs affirmat. Tertiò, liquet natum fuiſſe anno 1168. quod expreſsè affirmant hiſtoria Mantuana relata pagina 261. & picturæ Mantuanæ citatæ, per quod reiicitur parum fundata coniectura Patris Marquez citati, §. 3. hinc inde colligentis, & abſque vllo auctore, aut teſte, ſuſpicantis eius ortum incidiſſe in annum 1130. aut 1132.

[h] *Morigia lib. 1. de orig. religion. c.22.*

[i] *Tapia ſup. authen. in greßi verbo, mona. c.113. n.3.*

[l] *Volater. lib.21. Antropolog. c. de Eremit.*

Quartò

4 Quartò (quod è re nostra præcipuum est) liquet conuersum fuisse Dei virum à sæculi vanitate, & ioculatoria, seu comica arte, quam per varias Italiæ vrbes exercebat, anno 1208. & in fine eiusdem, vel anno proximè sequenti post diutinum languorem expiatâ conscientiâ Episcopo Mantuano, & iam extincta pia genitrice Bona (à qua & à patre Ioanne *Bonhomi*, nomenclaturam *Ioannis Boni* desumpsit) patriæ vale dixisse; & in eremũ Cæsenatensem secessisse. Hic annorum calculus manifestè deducitur ex tertio asserto: nam si ad annum 1168. quo natum esse constat ex irrefragabilibus testimoniis processus, historiæ Mantuanæ, & iconibus ipsius ædis, in qua iacet, adiungas alios quadraginta inaniter elapsos in sæculo, antequam mundo valediceret, vt testatur Constantius citatus,[m] & historia Mantuana pag. 267. imò & ipse Marquez proximè citatus, qui vltra quadraginta concedit, annum numerabis 1208. vel 1209. eius secessus in eremum Cæsenatensem. Ita expresso calculo eum annum assignat historia Mantuana proximè citata; sed & vltra ducentos annos ita legebatur in claustro Mantuano Augustinianorum ædis suprà relatæ S. Agnetis, per quod circum circa viri sancti vita vetustis iconibus exprimebatur. Nam sub simulacro eius conuersionis, quando vanam cœpit vitam detestari, quod ad sacrarij partem, per quam ex tablino, seu claustro ingrediendum sit in ecclesiam, scribebatur eius vitæ in melius commutatæ annus 1208. eumdémque numerum eiusdem ædis Cœnobitæ in restauratis & renouatis annò proximè elapso & præsenti, eiusdem claustri imaginibus

Conuersus anno 1208.

m Constãt. lib. 1. c. 15.

atque in primo emblemate,ſeu ſimulacro eius natiuitatis, quod ad læuam ingredientis ex platea occurrit,repoſuerunt annum 1168.& ſimiliter in aliis imaginibus accommodè diſtribuerunt numeros conuerſionis & mortis,quos ſuprà memorauimus.

Non potuit eſſe præceptor S. Franciſci.

Stabilito iam hoc conuerſionis anno, etiam 5
ex ipſis Patribus Auguſtinianis, atque eodem, in quo requieſcit loco, cauſam nos euiciſſe putamus. Neque enim hominis hoc anno conuerſi potuit eſſe diſcipulus Franciſcus, qui iam antè aliorum factus erat præceptor. Id facili negotio conſtabit ex annorum computo, quo vſi ſumus ad finem Apparatus noſtrorum Annalium, & ad annum 1226. quo Franciſci mortem narramus; ſed & hîc vno vel altero teſte irrefragabili id breuiùs, ſed efficaciter oſtendimus. Controuerſia eſt de hoc Monachatu Auguſtiniano S.Franciſci ſub illo biennio, quod interceſſit inter primam & ſecundam eius conuerſionem, vt vel ipſe Marquez citatus §.2. notat: nullus enim ante primam, dum adhuc ſæcularis erat, Auguſtinianum dicet; neque poſt inſtitutam in ſecunda Minorum Religionem ad aliam conuolaſſe contendet. At prima illa conuerſio S. Franciſci à ſæculi vanitate incidit in annum 1206. ſaltem inchoatum, vt in prædicto Apparatu ex multis probauimus, & vel hac conuincimus ratione,quòd recepta ſit ſententia probatorum Auctorum, quos reiicere non licet, Thomæ Celani [n] Franciſci diſcipuli & ſocij, Bonauenturæ, [o] Mariani, [p] & Antonini [q] Florentinorum, aliorúmque plurium, Franciſcum deceſſiſſe anno

Quando conuerſus S. Franciſcus.

Apparat. annal.§.4. in fine.

[n] *Celan.in legen.M s.*

[o] *Bonau.c. 15. & 16.*

[p] *Marian. lib.1.§.29.*

no vigesimo à prima conuersione, à secunda verò decimo octauo. Ita expressè habent citati auctores. Thomas Celanus: *Sanctissimus Pater noster absorptus est in æterna claritatis abyssum anno Christi 1226. qui fuit vigesimus à prima eius conuersione, & à secunda, quando incepit ordinem Minorum; decimus octauus.* Sanctus Bonauentura cap. 15. Legendæ maioris obiisse ait, *Anno Dominicæ Incarnationis millesimo ducentesimo vigesimo sexto, quarto Nonas Octobris*, cùm iam antè cap. 14. mortuum dixisset, *biennio ab impressione stigmatum, anno videlicet à sua conuersione vigesimo.* Marianus Florentinus, *Obdormiuit sanctus Pater in Domino 4. Nonas Octobris Sabbato in serò, anno videlicet 1226. ætatis suæ anno 45. à prima sua conuersione anno vigesimo, ab institutione verò Religionis anno 18.* S. Antoninus. *Anno Domini millesimo ducentesimo vigesimo sexto, quarto Nonas Octobris, Pontificatus Domini Honorij III. anno vndecimo, ætatis verò suæ quadragesimoquinto, à prima sua ad Deum conuersione anno vigesimo, ab institutione Religionis decimo octauo, ex quo scilicet cœpit habere Fratres, post diutinam infirmitatem, & grauissimos dolores, ex hoc sæculo migrauit ad Dominum.* Secunda itaque conuersio sancti Francisci, & inchoatio Religionis Minorum, incidit in annum 1208. sub quo adhuc non recessit, vel tunc recessit à Mantua, qui futurus erat eius magister in eremo Cæsenatensi, in qua contendunt communiter Patres Augustiniani tirocinium absoluisse, & professionem emisisse.

q *Anton. tit. 24. 7. §. 6.*

Thomas Celan.

Bonauent.

Marian.

Antonin.

6 Quando itaque potuit esse Beatus Ioannes

Bonus

Ex chronologia probatur non potuisse S. Franciscum sub Ioan. Bono audire.

Bonus instructor sancti Francisci? An anno 1209. quo peruenit Cæsenam, & iam Franciscus sui instituti sectatores habebat, quos erudiret? An etiam anno anteriori 1208. in quem item potuit incidere calculus annorum quadraginta malè exactorum in sæculo, & à quo potest incipere numerus cæterorum quadraginta, quibus in illa vixit eremo? Atqui hoc etiam anno plenè instructus erat Franciscus in via Domini, & per eam iam cœpit sub noua & Euangelica norma instituere Ordinem Minorum, præsertim cùm non statim vt peruenit ad solitudinem Cæsenatensem Beatus Ioannes Bonus, cœperit coruscare miraculis; neque (vt ex opposito ait Iuuenalis [r] de vitiosis; *Nemo repentè fuit turpissimus*) ex tempore illico sanctissimus, aut adeò celebris euasit, vt ipso sui secessus anno vndique peruolaret fama eius, & ab Assisio Cæsenam longè maiori (vt statim monebo) terrarum tractu, quàm Marquez [s] existimarit, se quæsitum, & visum attraheret Franciscum. Sanè Iordanus de Saxonia, [t] quem tantopere vbique Marquez laudat à fide, & vetustate, primò apud Budriolum Cæsenatensis diœcesis domunculam quandam de consensu Diœcesani construxisse, & ibidem vitam Eremiticam in arctissima pœnitentia duxisse scribit, antequam fama conuersationis eius per loca vicina crebresceret, quod & ipse dissertator [u] probat. Eodémque modo habetur in Bulla *Admonet nos*, Innocentij IV. seu in relatione in eadem contenta, quam Marquez [x] transscripsit, & inter codices Illustriss. Alexij de Meneses Archiepiscopi Braccarensis eiusdem instituti, atque in archiuo Augustiniano-

r *Iuuenal. Satyr. 2.*

s *Marquez c. 24. §. 4. & c. 26. §. 4.*

t *Iord. in vita frat. lib. 1. c. 8.*

u *Marquez c. 26. §. 5.*

x *Marquez c. 13. §. 17. & cap. 22. §. 5.*

rum

tum Romano monet posse inueniri. At obiter admiror, si non aliunde mysterium percipio, cur ex nullo horum locorum lacunam hac in Bulla suppleuerit illa ex parte, vbi in margine notat non potuisse legi; vel magis mirum esset, si vtrobique apud Augustinianos locus iste esset corrosus, non dico corrasus. Ego illud præstabo obsequij, vt ex Regesto Pontificio prænumerati Innocentij, vbi sub anno 10. num. 635. folio 263. pag. 2. idem habetur Diploma, locum hiulcum & mancum restituam. Ita porrò scriptum: *Sanè ad audientiam Domini Papæ peruenit, quòd bo. me. Frater Ioannes Bonus* (hîc lacuna) *primus* (hoc illud vnum verbum, quod legi non poterat, nolo dicere, non placebat) *in Ordine vestro, primam apud Budriolum Cæsenatensis diœcesis, de concessione Diœcesani loci eiusdem domum incepit, & dum fama conuersationis eius per loca vicina crebresceret, & plurimi conuerterentur ad eum, &c.* Si ergo tempus expectandum erat, vt domum illam extrueret, & fama per vicina (non dico remota, qualis erat tractus Assisius) loca crebresceret, ante annum saltem 1209. non poterit ei rationabiliter tradi Franciscus in discipulum, multò minùs dici apud eum tirocinium explesse, aut professionem emisisse. Iam enim tunc aliorum erat præceptor Franciscus, &, vel ipso Marquez [y] adstruente, iam Minorum Ordinem instituit. Videri ergo neque veram, sed neque probabilem (quod solum contendebat Marquez) esse opinionem hanc de Monachatu Augustiniano S. Francisci; neque enim (vt præmonuimus) fuit, neque esse potuit, supposito certo hoc annorum computo, Beati Ioannis Boni

[y] Marquez c. 26. §. 2.

S Francisci couersio omnino deceptos suos, qui de tali discipulatu contendunt. Deinde de hac re monitus à Vicario Episcopi, addidit, facili remedio, causam scilicet exoriendæ controuersiæ tollendo ex iconibus, satisfactum iri Minoritis. Quid? quòd & ipse Constantius Laudensis, dum omnia refert ex processu, multósque narrat habuisse Ioannem Bonum discipulos, neque verò hunc tanti nominis vellet excludere, syncerè tamen innuat nullam esse in processu huius rei memoriam, sed dicat se non debere tacere sanctum Franciscum his interfuisse discipulis, dum illud, inquit, non tacuerunt Petrarcha, Sabellicus, Alexandri, nescio qui, & Episcopus Signinus, de quorum fide nos ampliùs agemus inferiùs. [e] Quid? credibile est in processu coacto post apotheosin, seu canonizationem S. Francisci, vbique tunc celeberrimi, & amplissimi instituti auctoris, nullam agendam esse mentionem ad laudem & commendationem B. Ioannis Boni, si quoquo modo fuerit Franciscus eius discipulus? Anne parum cederet in ornamentum tanti magistri, tantum etiam habuisse sectatorem? An adeò exiguus decor, tanti nominis virum prȩter alios erudiisse ad iustitiam? ***Qui ad iustitiam erudiunt multos***, inquit sacer Textus [f] ***quasi stellæ fulgebunt in perpetuas æternitates.*** dignè quidem, dum, teste magno Dionysio, [g] constet, ***diuinarum omnium perfectionum diuinissimam hanc esse perfectionem.*** Adeò ergo insignis splendor negaretur B. Ioanni Bono, reticendo tantum erudiisse discipulum, vel ipsi Ioannis auditores & socij, qui præcipuè res sui præceptoris in sacra acta, & processum redegerunt, sibi etiam tantam occlu

e *Infra* §. 5.

f Dan. 12. v. 3.

g *Dionys. Areop. relatus à Carth. in c. 12. Dan.*

occluderent gloriam, ne dicerent ſocium & comitem ſui diſcipulatus ſanctum habuiſſe Franciſcum?

Exactius examinatur quando natus Ioan.Bonus.

9 At adhuc ſcrupulum dices ſupereſſe circa tempus conuerſionis Ioãnis Boni,& computi rationem,quo manifeſtè nos euiciſſe putamus.Etenim longè anteriorem facit Marquez eius natiuitatem , ortúſque tempus aſſignat annum 1130. vel 1132. At quo expreſſo auctore?Nullo; qua manifeſta ratione? nulla ; qua certa deductione? prorſus nulla ; hac vnica coniectura, quòd mentionem eius agant Genebrardus circa annum 1171. Iacobus Gualterius circa 1159.& Philippus Bergomenſis tempore paulò inferiorem ſancto Guilielmo Aquitanico conſtituat. At examinemus parum hos annorum calculatores, videamúſque an pro probatis ipſe Marquez admittat. Ego in annorum ſerie primum, quem producit , Genebrardum admittam , dummodò teſtimonium eius ille ratum habuerit.Illud porrò eſt : *Ordo VVilhelmitarum , ſeu Guilelmitarum (quos vocant Eremitas) ſumpſit initium à Ioanne Bono Mantuano* (teſtéſque producit Sabell.Ennead.9.Faſcicul.temp.) *nomen autem à Guilielmo Aquitaniæ Duce,& Pictanienſium Comite , qui eam familiam condidit , vt ſectarentur collectam ex diui Auguſtini operibus regulam.*

Genebrardus.

Quàm pauca hîc probabit Marquez ? quod fermè verbum non refutabit ? Admittet Guilielmitas à B.Ioanne Bono, nonnullo tempore poſteriore,ſumpſiſſe initium? vel ſimul cum Ioanne Guilielmum eam familiam condidiſſe , dum duos hîc videtur Genebrardus aſſignare vnius, eiúſdemque ſodalitatis

B condi

Quorundam dubiũ circa Augustini regulam. conditores? An item sine stomacho,& bile concedet Genebrardo S. Augustinum non præscripsisse Eremitis regulam,sed eos sectari quandam ex S. Doctoris operibus collectam? Noui certè circa hoc, nimirùm de non præscripta Fratribus regula per Augustinum, non dissimilem, neque alienum esse aliorum sensum, idque non paucis asserere; quorum rationes nouissimè stabiliit Criticus Augustinianus,auctor in operibus sanctissimi Doctoris non ineruditè versatus. *At istic mihi non adeò seritur, neque metitur*, vt rem hanc modò velim examinare. Hoc vnum scio, illud nequaquam nostrum dissertatorem admissurum, neque in vllo suo asserto placiturum ei testem,quem primum produxit annorum calculatorem.Neque sanè in computo annorum testibus à se productis concordat Genebrardus. Sabellicus [h] enim lib. 5. sub Innocentio III. qui electus est anno 1198. ita habet: *Per id tempus Eremitanus ordo instauratus est, cùm temporum iniuria penè ad interitum perductus esset. Instaurationis auctor Ioannes Bonus Mantuæ natus, eiusdem vir professionis.* Et lib.6.postquam longiorem fecit sermonem de Dominicana & Franciscana sodalitatibus,addidit: *Eremitanus ordo, qui erat iam prapemodum extinctus, instauratur.* Fasciculum temporum (cuius auctorem Vernerũ Carthusianum aiunt Trithemius, Posseuinus, [i] & Bergomas [l]) secum pugnantem,vel eadem confusè & & variè repetentem, conciliandum offero meo dissertatori. Sub Alexandro III. ita habet: *Ordo Guilhelmitarum sancto Guilhelmo Eremita, olim Duce Aquilegien nomen & originem traxit. Eius*

Pluribus de hoc agunt Simō Verʃinus & Bernardus Vindingus.

h Sabel. Ennead. 9. lib. 5. & 6. in princ.

Trith. de scriptor.

i Posseuin. in Appar. Bergom. in supp. supplemẽti lib. 16 ad an. 1490.

discipu

discipulus fuit sanctus Albertus Eremita, qui ordinem istum educauit. Sub Clemente III. agit de sancto Dominico & Francisco, & deinde addit. *VVilhelmus Parisiensis incepit ordinem Augustiniensium, qui etiam dicuntur Mēdicantes.* Quid hîc certum, aut constans meus admittet dissertator? aut quod hîc vestigium Ioannis Boni (de quo nec vnum in toto opere habet verbum, vt ipse Marquez [m] aliàs notauit) vt Sabellici & temporum Fasciculi auctoritate, eum ad annum 1171. reducat Genebrardus?

[m] *Marq.* c. 13. §. 5.

10 Secundus mei dissertatoris testis, Iacobus Gualterius, aliquantò anteriorem, nempe anno 1159. Ioannem Bonum constituens. Atqui eadem huius & Genebrardi vitia historiæ; illius enim verba transscripsit, *Ordo*, inquit, *Guilielmitarum à Ioanne Bono inchoatus, is quidem sic appellatus à sancto Guilielmo Aquitaniæ Duce, Pictaniensique Comite, qui illum sub regula ex sancto Augustino collecta formarat.* Testes adhibet Genebrardum in Alexandro III. verè vtique, vt iam vidimus ex eius verbis, quæ hîc Gualterius repetit; & Onuphrium ann. 1160. sed hunc immeritò quidem, cuius ibi hæc verba duntaxat: *Ordo Fratrum Eremitarum S. Guilielmi sub regula S. Augustini à Guilielmo Aquitaniæ Duce factus.* Tertius ille oblatus à dissertatore testis Philippus Bergomas, videamus quàm paruo tempore Ioannem Bonum Guilielmo Aquitanico iuniorem constituat. Profectò tam in Supplemento Chronicorum, quàm in huius Supplementi supplemento (quorum vtrumque an viderit Marquez, & an huius esse putauerit auctoris, agemus

n §.1.n. 10. inferiùs) [n] Guilielmum reponit ſub anno 1157. & Ioannem Bonum ſub anno 1199. Vide quæſo, quàm egregiè, quàm ſcitè ſubductis, & additis calculis, ex his fidis teſtibus numerum deducat diſſertator anni 1150. aut 1132. vt tunc natum dicat Beatum Ioannem Mantuanum.

11 Huc vſque examinauimus, & apertè refellimus determinatos quoſcumque annorum numeros, quibus diſſertator, vel clariùs aſſerebat, vel veroſimiliùs colligebat, natum, aut mortuum beatum hunc virum. Reſtat adhuc vnus indeterminatus ex Antonino allatus annorum calculus, ex quo velit dedúcere diſſertator non ſolùm ante annum 1200. floruiſſe pietate & miraculorum gloria Ioannem Bonum, verùm etiam circa illud tempus poſt multos tranſactos annos ſub forma Anachoretica, introductam in Iambonitarum congregationem, regulam, & normam vitæ Auguſtinenſium, atque ipſum congregationis auctorem ante annum prænumeratum 1200. videlicet 1198. idem vitæ genus ſuſcepiſſe. Verba Antonini, ex quibus hæc videntur deduci, illa ſunt: *Circa annos Domini* 1200. *tempore Innocentij I I. fuit vir magnæ ſanctitatis, nomine Ioannes Bonus, de Mantua oriundus, ſolitariam agens vitam, qui nimia abſtinentia, & inſueta claruit, & miraculis multis*. At quàm parum hinc colligi poſſit, quis non videt? Quid hîc determinatum, aut certum vnde haberi poſſit firmiter natiuitas, conuerſio, initiatio ſub Auguſtino, aut vitæ conſummatio? In vniuerſa, quam refert, vita ſancti hominis, nullum tempus aſſignat, rei cuipiam ab eo

Examinatur adhuc tempus ex Antonino.

factæ,

factæ, vel ortui, aut interitui, neque vnum quidem verbum habet Augustinianensis regulæ, aut sodalitatis, neque vnde possit deduci, fuerit ne huiusmodi professionis; nisi illinc aliquid velis venari: *Matre defuncta, à Mantua recedens ad partes Romandiolæ secessit propè Casariam*, (lege Cæsenam) *ad milliare vnum, vbi in quadam eremo mirabilem pœnitentiam fecit; concurrentibus ad manendum cum eo aliis Eremitis.* At non omnes Eremitæ, Augustiniani, neque huius solius Ioannis Eremitæ vitam exarauit, aut transcripsit Antoninus: Gesta refert [o] alterius Ioannis Eremitæ; & Eremitarum Magistri, etiam Augustino ipso senioris, quippe de quo sanctus agit Doctor libro de cura pro mortuis agenda c. 17. Ruffinus lib. 11. cap. 19. & Euagrius in Vitis Patrum. Item [p] alterius etiam Ioannis Eremitæ miræ sanctitatis, de quo Palladius vit. 60. Non verò idcirco hæc memorauerim, vt constanter negem Ioannem Bonum Augustino nomen dedisse, sed vt insinuem nihil huiusmodi colligi ex Antonino. Porrò neque temporis certi quidpiam habetur ex ambigua mensura voculæ, *Circa*; cuius tanta mensurandi latitudo apud Chronologos in referendis iis, quæ certis annis non constant, vt sub decennio, & sæpius vltra; quoscumque numeros à parte anteriori, vel posteriori liceat effingere, cuius rei exempla vbique sunt obuia apud Annalistas. Adde quòd non possit ex Antonino probari, quam vitæ partem tunc egerit Ioannes Bonus, dum statim vniuersã referat: neque magis liceat ex illis verbis: *Circa annos Domini* 1200. *tempore Innocentij fuit vir magnæ sanctitatis, &c.* ascendere

[o] *Anton. titul.* 15 *cap.* 8.

[p] *Ibid.* §. 6.

ad annos anteriores,vt suo consulens argumento facit dissertator, quàm descendere ad posteriores,& subsequentes, vt æquiùs & veriùs faciendum esse ex discussa hac annorum serie largiùs,sed vtiliùs monstraui.

Video ex relatis dissertatorem diligentem & 12
sedulam posuisse operam in vestigandis, & calculandis vitæ huius sancti viri annis, vt ex iis inferret quando Anachoreticam; quando Monasticam subierit; nihilque ait se adeò desiderasse, quàm quòd esset, qui in hac re facem præferret. At incidit in vnum, cuius vestigium terere posset,& ex eo deuenire in cognitionem, & indagationem vitæ, quam diximus Ioannis Boni,à suprà nominato Constantio Augustiniano descriptam. Porrò is est Abrahamus Bzouius, qui ex hoc Laudensis opusculo refert sanctum virum obiisse anno,quem superiùs certum statuimus 1249. statímque citat Constantium Laudensem in illa vita. Solum hunc numerum annorum, vtpote suo intento incommodum, & longè à suo argumento alienum,reticuit ex omnibus, qui quoquo modo, etiam inepto, oblati sunt à quibusuis auctoribus, vt hucusque ostendimus. Neque quidem negare poterit hunc se vidisse, etenim Bzouium hoc ipso loco citat, vel ex eo Bullam Innocentij IV. vt digna probet elogia sancto viro affigenda, & clausulam ex eodem Bzouio transscribit prædictæ Bullæ, quam perperam dicit hunc auctorem verbatim habere ann.1251.§.8.numer.19. cùm illam referat ann.1249. num.11. Idque obiter monuerim circa illas literas Pontificias in Regesto Vaticano

Bzou. in annal.

Marq. c. 23.§.2.

cano in ipsa Bulla, non vt habet Constantius, & ex eo Bzouius, *patrem*, sed *fratrem Ioannem Bonum Eremitam*, duntaxat haberi, & similiter in regulis præscriptis circa testes examinandos, atque in earum titulo inscribi; quasdámque voculas huius Bullæ perperam positas, restituendas esse ad dictum autographum archiui Vaticani.

Contra eundem Monachatum variæ obijciuntur rationes.

§ III.

1 IAM ex ipsa temporis ratione abundantissimè constare puto, quàm inane posuerunt studiū Patres Eremitæ in asserendo hoc tirocinio Augustiniano sancti Francisci. Placet autem & alias addere rationes, earúmque pondus, quod attenuare intentauit Marquez q fideliori trutina librare. Prima sit, rei tanti momenti, quanti semper iudicatum est, religiosæ vitæ genus solenni voto subire, atque demum alio illud commutare; nullum ex omnibus sancti Francisci domesticis, aut vetustis vitæ Scriptoribus verbum vllum fecisse; non tres socios, Ruffinum, Angelum, Leonem, quorum iste erat à secretis, & à conscientia; non Thomam Celanum, socium item & discipulum, in prima, quam contexuit ad præceptum Gregorij Noni, Legenda, nec in secunda longiori composita ex mandato Capituli, seu synodi generalis; non Bonauen-

q Marq. c. 24.

Nullus antiquorum historicorum huius meminit Monachatus.

nauenturam in maiori item, aut minori Legenda; non Bernardum à Bessa, Bonaventuræ socium, in alia vberiori; non Ioannem à Ceperano, Sedis Apostolicæ Notarium, in vita sancti viri à se copiosè exarata; non Vincentium Beluacen. non Antoninum Florentinum, non demum alios quoscumque vetustos Scriptores. At credibile non est omnes tacituros rem suo tempore, vel paulò anteriori transactam, cuius supererant testes, & huius asserti Monachatus condiscipuli Patres Eremitani. Argumentum hoc inde maiorem vim obtinere debet apud nostrum dissertatorem, quòd ipse simili vsus sit, [r] vt omnino negaret S. Bonauenturam præfuisse vnioni generali Eremitarum, quia eius vitæ scriptores huiusmodi non meminerint præfectu ræ.

r Marq. c.4.§.11.

2 Respondet tamen ex Bergomate Marquez, quòd non omnia possumus omnes, neque sancti Euangelistæ vnum & idem de Christo scripserunt, & tamen vera omnes scripserunt. Admitto non omnes omnia posse, nec scire, neque omnibus omnia constare; at vt res notabilis, & scitu non tam digna, quàm necessaria, nulli innotesceret, hoc illud mirum. Non ego contendo, vt res quæque sancti Francisci omnibus patuerint, sed alicui saltem grauiores innotuerint. Non omnes Euangelistæ, (vt exemplo vtar mei dissertatoris) omnia eadémque scripserunt; at quod vnus omisit, alter suppleuit, & præcipuas, fideíque nostræ proficuas, Christi actiones notauit. Demus hanc Francisci ignorasse Bonauenturam, vel alium quemque ex suprà citatis vitæ sancti viri Auctoribus,

Vetusti auctores huius Monachatus non meminerút.

tibus, an & eam omnes nescierunt? nullus ex omnibus rem ex natura sua notissimam, in omnium oculis patulam, solenni professione firmatam, exteriori tessera cõtestatam, potuit adipisci? Russinus Assisias conterraneus, qui incedentem vidit per illud biennium in habitu illo Eremitico; Leo confessarius; Angelus anno sequenti ab exuta veste Eremitica ad sodalitatem admissus, vitæ eius primi scriptores, rem notissimã, tunc actam ignorarunt? Thomas à Celano, ab ipso Francisco educatus, illam prorsus nesciuit? aut scitam tacuit in historia, quam offerebat Gregorio Nono, Francisco familiari, & vitæ totius conscio? Neque etiam Bonauenturam latere potuit, cui, vt res omnes S. Francisci ad posteros transmittendas, certiùs constarent & clariùs, *adierit*, ipso teste, *locũ originis, conuersationis, & transitus viri sancti, & cum familiaribus eius adhuc superuiuentibus collationem de iis habuit diligentem, & maximè cum quibusdam, qui sanctitatis eius & conscij fuerunt, & sectatores præcipui, quibus propter agnitam veritatem probatámque virtutem fides est indubitanter adhibẽda.* Quam ergo nullus ex probatissimis lectissimísque Historicis sciuit, aut retulit, quis dicet historiam quibusdam postea sæculis ab aliis, rem suam agentibus, & honori consulentibus, excitatam, ad fidem admittendam? Quis à suspicione & censura supposititiæ poterit vendicare? Qui actionem aliquam seriam, aut grauem Christi ab omnibus Euangelistis (vt in dissertatoris hæreamus exemplo) prætermissam in medium afferret, nec eam certa traditione à Christi familiaribus, aut coæuis deducta, vel reuelatione certa *Bonau. in proleg. legenda.*

comprobaret, nonne exſibilaretur? nonne tanquam temerarius reiiceretur? & quidquid vltra Euangelicam hiſtoriam produceret, reputaretur apocryphum? Hîc hiſtoriæ Auctores noui, vt
s §.5.n.1. & ſeqq. ſtatim probabo? [s] hîc traditio nulla, nec prætenſa reuelatio, hîc altum in Auctoribus coæuis totius rei ſilentium; quam ergo merebitur fidem, aut nomen? Noui hîc dicturos, etiam illos Franciſco familiares, non adeò altum ſiluiſſe rem hanc, vt ſaltem per periphraſim, aut ſignis probabilibus eam non expreſſerint: agunt enim de habitu Eremitico, corrigia, calceis, & baculo ſancti Franciſci, Eremitarum ſancti Auguſtini teſſeris notiſſimis. At quàm à re Auguſtiniana hæc aliena ſint, & quàm parum ſibi his ſignis concilient, largiùs, & palam inferiùs
t §.4.n.2. [t] oſtendam.

Neque Pontifex inter canonizandum.

Secunda ſit; nullam fieri mentionem, aut ſuſcepti, aut derelicti, huius Auguſtinenſis Monachatus in vlla ex Bullis, quas Gregorius Nonus dedit, vel ad eius canonizationem intimandam, vel ad eius laudes celebrandas, quarũ plures ſub eodẽ miniſtraui Pontifice in noſtris Annalibus.
Anno 1228. & ſequent. At in apotheoſi illorũ, qui veteres relinquũt Religiones, vt nouas inſtituant, laudis loco hoc celebratur in Pontificiis literis, quibus canonizationem denunciant. Ita expreſsè refertur de ſanctiſſimis Patriarchis Dominico & Franciſco de Paula; de illo hic ipſe Gregorius in Bulla, cui initium, *Fons ſapientiæ*, ita inquit. *Qui gerens à pueritia cor ſenile, ac in mortificatione carnis eligens viuere, vita requiſiuit auctorem, & Deo dedicatus, ac in Nazaræum ſub Beati Auguſtini regula conſecratus, &c.*

&c. quibusdam interpositis. *Pastor & dux inclytus in populo Dei factus, nouum Prædicatorum ordinem instituit.* De isto verò, Leo Decimus in Bulla, *Excelsus Dominus*, refert eum, *in sortem Domini electum, annum integrum peregisse in Ordine Minorum in Conuentu sancti Francisci ciuitatis sancti Marci*, & mox Ordinem Minimorum instituisse. Quid ergo? Credibile est Gregorium Nonũ, cum Francisco per annos plures conuersatum, & summè ei familiarem, cui præclara quæque eius vitæ erant perspecta, teste ipso Põtifice in literis canonizationis, *Mira circa nos*, incipientibus, *Cùm igitur gloriosa*, inquit, *vita ipsius insignia, & multa familiaritate, quam nobiscum habuit in minori officio constitutis, plenè cognita nobis essent*; credibile est, inquam, Pontificem hunc religiosum hoc vitæ genus, à Francisco susceptum, & solenni voto firmatum, ignoraturum, aut hoc ei laudis negaturum, vt non referret istud eius encomium, & vitæ spiritualis initium ac formam, præsertim cùm amplissimo & graui stylo sub multis sacræ Scripturæ formulis eius exprimat à mundo recessum, quo tempore contenditur hunc subiisse Monachatum?

4 Tertia, quòd biennio illo prætensi Monachatus quædam notissima, & omnium consensu probata peregerit, quæ Eremicolatum regularem, saltem in remota regione non compatiuntur. Tres restaurauit ecclesias, sancti Damiani Martyris, sancti Petri Apostolorum Principis, & sanctæ Mariæ Angelorum; sanctorum etiam Apostolorum limina Romæ visitauit, teste Bonauentura, [u] & Alexandro Aquilano [x] præter cætera,

Plura fecit tunc, quæ Monachatũ nõ compatiuntur.

u *Bonau. cap. 2.*

x *Aquil. in Chron. ord. Min.*

cætera, quæ nostram notitiam subterfugiunt: Quod quæso itineri Romano, & peractis in eo pietatis officiis? quod etiam trium ecclesiarum restaurationi in vno biennio superesset tempus religiosæ vitæ in distanti procul regione obeundæ; addiscendæ, & voto solenni firmandæ? Facilè occurrit Marquez, y dicendo non comparandam trinam illam ecclesiam amplissimo, & ad prodigium magnifico templo sancti Laurentij *del Escorial*, Philippi II. Regis Hispaniarum operi & monumento verè regio, verè orbis miraculis annumerando; sed censendas adeò humiles, quales infra biennium potuerint absolui. Adhuc illæ ipsæ, eâ quam tunc acceperunt magnitudine & mensura extant, & quàm humiles sint omnibus apparent; neque dubitamus an eas restaurauerit infra biennium, sed an in illo biennio vltra earum fabricas potuerit negotium adeò serium & prolixum subire; qualis est regularis vitæ tirocinium, & secessus in longinquam regionem, sub præceptoris ferula; & cura intra monasterij septa delitescendo? An vltra tempus in re tanti momenti insumptum, potuerit præter alia Romam ire, & tres ecclesias, quantumuis humiles, restaurare, iens & rediens Assisio, & ex eremo Cæsenati? Hoc inquirimus, in hoc candidi & synceri viri requirimus iudicium. At non adeò distat ab Assisio Cæsena, inquit Marquez, vt non potuerit & illic profiteri Augustinianum institutum, & statutis temporibus venire Assisium, ad reparandas prædictas ecclesias. Spatium enim sexaginta mille passuum, seu viginti leucarum Hispanicarum, quod inter vtram

y Marq. c. 24. §. 4.

vtramque vrbem ex Ortelio mensus est, [z] non adeò magnum putat, vt hinc inde spiritu Apostolico, & ad morem animalium mysticorum Ezechielis: [a] *Quæ ibant & reuertebantur in similitudinem fulguris coruscantis*, non potuerit hinc inde vir sanctus discurrere, & sæpiùs ire Cæsenam, atque Assisium reuerti. Verè in mensura errauit Geometrica, atque ascensum, descensumque interiacentis montis Apennini in planitie dimensus, [b] *Posuit praua in directa, & aspera in vias planas*. At ego (si verba illa mihi liceat vsurpare) [c] *ponam iustitiam in mensura*, & arguam, [d] *in mensura contra mensuram*. Assisium est in Vmbria in valle Spoletana, Cæsena verò in Romanula, seu Romandiola, in ipsa via Æmilia inter Gallos Boios, ad Sapin fluuium, qui rapidissimo cursu ex Apennino fertur in mare Adriaticum. Duplex est via, quâ Assisio Cæsenam tenditur; prima & breuior per Eugubium, Cantianum, Callium, Qualagna, Vrbinum, Montem florum, Ariminum, Seuignianum, quod X.M.P. distat à Cæsena. Hoc itinere numerantur quotidiana itinerantium, & cursorum obseruatione, nonaginta quinque milliaria. Breuior hæc via, sed non semper expeditior, propter inundantes fluuios, & superabundantes niues; alio itaque prolixiori quandoque itinere Cæsenam abitur, per Fulgineum, Camerinum, Tolentinum, Maceratam, Ricinetum, Anconam, Senogalliam, Fanum, Pisaurum, Ariminum; sed per hanc viam numerantur milliaria 167. Videat itaque meus differtator, an ita iustè mensus sit terrarum intercapedinem, vt facilè fuerit Francisco sæpiùs

Cæsenâ

z Marq. c.24. §.4.

a Ezech. 1. v.14.

Quantũ distet Cesena ab Assisio.

b Isa. 40. v.4.

c Isa. 27. v.8.

d Ibid. 28. v.17.

Reiicitur. His labefactare contendit dissertator vim argumenti; sed corroborauit, dum admisit, & serio conatu probauit, illa verba *Eximi de sæculo*, intelligenda esse de exitu per assumptam vitam Regularem. Mihi nempe facillimum erit ostendere in secundo vitæ statu post leprosorum obsequia, non aliud subiisse vitæ Religiosæ genus, præter Minoriticum: licèt enim Bonauentura referat virum sanctum leprosis inseruiisse, excusso circa illos horrore, ante redditas patri vestes, largiùs tamen recensita nobili illa renunciatione, prosequitur eius gesta, & ait abiisse in solitudinem, incidisse in latrones in sylua, accessisse ad vicinum cœnobium, de quo in apparatu Annalium egimus; inde progressum Eugubium, vbi à pristino amico vilem illam vestem accepit, quam cæteri, vt nos contendimus, Eremiticam vocant, quibus omnibus subnectit: [n] *Exinde totius humilitatis amator se transtulit ad leprosos; erátque cum eis diligentissimè seruiens omnibus propter Deum; lauabat ipsorum pedes, ligabat vlcera, educebat plagarum putredinem, & saniem abstergebat, osculabatur etiam ex miranda deuotione vlcerosas plagas ipsorum, &c.* Similiter Vincentius Bellouacen. [o] & Antoninus [p] post exuta vestimenta ad leprosos sè transtulisse referunt, eiúsque erga eos humanitatem recensent. Postmodum ait Bonauentura, iuxta obedientiam sibi è Cruce iniunctam, sancti Damiani ecclesiam, mox alias duas reparasse; nunquam tamen intermissis leprosorum, aut fœdis morbis infectorum, obsequiis, vt idem sanctus Doctor ostendit ex miraculo illo, quo post visitata limina Apostolorum, famâ

In appar. §.5. n.1.

n Bonau. cap.2.

o Vincen. lib.29. c. 98.

p Anton. tit.24. c. a. ante §.1.

famâ eius iam latiùs clarescente, horribili morbo laborantem Comitatus Spoletani virum benigno osculo sanauit. Ait autem, quod seriò notandum est, eum postquam resarciendæ ecclesiæ sanctæ Mariæ Angelorum animum intendit, ampliùs ex illa non discessisse. Verba eius sunt, q *Quam*, supple ecclesiam sanctæ Mariæ, *cùm vir Dei sic derelictam conspiceret, ob deuotionem feruentem, quam habebat ad Dominam mundi cœpit illic assiduè pro ipsius reparatione morari. Sentiens autem, iuxta nomen ipsius ecclesia, quo ab antiquo* sancta Maria de Angelis vocabatur, *Angelicarum ibi visitationum frequentiam, pedem fixit ibidem, propter reuerentiam Angelorum, amorémque præcipuum matris Christi.* Deinde cap.3.addit: *In ecclesia igitur Virginis matris Dei moram faciente seruo ipsius Francisco, & apud eam, quæ concepit Verbum plenum gratia & veritatis, continuis insistente gemitibus, vt fieri dignarètur aduocata ipsius, meritis matris misericordiæ concepit & peperit spiritum Euangelicæ veritatis*, modum scilicet & normam instituendæ suæ Sodalitatis. Ecce quàm clarum offerimus ex Bonauentura verborum Francisci commentarium. Ita incepit, vt ipse sub mortem testatus est, facere pœnitentiam, recessit per gratiam Dei ex peccatis; tunc ei gratum & dulce seruire leprosis, quorum obsequiis continuò institit, etiam dum reparabat ecclesias; postea *parum stetit*, & hæsit in æde sanctæ Mariæ Angelorum; & tunc *exiuit de sæculo*, dum exaudito Euangelio *cœpit*, vt ait Bonauentura, r *diuino instinctu Euangelicæ perfectionis æmulator existere, & ad pœnitentiam cæteros inuitare.* Vltra

q Ibid.

r Bonau. cap.3.

hæc verba nescio quid clarius possit experi; si tunc cœpit sanctus Franciscus Euangelicæ perfectionis æmulator existere, nulla facta hîc mentione graduum perfectionis, quos Marquez [s] sub his verbis excogitat, non vtique antea Religiosus fuit Augustinianus; neque enim vllus istius sanctæ Religionis professor permittet dici se perfectionem Euangelicam non æmulari. Tunc verè exiuit de sæculo exitu illo, quo vult Marquez vitam iniisse Regularem. Porrò verba illa, quæ ex Bonauentura obiecit dissertator, ad probandum statim post relictas patri vestes, Franciscum regularem euasisse Eremitam, nullius sunt momenti; clariora enim sunt apud sanctum Doctorem, quàm vt expositione egeant. Nam postquam retulit plenam renuntiationem rerum omnium, etiam ipsorum, quibus tegebatur, vestimentorum, à Francisco factam, aptè subiunxit: [t] *Solutus exinde mundi contemptor à vinculis mundanarum cupiditatum*; deinde refert quomodo ex ciuitate, & ad solitudinem se contulerit. *Exinde* itaque, nempe per plenam illam renuntiationem *solutus est*, & liber euasit *à vinculis mundanarum cupiditatum*, quia videlicet diuitias, & quæcumque mundana mentem humanam circumligant, procul vt essent, effecit.

s Marq. sect. §. 6.

t Bonau. cap. 2.

Repentina noui habitus assũptio hunc dissuadet Monachatum.

Quinta & postrema ratio, illa est, quòd vir 8
Dei Franciscus audita instructione Euangelica in æde sanctæ Mariæ Angelorum, quantocyùs vestem mutarit, & nouam vitæ rationem inierit, nullo alio præter ædiculæ Presbyterum consulto: quod nequaquam fecisset, neque absque con-

scientia

ſcientia læſa facere potuiſſet, ſi iam antea cuipiam Regulari inſtituto nomen dediſſet. Quomodo enim, qui ſolenni voto Regulari vitæ ſe perpetuò addixit, ab ea proprio arbitrio reſiliret, & aliam ſibi viuendi normam præſcriberet, quæ nullam habebat tunc ſtabilitatem, neque auctoritatem? An adeò cuique ad ſuum placitum licebit ſe excucullare? & quam voluerit ſibi vitæ normam effingere? Huius ſanè argumenti vim agnoſcit & fatetur diſſertator, [u] neque aliam euadendi viam inuenit, quàm recurrere ad ſpiritus feruentis impulſum, differentiámque actionum ſanctorum virorum, à communibus hominum operationibus. Deinde exemplum affert de ſanctiſſimo Patriarcha Dominico, quòd hic etiam antequam Innocentium III. Pontificem conſuluerit, Toloſæ ſuam inſtituerit Religionem, quantumuis antea profeſſus fuerit inſtitutum Canonicorum Regularium S. Auguſtini. Sanè effugia hæc difficultatem non eneruant, præterquam enim quòd Auctores huiuſmodi impulſus non meminerint, nec ad hoc opus ex ſe vndequaque licitum, peculiarem requirant reuelationem, quis illum probaret impulſum, quo commoueretur quiſpiam, vt iugum omne ſuæ Religionis excuteret, habitum & vniuerſam exteriorem teſſeram proiiceret; regulam, quam ſe ſeruaturum in perpetuum promiſit, omnino contemneret? & veſtem contemptibilem, nullo ſacro ritu eoúſque commendatam, abſque regula, aut probata norma vitæ, abſque ductore, abſque Superioris, aut Pontificis conſenſu, propria ſibi obduceret auctoritate?

u *Marq* c.25.§.5.

Reſponſio diſſertatoris.

Refellitur.

Quod porrò additur de præclarissimo viro, Dominico, longè aliud est; quantumuis enim socios sibi adsciuerit, atque peculiaribus doctrinis instruxerit, tamen ante institutum, & probatum ab Honorio Pontifice Ordinem, vestem non mutauit, sed postea ex visione facta Reginaldo Aurelianensi; neque regulam semel susceptam abiecit, imò semper sub ea vixit, eámque suis tradidit sectatoribus, ita vt Honorius in Bulla secunda x confirmationis eiusdem sacri instituti sub habitu & regula Canonicorum, *ordinem canonicum* vocauerit sacram Religionem Prædicatorum: & anno quinto apud Lateranum y in aliis literis commendatitiis sanctissimum Patriarcham appellauerit non semel *canonicum* Ordinis Prædicatorum. Dominicus, vt nouam institueret Religionem, prioris instituti, quod professus est, vestem retinet & regulam; & Franciscus ante iacta vlla fundamenta noui Ordinis vestem & regulam procul abiiciet? neque vestigium vllum sibi retinebit Religionis, sub qua solenni sacramento viuere promisit? Ipso suo exemplo dissertator argumenti difficultati difficultatem adiunxit.

x *Bzouius ad an.* 1216. *n.* 9.
y *Castil. lib.* 1. *cap.* 54.
* Mirè discrepāt Augustiniani circa locum tirocinij.

Quid? quòd nec ipsi potiores assertatores huius 10 prætensi Monachatus inter se * cohærent de loco initi tirocinij, aut suscepti instituti? Iordanus de Saxonia z (siue is, siue alius sit) locum præscribit Budrioli iuxta Cæsenam. Henricus de Vrimaria a (de cuius fide mox agemus) locum sancti Iacobi de Aquauiua iuxta Pisas. Ambrosius Coriolanus b Eremitorium apud Saxetum prope Lauernas. Ægidius Viterbiensis c Bictrinum

z *Iord. lib.* 1. *vit. Fr. c* 8.
a *Henric. tractat. Ms. cit. à Marq. c* 21. §. 1.
b *Coriol. in Apol. verit* 2. *arg.* 8.

num locum non procul à Pisauro; Iosephus Pamphilus [d] apud Pisas vixisse ait cum Ioanne de Cella, secundo post Ioannem Bonum, ordinis Generale. Circa tempus huius Ioannis de Cella habitasse cum Fratribus Augustinianis asserit ex Henrico de Vrimaria Ioannes Gonzalez de Critana, [e] imò & prope Lauernam eisdem post accepta stigmata conuixisse Paulus Morigia: [f] aliquandiu eis commoratum asserit ad sanctum Saluatorem, non procul à ciuitate Senarum. Vnde, quæso, tanta locorum varietas? Vnde mira hæc temporum confusio? Vnde speciosi huius Monachatus adeò incerta origo? Profectò origines rerum, quæ nunquam fuerunt, nusquam inueniuntur; & si assignantur, non tam pro rei veritate, quàm pro hominum imaginatione, erunt quot capita tot sententiæ. Cæsena ciuitas est Romanulæ, Saxetum, Vrbs Pisarum, & Senensis, longis interuallis dissident in Tuscia. Pisaurum ciuitas est in Piceno. Ita vt non solùm diuersæ ciuitates, & loca, verum etiam & variæ regiones atque prouinciæ tirocinio Francisci præscribantur. Temporum item hîc admiranda confusio; Ioannes Bonus, vt ex longiùs discusso annorum calculo probauimus, pluribus [g] annis Francisco superuixit, quippe hic diem suum obiit anno 1226. ille autem 1249. & tamen Ioanni Bono successisse ait Pamphilus Ioannem de Spelunca, huic verò Ioannem de Cella, & cum eo sanctum Franciscum apud Pisas vixisse. Sanè ego non dubito subesse errorem in hac successione Generalium, vt Marquez [h] contendit; at nimiùm crassus est Franciscum non solùm

c Viterb. li. 20 sæcul. ad an. 1198.
d Pamph. in Chron. fol. 25.
e Gonzal. in epist. hist. August. c. 8. ante § 1.
f Morigi de relig. origin. 531
g § 2. per totum.
h Marq. c. 13. § 19.

lùm Ioanne Bono, verùm etiam huius successoris successore posteriorem, vel ei coæuum constituere. Neque leuior ille error Critanæ Augustiniani ex Vrimaria Francisci incolatum inter Eremitas Augustinianos, etiam post recepta stigmata constituentis, cùm cæteri sat se obtinuisse putent, si annis septemdecim ante inflicta vulnera suum conuictorem fuisse demonstrent. Vide quæso, quæ monstra pariat studium & affectus. Vnus studij proprij error multos generauit in historia.[i] *Ita comparatum est, vt qui figmentorum portentis aures prabent, & ipsi mox aliquid effingant, quo fit vt errorum quasi illuuie veritas vitiata, prorsus suam auctoritatem perdat.*

i *Pansa. lib.* 18.

Admisso hoc etiã tirocinio, Frãciscus nõ potest dici Augustinianus.

Addam, quòd etsi contendentibus annuere- 11
mus, Ioannis Boni Franciscum fuisse eo biennio discipulum, neque tamen exinde suum dicere possent Augustiniani. Id facili negotio probatur: nam si, vt suprà[l] largiùs probauimus, circa annùm 1208. aut sequenti, se retraxit in eremum piùs ille Eremita, & ex literis Apostolicis Innocentij IV. & narratione Iordanis de Saxonia constat, plures annos Anachoretam egisse, post quos regulam S. Augustini à sancta obtinuit Sede, nihil prorsus vendicare iuris sibi possunt Augustiniani in sanctum Patriarcham, quod & ipse dissertator[m] admittit, dummodò illud probetur. At probo quàm breuiter, & clarè ex Bulla Incocentij IV. relata ad verbum per ipsum dissertatorem,[n] in qua ita res narratur per Guilielmum S. Eustachij Cardinalem. *Sanè ad audientiam Domini Papa peruenit, quòd bona memoria Frater Ioannes Bonus, primus in Ordine vestro,*

l §. 2. *per tot.*

m *Marq. c.* 26. §. 3.

n *Marq. cap.* 13. §. 27.

primam

primam apud Budriolum Casenatensis diœcesis de concessione Diœcesani loci eiusdem domum incepit, & dum fama conuersationis eius per loca vicina crebresceret, & plurimi conuerterentur ad eum, ecclesiam in honorem Beatæ Mariæ Virginis construxit ibidem: crescente autem numero, & merito eiusmodi conuersorum, Religio vestra per eos in diuersis partibus, in quibus mansiones construxerant, extitit propagata. Cùm autem ijdem Religiosi aliquam de approbatis regulam non haberent, quidam ex eis accedentes ad Sedem Apostolicam obtinuerunt ab ea B. Augustini regulam sibi dari, & sic ex tunc cœperunt in Regularibus obseruantijs instrui, & regulariter se habere. Hæc eadem fermè per omnia transscripsit Iordanus [o] de Saxonia, ex quibus manifestè patet, plurimis annis creuisse & adoleuisse horum Eremitarum congregationem, ante acceptam à sancta Sede regulam S. Augustini, & ex illo tempore cœpisse in Regularibus obseruantiis instrui, & regulariter se habere; quod & probat meus dissertator, [p] additque ad illud vsque tempus non vixisse eos conuentualiter, sed Anachoretarum more solitarios. Quo autem certo anno, vel tempore hoc factum, non est qui firmiter dicat. Marquez [q] ex illo suo coniecturario annorum calculo deducit contigisse circa annum 1220. sed suprà [r] nos largiùs probauimus, neque B. Ioannem Bonum eo anno adhuc conuersum. Iordanus de Saxonia [s] ait post vnionem Eremitas hos regulam accepisse, & superuixisse B. Ioannem Bonum insinuat ipsi vnioni. Sed si loquatur de vnione vniuersali facta sub Alexandro IV. iam vir sanctus erat defunctus;

o I lib. 1. F an cap. 1

p M c. 36

q M ibid

r §. totu

s Io tat.

ſi verò de vnione quarundam peculiarium congregationum factâ ſub Innocentio IV. ann. 1. ſui Pontificatus (nam & de vtraque vnione agit c.14.ad quod ſe hoc loco remittit)potuit adhuc ſupereſſe: illa enim vnio incidit in menſem Decembrem ann.1243.mortuum autem B.Ioannem Bonum ſeriò oſtendimus ann.1249. Non tamen cohærent hæc cùm Bulla Innocentij IV. qui ait poſt acceptam regulam ſancti Auguſtini B.Ioannem Bonum per plures annos præfuiſſe Fratribus, & propter excreſcentem numeroſitatem poſtea officio ceſſiſſe, atque annuente,& confirmante Epiſcopo Cæſenatenſi,Fratrẽ Matthæum ſibi ſubſtituiſſe; deinde elapſo aliquoto tempore, Angelo præmonente, Mantuam abiit moriturus, vbi vitam terminauit. Quæ ſanè plures annos requirunt, quàm qui intercedunt inter 1243.& 1249.Deinde conuincitur ex Bulla Gregorij IX. *Dudum apparuit*, data Lateran. IX. Kal.Aprilis, Pontific.ann.14. quam præter alios refert diſſertator [t] ante ann.1241. qui tunc recurrebat, introductam in hanc congregationem regulam B. Auguſtini. Nam & in dictis literis Pontifex eos vocat Eremitas Fratris Ioannis Boni,Ordinis ſancti Auguſtini. Profecto Reuerendiſ. Nicolaus Cruſenius. [x] Eremitarum Auguſtinen.in Germania Viſitator generalis, non ſemel conſtanter aſſerit poſt annos 25. vitæ Anachoreticæ tranſactos datam hanc regulam ſancto viro, eiúſque aſſeclis; quod ſi ita verum ſit, efficitur vt poſt ann. 1233. illam acceperit, non ab Innocentio III. vt Marquez [y] & Cruſenius [z] eius per omnia fermè tranſcriptor, affirmant, ſed

t *Marq. cap. 3. in princ.*

x *Cruſen. cit. c.24.*

y *Marq. c.26.§ 3.*

z *Cruſen. cit.*

ſed à Gregorio Nono; nam ad annum 1208. vel 1209. quem ſtatuimus eius conuerſionis, ſi viginti quinque adiunxeris, iam numeratum 1233. vel ſequentem computabis. Imaginare ergo qua ratione potuerit Franciſcus inſtituto ſuo Ordine anno 1208. vel ſi mauis, ſequenti, Auguſtinianus ex hac congregatione dici, cuius ſectatores non niſi poſt viginti quinque annos vitæ Anachoreticæ, iuxta Cruſenium, regulam acceperunt, & non niſi illâ acceptâ, vt habet Pontifex Innocentius, cœperunt Regularibus obſeruantiis inſtrui, & regulariter ſe habere.

Reſpondetur ad oppoſita argumenta.

§ IV.

Primum argum. Auguſtinienſium ex habitu Eremitico S. Fräciſci.

1 Xaminemus iam tandem, quæ meus diſſertator pro ſua ſtabilienda ſententia proponit. Rationes eius priùs adducam, deinde coaſſertores. Illa prima & potiſſima, quæ aliqualem primitùs ſpeciem aduerſæ aſſerendæ ſententiæ miniſtrauit, nimirùm quòd ſanctus Franciſcus illo biennio, & communi tum noſtrorum, tum aliorum Auctorum conſenſu, tunicam, corrigiam, baculũ, & calceos geſtarit, atque inde habitum Eremiticum tuliſſe communiter dicatur. Hæc verò certa eſſe indicia, propriámque teſſeram Eremitarum Auguſtinianorum probat q ex ſingulis. Primò, ex tunica, quæ etiam poſt fundatum Ordinem Minorum adeò aſſimilabatur exteriori veſti Eremitarum, vt per Pontificis ſen-

q *Marq. cap. 15. §. & ſeqq.*

tentiam necesse fuerit litem inter vtramque Religionem dirimere, & tunicarum tollere similitudinem. Secundo, ex corrigia, quam peramplam cinxisse Augustinianos ostendunt Gregorij & Alexandri Bullæ, quarum clausulas, vel ipsas integras nos dabimus inferiùs; [r] quam etiam eos accepisse ab ipso Augustino asserit Iordanus [s] & Antoninus [t], Marquez verò dicit ab ea occasionem sumpsisse Petilianum [u] calumniandi Augustinum, atque contra eum inferendi, quòd iudicauerit Christum esse Ioannem Baptistam, quia ad similitudinem Baptistæ, zona pellicea præcincti, eandem suis sectatoribus præscripsit in Monasteriis, quæ vir sanctus instituit. Francisci item corrigiam peramplam & Augustinianæ similem fuisse ex eo certum, inquit, est, quòd vir pœnitens non angustulum, vel delicatulum assumeret cingulum, neque si tale esset, appellaretur *zona* à Sabellico, [x] Vergilio [a] & Ludouico Granatensi, [b] nam inter probatos auctores *Zona* amplum, & fortè significat cinctorium, vt communiter docent interpretes ad illa verba Christi [c] *Neque pecuniam in zonis vestris.* Confirmat item hoc verbum Hispanicũ *Cinto*, quo Marcus Vlyssipponen. [d] Francisci corrigiam explicuit. Tertiò, ex baculo, nam & hoc insigne Eremitarum esse docet Vincentius Beluacen. [e] loquens de sancto Christiano Eremita, quod etiã portasse Elisæum [f] constat, vt ad hoc ipsum annotauit Cassianus, [g] & in Bulla Gregorij Noni iussi sunt Eremitæ Augustiniani baculos quinque palmorum semper gestare, conformiter ad illud, quod refert Iordanus de Saxonia [h] Augustinum præcepisse Fratri

r Num. 3. & s. 99.
s Iord. li. 1. c. 15.
t Ant. tit. 24. c. 14. §. 2.
u Aug. lib. 3. con. lit. Petiliã. c. 40.
x Sabe. Enn. 9. lib. 6.
a Polyd. de inuentor. rerum lib. 7. c. 4.
b Grana. ser. de S. Francis.
c Matth. 10.
d Marc. lib. 1. c. 5.
e Vincen. l. 29. c. 11.
f 4. Reg. 4.
g Cass. li. 1. ren. c. 9.
h Iord. li. 1. c. 15.

Fratribus, vt absque baculis non incederent, quod infertur ex illo eiusdem sancti Doctoris sermone ad Fratres in Eremo. *Portamus etiã baculos, per quos intelligitur disciplina, sub qua semper parati esse debemus.* Calceatos item incessisse Eremitas Augustinenses manifestè habetur ex Bulla Gregorij Noni, vbi præcipitur eisdem Eremitis, *Vt adeò suarum vestium longitudinem temperent, quòd à quibusque ipsorum calceamenta liberè videantur*; nempe vt apparenti & manifesto signo discriminarentur à Minoritis excalceatis, quos *nudipedes* peculiari elogio vocauit Petrarcha.[i] Itaque si iuxta illud Ecclesiastici,[k] *Amictus hominis annunciat de eo*, per vestem facile quisque dignoscitur: neque Rex Ochozias[l] aliud requisiuit signum vt Eliam Thesbiten agnosceret, quàm vt interroganti cuius figuræ & habitus erat diceretur; *Vir pilosus, & zona pellicea accinctus renibus*; quis negabit Franciscum ex Eremitis Augustinianis fuisse, qui non solùm vnum, verùm etiam omnia illorum gestabat insignia, vti eum descripserunt, præter cæteros, Vincentius[m] & Antoninus[n], dicentes *Habitum Eremiticum tunc temporis habuit, baculúmque manu gestans, pedibus calceatis, & corrigia corporis cinctus incedebat.*

Aug. ser. 27. ad Fr. in Ere.

i Petrar. lib. 11. rer. Senil. Epist. 12.
k Eccli. c. 19.
l 4. Reg. 18.
m Vinc. lib. 29. 98.
n Anton. tit. 24. c. 1. ante §. 1.

2 Speciosum semper visum est hoc argumentum Patribus Augustinianis; sed mihi magis tumultuarium, quàm robustum. Neque à me dissentiet, qui Pontificia, quæ offero rescripta, perlegerit. Illa originem, & institutionem huiusmodi Eremitani docebunt vestimenti, quam ex certis & optimis tabulis eruere displiciturum non credo Patribus Eremitis: quod si displiceat, In ipsis

culpa

Hieron. epist. 14. ad August. *culpa est, qui prouocarunt; non in me, qui respondere compulsus sum*, & ea manifestare, per quæ veritas rerum inuolucris immersa, caput altiùs attollat, & desiderantibus seipsam manifestiùs exhibeat. Tantum itaque abest, vt ab Eremitis Augustinianis, aut à Ioanne Bono insignia illa corrigiæ, baculi, aut nigri habitus Franc. acceperit, vt illi potiùs ea acceperint à Sede Apostolica, quibusdam annis à Franc. defuncto. *Exordiū habitus August.* Sciendū itaque est, quòd legatione fungentibus in partibus Lombardiæ Raynaldo ex Comitibus Signiæ, Gregorij Noni nepote, Episcopo Ostiensi, qui demum Alexander IV. renunciatus est; & Thoma de Capua Campano Presbytero Cardinali S. Sabinæ, exortā est controuersia non parua inter Minores & Fratres Ioānis Boni; hi enim diuersimodè in habitu externo incedentes, adeò Ordinis sui substantiam variabant, vt omnino similes viderentur Fratribus Minoribus in multiplicem derogationem eorundem, & scandalum plurimorum. Quibus Pontifici per suos Legatos relatis, ad differentiam manifestam statuit per dictos Legatos, vt ex clausula quadam inferiùs à nobis referenda, Bullæ Innocentij IV. constabit, vt Eremitæ habitum vel album, vel nigrum omnes assumerent, eandem peramplis & patentibus corrigiis præcingerent, baculos quinque palmorum grandium in manibus portarent. Sed cùm illi nigrum habitum eligerent, præcepit vt largas & protensas haberent manicas, quasi ad instar cucullarū, & vestium longitudinem adeò temperarent, vt à quibusque ipsorum calceamenta liberè viderentur, vt sic habituum confusio semoueretur,

tur, & scandali auferretur materia. At dum in quibusdam partibus Marchiæ, Eremitæ his statutis non parerent, scripsit Pontifex anno 14. sui Pontific. ad Episcopos illius prouinciæ, vt eos compellerent obedire. Operæ pretium erit ipsum Pontificem audire,

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei. Venerabilibus fratribus Episcopis per Anconitanam Marchiam constitutis, &c.

DVdum apparuit in partibus Lombardiæ Religio, cuius professores vocati Eremitæ Fratris Ioannis Boni, Ordinis sancti Augustini, nunc succincti tunicas cum corrigiis, baculos gestantes in manibus, nunc verò dimissis baculis incedebant, pecuniam pro eleemosynis, aliisque subsidiis deposcentes, & adeò variantes Ordinis sui substantiam, vt dilectis filiis Fratribus Minoribus vniformes in derogationē multiplicem ipsorum Ordinis crederentur, eisdē propter hoc minorem apud fideles sentientibus in suis opportunitatibus charitatem. Sanè cùm per venerabilem fratrem nostrum Ostiensem Episcopum, & bo.me.Th. tituli sanctæ Sabinæ Presbyterum Cardinalem, tunc in partibus illis legatione fungentes, huiusmodi præsumptio ad nostram audientiam peruenisset, nos ne idētitas vestium in Ordinibus ipsis confusionem pareret, & inde scandala grauiora consurgerent, ad vtrorumque

Bulla Greg. IX.

Apparet in Lombardia Ordo Ioan. Boni.

Variat habitum.

rumque quietem prouidimus statuendum, vt Prior,& vniuersi ac singuli Fratres prædicti Ordinis sancti Augustini in exterioribus vestimentis,(quæ nigri, vel albi debebãt esse coloris, quorum altero,videlicet nigro,iam electo ab eis, ipsos volumus manere contentos,) largas & protensas manicas, quasi ad instar cucullarum; & desuper ipsa ferant peramplas corrigias, & patenter omnibus apparentes, ita quòd omnes cincti de foris eas vestibus nequaquam contegant, & portantes in manibus baculos quinque palmarum grandium, ac expressè in eleemosynarum petitione,cuius sint Ordinis declarantes, adeò suarum vestium longitudinem temperent, quòd à quibusuis ipsorum calceamenta liberè videantur : vt sic habitus confusione remota,& sublatâ materiâ scandali, à prædictorum Ordinum Fratribus possit virtutum Domino liberiùs & gratiùs deseruiri. Verùm cùm quidam Eremitæ præfati Ordinis S. Augustini, ac alij Religiosi supradictis Eremitis conformes habitu,in eadem Marchia constituti,formam prædictæ identitatis prohibitam gestare dicantur in eorumdem Fratrum Minorum infamiam, & scandalum plurimorum, fraternitatibus vestris mandamus, vt vniuersis & singulis Eremitarum ac Religiosorum prædictorum districtiùs iniungatis, vt circa præmissa memoratæ prouisionis statutum, inuiolabiliter obseruantes, eum qui monitus non resipuerit,donec redeat ad mandatum,à suo consortio excludere non postponant. Cæterùm, quia pietas persuadet, vt ipsi ex obedientiæ studio præmium honoris & gratiæ consequan

Certus præscribitur habitus.

Eum quidam ex Augustiniensibus non admittunt.

ſequantur, eos prædictam prouiſionem laudabiliter obſeruare ſtudentes, curetis benigno fauore proſequi, & tanquam Catholicæ Eccleſiæ filios faciatis ab aliis confoueri. Si verò ſuæ voluntatis arbitrium præferendo iudicio veſtro contrauenire præſumpſerint, in eos excommunicationis ſententiam promulgetis, quam per vestras ciuitates & diœceſes publicari ſolenniter, & eoſdem tanquam excommunicatos vſque ad ſatisfactionem condignam, appellatione remota, arctiùs euitari ab omnibus faciatis. Dat. Laterani 9. Kal. April. Pontificatus noſtri anno 14.]

4 Ex his literis, quæ habentur in Regeſto Gregorij Noni ſub num. 1. illius anni, & apud meum diſſertatorem, [o] illud primum liquet, non adeò vetuſtum tunc fuiſſe illud inſtitutum Ioannis Boni, quippe Pontifex ait: *Dudum apparuiſſe in partibus Lombardiæ*, conſequenter ad ea, quæ à nobis ſuperiùs [p] ſtatuta ſunt circa annorum ſeriem de Eremicolatu Ioannis Boni, & admiſſa in eius ſocietatem circa annum 1133. regula ſancti Auguſtini, propter quam cauſam Pontifex eius profeſſores appellat Fratres Ioannis Boni, Ordinis ſancti Auguſtini. Sed Marquez [q] vult vocabulum, *Dudum*, non ſolùm breue, ſed & longum quandoque temporis ſpatium ſignificare. At teſte Valla [r] de exiguo tempore dicitur, & conſtat ex Geneſi, vbi de ficta venatione Iacob, quam ipſo eodem die edit Iſaac, ait, *qui dudum captam venationem attulit mihi*, & Exodo, vbi farina *Dudum de Ægypto conſperſa* dicitur, quæ paulò antè illinc abducta eſt. Sed & Alexander IV. in Bulla

o *Marq. cap. 3. in princ.*

p §. 2. *per tot.*

q *Marq. cit.*

r *Vall. lib. 2. eleg.* *Gen. 27. v. 33.* *Exod. 12. v. 39.*

la *Licèt Ecclesiæ*, ann. 2. sui Pontific. quam differtator [s] transscripsit, ait, *Dudum à se Apostolicum mandatum emanasse* circa vnionem plenam Eremitarum, quam non nisi anno antecedenti tentauerat. Plerumque ergo ita hæc vox *dudum* significat, præcipue apud Pontifices, vt in eorum videre erit rescriptis. Secundum itaque excogitauit responsum differtator, [t] aliud nempe esse apparere, & [t] incipere, atque ita fundationem potuisse esse vetustiorem, sed apparitionem recentiorem. At quomodo tamdiu latere potuit, quæ primitùs fundata est à Ioanne, etiam tunc superstite, & quæ vt fundaretur sub Regularibus obseruantiis, publicè accessit ad sanctam Sedem, vt regulam impetraret, quæ item sub ipso institutore extra Romanulam in alias prouincias breui excreuit in magnam numerositatem.

s *Marq. c.4. §.1.*

t *Infra §. hoc*

t *n.18.*

Secundum consectarium est, non adeò essentialem fuisse illum habitum, nec à sancto Augustino acceptum, vt non potiùs liberè Fratres nouum elegerint, aut à Pontifice eiúsque Legatis acceperint, vt constat ex clausula Bullæ Innocentij IV. inferiùs referenda, quàm antiquum retinuerint, aut pristinum renouauerint. Id tam ex superiori infertur Bulla, quàm ex sequentibus manifestiùs probatur; nam statutis à Pontifice huiusmodi vestibus mirum in modum reluctati sunt, proptereáque rigorosiùs cum illis agendum fuerit, vt eas assumerent. Appellationem etiam interposuerunt ad ipsum Pontificem, ne ad huiusmodi habitum deferendum compellerentur, cuius appellationis occasione Episcopi aliquan

Interponunt appellationem August. circa præscriptum sibi habitum.

aliquantulum segnes executores Apostolici mandati semet exhibuerunt, quos obinde Pontifex datis literis eodem anno 15. *Kalend. Augusti* carpit, iubétque non obstante illa appellatione, absque mora ad executionem procedant. Habentur hæ literæ in Regesto Pontificio num. 126.

Gregorius Episcopus, &c.

6 [APparente dudum in partibus Lombardiæ, *&c.* (*hic præmittit Pontifex superiores literas verbatim, deinde addit*) sed vos vt accepimus circa mandatum nostrum tepidi, & remissi occasione cuiusdam appellationis, quam ad nos super his interposuisse dicuntur, illud exequi, & contra prouisionis nostræ contemptores procedere, de quo miramur plurimum, omisistis. Licèt igitur contra vestram in hac parte desidiam non immeritò moueri possemus, adhuc tamen obedientiam vestram experiri volentes, vniuersitati vestræ per iterata scripta districtiùs præcipiendo mandamus, quatenus ad executionem prædicti mandati sub præfatæ appellationis & contradictionis obtentu, ac sine moræ dispendio, singuli in vestris ciuitatibus & diœcesibus procedatis, ita quòd vlteriùs de negligentia redargui non possitis. Dat. Lateran. 15. Kalend. Augusti ann. 14.] Bulla Gregor. IX. qua iubet vt cogantur adhunc habitum assumendum.

7 Neque etiam hoc suffecit, vt habitum nigrum, nec corrigiam vellent hi Patres Eremitæ gestare: nam personaliter cum quibusdam ex suis Fratribus Frater Andreas Prior Generalis Recurrũt personaliter ad Pontificem.

maioris partis Eremitarum Marchiæ coram Pontifice se constituit, instantérque postulauit, vt admitteretur ad prosecutionem appellationis iam dictæ. Quem vt Pontifex circa hoc noluit audire, humiliter cum sociis nomine cæterorum consodalium supplicauit, vt concederet eis cucullas discinctas portare, quippe talis vsus cucullarum satisfacere videbatur ad distinctionem manifestam à Minoribus, qui suos habitus præcinctos ferebant, & consequenter relaxaret Pontifex suum mandatum de cucullis nigri coloris induendis. Quibus ita annuit Pontifex, vt ad Episcopos Piceni scripserit, quòd secúdùm hanc facultatem eis fieret, cogerentúrque ad prædictas cucullas discinctas gestandas intra terminium, quem præscriberent Episcopus Firmanus, & Abbas de Cliento ordinis Cistercien. ad quas etiam binas dedit circa hanc rem literas, quarum exemplaria hic offero ex Regesto eiusdem Gregorij sub superiori anno numeris 140. 141. 142.

Gregorius &c. Venerabilibus fratribus Episcopis per Anconitanam Marchiam constitutis, &c.

Bulla alia, qua iubentur cucullas discinctas portare.

DVdum apparuit in partibus Lombardiæ, 8
&c. (*denuò repetit hic primas literas vsque ad illa verba*) à suo consortio excludere non postponant (*deinde addit*) Si verò voluntatis arbitrium præferendo iudicio rationis contrauenire præsumerent, in eos excommunicationis senten-

tem

tentiam proferetis, ipſam per veſtras ciuitates & diœceſes publicari ſolenniter, & eoſdem tanquam excommunicatos vſque ad ſatisfactionem condignam, appellatione remota, arctiùs euitari ab omnibus facientes. Sed vobis, vt accepimus, circa mandati noſtri executionem tepidis exiſtentibus, & remiſſis contra noſtræ prouiſionis contemptores, occaſione cuiuſdam appellationis, quam ad nos ſuper his interpoſuiſſe dicuntur, minimè procedendo, Frater Andreas generalis Prior maioris partis Eremitarum Marchiæ, cum quibuſdam Fratribus ſuis in noſtra præſentia conſtitutus, ſe admitti ad proſecutionem appellationis iam dictæ cum inſtantia poſtulauit. Nos autem friuolam reputantes eandem, ipſum ſuper hoc, ſicut nec debuimus, non duximus audiendum. Cæterùm dicti Prior & Fratres pro ſe & Eremitis prædictis nobis humiliter ſupplicarunt, vt eis cucullas portare diſcinctas concedere curaremus, mandatum noſtrum de cucullis nigri coloris ferendis miſericorditer relaxantes, eo quòd talis vſus cucullarum ad diſtinctionem habituum ſatis ſufficere videretur. Nos autem eorum in hac parte ſupplicationibus duximus annuendum. Quare vobis per Apoſtolica ſcripta firmiter præcipimus & mandamus, quatenus prædictos Eremitas cucullas de cætero, vt dictum eſt, geſtare diſcinctas, ſinguli veſtrûm per ſuas ciuitates & diœceſes, ſub cuiuſcumque appellationis, & contradictionis obtentu, poſt terminum, quem venerabilis frater noſter N. Firman. Epiſcopus, & dilectus filius Abbas Clareuall. de Clicmo Ciſter-

ciensis ordinis, Camerinen. diœc. quibus super hoc scripta nostra dirigimus, eis duxerint præfigendum, per censuras Ecclesiasticas compellatis. Non obstante statuto de ferendis corrigiis super cucullis ab eis edito, & per nos, vt dicitur, confirmato. In aliis verò Eremitis & Religiosis superiùs nominatis, qui se ad portandum cucullas similiter discinctas astringere noluerint, faciatis statutum nostrum iuxta traditam vobis formam inuiolabiliter obseruari. Dat. apud Cryptam Ferrat. 15. Kal. Septembris anno 14.

EXEMPLAR

Literarum ad Episcopum Firmanum, & Abbatem de Cliento.

Gregorius &c. Venerabili fratri N. Episcopo Firmano, & dilecto filio Abbati Claravall. de Cliento, Cister. ord. Camerinen. diœc. &c.

Præfigitur terminus.

CVM Venerabilibus fratribus nostris vniuersis Episcopis de Anconitana Marchia dederimus in præceptis, vt singuli per suas ciuitates & diœc. Fratrem Andream Priorem, & Eremitas, eiusdem prouinciæ sibi subiectos, post terminum, quem vos eis duxeritis præ- 9

figen

figendum, sub cuiusuis appellationis & contradictionis obtentu per censuras Ecclesiasticas cucullas discinctas gestare compellant, mandamus quatenus Eremitis prædictis ad hoc faciendum competentem auctoritate nostra terminum præfigatis. Dat. apud Cryptam Ferrat. 12. Kal. Septembris an. 14.

EISDEM.

Gregorius, &c.

10 LIcet vobis dederimus in mandatis, vt fratri Andreæ Priori, & Eremitis Anconitanæ Marchiæ sibi subiectis, ad gestandum cucullas discinctas præfigeretis terminum competentem: nolentes tamen vt negotium huiusmodi diutius retardetur, districtè vobis per iterata scripta mandamus, quatenus Priori & Eremitis prædictis ad id faciendum, proximum festum Natiuitatis Dominicæ Auctoritate nostra terminum præfigatis. Dat. apud Cryptam Ferrat. 10. Kal: Sept. ann. 14.

11 Neque adhuc vniuersa hac industria Gregorij potuit fieri, vt Eremitæ Augustiniani in hunc habitum conuenirent: quare post factam ab Inno. IV. immediato * Gregorij successore, vnionem quarundam congregationum, Richardo S. Angeli Diacono Cardinali, cui vniuersus Augustinensium ordo fuit commissus, seriò agendum fuit cum eis, de certo & determinato habitu assumendo, ad differentiam aliorum Ordinum, qui-

Adhuc renituntur hunc habitum admittere.

* *Vide in defensione. §. 2. n. ... & 5.*

bus ex conſilio diſcretorum ex eiſdem virorum, conceſſit eundem, quem antea Gregorius Pontifex præſcripſit, efformatis baculis in crocias, ad modum *Thau*, quæ ferularum genera communiter Hiſpani, & politiores Itali vocant *Muleta*, Lombardum verò vulgus *Crocie*, ſeu *gruccie*, quorum tranſuerſum lignulum prohibebat eſſe curuum, ſed directum. Id autem notãdum neque hîc, neque alibi præſcribi, aut aſſignari pro ratione aſſumendi huius habitus, eum originarium Ordinis ſancti Auguſtini fuiſſe, neque à ſancto Doctore præſcriptũ, ſed ad differentiã à Minoribus, aliiſve Ordinibus, vt ipſe Cardinalis expreſſiùs inſinuat. Eius ſtatutum, & literas Innocentius ſuis inſertas, in hunc modum confirmauit. Habentur autem in eius Regeſto anni. 15. non ad hanc, vel ad illam congregationem, ſed ad vniuerſos Eremitas Ordinis ſancti Auguſtini directæ.]

Innocentius, &c. Dilectis filiis N. Viſitatori Generali, & Prioribus ac fratribus Eremitis vniuerſis ord. S. Auguſt.

Innocen. cõfirmat literas Cardinalis Protectoris.

PIa deſideria deuotorum eo debemus benigno fauore proſequi, quo in ipſis Dei gloria ac animarum ſalus noſcitur contineri. Sanè dilectus filius noſter R. ſancti Angeli Diaconus, cui ordo veſter à Sede Apoſtolica eſt commiſſus, ad differentiam aliorum Ordinum certum habitũ deferendum, tam à profeſſis fratribus, quàm à conuerſis, ac etiam nouitiis dicti veſtri Ordinis de conſi

consilio quorundam discretorum Fratrum vestrorum vobis prouida deliberatione concessit, prout in patentibus literis eiusdem Cardinalis confectis exinde, ac suo sigillo signatis, plenius continetur. Nos itaque vestris supplicationibus inclinati, quod ab eodē Cardinale super hoc factum est, ratum & firmum habentes, id auctoritate Apostolica confirmamus, & pręsentis scripti patrocinio communimus. Tenorem autem literarum ipsarum de verbo ad verbum præsentibus fecimus annotari, qui talis est: *Richardus miseratione diuina S. Angeli Diaconus Cardinalis, viris religiosis, suis in Christo dilectis, Visitatori generali, Prioribus & vniuersis Fratribus Eremitis Ordinis S. Augustini tam præsentibus quam futuris, salutem in auctore salutis. Si ad cœnam Domini conuocati, nullius excusationis patrocinium prætendentes vos abnegastis, & vestra, eligendo per religionis auctoritatem diuinum pabulum promereri; decet vos taliter gubernari constitutionum habenis, quod certos vobis terminos constitutos, tentationibus aliquando instigati transgredi non possetis impunes, certis signis in vestro habitu insigniti. Sanę cum ordo vester nobis sit à Domino Papa commissus, illa statuere ac cogitarę cogimur, per quæ vobis salus proueniat & honestas. Vndę habito consilio quorundam Fratrum vestrorum discretorum, tenore præsentium duximus statuendum, quod Fratres vestri Ordinis professi deferant cucullas nigras, prout haberi poterunt in cuiuslibet prouincia, tamen non tinctas, vel accidentaliter coloratas, desuper corrigiis cinctas, & in manu crocias, in quarum superiori parte non sit curuum lignulum, sed directum. Conuersorum verò habitus sit portare*

Literæ Protectoris.

Factus à Papa Protector.

Habitus professorum.

Habitus Conuersorum.

superiorem tunicam nigram, & capucium nigrum, non tinctum, & crocias supradictas. Nouitij autem ferant cappam nigram vsque ad talos, tunicam, scapulare, corrigiam, & crociam memoratam, quæ curetis studio vigili dante Domino obseruare. In huius verò rei testimonium præsentes literas fecimus nostri sigilli munimine roborari. Dat. Assisij 9. Kal. Iulij Pontific. Domini Innocentij Papæ IV. an. 10. Nulli ergo &c. nostræ confirmationis, &c. Dat. assij Kal. Iulij an. 11.

Itē Nouitiorum.

13 His tamen non obstantibus, adhuc perstiterunt quidam ex Eremitis in sua renitentia, præcipuè illi, qui de Brictinis dicebantur, etsi à tempore Gregorij Noni sancti Augustini regulam habuerint, & Eremitæ Ordinis sancti Augustini dicti sint, vt constat ex eiusdem Pontificis literis, quas refert Marquez,[u] & confirmauit Innocentius successor, Lugduni 15. Kalend. Octobris an. 8. sui Pontificatus, & habentur in suo Regesto sub num. 83. Quare tertiò adhuc Pontifici Alexandro IV. incubuit hæc cura, tollere causas dissidij, & cogere eos ad assumendum & retinendum habitum à suis prædecessoribus præscriptum, vel ab ipsis Brictinensibus petitum, & fugerent nigri coloris, vestem, & corrigiam. Id fecit datis literis ad Archiepiscopos, & Episcopos totius fermè Italiæ, quarum exemplar ex archiuo nostro Bononiensi extractum, hîc subiicimus.

u *Marq. c.14. §. 8.*

Adhuc non concordant in habitu Augustinienses.

Alexan

Alexander Episcopus seruus seruorum Dei, Venerabilibus fratribus Archiepiscopis & Episcopis per Lombardiam, Tusciam, & Romandiolam, ac Taruisinam & Anconitanam Marchias, Ducatum Spoletanum, Patrimonium B. Petri in Tuscia, Campaniam, & Maritimam, ac regnum Siciliæ constitutis: salutem & Apostolicam benedictionem.

14 [RECordamur liquidò, & memoriter retinemus, quòd dudum apparuit Religio in partibus Lombardiæ, cuius professores vocati Eremitæ Ordinis sancti Augustini, nunc succincti tunicas cum corrigiis, baculos gestantes in manibus, nunc verò dimissis baculis incedebant, pecuniam pro eleemosynis, aliisque subsidiis deposcentes, & adeò variantes habitus sui formam, vt dilectis filiis Fratribus Minoribus, vniformes in derogationem multiplicem ipsorum Ordinis crederentur, eisdem propter hoc minorem apud fideles sentientibus in suis opportunitatibus charitatem. Sanè cùm per nos tunc in minori officio constitutos, & bo. me. Thom. tituli sanctę Sabinæ Presbyterum Cardinalem, tunc in partibus illis legatione fungentes huiusmodi variationis præsumptio ad fel. rec. Gregorij Papæ prædecessoris nostri audientiam peruenisset,

ne identitas vestium in Ordinibus ipsis confusionem pareret, ac inde scandala grauiora consurgerent, ad vtrorumque quietem statuendum prouidit, vt Priores & vniuersi ac singuli Fratres prædicti Ordinis S. Augustini in exterioribus vestimentis, quę nigri, vel albi debebant esse coloris, quorum altero, videlicet nigro, iam electo ab eis, ipsos idem prædecessor voluit manere contentos, largas, & protensas manicas ad instar cucullarum, & desuper ipsas deferrent peramplas corrigias, & patenter omnibus patentes, ita quòd omnes cincti de foris eas vestibus nequaquam contegerent, & portantes in manibus baculos quinque palmorum grandium, ac expressè in eleemosynarum petitione, cuius sint Ordinis declarantes, adeò suarum vestium longitudinem temperarent, quòd à quibuscumque ipsorum calceamenta liberè viderentur: vt sic habitus confusione semota, & sublatâ materiâ scandali, à prędictorum ordinum Fratribus possit virtutum Domino liberiùs & gratiùs deseruiri. Intelligentes verò Frater Andreas, tunc generalis Prior de Brictinis, Ordinis supradicti, & alij Fratres sui, quòd ad prædicta seruanda sicut & cæteri, cogerentur, ad eiusdem prædecessoris præsentiam accesserunt, pro se & Eremitis præfatis humiliter supplicantes, vt eis cucullas portare discinctas, quod sibi facilius existimabant, concedere dignaretur, mandato de cucullis nigris ferendis circa eos misericorditer relaxato, eo quòd talis vsus cucullarum ad distinctionem prædictorum habituum satis sufficere videbatur. Quorum supplicationibus idem prædecessor in

hac

hac parte duxit liberaliter annuendum. Verùm cùm, sicut accepimus, ipsi Eremitæ de Brictinis, obtentu quarundam literarum super hoc à Sede Apostolica obtentarum, ac etiam alij Eremitæ iam dicti, contra statutum iam dictum, & prouisionem ad communem pacem prouidè factam, & in eorundem Fratrum Minorum infamiam, & scádalum plurimorum, iam in pluribus venire præsumpserint; & nos prorsus velimus prædicta, quæ salubriter statuta fuerunt, à supradicto prædecessore nostro, vbique & ab omnibus Eremitis, siue religiosis, cuiuscumque sint Ordinis, in exteriori habitu Fratribus Minoribus antedictis conformibus; inuiolabiliter obseruari, fraternitati vestræ per Apostolica scripta firmiter præcipiendo mandamus, quatenus prædictos Eremitas de cætero statutum prædictum firmiter obseruare, ac illos de Brictinis cucullas prout ipsi, vt suprà dictum est, tunc acceptarunt, gestare discinctas, ac alios omnes, qui nigras non portant, seu albas, singuli vestrûm, per suas ciuitates & diœceses, sublato cuiuslibet appellationis & contradictionis obstaculo, & literis Apostolicis de corrigiis cinctis super cucullas non portandis, per eos impetratis, nequaquam obstantibus, monitione præmissa per censuram Ecclesiasticam districtiùs compellentes, & in eos, qui contrauenerint, sententiam excommunicationis promulgetis, quàm per vestras ciuitates & diœceses publicari solenniter, & eosdem tanquam excommunicatos vsque ad satisfactionem condignam, appellatione remota, euitari ab omnibus arctiùs faciatis. Dat Lateran. & Kal.

Martij

Martij Pontificatus nostri anno 2.]

Id etiam obseruandum, quòd hîc & vbique 15
Pontifices causam horum statutorum assignant differentiam constituendam inter Eremitas & Minores, dum his nullos volunt assimilari. Sed alias quoque (instantibus Minoritis, & illorum Generali Ioanne Parmensi apud eundem Pontificem, qui etiam causam hanc promouit apud Innocentium IV. vt habet Marianus [x] Florentinus) postea addidit Alexander literas pro vniuersis Eremitis ordinis S. Augustini cogendis, vt statutum à Gregorio suo prædecessore habitum omnino deferrent; vbi etiam, sicut in præcedenti, refert litem hanc & controuersiam exortam, dum ipse legatione obiret in illis partibus Lombardiæ, & se simul cum Cardinali sanctæ Sabinæ admonuisse Gregorium Pontificem, quare suæ legationis tempore statuta, nec tamen ab Eremitis S. Augustini obseruata, iterum renouat, & censuris additis confirmat. Habentur hæ literæ Bononiæ ad sanctum Franciscum originariæ, authenticæ verò apud Minores Ticinenses, transcriptæ item apud Petrum Rodulphum, [a] & meum dissertatorem [b] in hunc modum.

x Mariã. lib. 2. cap. 23.

Secundò præcipit Alexander August. vt habitum illum gestarent.

a Rodul. fol. 182.

b Marq. n. 4 §. 9.

Alexander Episcopus, seruus seruorum Dei, &c.

Vt suprà n. 14.

Iubet vt omnes ferãt habitum à Gregor. *præscriptum.*

[R]Ecordamur liquidò, & memoriter tenemus 16
&c. *vt in proximè trascripta Bulla vsque ad* posset virtutum Domino liberiùs & gratiùs deseruire. Cùm autem dilectus Filius noster Richardus sancti Angeli Diaconus Cardinalis,

vni

vniuersas domos & congregationes Eremitarum prædictorum (quarum quædam S. Augustini, quædam S. Guilielmi, nonnullæ autem Fratris Ioannis Boni; aliquæ de Fabali, aliæ verò de Brictinis censebantur) in vnam sancti Augustini professionem & regularem obseruantiam perpetuò de mandato nostro duxerit vniendas: & nos dicti Cardinalis processum conuenientem cum voluntatis nostræ proposito approbantes, præmissa omnia duxerimus confirmanda, statuentes vt vniuersi Priores & Fratres in professione prædicti Ordinis Eremitarum Sancti Augustini taliter coüniti, nigris duntaxat, & nullis aliis alterius coloris cucullis aliquatenus vterentur. Nos volentes vt præmissa, quæ de vestimentis exterioribus à sæpe dicto prædecessore nostro circa præfatos Eremitas statuta fuerunt, salubriter, & ab ipsis, vt recolimus, acceptata, vbique & ab omnibus Eremitis vnitis taliter, & aliis vniuersis inuiolabiliter obseruari, fraternitati vestræ per Apostolica scripta in virtute sanctæ obedientiæ districtè præcipiendo mandamus, quatenus prædictos Priores & Eremitas: ac alios, qui nigras penitùs], seu albas cucullas non portant, quòd vsque ad festum omnium Sanctorum proximè venturum nigri prorsus coloris cucullas, assumant abiectis aliis, deferendas, & firmiter prædictum statutum de cætero studeant obseruare, singuli vestrûm per suas ciuitates & diœceses, sublato cuiuslibet appellationis & contradictionis obstaculo & literis Apostolicis impetratis, vel etiam impetran-

dis

dis per eos, nequaquam obſtantibus, monitione præmiſſa per cenſuram Eccleſiaſticam diſtrictiùs compellatis, & in eos, qui contrauenerint, etiam excommunicationis ſententiam promulgetis, quam per veſtras ciuitates & diœc. diebus Dominicis feſtiuis publicari ſolenniter, & eoſdem tanquam excommunicatos vſque ad ſatisfactionem condignam, appellatione remota, euitari arctiùs ab omnibus faciatis. Dat. Anagniæ 15. Kal. Iulij Pontificatus noſtri anno 2.]

Neſcio profectò quid in re adeò clara reſponderi poſſit: nihil enim aliud inculcant Diplomata, nihil inſinuant Pontifices, nihil aliud verba ſonant, niſi propterea aſſignati Eremitis huiuſmodi habitum, vt patulum, & populis manifeſtum fieret diſcrimen inter eoſdem & Minoritas, neque vllum habetur verbum de prima inſtitutione huius habitus per S. Auguſtinum, neque hortantur Pontifices, vt veluti originariam, & tanquam ſuo inſtituto præſcriptam per ſanctum Doctorem, veſtem ſuſcipiant, quantumcumque conſtipatis & conquiſitis hinc inde teſtimoniis illud probare Marquez [c] contendat, quorum vim omnino diſſoluunt apertæ Pontificum narrationes præcitatæ. Atque hinc illa tam diuturna tot annorum reluctatio, quæ non potuit tolli per tot Pontificum Diplomata, adiectáſque cenſuras. Neque enim credendum eſt opus habuiſſe viros religioſos tot præceptis & coactionibus, vt ſuo inſtitutori obedirent in externis indumentis geſtandis, ſi hæc ipſa illis aſſignaret. 17

c *Marq. c.4.§.3.*

Ad id præcipuè has retulimus Bullas, vt oſten- 18

dere

deremus, neque habitum, neque corrigiam Eremitarum originem habuisse ab Augustino, sed ab exorta illa controuersia, & illius temporis Pontificibus, maximè à Gregorio, eiúsque legatis, vt habet Innocentius IV. in Bulla *Admonet nos*, superiùs[d] à nobis citata, vbi expressis verbis ita habetur; *Et quia eorum* (supple Eremitarum) *habitus, qui habitui Fratrum Minorum videbatur conformis, apud aliquos scandalum quodammodo suscitabat, de mandato & auctoritate duorum Cardinalium, qui tunc in partibus Lombardiæ legationis fungebantur officio, nigrum, quem gestatis adhuc habitum, elegerunt.* Quid adhuc egemus testibus; quid amplius in hac re desideramus? Restat nunc id idem de baculo demonstrare, quod nullo præstabimus negotio. Gregorius in Bulla *Dudum apparuit* superiùs[e] relata, & denuò ab eodem repetita, primus statuit, vt omnes Eremitæ baculos, præscriptæ à se mensuræ quinque palmorum, ad differentiam à Minoribus in manibus portarent, quod adeò ægrè quidam ex eis tulerunt, vt quidquid aliud ad discrimen vellent, & cucullas portare discinctas, quàm baculos gestare, vt patet ex eiusdem Gregorij Bullis[f] datis apud Cryptam Ferratam. Deinde Eremitæ de Brictinis, Fanensis diœcesis Ordinis S. Augustini in conditis à se statutis, & normis viuendi, confirmatis à Gregorio IX. dato Diplomate Perusij III. Idus Martij Pontificatus ann. 8. & ab Innnocentio IV. Lugduni XV. Kal. Octobris anno item Pontif. 8. & à dissertatore, vt dixi[g] relatis, dum singula indumenta, tunicam, cucullam, scapularia, corrigiam, & alia præscribunt,

d §. 3. n. 11.

Non accepisse Eremitas baculum ab Augustino.

e §. 4. n. 5.

f *Supra n. 8. & seqq.*

g *Supra n. 13.*

bunt,& circa cultellos, & caligas quædam præcipiunt, nec vllum verbum habent circa baculos geſtandos. Deinde non ſolùm Brictinenſes, verum & vniuerſi Ordinis. S. Auguſtini Eremitæ adeò baculos exoſi ſunt, & durè tulerunt mandatum Pontificis Gregorij, ſeu eiuſdem Legatorum de huiuſmodi baculis ferendis, vt ad Innocentium eius ſucceſſorem recurrerint, humiliter poſtulantes, vt mandatum hoc vellet relaxare, quod ille per ſubſequentes literas miſericorditer conceſſit. Habentur in eius Regeſto num. 560.

Innocentius, &c. Priori Generali, & vniuerſis Fratribus ordinis Eremitarum, &c.

Cōceditur eis licentia vt baculos non deferant.

QVanto ſtudioſiùs diuinæ contemplationi 19
vacatis,tantò vos ab iis,quæ videntur vobis afferre diſpendia ſpiritus, libentiùs reuocamus. Sanè petitio veſtra nobis exhibita continebat, quòd olim à quibuſdam Legatis Sedis Apoſtolicæ de ſpeciali mandato eiuſdem Sedis, vt dicebant,ſtatutum extitit, vt quilibet Frater veſtri Ordinis quocumque ipſum ire contingat, geſtare in manu propria baculum teneatur.Cùm autem, ſicut aſſeritis, delatio baculorum huiuſmodi certis ex cauſis moleſta vobis exiſtat,& nimiùm tædioſa,& per hoc veſtris mentibus obductis turbationibus nubilo contingat multoties apud vos ſanctæ contemplationis otium impediri.Nos veſtris deuotis ſupplicationibus inclinati,

quieri

quieti vestræ in hac parte consulere pro remedio cupientes, vt eosdem baculos, non obstante statuto prædicto, inuiti deferre minimè teneamini, auctoritate vobis prædicta indulgemus. Nulli ergo. Dat. Perus. 2. idus Martij an. 10.]

20 Ecce quàm clarè ipsa illorum Patrum Eremitarum Augustinianorũ confessione & relatione delatio baculorum inter eos originem habuerit ab illis Legatis Sedis Apostolicæ, & proinde se ab iis ferendis dispensari petierunt, quod petituros nequaquam crederem, si à sancto Magistro Augustino eis præscriberentur hæ ferulæ, nec rejecturos vetustum, & originarium sui Ordinis insigne. Deinde consequenter ad hanc dispensationem Alexander IV. idipsum indulsit in Bulla vnionis magnæ, per Richardum Cardinalem factæ, quam etiam meus refert dissertator, [h] necnon Laërtius Cherubinus, & ego ad clariorem totius rei, & vnionis factæ notitiam, huc lubens transscripsi. Eandem concedit Alex.IV.

h *Marq. c.4. §.1.*

Alexander Episcopus seruorum Dei, Dilectis filiis Lamphranco Generali Ordinis Eremitarum sancti Augustini, & vniuersis Prouincialibus, Prioribus, & Fratribus eiusdem Ordinis, tam præsentibus, quàm futuris, salutem & Apostolicam benedictionem.

Cherub. Tom. 1. Bullarij sub Alexand.IV. bulla.6.

21 [LIcèt Ecclesiæ Catholicæ integritatem corporis sui syncera membrorum diuersitas Pulchra & cõcinna varietas Ecclesiæ.

ſubminiſtret,& circumamictus ſpecies multiplicibus in ea varietatibus decoretur, nihil tamen in ipſa exprimit contrarietas inconcinnum, in qua conſenſum nutrit inæſtimabilis concordia charitatis,& indiuiduam fouet vniuerſitatis conformitas, fideique ſimplicitas vnitatem: verùm circa ædificationis fabricam, quæ in templum ſanctum in Domino, operariorum eius ſtudio moliente ſuccreſcit, credimus aſſiduè prouidendum,vt in varietatibus partium,quæ ad decorem ſtructuræ Dominicæ adhibentur;ſic appareat diſtincta diuerſitas,vt non confuſio indiſcreta, nec alterius forma importuna conſimilitudine ſpeciem prætendat alterius,ſed ſingula quæque certum proprij modi ordinem ſortiantur. Hac ſanè conſideratione commoniti, cùm conſona in vobis Eremitarum appellatio, & parum diuerſa profeſſio,diſparibus titulis, & in aliquibus diſſimili habituum ſchemate diſcreparet, cogitauimus ſponſæ Chriſti(in cuius veſte pia ſacræ Religionis depinxit inſtitutio cœtus veſtros) conuenire decori, ſi religioſa militiæ veſtræ caſtra, quæ ſub vno vocabulo non magna diſciplinæ diſtantia ſecernebat, ſub communi capite indifferenti incorporationis fœdere iungerentur, vt ex pluribus cuneis acies vna conſurgeret fortior ad hoſtiles ſpiritus nequitiæ impetus conterendos. Propterea dudum mandatum Apoſtolicum à nobis emanauit, vt de ſingulis domibus veſtris, quarum quædam ſancti Guilielmi;quædam ſancti Auguſtini Ordinum; nonnullæ autem Fratris Ioannis Boni; aliquæ verò de Fabali; aliæ verò de Brictinis cenſebantur, & apud homines

ambiguis interdum nuncupationibus vacillabant, duo Fratres cum pleno mandato ad nostram mitterentur præsentiam, quod nostra circa vos salubriter ordinaret dispositio, recepturi.
8 Cúmque Fratres huiusmodi ad Sedem Apostolicam accessissent, coram dilecto filio nostro Richardo sancti Angeli Diacono Cardinali, quem negotio vnionis vestræ præficiendum vice nostra deputauimus, sufficientia ad id exhibuere mandata, & in generali Capitulo vestro in Vrbe celebriter congregato, nomine omnium, à quibus fuerant destinati, & de communi Capituli eiusdem assensu, vos & domos vestras in vnam Ordinis obseruantiam, & viuendi formulam vniformem redigi, vnúmque ex eis ouile fieri generalis Prioris præsidentia gubernandum, vnanimiter consenserunt, petentes vt per gratiam vnionis & conformitatis huiusmodi eis iuxta conceptum votum paupertatis spontaneæ perpetua possessionum terrestrium abdicatio remaneret, & ipsis baculos, vel ferulas deferendi imposita necessitas tolleretur, collata in Cardinalem eundem prouidendi vobis ea vice de generali Priore totius Ordinis nihilominus potestate. Porro idem Cardinalis nostri auctoritate mandati, viuo ad eum sermone directi, necnon & concordi eorundem Fratrum, ac prædicti Capituli consensione suffultus, vniuersas domos & congregationes vestras, in vnam Ordinis Eremitarum sancti Augustini professionem, & regularem obseruantiam perpetuò coüniuit sub generalis cura Prioris, canonicè instituendi pro tempore, præ aliis Prouincialibus, necnon &

Vnio magna sub Cardinale Richardo.

conuentualibus singularum domorum Prioribus regulariter gubernandas. Et vt nouam ouilis Dominici vnionem vniuersalis capitis vnitas consummaret; te, dilecte fili, Frater Lamphrance, in generalem Ordinis eiusdem Priorem, & patrem, Spiritus sancti gratia inuocata, præfecit, ac etiam, prout à nobis specialiter in mandatis acceperat, confirmauit; vos vniuersos & successores vestros à baculis & ferulis deportandis, & quòd non cogamini ad recipiendas possessiones aliquas, vel habendas, decernens perpetuò liberos, & exemptos. Nos igitur præfati Cardinalis processum, conuenientem cum voluntatis nostræ proposito, approbantes, præmissa omnia grata habemus & rata, ipsáque auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Insuper autem personas, & domos vestras sub Beatorum Petri & Pauli protectione suscipientes, & nostra præsentium auctoritate statuimus, vt vos filij Priores, & Fratres in professione prædicti Ordinis in præfato generali Capitulo ordinata (quo quidem Ordine vos perpetuò censeri volumus, vobiscum super vniuersarum professionum, aut obseruationum debito, quas antea feceratis in prædictis, vel aliis Ordinibus, dispensantes) sub deuota generalis Prioris, quem nunc vobis diuina ordinatio prætulit, eiúsque successorum obedientia perpetuò virtutum Domino seruientes, nigris duntaxat, & nullis aliis alterius coloris cucullis, vt vniformis amictus normam eiusdem in vobis professionis ostendat, vtamini de cætero vniuersi. Et vt hæc sancta vnio, quam perpetuæ pacis tranquilli

Lamphr. creatus Generalis.

Dispensatur circa baculos.

quillitate gaudere volumus, omnibus integritatis suæ perfecta partibus stabilis perseueret, decernimus; vt omnes domus Ordinum suprascriptorum, quarum Fratres iuxta mandati nostri formam ad nostram præsentiam non venerunt, ipsi vnioni, tanquam corpori membra; absque vllius exceptionis prætextu inhæreant, & ad obseruationem prædictorum omnium teneantur. Alioquin sententiam, quam tu, dilecte fili Prior Generalis; & successores tui ritè tuleritis in rebelles, ratam habemus, & faciemus, auctore Domino, vsque ad satisfactionem condignam, appellatione remota, inuiolabiliter obseruari. Nulli ergo omnino liceat hanc nostræ confirmationis, protectionis, dispensationis & constitutionis paginam infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Laterani V. Idus Aprilis Pontificatus nostri ann. 2.]

22 Hîc etiam fatentur sibi impositam necessitatem baculos, seu ferulas deferendi, videlicet per mandatum Apostolicum, & propterea petunt ab eo dispensari; quod & Cardinalis Richardus concessit, & Pontifex confirmauit. Dum autem huiusmodi dispensatio non constabat Episcopis Italiæ, iuxta scriptas ad se literas, tam à Gregorio, quàm ab ipso Alexandro, de cogendis Eremitis, vt habitum præscriptum à Gregorio gestarent, illos ad hoc compellebant grauibus censuris, efformatis etiam in eos processibus, vt simul baculos deferrent. Recurrentes verò

Eremitæ ad Pontificem Alexandrum, ſequens reportarunt ab eo reſcriptum, aliquot menſibus ab vnione facta. Habetur autem Diploma apud meum diſſertatorem.[i]

i *Marq.* c.4.§.9.

Alexander Episcopus ſeruus ſeruorum Dei. Venerabilibus fratribus Archiepiſcopis, & Episcopis per Lombardiam, Tuſciam & Romandiolam, ac Taruiſinam & Anconitanam Marchias, Ducatum Spoletanum, Patrimonium B. Petri in Tuſcia, Campaniam & Maritimam, ac Regnum Siciliæ conſtitutis; ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

[Literas noſtras vobis direxiſſe meminimus 23 ſub hac forma (*deinde inſerit literas à ſe datas Anagniæ 8. Kal. Iulij Pontific, ann. 2. quas ſuprà* [k] *dedimus, ſubiungitque*) Vos itaque auctoritate literarum ipſarum prædictos Priores & Eremitas (prout ex parte ipſorum fuit propoſitum coram nobis) ad portandum baculos, & facienda quædam alia, quæ in narratione literarum huiuſmodi continentur, compellere intendentes, ſuper hoc monuiſtis eoſdem, vel proponitis admonere; & quidam veſtrûm in eos, niſi hoc infra idem feſtum omnium Sanctorum adimplere curauerint, excommunicationis, ſuſpenſionis

k *Suprà* n. 16.

Scribit Epiſcopis ne cogant eos baculos portare.

&

& interdicti promulgarunt sententias, vel promulgare intendunt: super quod dicti Priores & Eremitæ petierunt sibi per Sedem Apostolicam salubriter prouideri. Quia verò nostræ intentionis extitit, vt præfati Priores & Eremitæ ad assumendum vsque ad prædictum festum, iuxta prædictum statutum nostrum, nigras duntaxat, & nullas alias coloris alterius cucullas ab eis, abiectis aliis, deferendas tantummodò, & non ad alia per easdem literas cogerentur: volumus, & vniuersitati vestræ in virtute obedientiæ per Apostolica scripta præcipiendo mandamus, vt singuli vestrûm infra octo dies post receptionem præsentium, processus suos contra memoratos Priores & Eremitas, vel eorum aliquos, occasione huiusmodi habitos, sublato cuiuslibet difficultatis & dilationis obstaculo, studeant reuocare. Alioquin ex tunc processus huiusmodi reuocamus, & eos decernimus nullos esse. Vobis etiam vniuersis & singulis inhibemus, ne vsque ad festum Resurrectionis Dominicæ proximè futurum, contra sæpè dictos Priores & Eremitas, vel ipsorum aliquem auctoritate prædictarum literarum aliquatenus procedatis: ex tunc verò ipsos tantummodò ad assumendum, & deferendum cucullas omnino nigras, tinctas, vel non tinctas, non ad aliqua alia compellatis. Dat. Anagniæ Idibus Octobris. Pontificatus nostri anno secundo.]

24 Vbique ante & post vnionem manifestè videtur ægrè tulisse Eremitas illos Augustinianos, baculos, seu ferulas, & ex omnibus Bullis clariùs habetur necessitudinem ea deferendi,

non à primæua Ordinis institutione, sed ab Apostolico prouenisse mandato. Idque fatetur Ioannes Gonçalez Critana Augustinensis citatus, [l] licèt non ad Gregorium, aut eius Legatos, sed ad Alexandrum Quartum anno 1256. rei originem referat his verbis. *Quia haud facilè Augustinenses a Franciscanis dignoscerentur, Alexander IV. per Breue Apostolicum datum anno Verbi Incarnati 1256. mandauit vt Augustinates atriori colore suam vestem imbuerent, baculisque vterentur, quod ea ætate ad praxim redactum est.*

Crit. c. 8. §. 3.
l §. 3. n. 10.

Quod verò ad calceos attinet, præterquam 25
quòd hi omnibus tam Eremitis, quàm Anachoretis, quàm item vniuersis Ordinibus status sæcularis communes sint, nec peculiare fuerit signum status regularis in sancto Francisco eos sibi induxisse, peculiarius & verosimilius ex eis inducitur argumentum, ad probandum nequaquam Ioannis Boni fuisse discipulum. Ille etenim vt sanctus Antoninus [m] refert, numquam calceatus incedebat, cui etiam subscribit Abrahamus Bzouius [n] Constantius Laudensis [o] in eius vita, necnon Cardinalis Viterbiensis [p] Augustinianus ad summum calepodiis, vel ligneis sotularibus duntaxat vsum in Eremo conscribunt. Vnde ergo ex calceis infertur discipulum Franciscum fuisse Eremitæ discalceati?

m *Anto. tit.* 24. *c.* 13.
n *Bzou. ad ann.* 1249. *n.* 10.
o *Laud. lib.* 1. *c.* 2.
p *Ægid. li.* 20. *sæcul. ad an* 1198.

Fragile itaque & inane desumunt, venerandi Patres Eremitæ ex Francisci habitu Eremitico ad eius Monachatum Augustinianum asserendum. Quod enim de similitudine vtriusque habitus obiiciunt, constat ex Bullis Pontificiis non eam exinde exortam, quòd Franciscus vestem Ioan

Eremitæ vsurpant habitum Minorũ.

Ioannis Boni, aut similem induerit, imò potiùs quia Francisci vestem, hominibus iam probatam & gratam, induebant Eremitæ, variantes formam sui habitus, & Ordinis sui substantiam, vt maiorem sentirent, & reciperent in populis charitatem. Quod dum redundabat in multiplicem derogationem Minorum, vt Pontifex loquitur, iussit vt omnino illũ deponerent, & certum sibi assumerent habitum, vel nigri, vel albi coloris, adiectis aliis insignibus corrigiæ & baculi, quibus clariùs discriminarentur. Si verò Franciscani mutuarent hunc habitum ab Eremitis; & hi priores essent in possessione, nequaquam illo priuarentur, & concederetur Minoritis; dum iniquum censetur (vt recenter adnotauit D. Gabriel Pennottus [q] dignissimus Abbas ædis S. Mariæ de Pace in vrbe, & Procurator generalis congregationis Lateran. Canonicorum regularium, vir doctus, mihi spectatissimus) veros & priscos rei cuiusque possessores eadem spoliari, atque vltrò aduentitiis, & hominibus recenter natis conferri.

q *Pennot. in histo. Trip. lib.* 1. *c.* 47. §. 3.

27 Quod autem addebant ex Iordano & Antonino, Eremitas peramplam corrigiam ab Augustino accepisse, longè alienum est à narratiuis Pontificum literis, quæ ad Gregorium Nonum referunt originem. Neque Iordanus suum assertum aliunde probat, quàm ex sermonibus ad Fratres in Eremo, quorum auctoritas iam pridem excidit, dũ indignè Augustino adscribi docta constitit discussione. Antonius verò rem transscripsit ex Iordano, vt vel ex hoc loco constabit, & ipse præfatus est [r] his verbis: *De sacro*

Responderur ad cõfirmationes adiũctas in principio huius §.

r *Anto. cit. c.* 14.

August. mihi habet in cōfirmationem corrigiæ.

Ordine sancti Augustini; &c. quæ inueni hîc refero. Quidam Religiosus dicti Ordinis sic scribit, &c. Ex illo autem loco Augustini contra literas Petiliani nescio quid velit, aut possit dissertator exsugere pro sua stabilienda de corrigia sententia. Verba enim Augustini sunt: *Deinceps perrexit ore maledico in vituperationem monasteriorum & Monachorum, arguens etiam me, quòd hoc genus vitæ à me fuerit institutum. Quod genus vitæ omnino quale sit, nescit, vel potiùs toto orbe notissimum, nescire se fingit, inde asserens me dixisse Christum esse Baptistam.* Ego certè suspicatus sum quidquam vel apertè, vel apparenter habuisse hoc loco Augustinum, quod eius Monachos corrigiatos incessisse insinuaret, dum adeò fidenter eum vocat in testem meus dissertator. At nihil ad rem hanc ibi habet præter relata, ex quibus quà consequentia Augustiniana tessera corrigiæ inferatur, planè nescio, etiam postquam consului eundem dissertatorem [s] alibi quò lectorem remittit, & vbi latiùs testimonium illud expendit. Sed neque ibi ipse Marquez quidquam ex eo colligit, quàm quòd Augustinus monasteria fundauerit, eáque in Eremo, quos dum Christi vocat discipulos, videbatur inferre Christum esse Baptistam, quia non ille, sed iste vixit in solitudine. Quid hîc ex ipsa dissertatoris discussione de zona pellicea? Quid illic de perampla & lata corrigia?

August. lib.3.cōt. literas Petil.c.40.

s *Marq. c.8.§.1.*

Qualis Francisci corrigia?

An item similem corrigiam Franciscus sibi 28
cinxerit, an etiam latum, vel angustum habuerit cingulum, quis poterit enarrare? Coniecturare voluit dissertator ex viri in pœnitentiam affectu, quasi

quasi latum præcinctorium ad eam plus conducat angusto. Curiosum, aut sericum cingulum, vel baltheum cõstellatum hominem, dedecet pœnitentem, non autem exile, quale vnius pollicis mensuræ sanctum Benedictum gestasse, & suis præscripsisse narrat Ioannes Diaconus. [t] Quod verò Sabellicus, Polydorus Vergilius, aut Granatensis Francisci cingulum vocauerit zonam, nihil refert ad probandam eius amplitudinem: communi enim hac nuncupatione tam intelliguntur exiles, aut teretes nobilium, vel fœminarum zonæ, quàm etiam amplæ, vel robustæ militares, vt videre est apud obseruatores lectionum antiquarum. Martialis in Apophoretis de zona agit muliebri, Ouidius in Fastis de zona tereti, Plutarchus in vita Demetrij, & Spartianus in vita Pescennij de zona militari, ita vt omnia cingulorum genera hoc vno ambiguo *Zona* nomine intelligantur. Quare Ambrosius Calepinus non aliter zonam declarauit, quàm per cingulum, quo cingimur. Neque verò omnes interpretes loci istius Matthæi: *Neque pecuniam in zonis vestris*, in eam abeunt sententiam, vt ipsis zonis portarentur pecuniæ, quin plures, Abulen. Euthymius, Maldonatus, & alij ideo id dictum putent, quia ex zonis pendebant communiter marsupia, vel crumenæ. Neque minorem habet latitudinem apud Hispanos vox illa *cinto*, quo vsus est interpres Castellanus Marci Vlysipponensis, quin & similiter amplas & exiles significet corrigias.

t Diaco. in vita S. Greg. lib. 4.c.82.

Vide Rhodi. lib.22.c. 19. Martial. in Apoph. 152. Ouid. 2. Fast. Plutarch.

Matth. 10.

29 Baculos item communes quibuscumque Eremitis, pastoribus, ruricolis, & diuersi generis homini

minibus eſſe, & ſemper fuiſſe, clarius eſt quàm vt probatione egeat, quam ſi velis, vbique in ſacra tibi occurret Scriptura: & ſanè Chriſtus Dominus iuſſit,[u] vt diſcipuli virgam, ſeu baculum ferrét. Neque nos negamus familiares eſſe Eremitis; an verò ita peculiares Eremitis Auguſtinianis fuerint ante ętatẽ S.Franc.vt eis ſeruierint in ſignum & teſſeram à S.Auguſt.acceptam, hoc illud dubij. Profectò Flaminius[x] refert S.Dominic. ſiue reſideret in monaſterio, ſiue vſquam iter ageret, ſemper baculũ manu geſtaſſe. Nihilominus peculiarem fuiſſe teſſeram Auguſtinianorũ probat Iordanus de Saxonia,[a] ſed ineffieaciter ex ſermonibus ad Fratres in Eremo, quos Auguſtini non eſſe iam diximus pro comperto haberi, & largiſſimè probant duo illi illuſtriſſimi atque doctiſſimi Cardinales Baronius,[b] & Bellarminus,[c] quorum verba nunc recens tráſſcripſit, aliáque multa pro eodem confirmando adiecit argumenta planè efficacia Gabriel Pennotus[d] citatus.[e] Addit verò Iordanus prætenſam illam ſuam inſtitutionem baculorum per Auguſtinum vetuſtate, ſeu antiquitate confirmari; ait enim per B.Gregorium Papam ſtatutum fuiſſe, vt eiuſmodi Fratres baculos quinque palmorum in manibus portarent. Sed Præter quàm quòd ad Gregorium, Auguſtino, vno atque altero ſæculo poſteriorem, originem vel ſtatutum deferendorum referat baculorum, quod antea attribuit Auguſtino, valde planè decipitur circa Gregorium. Vt enim adnotauit ad eundem Iordani locum Marcus Antonius Maſſa Salernitanus (quem dignè laudat Auguſtinus Fiuizanius in præliminari epiſtola

Baculum non fuiſſe peculiare Auguſt. inſigne.

u *Mar.6. v.8.*

x *Flam. in vita S. Dominici.*

a *Iord. lib. 1. c. 15.*

b *Baro. an. 382. n. 26. & 385. n. 11. & in Notis ad Mart. die 5. Ianuarij.*

c *Bellar. de ſcriptor.*

d *Pennot. c. 30. & ſeqq.*

e *Supra n. 26.*

epistola operis Iordani) nullibi apud B. Gregorium inuenitur huiusmodi statutum. Neque sanè mirum, cùm non S.Gregorij Primi, sed Gregorij Noni fuerit præceptum, cuius de hac re multiplex expressũ testimoniũ, & plures tabulas omnino certas superiùs [f] adduximus. Circa calceamenta nihil occurrit peculiare quod refellatur: quod enim dissertator colligat ex literis Gregorij Noni Eremitas suos calceatos incessisse, non reluctor. An verò ex re, omni fermè hominum generi communi, quidquam inferatur singulare, quo probetur Franciscum calceatum, non Anachoretam, aut sui iuris, sed regularem egisse Eremitam, id planè nescierim.

f Hoc §. n. 3. & seqq.

30 Satis me ostendisse iudicauerim debile omnino ac planè nullum desumi ex habitu Eremitico argumentum, pro Monachatu hoc asserendo, dum certo certius probaui formam habitus, quem modò gestant Patres Augustiniani, Francisco posteriorem. At demus & anteriorem, vel Franciscum hoc ipso nostro sæculo extitisse, tunicam, corrigiam, calceos & baculum gestasse, quis inde seriò, aut probabiliùs efformet Augustinianum? Non efficaciùs sanè dicet, quàm qui Franciscanum velit, qui tunicam, chordulam, seu funem nodosum absque calceis gestarit. Quot vndequaque semper, & vbique videmus circumcelliones, gyrouagos, & nebulones super tunicas protensas corrigiatos & funiculatos? Quot conspicimus, & audimus, solitarios & Anachoretas sub vtriusque instituti insignibus in solitudine latitantes? Quid? hinc omnes Augustiniani? hinc omnes Franciscani? Absit. An item scire vellem

Adhuc ostenditur inefficax desumi argumentum ex habitu.

illo æuo ita præſcripta Eremitis regularibus Auguſtinianis hæc inſignia tunicæ, corrigiæ & baculi, vt quibuſcumque, vel Anachoretis, vel cuiuſuis generis hominibus non proſtarent, aut licerent? Peculiaris ſanè non facit inſtituti, quod pro omnibus fuit inſtitutum. Circa ipſius ſancti Auguſtini veſtem plura hîc intexere potuiſſem, niſi maluiſſem breuitati conſulere, nec ita ad ſingulos huius diſſertationis anfractus declinare. Fidenter id dixerim inefficaciter Marquez [g] probare in veſte, ſuæ conſimili inceſſiſſe S. Doctorem, quod largiſſimè & datâ operâ conuincit Gabriel Pennottus, [h] ad quem lectorem remitto, ne videar actum agere, *& telam Penelopis texere, atque retexere.* Plura etiam ſubminiſtrare liceret de congregationum, ſub Auguſtini regula vnitarum, origine, ac cuius fuerint primæui inſtituti, certis tabulis monſtrare, niſi vererer non omnibus hæc placitura. Nolo mihi vitio vertatur, quod in meo diſſertatore aliis diſplicuit ex arrepta occaſione aſtruendi Monachatus S. Franciſci, & ſuæ inſtitutionis ad S. Auguſtinum deducendæ, originem Canonicorum regularium euertere, plures Sanctos iiſdem Patribus, Benedictionis, aliiſque Religionibus eripere, nobis S. Ludouicum Galliæ Regem negare, ſibi omnino D. Claram Montefalcenſem adſcribere, aliáſque id generis in aliorum commotionem quæſtiones excitare. Ego meo duntaxat adhærebo argumento, nec extra chorum in hac ſcena ſaltabo; quę ſola Monachatum hunc attingunt, vel ſtabiliens, vel refellens.

Auctor vnico de hoc Monachatu inhæret argumēto.

g *Marq.* c. 4. §. 1. *& ſeqq.*

h *Penno. cit. c.* 21. *& ſeqq.*

31 Ad quaſdam verò coniecturas, vbi argumenta

ta defecerunt, meus dissertator[i] descendit, quæ, meo iudicio, plus eius causæ obsunt, quàm prosunt. Quid enim magis infirmam aliquam sententiam esse confirmat, quàm vt non rationes firmæ, sed quædam exiles, imò non rationes, sed coniecturæ vndequaque pro ea constipentur? Primam autem desumit ex eo, quòd S.Franciscus dicatur conuersus biennio illo ante institutam suam Religionem; at inquit, *conuersus* non dicitur, nisi qui mundo valedicit, & approbatæ cuipiam Religioni se tradit; idque probari ait ex Iure canonico, toto titulo *de conuersione coniugatorum*, secundùm expositionem Iurisconsultorum in eundem locum, atque interpretationem aliorum Doctorum. Id verè nos libenter admiserimus agi in eo titulo Decretalium de perfecta, & vltima conuersione per omnimodum mundi contemptum, & Religionis ingressum; tractatur enim ibi de dissolutione coniugij, quæ non per aliam conuersionem, quàm per huiusmodi contingit. Præter hanc item & alias esse conuersiones, quis neget, nisi vniuersam reiiciat sacram Scripturam, quæ vbique scatet huiusmodi phrasi, & modo loquendi, quo vsi sunt, qui dixerunt Franciscum post renunciatas patri vestes, conuersum fuisse ad Deum. Consulendi libri Canonici *Eccl.* 17. *Isaia* 55. *Ierem.* 13. *Ezech.* 18. atque alij passim sacræ Scripturæ codices, qui peccata, vel sæculi vanitates relinquentes, & iustitiam sectantes, conuersos ad Dominum appellant. Atque in hoc sensu est & alius titulus in Iure Canonico *de conuersione infidelium* (vt rubricam rubricæ oppinamus) immediatè subsequens ad

tit

[i] *Marq.* c. 22. §. 5.

Prima dissertatoris cõiectura.

Restituitur.

Latus sẽsus *conuersionis.*

titulum à diſſertatore allatum, quem potuiſſet conſulere,& videre neque à Doctoribus, neque à Pontificibus,neque in Iure Canonico ſumi in eo duntaxat ſenſu *conuerſionem.* Atque in ipſa Religione eſſe conuerſorum gradus, & quoſdam dici Oblatos,ſeu Conuerſos,qui priuilegiis non gaudent exemptionis; alios verò omnino conuerſos,atque exemptos docet Panormitanus.

[l] *Panor. in c.* Tuarum *de priuileg. n.*4.

[l] Amplior ſanè & communior eſt *conuerſionis* acceptio, quàm vt ſolis Religioſis poſſit attribui, neque tutum dixerim contra communem loquendi modum ſacræ Scripturæ, ad hunc ſolum ſenſum illam redigere. Circa illa verba de peccatoris conuerſione ad Deum apud Zachariam Prophetam; *Conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos*, vide ſi placet Auguſtinum in Pſal. 70.& lib.50.Homiliarum,Homil.34.c.4.

Zach. 1.

Secunda coniectura.

[m] *Bonauent.c.*3. *in fin.*

Aliam addit coniecturam ex iis verbis,quibus 32
S.Bonauentura [m] retulit Innocentij Pontificis erga Franciſcum & ſocios dignationem. *Approbauit*,inquit,*regulam,dedit de pœnitentia prædicanda mandatum, & Laïcis Fratribus omnibus,qui ſeruum Dei fuerant comitati, fecit coronas paruulas fieri, vt verbum Dei liberè prædicarent.* Dum, inquit, refert Bonauentura factas Fratribus Laïcis coronas paruulas, neque de Franciſci corona quippiam eloquitur, probabiliter infertur eam iam habuiſſe: at non aliunde accepit, quàm ſub habitu & inſtituto Eremitarum: non enim tantùm videtur ſibi aſſumpſiſſe, vt tonſuram clericalem voluerit admittere ex priuilegio Ordinis adhuc non approbati. Sed nihil nimium ſibi attribuit Franciſcus ſacrâ iam pœnitentiæ normâ

Reiicitur.

inſti

institutâ, dum sibi clericali modo capillos in orbem totondit. Apostolica enim traditione ac constitutione in Ecclesiam deriuatum est(veluti latè docet Seuerinus Biniusin Notis ad epistolam decretalem Aniceti Pontificis) vt eorum capita in modum sphæræ desuper tondeantur, qui à communi hominum vita recedentes, excultius vitæ genus sectentur. Ita Rabbanus de institutis cleric.[n] Isidorus de diuin. offic,[o] & ex hoc Concilium Aquisgranen. sub Ludouic. Pio cap. 1. Concilium item Toletan. 4. cap. 55. & Toletan.6.cap.6.7.& 17.vbi videndæ sunt notæ Garsiæ Loaysæ in cap.6.ad illa verba; *Vt vir detondeatur*. Plura habet de Monachorum tonsura Epiphanius hæresi 80. aduersus Massalianos, *Oportet*, inquit, *filios Virginis Matris Ecclesiæ esse reuerendos in tonsura*. Et Hieronymus epistol.48.ad Sabinianum, Beda lib.5. de gestis Anglorum, & huius ritus meminit etiam Dionys. Areopagita de Eccles.Hierarch.p.2.cap.3. Quid ergo prohibuit Franciscum, ne in nouo & excultiori vitæ genere, atque sub religiosa pœnitentiæ ratione comam religiosè tonderet? præsertim cùm iam vnius, aut alterius anni spatio, & plurium sociorum sequela iam suum firmarit institutum, nec vllum esset præceptum, aut ius positiuum Ecclesiasticum, quo teneretur vlteriorem confirmationem petere à Pontifice, vt doctè obseruarunt Illustris.Bellarminus, Ioannes à Carthagena, & Hieronymus Platus, atque ego ex his aliàs[p] adnotaui. Socium item tunc habuit secum Syluestrum Assisiatem Sacerdotem, nec tamen de eius corona verbum fecit Bonauen-

Seuer. Binius.

[n] *Rabb. cap. 3.*
[o] *Isid. li. 2. cap. 4.*

[p] *In ann. ad ann. 1210. n. 1.*

tura:an ergo & religiosè tonsum negabimus & quotquot erāt in illo tunc sodalitio, diuino cultui deputati, absque tonsura fuisse dicemus, vel aliunde, quàm sub hoc vitæ genere ea insignitos affirmabimus?

Tertia coniectura.

Tertiam desumit coniecturam ex quibusdam 33 similitudinibus vitæ & actionum vtriusque Dei serui, Francisci, & Ioannis Boni, nullius planè momenti, aut efficaciæ ad stabiliendum prætensum hunc Monachatum, quare non est cur singulas recenseam, præsertim cùm ex serie annorum, quam suprà statuimus, euidenter constet, nihil horum potuisse Franciscum ediscere ex Ioanne Bono, tanquam ex præceptore, & ex illis multa, etiam secundùm calculū annorū statutum à nostro dissertatore, non nisi post Franciscanum sodalitiū iam institutum euenire potuerint. Verè licèt dictum sit de Abrahamo, & quotidie dicatur de vnoquoque sancto confessore Pontifice in laudibus Ecclesiasticis, quòd *non est inuentus similis illi*; tamen multi comparantur insigni Patriarchæ, & ità inuicem inter se conferuntur sancti Confessores in plerisque heroicis actibus, vt ex eadem virtutis officina prodiisse, vel sub eodem magistro audiisse videantur, licèt toto orbe aliquando diuisi diuersis sæculis effloruerint. Librum integrum, nec paruæ molis, ante ducentos annos scripsit Bartholomæus Pisanus de cōformitatibus vitæ Christi, & Francisci, qui ei adeò similis quātum homini licuit, vndequaque apparuit, vt non immeritò dixerit Volaterranus q *Conseruatoris nostri ferè per omnia typum gessit*: nec tamē omnia immediatè ab ipso didicit Christo,

Eccl. 44. v. 20.

q Volater. li. 21. Antropolog. c. de S. Francis. o.

sto, sufficit audiisse & legisse, quæ Saluator effecit, vt imitari vellet & sequi: quod & probabiliter de B. Ioanne Bono Francisco coæuo, & superstite suspicari licebit. Potuit enim Francisci virtutes audire, ipsum videre, vel cum sociis agere, qui multa de suo institutore adhuc in viuis agente, vel iam defuncto referrent, quæ sancto viro ad maiora aspiranti calcaria adderent, vt præclarissimi hominis, iam mundo notissimi, & inter Sanctos relati, omnibus æmulandum sectaretur exemplum iuxta illud Apostoli: *Æmulamini charismata meliora.* 1. Cor. 12. v. 13.

Recensentur & refelluntur huius prætensi Monachatus assertores.

§ V.

1 AM tandem deueniendum erat ad rei testes, vel assertores, quos in diuersas acies dissertator effinxit: aliquando enim in testes apertos seu claros; & probabiles, vel obscuros; aliquando in domesticos Augustinianos; & alius vitæ viros distinguit, ne si perdiderit turmam vnam, non saluetur & altera. Claros testes enumerat viginti vnum, obscuriores plures; Augustinianos multos, externos conuocat vndecim. Sed antequam horum vires exploremus, ducem tanti exercitus exquiramus. Profecto non alius assignabitur, quàm Iacobus Philippus Bergomensis Eremita Augustinianus, qui tertio post Franciscum sæ-

Philipp. Bergomas primus assertor huius Monachatus.

culo Monachatum hunc primus adinuenit, vt venerandus P. Antonius Daza [r] præmonuit. Sed alios hoc priores antesignanos statuit,& euicisse se putat Marquez [s] præmittens Henricum de Vrimaria, seu de Alemania, Iordanum de Saxonia, constitutiones quasdam Patauinas ordinis Eremitarum, Marcum Antonium Sabellicum, & Polydorum Vergilium. Hærendum hîc paulisper pro asserendo primatu Philippo Bergomensi, ad quem reducenda est totius rei origo; quod facilè fiet, si eorum quos priores Marquez vult, examinemus sermonem & tempus. Citatur Henricus de Alemania (quem eundem esse cum Henrico de Vrimaria ait dissertator, [t] sed diuersum facit Ioannes Gonçalez de Critana Augustinianus in epitome historica vitæ Monasticæ S. Augustini Hispano idiomate edita, quam Latinam fecit Gregorius Aur. D'ayneff. Augustinianus) in tractatu quodam per eum completo, anno 1334. seruato in Bibliotheca sancti Victoris Parisien. in pluteo triplicis G. in hæc verba. *Beatus Franciscus cum dictis Fratribus habitauit, & vt quidam asserunt, fuit Frater nostri Ordinis in loco S. Iacobi de Aquaniua iuxta Pisas.* Aliter citat locum hunc Ioannes Gonçalez citatus sub his verbis: *Henricus ab Alemania in ea, quam in membranis reliquit historia*, inquit, *tempore Innocentij Tertij fuit Frater Ioannes de Cella, circa quod tempus B. Franciscus cum Fratribus S. Augustini habitauit; & quidam asserunt quòd fuit Frater dicti ordinis S. Iacobi de Aquaniua iuxta Pisas, vt ex eius vita colligitur, vbi legitur quòd B. Franciscus habitum Eremiticum deferens, baculum manu gestans,*

pedi

r *Daza tract. de Monach. S. Franc.*
s *Marq. c. 11. §. 4.*
t *Marq. cit. §. 1. Crita c. 9. an. §. 1.*

Examinatur testimoniũ Henrici de Vrimaria.

pedibus calceatus, & corrigia cinctus cum Fratribus Eremitis sancti Augustini deuotè incessit. Concludit autem, inquit Critana, quòd *relictis omnibus, solus ad nemus confugit*. Non expendo modò differentiam vtriusque lectionis, fortassis enim interpres Latinus huius epitomes aliter transtulit ex Hispanico, quàm codex habeat Ms. Parisiensis: sed illud obiter interrogauerim, vbi (vt ille scribit) legitur in vita sancti Francisci, quòd sub illo habitu cum Eremitis S. Augustini deuotè incesserit? Volue sanè, & reuolue quantum placuerit, vitas quascumque ante huius Henrici ætatem scriptas, atque illam præcipuam à D. Bonauentura accuratè exaratam, neque verbum de Eremitis Augustinensibus inuenire, aut quidpiam de iisdem subodorare licebit.

2 At quidquid sit de re hac omnino manifesta, ipsius testimonij veritatem placuit diligentiùs inquirere. Datis itaque literis an. 1622. ad viros doctos amicos Parisiis commorantes, oraui obnixiùs, vt omnino rei veritatem mihi explorarent, transscriptis ad eos verbis ipsis & citationibus, quæ apud meum dissertatorem [u] habentur. Egerunt cum Bibliothecario S. Victoris; atque vno & altero die reuolutis, libris scamni signati, consultóque seriò indice, miniméque inuento tractatulo, transmiserunt mihi subsequens R. Patris Bibliothecarij testimonium. *Ego infrascriptus testor, librum, qui dicitur tractatus complexus per Henricum de Alemania, non esse in pluteo g. g. g. Bibliotheca nostra sancti Victoris, méque diligenter inspexisse catalogum dicta Bibliotheca, & dictum auctorem in ea minimè reperisse, neque vllam eius*

u. *Marg. proximè cit.*

mentionem. In cuius rei fidem, subscripsi 4. Maij 1622. fr. Nicolaus Bollaire Regularis indignus præfati loci, necnon Bibliothecarius. Attamen dum mihi subesset scrupulus circa indagatorum solicitudinem, mirarérque adeò distinctè enumeratis scamni characteribus, additis indiciis & tractatuli principio, citari à dissertatore testimoniū, iterum rescripsi ad Hugonem Bardæum nostrum, confessarij Reginæ Christianissimæ socium, modò collegij Louaniensis Minorum Hibernorum professorem, rogans vt nouam & sedulam adhiberet operam in hoc opusculo, vndequaque, & per omnes; si oporteret, pluteos inuestigādo. Inuenit tandem, & tale dedit responsum. *Omnem posui curam in detegendo illo tractatulo, quem V.R. indicat, in Bibliotheca S. Victoris, & tandem offendi in quodam libro antiquo papyraceo in quarto, qui seruatur in prima aula eiusdem Bibliothecæ in scamno, cui inscribi solebant tria G.G.G. nam & characterum aliquantulum immutatus est ordo. In libro isto continentur plures diuersi tractatuli scripti characteribus fermè Gallicis, omnino similibus & antiquis. In tractatu illo Henrici de Alemania (vt habet inscriptio) non verò de Vrimaria, vbi plurimum agit de differentia Canonicorum regularium ab Eremitis Augustinensib. habentur in pagina 40. folio penultimo, ea quæ V.R. inquirit sub hac formula verborum.* [Beatus Franciscus cum dictis Fratribus habitauit, & &, vt quidam asserunt, fuit Frater nostri Ordinis in loco S. Iacobi de Aquauiua iuxta Pisas. Tandem licentia obtenta à Priore dicti loci, vt arctiorem vitam assumerent, dimissa zona, & subcellaribus, ad nemus se solitarius transtulit.]
Hæc

Hæc ibi, sed in margine, diuerso, & recentiori charactere, etiam cancellata; neque in eadem margine, aut in textu, ante, vel post, antecedens, aut subsequens verbum vllum habetur de patre nostro Francisco.

3 Vide ergo quam suppositititius hic testis mereatur fidem: & sanè planè constat recentiorem esse additionem hanc, dum ait, alios asseruisse Franciscum Augustinianum fuisse. Quis enim aliquando sub illo tempore, aut antè huius Enrici ætatem, imò nec multis pòst annis, quidquam de prætenso dixit Monachatu? Taceo insuper, quòd tirocinij, vel incolatus locum assignet S. Iacobum de Aquauiua propè Pisas, contra communem Augustinianorum fidem, vt se Marquez [x] notauit, de quo nos egimus superiùs, [a] atque etiam singulariter præ omnibus dicat obtinuisse licentiam à Priore dicti loci, vt arctiorem vitam assumeret, deinde solitarium ad nemus se contulisse, quod est contra Bonauenturæ, & aliorum Auctorum narrationem, qui dicunt statim à deposita veste, eum prædicandæ pœnitentiæ, & nouæ vitæ instituendæ totum intendisse. Neque minùs fictitium illud, quod refert Critana [b] ex Nicolao ab Alexandria cap. 9. Collectaneorum Ordinis Augustiniani, scilicet S. Franciscum instructum voce Euangelica ad arctiorem vitam assumendam R. P. Fr. Bandinum Priorem monasterij S. Saluatoris, quod *Sylua lacus* dicitur, ordini S. August. Secenis (Senis puto voluisse dicere: in illa enim diœcesi est monasterium hoc) adiisse, durius aliud vitæ genus ineundi facultatem rogaturum. Bellè sanè sibi cohærent hi Auctores, ille ad Pisarum, hic ad Senarum

x *Marq. c. 16. §. 4.*
a §. 3. n. 10.
Egregium commentum.
Bonau. cap. 3.
b *Crita. c. 8. §. 2.*
Refellitur.

rur Priorem recurrisse absque vllo perhibet teste cùm statim audito Euangelio habitum mutasse communiter vitæ S. Francisci Scriptores narrent. Quid? quod & Eremitæ Tusciæ, in qua comprehenduntur tractus Pisanus & Senensis, vsque ad annum primum Pontificatus Innocentii Quarti non fuerunt Augustiniani? nam prætérquàm quòd ille omniū primus tunc eos iussit regulam sancti Augustini assumere, vt constat ex Bulla eiusdem, *Incumbit nobis*, data 17. kalend. Ianuar. ad vniuersos Eremitas Tusciæ exceptis Fratribus Gulielmitis sub regula etiam sancti Benedicti degentibus, quos noluit tunc ad eam vnionem reducere) quæ habetur apud eum dissertatorem, [c] & in Regesto eiusdem Pontificis num. 333. apertè asseritur, eos vsque ad illud tempus regulam obseruasse S. Benedicti, etiam ex his duabus literis eiusdem Pontificis, quæ habentur in citato Regesto sub n. 176. & 587 apertè demonstratur.

Eremitæ Tusciæ quando susceperūt regulā S. August.

c *Mar q. c. 3. § 3. & c. 18. §. 11.*

Innocentius, &c. Priori & Fratribus Eremitis in Tuscia, Ordinis S. Augustini, Salutem & Apostolicam benedictionem.

Absoluūtur ab obseruātia regulæ S. Benedicti.

[CVm à nobis petitur quod iustū est, & honestum, tam vigor æquitatis, quàm ordo exigit rationis, vt id per solicitudinem officij ad debitum perducatur effectum. Exhibita siquidem nobis vestra petitio continebat, quòd cùm 4

regu

regulam B.Augustini vobis concedendam duxerimus, vt à vobis, & successoribus vestris perpetuis futuris temporibus obseruetur, ac per dilectum filium nostrum R. S. Angeli Diaconum Cardinalem à promissione, quam de obseruando ordine S.Benedicti, vel quocumque alio feceratis, de speciali mandato nostro sitis penitùs absoluti. Nos absolutionem ipsam ratam & gratam habentes, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. Datum Laterani V. Kal. April. ann. 1.]

Innocentius, &c. Priori & Fratribus S. Mariæ de Murceto ord. S. Augustini Pisanæ diœc. &c.

5 CVm vos & alij Eremitæ per Tusciam constituti de mandato nostro nuper Ordinem & regulam B.Augustini duxeritis assumenda, ea perpetuis temporibus seruaturi, ad obseruationem regulæ S.Benedicti, quam in Eremo vestra fuisse vos professos asseritis, denunciamus vos auctoritate præsentium non teneri. Datum Laterani 7.Kal.April.an. 1. Heus benè hæc sibi cócordant, vt à Monachis, seu Eremitis sancti Benedicti licentiam & veniam ille expostulet, quem totis viribus contendunt Augustinianum fuisse, & ab Augustiniano initiatum.

6 Porrò vt ad antesignanos huius exercitus, quos Bergomensi volunt priores, reuertamur. Iordanus de Saxonia ab eis citatur lib. 1. Vitæ

Examinatur testimonium Iordani de Saxonia.

Fratrum, cap. 8. sub his verbis. *Cùm fama conuersationis eius per loca vicina crebresceret, plurimi ad eum conuersi sunt, inter quos fuit Beatus Franciscus, qui Ordinis postea Minorum fundator fuit. Qui in honorem sanctæ Mariæ Virginis Ecclesiam construxerunt ibidem, &c.* Atqui hîc etiam suspicio corrupti textus, nam quæ hoc loco apud Iordanum referuntur, scripta sunt ex Bulla Innocentij IV. *Admonet nos*, sæpiùs à me citata, & verbatim relata à dissertatore, [d] cuius verba cum iis, quæ habet Iordanus, hîc poterit lector conferre. Ita habet Pontifex, vel Cardinalis Guilielmus apud Pontificem. *Sanè ad audientiam Domini Papæ peruenit, quòd bonæ memoriæ Fr. Ioannes Bonus, primus in ordine vestro, primam apud Budriolum Cesenatensis diœc. de concessione Diœcesani loci eiusdem domum incepit, & dum fama conuersationis eius per loca vicina crebresceret, & plurimi conuerterentur ad eum, Ecclesiam in honorem B. Mariæ Virginis construxit ibidem: crescente autem numero & merito eiusmodi conuersorum, Religio vestra per eos in diuersis partibus, in quibus mansiones construxerant, extitit propagata. Cùm autem iidem religiosi aliquam de approbatis regulam non haberet, quidam ex eis accedentes ad Sedem Apostolicam, obtinuerunt ab ea B. Augustini regulam sibi dari, & sic ex tunc cœperunt in regularibus obseruantiis instrui, & regulariter se habere.* Hæc illa Cardinalis, Protectoris horum Eremitarum, illius temporis viri, in Bulla Pontificia narratio. Audiamus nunc Iordani historiam: *Erat*, inquit, *Frater magnæ sanctitatis re & nomine Ioannes Bonus, qui primò apud Budriolum Cesenatensis diœcesis, domunculam quandam de consensu*

[d] Marq. c. 13. §. 7.

consensu Diœcesani construxit, & ibi vitam Eremiticam in arctissima pœnitentia duxit. Cúmque famâ conuersationis eius per loca vicina crebresceret, plurimi ad eum conuersi sunt, inter quos fuit Beatus Franciscus, qui Ordinis postea FF. Minorũ fundator fuit. Qui in honorem sanctæ Mariæ Virginis ecclesiam construxerunt ibidem. In qua simul cum dicto Patre, virtutum Domino sedulò seruierunt. Crescente autem merito & numero istorum conuersorum, Religio illa per eos in diuersis partibus, in quibus mansiones construxerunt, est satis propagata. Vocabantur autem isti homines Fratres Eremitæ Fratris Ioannis Boni, *cùm ipse fuerit primus institutor eorum, & quasi Prior generalis Ordinem illum paterna solicitudine gubernaret. Cùm autem iidem Religiosi aliquam de approbatis regulam non haberent, ordini Eremitarum S. Augustini de mandato Sedis Apostolicæ sunt vniti, sicque vir iste sanctus, qui prius sine regula religiosè vixerat, postmodum sub regula S. Augustini militans, peramplius in deuotione sedula virtutum Dño seruiebat.* Non approbare non poterit lector fidelem transscriptionem, & verum transsumptum narrationis Pontificiæ, sed malè feriatum aliquem opinabitur abruptè inseruisse illa verba: *Inter quos fuit B. Franciscus, qui Ordinis postea Fratrum Minorum fundator fuit*, cum quibus sanè non adeò rectè, vel in ipsa constructione, connectuntur verba sequentia. Et quidem extra locum suum, atque præproperè apposita ipse meus fatetur dissertator. [e] Vnde quæso licuit huic Auctori historiam hanc narrationi Pontificiæ assuere? quo teste? ~~quo narratore~~ rem alienam ab historia Pontificia attexuit? quo Auctore

e *Marq.* c. 26. §. 5.

ctore adeò confidenter inducit rem alterius sæculi,& post centum & plures annos solitarius & singularis narrator,rem cui interesse non potuit, alienæ affigit relationi?Quid?an non hoc irrepere potuit in aliquod ex illis corruptis, imò & contortis,deprauatisque exemplaribus, quæ iam extitisse, séque habuisse fatetur in vtraque epistola præliminari Augustinus Fiuizanius Eremita, qui primus hunc librum edidit Latinum? Quæ autographa, vel quos codices Mss. exaratos ante ætatem Philippi Bergomensis (qui errori huic, vt contendimus, & mox probauimus, primus dedit initium) proferet in medium, per quos fidem conciliet huic additamento?

Pamphil. Poss. uin. Gratian. An Iordanus de Saxonia sit auctor libri de uitis fratrum.

Addo,quòd de libri inscriptione, vel eius auctore non inane suboriatur dubium. Iosephus Pamphilus in Chronico Augustiniano, Antonius Posseuinus in Apparatu, Thomas Gratianus Eremita in Anastasi Augustiniana, seu de Scriptoribus Ordinis Augustinensis,librum Iordanis de Saxonia inscriptum *Vitas Fratrum*,referunt incepisse ab illis verbis. *Spiritualis pulchritudinis*.At aliud est initium illius libri,quem sub titulo *Vitas Fratrum*, & nomine Iordani produxit Augustinus Fiuizanius, quod & dudum adnotauit R. & perdoctus P. mihi spectabilis, Heribertus Rosvueydus Prologomeno I. ad Vitas Patrum à se editas, & eruditè illustratas. Quare Gratianus librum hunc à Fiuizanio editum,aliū ab illo de Vitis Fratrum putat, & velut distinctum enumerat.His adiunge non cohærere tempus, sub quo floruit Iordanus, cum ætate auctoris

Rosvueydus.

Quando floruit Iordanus.

ris huius libri. Hic enim lib.2.cap. 14. ait se legatione functum pro Priore & Capitulo generali Mediolani celebrato, vt acta illorum Comitiorum Clementi Sexto præsentaret. Hic autem Pontifex creatus est anno 1342.& Synodus illa Mediolanensis Augustinianorum, vt refert Pamphilus [f] habita est ann. 1343. in qua Gulielmo Cremonensi ad Episcopatum Nouariensem assumpto suffectus est Dionysius Mutinensis. Sed Iordanum de Saxonia idem Pamphilus reponit circa annum 1408. sub Nicolao Saraceno de Cassia Generali, qui defuncto Tholomæo Veneto subrogatus est in Synodo Aquilana an. 1400. Gulielmus Eysengrenius eundem Iordanum ann.1409.& Thomas Gratianus ann.1410. claruisse recensent. Quomodo ergo ante annos sexaginta, vel circiter, septuaginta pro generali Priore, & Synodo legationem poterat obire ad Summum Pontificem, nisi impuberem adolescentem, vel iuuenculum velis ad rem adeò grauem à grauissimo Senatu ad supremum Pontificem destinatum, vel illius annos vltra communem hominum protrahas ætatem? Quomodo etiam minùs probabiliter ante tercentum annos eum scripsisse asserit Marquez, [g] quem post 1400. effloruisse citati Auctores affirmant? Quid? si his etiam addas auctorem illius libri dicere [h] se familiarem habuisse Henricum de Vrimaria, hic verò, referente Marquez [i], ait se cognouisse Lamphrancum Mediolanensem, qui creatus est Generalis Eremitarum in magna vnione sub Alexandro IV. ann. 1256. mortuúsque est anno 1264. quæ cohærere non possunt, nisi Iordanum

longè

f Pamph. ad an. 1343.

g Marq. cap. 21. §. 1.

h Iord. lib. 2. c. 21.

i Marq. c. 26. §. 3.

longæuum nimis efficias, & centum, vel plures annos superuixisse contendas. Vbi tot sunt dubia circa librum hunc suo Auctori asserendum,& plures,neque eæ inanes,aut leues,suspiciones circa additionem illam ad historiam Pontificiam de Monachatu Francisci, parua, aut infirma suberit fides. Sanè inter tot scrupulos nihil euincet locus ille, nec circa Franciscum Eremitis adscribendum, nec circa primatum in asserto hoc Philippo Bergomensi tollendum.

8 Constitutiones etiam quasdam Patauinas factas anno 1315. proinde dissertator producit, [1] quia in eis statutum est, vt de sanctis Simpliciano, Dominico, & Francisco ab illo tempore in vniuerso Ordine recitaretur officium, hac de causa,vt credibile reputat dissertator,quia quandam affinitatem habebant cum Ordine Augustiniensi. Cum Simpliciano,inquit, communicauit Augustinus sub statu iam Monachali,Dominicus initiatus est sub Canonicis regularibus S. Augustini; Francisci autem affinitatem in nullo ait se posse explorare, nisi quod Monachatum hunc subierit Augustinianum. At ego velim scire, an venerandi Patres Eremitæ solos sibi affines admittant diuino officio colendos? an solos eos, quibus aliquod cum sancto Augustino intercessit vinculum,in suis reponant Kalendariis, vel libris inserant ritualibus? An item omnes pios & sanctos viros, cum quibus Augustinus in sua conuersione, vel suscepto iam Baptismate consortium iniuit, officio colunt diuino, vel etiam omnes Sanctos ordinis Canonicorum Regularium

1 *Marq. c.21.§1.* **De constitutionibus Patauinis.**

Vide August. lib. 8. confess. c.1.& 2.

gularium ita suos faciunt, vt eos precibus concelebrent horariis, & propterea Simplicianum & Dominicum in suo Ordine coli præcipiant? Anne credendum est neque Franciscum etiam ad eundem cultum admissuros, nisi illa interueniret consodalitatis affinitas? cuius cultum sæpiùs, & iteratis literis, quas nos patulas effecimus, Pontifices omnibus Christi fidelibus commendarunt, & quem Religiosi ordines vniuersi in ritualibus Sanctorum tabulis sacro honore colendum conscripserunt. *In Annal. ad an. 1228. & deinceps.*

9 His subnectit Marcum Antonium Sabellicum, quem Bergomensi posteriorem, aut eius in hac opinione sectatorem dici, ægrè ait [m] se pati posse. Probat itaque eum fuisse Bergomensi, si non ætate, quia coæui erant, saltem in scribendo priorem. Nam Bergomensis lib. 16. Supplementi citat Sabellicum, refértque Enneadum opus, quod diuinum vocat, & omni admiratione dignum, elegantissimo conscripsisse stylo, & plurimis distinxisse voluminibus. Ego certè nescio vnde Marquez sumpserit hoc testimonium ex Bergomensi, quod tamen habere non diffiteor. At non eo in loco, vel opere, quod ille perlegerit, aut viderit, vt iam ostendo. Locus ille & encomium Sabellici habet Bergomensis [n] in Supplemento supplementi chronicorum: sed hoc opus eius non vidit Marquez, imò & scripsisse diffitetur.[o] Nam cùm ad testium numerosam constipationem citaret Supplementum supplementi Chronicorum Bergomensis Italico idiomate conscriptum, dubitarétque ne sibi obiiceretur, non alium à Bergomensi hunc esse auctorem, vel testem, sed eiusdem operis aliam translatio

m *Marq. cit. §. 4.*

Quis prior scripserit, Sabellicus, an Bergomas?

n *Berg. lib. 6. ad an. 1409.*

An Mar. viderit supplementum supplementi Bergomensis.

o *Marq. proximè citat.*

translationem, tacitam præuenit obiectionem, dicendo, aliud esse ab illo hoc opus, diuersúmque auctorem. Probat autem ex inscriptione operis, asserens Bergomensem supplementum scripsisse: hoc autem esse illius Supplementi supplementum accuratiori studio elaboratum, & multis in locis auctum, vt constat ex principio libri secundi, testimonio, quod affert de diuo Francisco, quod locupletius est in Supplemento Supplementi, quàm in Supplemento Bergomensis.

Hinc mihi probatur, & manifestiùs liquet, 10
non vidisse dissertatorem opus Latinum Bergomensis inscriptum, *Supplementum supplementi*, cuius liber ille Italicus est mera translatio, vt statim ex ipso codice ostendam. Dicam ergo quo ordine, & methodo hæc sua opera scripserit Bergomensis. Ante annum 1486. & ætatis suæ quinquagesimum secundum, semel, & iterum opus suum historiarum, seu Supplementum chronicorum terminauit, ac tum tertò perfectum, & auctum Idibus Octobris anni prænumerati, impressum fuit Venetiis per Bernardum Rizum de Nouaria, anno salutis 1490. 15. Maij sub illius Reipublicæ Duce Augustino Barbadico, in quo opere historiam deduxit vsque ad annum illum ipsum, quo excusa est, atque ita vnam, vel alteram narratiunculam apposuit anni illius 1490. & quindecim duntaxat libros habet illud opus, in quibus nec verbum habet de Sabellico, quippe qui vsque ad illud tempus suas Enneades non edidit. Quare ex solo Supplemento Bergomensis, quod solum scripsisse asserit Marquez, non

Bergomensis quando scripsit.

potuit

potuit illud testimonium afferre, sed ab aliis fortasse citatum attulit, & ex Supplemento, quod solum vidit, & illud testimonium non habet, citauit. In hoc autem opere lib. 9. ad ann. 390. lib. 12. ad ann. 1199. & lib. 13. ad ann. 1209. & 1224. habet, repetitque Bergomensis plura de Monachatu hoc Augustiniano S. Francisci. Deinde post plures annos, scilicet anno Christi 1503. & suæ ætatis sexagesimo nono, amplius suum auxit opus, plura vbique addendo, & librum sextum decimum adiungendo, in quo habetur illud de Sabellico elogium, vocauitque opus hoc nouas repercussiones historiarum, seu Supplementum supplementi à se editi, historiam deducens vsque ad ann. 1502. quod edidit Venetiis opere, & impensis Georgij de Rusconibus ann. 1506. die 4. Maij ætate iam decrepita, vt constat ex libri fine & epistola, quam præmisit ad D. Antoniotam sanctæ Praxedis Cardinalem, in qua ita præfatur: *Cùm Supplementum chronicarum mearum iam dudùm à me multis laboribus, multisque vigilijs elucubratum, in Christo Reuerendiss. ac sapientissime Pa- & Domine, sæpe ac sæpius quadam incredibili voluptate, & animi suauitate perlegerem, didici in eo plurima fore mendosa, plurioraque tam antiqua, quàm noua, memoratu dignissima deesse. Quam ob rem haud parum subtristis diu extiti. Verùm tandem, cùm me ipsum collegissem, & rem mente diligentius voluтassem, demum animo incensus, mea vetustatis, ac mea tremula manus parumper oblitus, de ipso nouam facere repercussionem constitui, &c.* In hoc autem opere in principio libri secundi habet illam ipsam obseruationem accuratioris adhibitæ dili-

gentiæ, quam Marquez notauit haberi in opere Italico, additque frequenter interpres, vel mutat voculam, imò & aliquando rei seriem in translatione, sed vt plurimum non sine errore, vt contingit in hac narratione de sancto Francisco, vbi ait regulam eiusdem sancti Patriarchæ confirmatam à Gregorio, quod tamen nullibi, vel in Supplemento, aut in huius Supplementi supplemento habet Bergomensis: licet in posteriori, sicut in priori in eisdem locis, & ad eosdem annos (præterquam in libr. 13. vbi annum 1209. mutauit in 1203.) agat de Sancto Francisco. Porrò meram hanc esse translationem, ipsa libri inscriptio, & finis clariùs dicunt, quàm vt in controuersiam, aut dubium verti possit à quopiam, qui librũ, vel leui aspexerit intuitu. Ita enim inscribitur, *Supplementum supplementi delle Chroniche vulgare nouamente del venerando Padre Frate Iacobo Philippo del ordine Eremitano primo auctore agionto & emendato, el qual comença dal principio del mondo in fino al anno de la nostra salute 1502. & diligentemente vulgarizata per Miser Francesco C. Fiorentino.* Hæc ipsa iterum repetit in fine huius operis impressi Venetiis anno 1508. Ex quibus conuincor, nec Latinam editionem, nec Italicam hanc translationem Marquez vidisse.

Sabel. posterior inscribẽdo Bergomate.

Vidit itaque Sabellicus primas illas editiones 11
Bergomensis, eisque vsus est, vt videre licet ex indice Auctorum, quos suis Enneadibus scribẽdis Tomo potissimùm secundo adhibuit, in quo ad initium eiusdem Tomi hunc Iacobum Bergomensem Eremitanum adnumerat. Quem

etiam

etiam citat persæpe, præsertim Enneade 7. lib.8. agens de suscepta fide Christiana ab Armenis, Hiberibus, & Colchis. & lib. 9. improbat eundem Iacobum Philippum cum Prospero reponentem Anastasij & Innocentij Pontificatus sub Imperio Honorij, & Arcadij fratrum, Theodosij senioris filiorum. Citauit itaque hic ex Bergomensi plurima, & inter cætera illud de Francisci Monachatu; neque enim de suo se loqui ostendit, illâ vsus formulâ loquendi: *Franciscus, qui, vt scribunt quidam, Aurelij Augustini sacris initiatus:* & Bergomensis vicem rependit, digno eum cohonestans encomio in auctario suo, viginti fermè annis à primo opere, seu Supplemento edito, in lucem emisso. Iudicet hîc lector, quàm dignè commoueatur dissertator in Patrem Daza, quia dixit Sabellicum in hoc asserto ducem habuisse Bergomensem.

Plura ex eo citat.

12 Alium adhuc producit dissertator testem Bergomensi priorem, Polydorum Vergilium lib.7. de Inuentoribus rerum cap.4. quem si non ætate, vel tempore seniorem, saltem æqualem constituit, ex eo quòd, Genebrardo teste, conuiuebant ann. 1494. Iacobus Gualterius Polydorum ponens sub finem sæculi 15. Paulúsque Iouius sub Henrico VII. Angliæ Rege aliquantò anteriorem faciunt Bergomensi; hunc autem Bellarminus in Chronologia reponit sub anno 1494. At constat ex supradictis Bergomensem anno 1503. annum egisse sexagesimum nonum, & ante ann. 1486. suum supplementum scripsisse: Polydorus verò suam deduxit historiam Anglicanam ad annum 1538. in quo dicit Ioannam,

Polyd. Vergil. Bergomẽsi posterior.

Poly. lib. 29. Hist. Angli. in fine.

G 2 filiam

filiam Ioannis Seymer, matrem Eduardi Sexti, Henrici Octaui vxorem, obiisse ex puerperio, nascente eodem Eduardo: plures etiam annos post 1538. superuixisse eundem Polydorum ex eo loco constat, nam ibidem loquitur de Eduardo iam regnante post Henrici patris mortem, qui incidit in finem Ianuarij anni 1547. sed & ipsum illud opus de Inuentoribus rerum adolescens scripsit, teste Paulo Iouio p post editum à Bergomensi Supplementum, nam hoc, vt diximus, q editum est anno 1490. Polydorus verò nouem post annis illud suum opusculum dedicauit Ludouico Odaxio Patauino, anno scilicet 1499. vt habetur in epistola præliminari. Traxit ergo errorem hunc, vel à Bergomensi, vel probabilius à Sabellico, cuius verba multis in locis transcripsit, & eadem fermè, quæ Sabellicus, habet de S. Francisco.

Vide Surium in commentario.

p *Iouius in elog. Doctor. viror. pagin.* 213.

q *Suprà in hoc §. n.* 10.

Statuitur primus assertor huius Monachatus Bergomensis.

Iam ergo totius rei origo deflectit ad Bergomensem; atque sanè non solus Pater Daza, verùm Ludouicus Prutenus, siue de Prusia, in opere suo inscripto *Trilogium animæ*, edito Nerimbergæ ann. 1498. & Marianus Florentinus Bergomensis synchronos, vel qui auctor est appendicis ad librum primum Chronicorum à Mariano scriptorum ante centum & plures annos, eum primum huius rei assertorem, atque inuentorem faciunt. Vt audiui & legi primum huius Monachatus auctorem hunc fuisse, desideraui impensiùs scire, quod ei fundamentum; aut vnde rem hanc post integra tria sæcula eruerit? Inueni non sine voluptate totam rei historiam in prædicta appendice Mariani, candidè & sine fuco in hunc 13

Vnde ei assertionis occasio.

modum

modum exaratam: *Ad veritatem sciendam, & qua de causa Fr. Iacobus Bergomensis scripsit hoc, sciendum est, sicut narrauit Fr. Hieronymus Battaglia de Mediolano, in loco nostro montis Luciensis apud Pistorium, quando secunda vice venit prædicaturus Florentiam, cùm sibi Fratres conquererentur de hoc; dixit enim se habuisse à Fratre Bernardino de Feltro, qui in vita multis claruit miraculis, & innumeris post mortem vbique clarere non cessat, quòd cùm ipse Fr. Bernardinus prædicaret semel Mantuæ, in solennitate Seraphici Doctoris S. Bonauenturæ, inter alia, quæ dixit in laudem præfati Sancti, narrauit quomodo in Concilio Lugdunensi tempore Gregorij Decimi celebrati, præfatus sanctus Cardinalis formam habitus Fratrum Minorum dederat Fratribus Eremitanis sancti Augustini, adhuc non concordantibus ad inuicem de forma, & qualitate habitus. Aderat tunc prædicationi inter magnam turbam populi dictus Fr. Iacobus Bergomensis, qui tunc temporis scribebat suas Chronicas. Qui post prædicationem ad virum Dei visitandum accessit, & post multa verba, rogauit eum, vt authenticè sibi ostenderet qualiter sanctus Bonauentura dederit formam habitus Eremitis sancti Augustini, qui fuerant tot sæculis ante Ordinem Minorum? Cui B. Fr. Bernardinus benignè respondit, quòd licèt authenticè per Bullas id demonstrare non posset, tamen in scripturis Ordinis, & in laudibus S. Bonauenturæ illud inuenerat. Tunc ille audenter nimium; ex quo authenticè neque per Bullas, neque ex authentico Doctore hoc demonstrare valetis, volo quòd in pulpito tale mendacium retractetis. Cui Fr. Bernardinus zelo honoris Sancti Bonauenturæ, & suarum laudum ductus, intrepidè respondit, quòd*

veritatem nunquam erat retractaturus, quòd nunquam mendacium prædicauerat, & quòd sicut prædicauerat, ita fuerit. Respondit ad hæc verba Frater Iacobus; ex quo hoc retractare non vultis, & mendacium licet vobis prædicare, & mihi mendacium licebit scribere: & ita à Beato Patre indignatus recedens, finxit in sua prææallegata Chronica, quòd supradictum est de Beato Patre nostro Francisco, videlicet, quòd ipse fuit discipulus Ioannis Boni, & professus sub regula Eremitarum sancti Augustini. Ecce, quæso, ex fideli, & coæuo narratore totius rei, & obfirmatæ inter duos præclaros Ordines controuersiæ præclaram originem. Sanè historiæ (præter quàm quòd eam retulerit, qui eandem ex ore ipsius beati Bernardini excepit) concordat temporis ratio: dum enim Bergomensis ante annum 1480. suam scribebat Historiam, Bernardinus hic sæpiùs Mantuæ prædicauit, vt largiùs refert in eius vita Bartholomæus Cimarella, [r] vir doctus; & diem vltimum clausit anno 1494. teste eodem Cimarella, Petro Rodulpho, [s] Marco Vlyssipponensi, [t] & aliis fidis Auctoribus.

r *Cimarel. 4. p. Chron. li. 6. per tot.* s *Rodulp. in dict. c. 7. lib. 1. fol. 85.* t *Marc. 3. p. lib. 7. cap. 25.*

Quomodo probat suum assertum?

14 At videamus quibus fundamentis, quo antiquitatis monumento, quibus solidis rationibus, quod bellè adinuenit, bellè probauit. Libro nono ad annum 390. loquens de beato Ioanne Bono, eiúsque discipulis, addit; *Inter quos & Seraphicum Franciscum Minorum fundatorem fuisse constat*; nec amplius quidpiam adiecit. Sed liceat grauem Historicum interrogare, vnde quod tanta fiducia asserit, adeò certò constat, vt nullo testimonio, nulla ratione id opus sit probare?

Fortasse

Fortaſſe an ex quibuſdam carminibus, quæ ibidem præmiſit, dum contendit ex ſancto Auguſtino omnes in vniuerſum Ordines Mendicantium prodiiſſe? Illa viri ait eſſe periti; ſed Auguſtiniani (fortè non alterius ab ipſo Bergomenſe) & imperiti Poëtæ ſe prodat opus. Inter cætera, quæ in tanti Doctoris laudem politus habet Vates, quæ ſubiungo, rem noſtram attingunt.

Primus hic instituit noſter Dux nos Eremitas,
Cuius ab imperio regula noſtra data eſt.
Hinc ortum poſt hac duxerunt Carmelitani;
Indicat hæc eadem tradita norma ſibi.
Prædicatorum fœlix hinc naſcitur Ordo,
Canonici primò regula Chyriacos.
Tandem quis dubitat Franciſcum ſtigmata Chriſti
Geſtantem primum, quin fuit alter ego?
Hic Eremita fuit, ſub quo tolerare magiſtro.
Tunc ſanctimoniæ nouerat ipſe viam.

15 Iudicet lector quàm ſolidè ex his politis conſtet carminibus Franciſcum tironem Auguſtinianum egiſſe, quæ nec ſuum præferunt auctorem, nec veritati, nec fidei congruunt hiſtoricæ, ſi vel ſolis Annalibus credamus Carmelitarum; qui ſuam originem nullatenus referri volunt ad Auguſtinum, nec ei regulam acceptam ferunt: quod & multis oſtendit R.P. Ioannes Carthagena noſter vno & altero de hac re tractatu, & præcipuè cap. 5. ſecundi tractatus. Quidquid tamen ſit de hoc, quod alij curabunt, illud vnum conſtantis aſſertionis fundametum, illum vnum anonymum Auguſtinianum ibi teſtem producit. Sed deſcendamus ad alia loca, in quibus hoc

idem inculcat libro duodecimo ad annum 1199. iterum repetit: *Huius sancti viri, & Patris Ioannis Boni inter celebres præstantésque discipulos Seraphicum Franciscum de Assisio sanctissimi Ordinis Minorum conditorem fuisse constat.* Sed vnde constat? iam dicit: *Sed ne quis,* inquit, *dubitet, qui fortè ignarus huius rei, execranda plurimum talis videatur scriptura, quibus omissa Vincentij Galli Historici testificatione, qui etsi* (debuisset dicere 29.) *ipsius historiarum libro cap. 98. referat D. Franciscum fuisse Eremitam, & cum baculo pedibúsque calceatis, & corrigia cinctum incessisse, non tamen huius Ioannis Boni discipulum fuisse dicit: sed hoc in loco, hoc vno verissimo comprobamus testimonio: quod apud Mantuam, vbi sacratissimum viri extat corpus, & reliqua ipsius vestimentorum reliquia, tabellarij etiam inter antiquissimas Monasterij scripturas chirographum aliquando visum est, contestans. B. Franciscum de Assisio professionem Eremiticam sub regula B. Augustini emisisse in manibus Fratris Ioannis Boni Eremitæ Mantuani.* Libro denique 13. ad ann. 1209. denuo ait: *Religionis habitum à B. Ioanne Bono suscepisse, & in manibus eius professionis votum sub regula B. Augustini emisisse, vt hoc etiam tabellarij chirographo authentico comprobatur.* Postremò ad ann. 1224. ait Ordinem Minorum ex Augustino, *tanquam fluuium ex optimo fonte emanasse,* neque vlteriorem adhibet probationem.

Confusa oratio: sed ita habetur apud auctorem.

16 Examinemus iam hoc vnum constantis assertionis hoc fundamentum. Vbi obiter adnotandum est, non obscurè hominem se primum prodere huius rei auctorem. Etenim si quispiam in hac opinione præcessisset, si quempiam haberet suæ

Facilè se prodit Bergómen. primum huius rei auctorem.

assertionis auctorem, si illo prius hunc astruerent Monachatum illi nostri dissertatoris antesignani Henricus de Vrimaria, Iordanus de Saxonia, Sabellicus aut Polydorus Vergilius; credibile est, vel expressis, vel suppressis eorum nominibus non vocaturum in testes rei, vel assertionis, quam ex ipsa nouitate verebatur, ne *plurimum execranda*, vt ipse ait, *videretur*? Qui rude & impolitum carmen, vel suum, vel cuiusquam ex consodalibus protulit in testimonium, an expressum & graue silerent, vel omitteret superiorum Auctorum? qui insinuauit inefficacem, vt ipse admittit, Vincentij Beluacensis testificationem, an probabiliorem prætermitteret aliorum? Non erat sanè quem proferret testem, vno rem hanc chirographi stabilit testimonio. Atque id sanè sufficeret, omnique esset exceptione maius, si constaret. At non constat, atque in hac re quidpiam magis dubium, aut spurium hoc chirographo, quod nemo vidit, nemo legit, nemo in apertum produxit. Sed fortasse credibile est, quòd si tale extaret chirographum, non illud quispiam ex Augustinianis per quadringentorũ annorum spatium in confirmationẽ huius prætensi Monachatus in forma probati transcriberet, per quod de re nostra actum esset, & suam stabilirent? An verosimile est extare, vel aliquando extitisse scripturam, quam per quatuor integra sæcula nullus vidit, nec ausit dicere se vidisse. Ille ipse Bergomensis, qui primus post annos tercentũ hanc laruam obiecit non audet dicere se eam vidisse, *sed aliquãdo*, inquit, *visum est chirographũ*. A quo? quæso, quando? quo loci? dic, oro te, quid continebat?

Dubium nimis chirographum à Bergomensi citatum.

filiam Ioannis Seymer, matrem Eduardi Sexti, Henrici Octaui vxorem, obiisse ex puerperio, nascente eodem Eduardo: plures etiam annos post 1538, superuixisse eundem Polydorum ex eo loco constat, nam ibidem loquitur de Eduardo iam regnante post Henrici patris mortem, qui incidit in finem Ianuarij anni 1547. sed & ipsum illud opus de Inuentoribus rerum adolescens scripsit, teste Paulo Iouio p post editum à Bergomensi Supplementum, nam hoc, vt diximus, q editum est anno 1490. Polydorus verò nouem post annis illud suum opusculum dedicauit Ludouico Odaxio Patauino, anno scilicet 1499. vt habetur in epistola præliminari. Traxit ergo errorem hunc, vel à Bergomensi, vel probabilius à Sabellico, cuius verba multis in locis transcripsit; & eadem fermè, quæ Sabellicus, habet de S. Francisco.

Vide Surium in commentario.

p *Iouius in elog. Doctor. viror. pagin. 213.*

q *Suprà in hoc §. n. 10.*

Statuitur primus assertor huius Monachatus Bergomensis.

13 Iam ergo totius rei origo deflectit ad Bergomensem; atque sanè non solus Pater Daza, verùm Ludouicus Prutenus, siue de Prusia, in opere suo inscripto *Trilogium animæ*, edito Nerimbergæ ann. 1498. & Marianus Florentinus Bergomensis synchronos, vel qui auctor est appendicis ad librum primum Chronicorum à Mariano scriptorum ante centum & plures annos, eum primum huius rei assertorem, atque inuentorem faciunt. Vt audiui & legi primum huius Monachatus auctorem hunc fuisse, desideraui impensiùs scire, quod ei fundamentum, aut vnde rem hanc post integra tria sæcula eruerit: Inueni non sine voluptate totam rei historiam in prædicta appendice Mariani, candidè & sine fuco in hunc

Vnde ei assertionis occasio.

modum

modum exaratam: *Ad veritatem sciendam, & qua de causa Fr. Iacobus Bergomensis scripsit hoc, sciendum est, sicut narrauit Fr. Hieronymus Battaglia de Mediolano, in loco nostro montis Luciensis apud Pistorium, quando secunda vice venit prædicaturus Florentiam, cùm sibi Fratres conquererentur de hoc; dixit enim se habuisse à Fratre Bernardino de Feltro, qui in vita multis claruit miraculis, & innumeris post mortem vbique clarere nòn cessat, quòd cùm ipse Fr. Bernardinus prædicaret semel Mantuæ, in solennitate Seraphici Doctoris S. Bonauenturæ, inter alia, quæ dixit in laudem præfati Sancti, narrauit quomodo in Concilio Lugdunensi tempore Gregorij Decimi celebrati, præfatus sanctus Cardinalis formam habitus Fratrum Minorum dederat Fratribus Eremitanis sancti Augustini, adhuc non concordantibus ad inuicem de forma, & qualitate habitus. Aderat tunc prædicationi inter magnam turbam populi dictus Fr. Iacobus Bergomensis, qui tunc temporis scribebat suas Chronicas. Qui post prædicationem ad virum Dei visitandum accessit, & post multa verba, rogauit eum, vt authenticè sibi ostenderet qualiter sanctus Bonauentura dederit formam habitus Eremitis sancti Augustini, qui fuerant tot sæculis ante Ordinem Minorum? Cui B. Fr. Bernardinus benignè respondit, quòd licèt authenticè per Bullas id demonstrare non posset, tamen in scripturis Ordinis, & in laudibus S. Bonauenturæ illud inuenerat. Tunc ille audenter nimium; ex quo authenticè neque per Bullas, neque ex authentico Doctore hoc demonstrare valetis, volo quòd in pulpito tale mendacium retractetis. Cui Fr. Bernardinus zelo honoris Sancti Bonauenturæ, & suarum laudum ductus, intrepidè respondit, quòd*

veritatem nunquam erat retractaturus, quòd nunquam mendacium prædicauerat, & quòd sicut prædicauerat, ita fuerit. Respondit ad hæc verba Frater Iacobus; ex quo hoc retractare non vultis, & mendacium licet vobis prædicare, & mihi mendacium licebit scribere: & ita à Beato Patre indignatus recedens, finxit in sua præallegata Chronica, quòd supradictum est de Beato Patre nostro Francisco, videlicet, quòd ipse fuit discipulus Ioannis Boni, & professus sub regula Eremitarum sancti Augustini. Ecce, quæso, ex fideli, & coæuo narratore totius rei, & obfirmatæ inter duos præclaros Ordines controuersiæ præclaram originem. Sanè historiæ (præter quàm quòd eam retulerit, qui eandem ex ore ipsius beati Bernardini excepit) concordat temporis ratio: dum enim Bergomensis ante annum 1480. suam scribebat Historiam, Bernardinus hic sæpiùs Mantuæ prædicauit, vt largiùs refert in eius vita Bartholomæus Cimarella, [r] vir doctus; & diem vltimum clausit anno 1494. teste eodem Cimarella, Petro Rodulpho, [s] Marco Vlyssipponensi, [t] & aliis fidis Auctoribus.

r *Cimarel. 4. p. Chron. li. 6. per tot.*
s *Rodulp. in did. c. 7. lib. 1. fol. 85.*
t *Marc. 3. p. lib. 7. cap. 25.*

Quomodo probat suum assertum?

At videamus quibus fundamentis, quo antiquitatis monumento, quibus solidis rationibus, quod bellè adinuenit, bellè probauit. Libro nono ad annum 390. loquens de beato Ioanne Bono, eiúsque discipulis, addit; *Inter quos & Seraphicum Franciscum Minorum fundatorem fuisse constat*; nec amplius quidpiam adiecit. Sed liceat grauem Historicum interrogare, vnde quod tanta fiducia asserit, adeò certò constat, vt nullo testimonio, nulla ratione id opus sit probare? 14

Fortasse

Fortasse an ex quibusdam carminibus, quæ ibidem præmisit, dum contendit ex sancto Augustino omnes in vniuersum Ordines Mendicantium prodiisse? Illa viri ait esse periti; sed Augustiniani (fortè non alterius ab ipso Bergomense) & imperiti Poëtæ se prodat opus. Inter cætera, quæ in tanti Doctoris laudem politus habet Vates, quæ subiungo, rem nostram attingunt.

Primus hic instituit noster Dux nos Eremitas,
Cuius ab imperio regula nostra data est.
Hinc ortum post hac duxerunt Carmelitani;
Indicat hac eadem tradita norma sibi.
Prædicatorum fœlix hinc nascitur Ordo,
Canonici primò regula Chyriacos.
Tandem quis dubitat Franciscum stigmata Christi
Gestantem primum, quin fuit alter ego?
Hic Eremita fuit, sub quo tolerare magistro
Tunc sanctimoniæ nouerat ipse viam.

15 Iudicet lector quàm solidè ex his politis constet carminibus Franciscum tironem Augustinianum egisse, quæ nec suum præferunt auctorem, nec veritati, nec fidei congruunt historicæ, si vel solis Annalibus credamus Carmelitarum; qui suam originem nullatenus referri volunt ad Augustinum, nec ei regulam acceptam ferunt: quod & multis ostendit R.P. Ioannes Carthagena noster vno & altero de hac re tractatu, & præcipuè cap. 5. secundi tractatus. Quidquid tamen sit de hoc, quod alij curabunt, illud vnum constantis assertionis fundamentum, illum vnum anonymum Augustinianum ibi testem producit. Sed descendamus ad alia loca, in quibus hoc

idem inculcat libro duodecimo ad annum 1199. iterum repetit: *Huius sancti viri, & Patris Ioannis Boni inter celebres præstantésque discipulos Seraphicum Franciscum de Assisio sanctissimi Ordinis Minorum conditorem fuisse constat.* Sed vnde constat? iam dicit: *Sed ne quis,* inquit, *dubitet, qui fortè ignarus huius rei, execranda plurimum talis videatur scriptura, quibus omissa Vincentij Galli Historici testificatione, qui etsi* (debuisset dicere 29.) *ipsius historiarum libro cap. 98. referat D. Franciscum fuisse Eremitam; & cum baculo pedibúsque calceatis, & corrigia cinctum incessisse, non tamen huius Ioannis Boni discipulum fuisse dicit: sed hoc in loco, hoc vno verissimo comprobamus testimonio: quod apud Mantuam, vbi sacratissimum viri extat corpus, & reliqua ipsius vestimentorum reliquia, tabellarij etiam inter antiquissimas Monasterij scripturas chirographum aliquando visum est, contestans. B. Franciscum de Assisio professionem Eremiticam sub regula B. Augustini emisisse in manibus Fratris Ioannis Boni Eremitæ Mantuani.* Libro denique 13. ad ann. 1209. denuo ait: *Religionis habitum à B. Ioanne Bono suscepisse, & in manibus eius professionis votum sub regula B. Augustini emisisse, vt hoc etiam tabellarij chirographo authentico comprobatur.* Postremò ad ann. 1224. ait Ordinem Minorum ex Augustino, *tanquam fluuium ex optimo fonte emanasse,* neque vlteriorem adhibet probationem.

Confusa oratio: sed ita habetur apud auctorem.

Examinemus iam hoc vnum constantis asser- 16
tionis hoc fundamentum. Vbi obiter adnotandum est, non obscurè hominem se primum prodere huius rei auctorem. Etenim si quispiam in hac opinione præcessisset, si quempiam haberet suæ

Facilè se prodit Bergomen. primum huius rei assertorem.

asserti-

assertionis auctorem, si illo prius hunc astruerent Monachatum illi nostri dissertatoris antesignani Henricus de Vrimaria, Iordanus de Saxonia, Sabellicus aut Polydorus Vergilius; credibile est, vel expressis, vel suppressis eorum nominibus non vocaturum in testes rei, vel assertionis, quam ex ipsa nouitate verebatur, ne *plurimum execranda*, vt ipse ait, *videretur*? Qui rude & impolitum carmen, vel suum, vel cuiusquam ex consodalibus protulit in testimonium, an expressum & graue silerent, vel omitteret superiorum Auctorum? qui insinuauit inefficacem, vt ipse admittit, Vincentij Beluacensis testificationem, an probabiliorem prætermitteret aliorum? Non erat sanè quem proferret testem, vno rem hanc chirographi stabilit testimonio. Atque id sanè sufficeret, omnique esset exceptione maius, si constaret. At non constat, atque in hac re quidpiam magis dubium, aut spurium hoc chirographo, quod nemo vidit, nemo legit, nemo in apertum produxit. Sed fortasse credibile est, quod si tale extaret chirographum, non illud quispiam ex Augustinianis per quadringentorũ annorum spatium in confirmationũ huius prætẽsi Monachatus in forma probati transcriberet, per quod de re nostra actum esset, & suam stabilirent? An verosimile est extare, vel aliquando extitisse scripturam, quam per quatuor integra sæcula nullus vidit, nec ausit dicere se vidisse. Ille ipse Bergomensis, qui primus post annos tercentũ hanc laruam obiecit non audet dicere se eam vidisse, *sed aliquãdo*, inquit, *visum est chirographũ*. A quo? quæso, quando? quo loci? dic, oro te, quid continebat?

Dubium nimis chirographum à Bergomensi citatum.

tas monasterij Mantuani chirographum, hi adstipulatores addunt ab ipso Bergomensi visum, idque in manu publici tabularij,& ita se asserere. Speciosum, sed nimis patulum additamentum. Profectò, si certum autographum, aut authenticum chirographum, ipse Bergomensis vidisset, non adeò liberam fecisset cuique optionem in supplemento Supplementi, pluribus pòst annis à se scripto, vt quam vellet, in hac re sequeretur quisque sententiam; neque enim in re irrefragabili,& omnium firmissimo testimonio comprobata, & certissima (qualis hæc esset, si ipsum haberet apud se, vel videret chirographum) diceret, vel iuberet vt quisque teneret, quod sibi placeret.

Cùm hæc ita sint,& tota controuersiæ origo ad Bergomensem deflexerit, nullúmque produxerit nouæ, & antea inauditæ huius assertionis fundamentum, præter nouum etiam,& eò vsque inauditum chirographũ, cuius exemplar nullus produxit, quod nullus scripsit, quod nemo hominum vidit, planè efficitur, vt inanis hæc fuerit cogitatio ex affectu & studio exorta, vt encomium opponeretur encomio. Dixit Beatus Bernard. Tomitanus, hoc viro præsente, Bonauenturam tradidisse Eremitis inter se non consentientibus de vestitu exteriori vltimam formam, quam modò gestant, cucullæ, ne hoc impunè diceret, atque vt moderator moderatori, & cuculla cucullæ opponeretur, iam inuenit Magistrum conuersione posteriorem, qui (si Superis placet) Franciscum instrueret, & habitum præscriberet. Infertur secundò, omnes Bergomensi 19

Quam inconstans sit conuersionis Bergomensis.

mensi adstipulantes, non aliam quàm illum, cuius secuti sunt fidem, mereri.[c] *Satis enim videtur absurdum illos admitti, quorum repelluntur Auctores*, neque ex numerositate illis, aut Auctori ampliorem fidem accrescere: nam vti dixit Socrates,[d] *Cui non fideres soli, ei nihilo magis fidendum est in turba similium, nec enim refert, quàm multi sint: sed quàm graues & veri. Nummus adulterinus, etiam in quantumuis magno aceruo, adulterinus est.*

c c. Licet ex quadă de testib.

d Erasmus ex Laertio lib.2.c.5.

20 Producendi nihilominus hi testes, & in suas classes distinguendi, qui dum multa huic controuersiæ inseruerunt, & multis extra aduectis veritatem obnubilarunt, distinctè sunt examinandi. Nam [e] *maxima quæque ambigua sunt, dum alij quoquo modo audita pro compertis habent, alij vera in contrarium vertunt, & gliscit vtrumque posteritati.* Maior autem & potior pars testium constat ex domesticis Augustinianis, quorum eò faciliùs condonandum errori, quò nobilius erat quod appetebant, & ex suis habebant, qui audenter ducem se præbuisset itineris. Mirandum non est errasse, ouium more pergentes, non quò eundum erat, sed quò ibatur.[f] *Quisque sequitur priores, malè iter ingressos; habeant excusationem cum publicâ viâ errauerint?* At domesticos testes non admittendos, præcipuè in re ipsos concernente, & in emolumentum cedente, docent leges,[g] earúmque Expositores. Et sanè reiiciendum docet non semel dissertator[h] Philippum à Soza dicentem, Sanctum Bonauenturā Augustinianis præscripsisse cucullam, quia eiusdem erat familiæ Franciscanæ. Nolit ille recipi contra se Franciscanos, & pro se nobis obiicit Augustinianos; easdem

e Tacit. li.3. Annal.

Aliqualiter excusandi.

f Senec. lib.2. de ira c.9.

g L. etiă, C. de test. lib. testes eos, ff. si testes 4. q.3. & c. in literis de test. & asserit ibi gloss. Ab. in c.1. de præsc. n.4.

h Mar. c.4.§.6. & 10.

Barnar

n *Crita. cit.* vbi inuenit [n] Concilium Lugdunense approbasse sanctorum Francisci, & Dominici instituta tantùm vt rem bonam,& Reipublicæ vtilem, & nihil vltrà:at verò D. Augustini Ordinem approbatum & confirmatum habuisse, & declarauisse,prout in ipso Augustini sæculo fuerat,quem item in Concilio Lateranen. codicibus inscribi iussum affirmat.[o]

o *Idem c 8 ante* §.1.

Ad euincendam rei veritatem, verba duntaxat Lugdunensis Concilij transscribam. Postquam reuocat, & extingui iubet Ordines Mendicantes absque speciali Sedis Apostolicę approbatione institutos post Concilium Lateran.subdit; [p] *Sanè ad Prædicatorum & Minorum Ordines (quos euidens ex eis vtilitas Ecclesiæ vniuersali prouenicns perhibet approbatos) præsentem non patimur constitutionem extendi.* Hoc ne est approbare hos Ordines, *tantùm vt rem bonam ac Reipublicæ vtilem,& nihil vltra?* an potiùs ipsam euidentem ex eis vtilitatem vniuersali Ecclesiæ prouenientem (qualem experta est in illo ipso Concilio in reductione Græcorum per Minoritas facta,& magna Bonauenturæ in eadem Synodo prudentia, & auctoritate)eos perhibere approbatos,ac propterea declarare Concilium non de eis intelligi constitutionem, sed iam esse approbatos, vel non indigere vlteriori approbatione? An verò fuerint ante Concilium magnum Lateranense instituti,iam aliàs largiùs examinauimus;de aliis verò duobus Ordinibus addit Concilium: *Cæterùm Eremitarum Sancti Augustini & Carmelitarum ordines, quorum institutio dictum Concilium generale præcessit in solido statu volumus permanere* 24

p *c. Religionū de relig. domib. in 6.*

In annal. an. 1245. n. 33.

ICII

(seu vt habetur in Regesto Gregorij Decimi in Vaticano sub ann. 3. fol. 28. in Conciliis Coloniæ nuper editis, cum annotationibus Seuerini Binij) *in suo statu manere concedimus, donec de ipsis fuerit aliter ordinatum*, quod & in glossa huius Canonis de relig. domib. in 6. adnotatur ita haberi in textu) & sequitur in eisdem codicibus Vaticano & Colonien. & in Glossa, *Intendimus siquidem tam de illis, quàm de reliquis, etiam non Mendicantibus Ordinibus, prout animarum saluti, & eorum statui expedire viderimus, prouidere.* Hoc ne est, oro te, Critana, *Augustiniensium Religionem sat comprobatam confirmatámque in Antistitum ephemerides redigere?* His rectè consonant quæ subiungis? *Aliter cum Diuorum Dominici & Francisci Ordinibus actum esse: nam licèt*, inquis, *eos dictum Concilium approbarit, non tamen confirmauit, nec codicibus sicut Augustinensem, inscribi iussit.* Qui sunt, quæso, hi codices? quæ Antistitum ephemerides? quibus inscripta hæc sacra Religio, & ad perpetuam securitatem reposita, quod alij illi duo Ordines non sunt assecuti? Profectò absque cuiuspiam iniuria potiùs crediderim ipsis verbis Concilij expresse dicentibus, velle Pontificem, & Patres Concilij eum Ordinem in suo statu permanere, non absolutè, sed ad tempus, donec scilicet aliter de illo ordinaretur. Declarat enim Pontifex se intendisse tam de Eremitarum, quàm Carmelitarum, quàm de reliquis etiam non Mendicantibus Ordinibus prouidere, prout animarum saluti, & eorum statui videret expedire. Sanè consequenter ad hæc verba, non adeò improbabiliter, nec verodissimili-

ter (quamtumcumque ex aduerso noster elaboret dissertator) [q] subiunxit Glossa: *Hoc est decisum, & dicebatur quod Gregorius nolebat aliquem Mendicantium dimittere, nisi Predicatores & Minores; de non Mendicantibus tres, Cistertiensium, & ordinem Nigrorum, & de Templarijs & Hospitalarijs vnum ordinem facere.*

q *Marq. c.2 §.4. & 5.*

Desiderarem etiam, mihi diceret vnde accepit, sanctum Franciscum *cingulum in funem vertisse ex humilitate, vt qui se indignum existimaret, quo tot tamque solennes Sancti priùs vsi fuerunt.* Certè tres socij sancti Francisci, [r] Bonauentura, [s] Vincentius Beluacensis, [t] Antoninus, [u] nullum hîc in alias humillimo aperiunt vestigium humilitatis, nec mysteriosum quippiam in corrigia illa subodorant, imò Franciscum eam *reiecisse* aiunt. Res autem charæ, & quæ in pretio habentur, non dicuntur reiici; quæ vilescunt & spernuntur, reiiciuntur. Cicero 1. de finib. *Spernere*, inquit, *& reijcere.* Pro Rosc. Amer. *Aliquid à se reijcere & aspernari*, Tuscul. 2. *Refutetur ac reijciatur clamor*, de legib. 2. *diligere bona, & reijcere contraria.* Aliud adhuc est, quod scire velim, quo loco apud Bonauenturam legerit [x] sanctissimum Doctorem Augustinum quinque vulnerū Christi stigmata in corde suo impressa habuisse, & propterea appositè quadrasse Francisco, *vt patrem referat sua proies.* Non inuideo laudem hanc præclarissimo Patri, fulgentissimo Ecclesiæ syderi, qui maior est omni laude; sed nostro gratulari velim Doctori, qui eam Augustino tribuerit, & grauem hunc adesse cupierim Auctorem, quem sequar, in eodem amplificando maximi

25

r *Legen. 3 socior.*
s *Bonau. cap. 5.*
t *Vinc. li. 39. c. 98.*
u *Anton. tit. 24. cap 2.*
x *Crit. a. cit. §. 1.*

Doctoris encomio. Fateor meam inscitiam, vel in inuestigando imperitiam, quantumuis enim Bonauenturæ libros euoluerim, nihil huiusmodi licuit offendere.

16 Reuerendissimum Patrem Nicolaum Crusenium demum expostulem, quo titulo asserat non solum Sanctum Franciscum sub regula sancti Augustini profecisse, verùm & addiderit, [a] *Cum eodem Francisco sancti Augustini zelum & spiritum hæreditasse Bonauenturam, Paduanum, Bernardinum, & innumeros viros Dei, qui ex Cæsenatica Eremo, & schola sancti Ioannis Boni prodiêre.* Quasi verò non sufficiat, quod alij sibi sufficere & superabundare putant, Franciscum Augustinianis addicere, verùm & nobiles quosque heroes nobis eripere, & Cæsenatensis Eremi, Ioannísque Boni discipulos præscribere? Monuerim etiam Reuerendissimum Patrem ex Bonauentura & cæteris scriptoribus vitæ S. Francisci non coram Fulginate, sed Assisiate Episcopo vestes renunciasse, nec tunicam pastoris (vt ait) pecorum à se antea emendicatam (vt contra omnium fidem, & rei seriem, probabilitatémque hic Auctor adiunxit) coram Episcopo super nudum induisse. Errorem corrigo ex Bonauentura, qui postquam retulit renuntiatis iam vestibus, Franciscum ex nimio feruore totum denudatum, subiunxit. [b] *Hoc cernens Episcopus, & admirans tam excedentem in viro Dei feruorem, protinus exsurrexit, & inter brachia sua illum cum fletu recolligens, vti erat vir pius & bonus, pallio, quo erat amictus, operuit, præcipiens suis, vt aliquid sibi darent ad membra corporis contegenda: oblatus est autem ei mantel-*

a *Crusen. p. 2. c. 25.*
Exponũtur alia ex Crusenio.

b *Bonau. cap. 2.*

numeratis;& ſanè ſi de hoc ſolo loqueretur,non adeò ſingularis eſſet in aſſerto,vt grauem teſtem, & prævium Doctorem non liceret proferre.Tales enim dicendos Ieſuatos,quos alio etiam nomine, neſcio an ex errore typographi, vocat *inhumatos*,largiſſimè probat Panormitanus in cap. *nullus, de foro compet. num. 9.* & auctor additionum ad eundem locum.Imò idem Abbas 1.*part. conſi. conſil.* 55. in quadam quæſtione orta inter eoſdem & Fratres Minores circa quoddam relictum legatum, vt illius ſe oſtenderent capaces, reiicerentúrque quædam obiectiones ſibi factæ, refert num.3. eos dixiſſe,ſe eſſe puros laicos, & nullum habere Superiorem,& ſimul conuenire causâ deuotionis: negarúntque ſuam domum eſſe religioſam,ſed profanam, vtpote dedicatam ſine auctoritate Epiſcopi,& ſine eccleſia, habebant enim tantùm oratorium. Hic illorum ſub Abbate ſtatus, alium nunc habent, ſub quo dicantur Religioſi;quibus ego nihil detractum velim,imò additum,quidquid eſt ſplendoris & honorificentiæ.

Aliqui Sabellicũ referunt.

Sabellicum ſecuti ſunt Gondiſaluus Illeſcas in 28
hiſtoria Pontificali libro 5. cap. 33. ſub Innocentio III. & Alphonſus Villegas in vitis Sanctorum in Legenda Sancti Franciſci, Carolus de Tapia lib.de Relig. reb. cap.18. num.4. Illeſcam ſui aſſerti prodit auctorem.Solus Ioannes Baptiſta Egnatius lib.4.de exemplis virorum illuſtrium cap.4.nulli acceptam refert hanc opinionem.At cùm ille obierit an 1553. vt præmittitur ad hoc opus in eius vita, rem, quæ tribus centenariis, & quadragena ampliùs annorum conten

contenditur euenisse, quomodo, absque auctore auctore scire potuerit? Alium habere non potuit ex completa nostra deductione præter Bergomensem, Sabellicum, aut Polydorum, de quorum fide iam egimus: g hi enim soli in hoc asserto priores. Illescas autem, Villegas & Tapia nostrorum dierum viri, hic Iurisconsultus, in re historica, non adeò versatus: priores duo, licèt eam profiteantur, non sanè adeò illius artis regulas seruarunt, neque peritorum artificum stateram in rebus ponderandis adhibuerunt, vt non potiùs populari trutina vsos dixeris, & ad seueriora iudicia eos non facilè reuocaueris. Sanè de Villegas, seu vtraque parte florum vitæ Sanctorum ab eo edita, ita habet Posseuinus, *Omnino verò in vtraque essent nonnulla ad veritatem historiæ accuratiùs recognoscenda:* & profectò hoc ipso loco Antonino tribuit, Franciscum accessisse ad monasterium Augustinensium, ab eisque petiisse, vt in eorum admitteretur sodalitium, illos eum in suum recepisse consortium, & suo habitu donasse. Vbi quæso vel verbum huiusmodi apud Antoninum? vbi de Monasterio agit Augustiniano? vbi de initiatione Francisci? Cur in re adeò singulari, & sub illa forma verborum à nullo tradita, suum non citauit Auctorem, vel locum vnde acepit, non signanter expressit? Illescas in quibus, vel quantis errauerit, non est animus propalare, solo in illo capite, & sequenti in rebus notissimis circa ipsum Franciscum non semel à vero deuiauit. In Syriam ad Babyloniæ Soldanum profectum ann.6. ab eius cõuersione ait c.33.& ibidem Sanctum Domini-

g *Suprà n.9. & seqq.*

Quales historici Villegas & Illescas.

cum mortuum anno salutis 1223. cum Franciscus in Syriam perrexerit, teste Bonauentura,[h] tertio decimo conuersionis suæ anno, & Dominicus, secundùm omnium Bonorum Historicorum fidem, obierit an. 1221. Deinde c. 34. sub Honorio III. ait hunc Pontificem confirmasse regulam S. Francisci an. 6. sui Pontificatus, cùm id fecerit anno 8. vt exprefsè habetur ad finem ipsius regulæ in Diplomate Pontificio. Qui in rebus adeò apertis lapsus est circa Franciscum, nihil mirum, si & in hac etiam errauerit. Adde quòd cùm Francisci vitam retulerit, & de rebus eius egerit, nihil tale dixerit: solùm cùm de Augustinianis sermonem instituerit, sententiam in hac re retulerit Sabellici.

h Bonau. cap. 9.

In secunda classe Auctorũ æquiualenti, vt in- 29
quit, forma verborum opinionem hanc asserentium, ponit dissertator[i] Vincentium[l] Beluacensem, & Antoninum,[m] propterea quòd dixerint Franciscum habitum habuisse Eremiticum, baculum manu gestantem, pedibus calceatis, & corrigiâ cinctum incessisse. Quibus addit præter D. Bonauenturam, Minores quosdam Breuiarium Romanum Braccarensis Ecclesiæ, & proprium Minorum, quia eandem vestem præscribunt. Sed iam superiùs ostendimus,[n] quàm infirmum hoc sit argumentum, & posterius hoc esse indumenti genus apud Augustinianos, quàm vt illud Francisco dare potuerint. Addo hîc ipsum Bergomenmensem[o] dixisse se omisisse velle testificationem Vincentij, *quia* inquit, *etsi referat D Franciscum fuisse Eremitam, & cum baculo pedibúsque calceatis, & corrigia cinctum incessisse, non tamen* Ioan

i Marq. c. 21. §. 2.
l Vin. cit.
m Anto. tit. 24. cap. 2.

Iterum examinatur ratio desũpta ab habitu Eremitico.

n §. 4. n. 1. & seqq.

o Bergo. li. 12. an. 1199.

Ioannis Boni discipulum esse dixit. Non enim sufficienter, imò nec probabiliter probari Monachatum Augustinianum per huiusmodi putauit vestes exteriores. Deinde hi auctores Bonauentura, Vincentius, Antoninus, non solùm tunicam, corrigiam, calceos, & baculum, verùm & peram, & pecunias habuisse asserunt. Audi Bonauenturam.[p] *Soluit proinde calceamenta de pedibus, deponit baculum, peram reijcit, & pecuniam execratur; vnáque contentus tunicâ, reiectâ corrigiâ, pro cingulo funem sumit.* Vincentius Beluacensis[q] ita habet. *Duplicibus ergo sine mora depositis, ex hoc iam calceamentis, virga, sacculóque & pera non vtens, tunicam contemptibilem plurimùm, & incultam fecit, reiectáque corrigiâ, funiculo eam cinxit.* Ipsa hæc eadem verba habet Antoninus:[r] Breuiarium item Minorum,[s] *calceamenta deposuit, reiecit baculum, peram & pecuniam abdicauit, vnáque contentus tunicâ, dimissâ corrigiâ funem sumpsit.* Breuiarium Romanum[t] à Francisco Quinnonio tituli sanctæ Crucis Cardinali sub Paulo III. recognitum & ordinatum, *Distributa*, inquit, *pecunia calceamenta deposuit*, Æquali ergo certitudine & eadem narratione refertur tunicam, baculum, corrigiam, peram, sacculum, & pecuniam habuisse. Vellem itaque scire, an etiam sacculum, pera & pecunia insignia fuerint professionis, & & vitæ Augustinianæ? vel quare à nostro dissertatore tacentur, vel similiter non inculcantur, quæ eodem orationis decursu narrant hi vetusti & graues auctores? An quæ placent narramus, & quæ non fauent silemus?

30 Cæterorum, quos refert, testium verba transscribam,

p *Bonau. cap.3.*

q *Vin.lib. 29. c.98.*

r *Anton. tit.24. cap.2.*

s *Die prima infra oct.lect.4.*

t *Breuiarii Rom. antiq. in festo sancti Franc. lect.vni.*

mentum, veniat post me: & fugit ipse & filij eius in montes, & reliquerunt quæcumque habebant in ciuitate: tunc descendebãt multi quærentes iudicium, & iustitiam in desertum, & sederunt ibi ipsi & filij, & mulieres, & pecora eorum. *Matathias interpretatur* donatus à Domino, *vel* donum, *& signat virum iustum & religiosum, specialiter tamen Religionis fundatorem, vt B. Franciscum: talis namque ex speciali dono Dei datus est Christianis, ad liberandum de manibus inimicorum. Vnde humilis Franciscus intellexit se ad hoc missum à Deo, vt animas lucraretur, quas Diabolus conabatur auferre; propter quod ipse tanquam alter Matathias destruxit aras mundanæ vanitatis, in quibus peccatores Dæmonibus immolabant, circumcidit per reuocationem ad vitæ veritatem, & puritatem illos, qui habebant præputium peccatorum. Legem insuper abolitam operibus instaurauit. Hic igitur Matathias virum religiosum signat, qui habet filios quinque, id est, sensus, quos mundum fugiens ad montem perfectionis Euangelicæ secum ducit. Reliquit in ciuitate huius mundi, quæ iniquitate & contradictione plena est, omnia, quæ videbatur temporaliter possidere. Hunc igitur tanquam iustum & robustum Pastorem & Principem, multi sequuntur, descendentes per humilitatem vitæ, statuentes testamentum, quod in mortuis, id est, abdicatione temporalium, & abnegatione propriæ voluntatis, ex quibus homo moritur, suum firmantes propositum, in desertum, id est, in Religionem, quærentes iudicium, scilicet mundi, corporis, & mentis facere, & iustitiam, & vitæ consequi perfectionem,*

nem, *&c.* Iudicet lector vnde vel leuiter posset suspicari, vel à longè deducere ex hoc loco S. Franciscum aliquando Augustiniensibus nomen dedisse, quantumuis laboret Marquez illud venari ex eo quòd priùs vocet Franciscum Religiosum, quàm Ordinis institutorem, illis verbis. *Signat virum iustum & Religiosum, specialiter tamen Religionis fundatorem, vt Beatum Franciscum.* Et ex illis: *Matathias virum religiosum signat, qui habet filios quinque, id est sensus, quos mundum fugiens, ad montem perfectionis Euangelicæ secum ducit:* Subtilis sanè verborum discussio, si ex istis suum intentum exsugat.

35 Sed quid si ego probabilius ex eodem D. Antonio adiicerem, licèt omnino illud non asseram, nullos tunc fuisse Fratres, vel Eremitas Augustinianos, sub quibus potuisset S. Franciscus militare, vel saltem hos non cognouisse S. Antonium, seu ad eius notitiam non peruenisse? Alludens enim S. Doctor in serm. 10. post. Trinit. ad furtum Achan,[1] qui furatus est regulam auream, ait: *Regula aurea est vita Religiosorum, quæ hominem distortum, & prauum ad mensuram rectè viuendi corrigit, & modum rebus ponit. Hanc regulam ferè omnes Religiosi furati sunt, quia ad veritatem Euangelij non ambulant, secundùm Patrum instituta non viuunt, sed distortè & simulatoriè vitam suam ducunt, regulam auream B. Benedicti Monachi furati sunt, regulam auream B. Augustini Canonici, & sic de singulis Religiosis, qui sua non quæ Iesu Christi sunt, quærunt.* Ex quo loco verosimilius aut potiori fun-

Probabiliter S. Antonius nõ agnouit Eremitas Augustinianos.

1 *Iof.* 7.

damento deduci putarim tum ſolos Canonicos ſub regula S. Aug. militaſſe, vel ita ſaltem conſtitiſſe S. Antonio, quàm ex ſuperiori loco indicaſſe eundem ſanctum virum, ſui inſtitutoris Auguſtinenſem Monachatum.

Mauri teſtimonium nihil refert.
m *Mau. li. 5. Frãciſci ad ante medium. à v. 169.*

Neque clariùs pro hac re illud Franciſci Mauri Poëtæ eruditi carmen, quo deſcribit [m] Franciſcum poſt acceptam agricolæ chlamydem, animo inconcuſſum ſe ad prælia occulti hoſtis præparaſſe. 36

Ergo dura noua tum primum exordia vitæ
Molitur, tentátque vltrò bellator in armis
Inſuetis tener, inſueta certamina pugnæ.
Pectore ceu nondum rutilo fulgore comanti
Terribilis, nec dum magno litus atra cruore
Caſpius ora leo, tenero tener imbuit iras
Sanguine primæuas: animos dehinc viuida magnos
Attollens virtus; eadem indignatur inertis
Quadrupedis, poſcitque pares, hoſtéſque feroces:
Sic puer intrepido, primis congreſſibus audax
Seſe corde infert: nec; quæ, grauiora parantur,
(Quippe truces Erebi, monſtra exhorrenda, colonos,
Ipſe ſibi, generique ſuo, ſtirpique nepotum,
Si qui olim aduenient, acres iam fecerat hoſtes
Relligione ſacra, Superiſque in vota vocatis
Ritè inimicitias, pariterque odia aſpera firmans)
Bella timet: quin vltrò audax, animiſque; ſuperbus;
Haud vllis ceſſura malis, vlliſue periclis
Corda parat; non aſſultus, non tela, nec vllas
Vitatura vices: quamuis horrentia ſurgant

Prælia,

Prælia, & insani subeat Mauortis imago.

Illinc ei arrisit hic Auctor, quòd antequam descenderit ad enarrandam secundam conuersionem Sancti Francisci, seu instituendam ab eo Religionem Minorum, dixerit *iam sibi acres fecisse hostes Diabolos ex religione sacra*, quasi tunc eum Religiosum esse voluerit. Sed clarior est Poëtæ vaticinatio, quàm vt illum sensum admittat, nam repræsentat Dæmones iam præuidisse sacram ab eo fundandam Religionem, & propterea in inimicitias coiuisse contra eum, & contra socios, eorúmque futuros discipulos.

37 Facile sanè erat huiusmodi conuocare testes, & multos huius generis conscribere coassertores, cùm enim non solùm eos, qui verbum nullum fecerint vel Eremitici habitus, vel corrigiæ, aut baculi, seu solitudinis, & eremi; verùm etiam & contrarios testes aduocauerit, nihil mirum si in magnum numerum excreuerint. Sed [n] *non in multitudine Dominus*, neque nimiùm studium conuocandi plures quosque testes fidem argumenti roborat, sed eneruat. *Experientiâ quippe expertum est* (Panormitano [o] teste) *quòd bona allegatio inficitur, & obnubilatur, ob nimiam allegationem, & sinistra oritur suspicio contra allegantem.* Non terruit nos magnus & varius numerus Auctorum, vt testimonium qualitercumque dicerent, conuocatorum; vidimus enim quàm inefficaciter, & fluctuabundè id plures protulerint; cæteri verò, iique præter Augustinianos paucissimi, qui in hac re quidpiam constanter dixerint, non ma-

n *Iud. 9. v. 6.*

o *Abbas in proœ. ad decretal. n. 4.*

iorem apud nos adepti sunt fidem, quàm primus, quem sequuti sunt, meruerit assertor. *Certè quidem* (vt cum Illustris. historiæ Ecclesiasticæ Principe Baronio dicamus, p) *non numero Historicorum veritatem historia consueuimus æstimare; sed quanta fide polleat primus auctor cuiuslibet assertionis. Nam reliquos primum sequi auctorem, & eius vestigijs inhærere, frequentiore vsu ita more positum reperimus.* Cùm igitur accuratè expendimus, quantæ fidei esset, qui isthæc primus asseruit, inuenimus eum plus æquo suis rebus studuisse, & affectui tribuisse.

p Baron. an. 1145.

Apostrophe ad Lectorem.

Disputationem protraximus, & longiùs æquo putabit fortassis Lector nos sermonem deduxisse. Sed breuiori non licuit vti compendio, vbi tantopere, non paruo volumine se meus diffudit ex opposito dissertator. Multa pro re nostra solidiùs oportuit stabilire, plura contrariæ partis refutare, oppositos testes seriò examinare, & vndequaque serpentem plurimóque studio Patrum Augustinianorum vltrò citróque se diffundentem, opinionem rationum repagulis cohibere. Hispaniæ sinus penetrauit, plures ibi obtinuit fautores & assertores Augustinianos; horum libri in Italiam præteruolarunt, & inter eiusdem Sodalitatis viros eam obtinuerunt auctoritatem, vt Italico idiomate donandos iudicarint, ne Hispanico non omnibus prostarent. In Germania

mania potiorem partem peculiari stylo fecit Latinam Nicolaus Crusenius, & vltra hæc pluribus in locis præ templorum & cœnobiorum foribus stigmatizatum Franciscum speciosa & ignaro vulgo (quod [q] *in falsas opiniones ruere semper est pronius*) applausibili pictura inter cæteros Eremitas exponunt, quod cordati inter eos viri, sed nec ipse meus dissertator, [r] non probant, neque factum, sed infectum velint. Quàm leui verò fundamento hæc publicentur, & in populum spargantur, conati sumus vt doctis constaret viris: eo tamen sermonis moderamine, vt à calumniis & offensionibus vbique abstineremus. Optimam illam Ambrosij [s] habuimus præ oculis regulam: *Sicut in omni actu vitæ id cauere debemus, ne rationem nimius animi motus excludat, sed teneamus consilij locum; ita etiam in sermone formulam eam tenere conuenit, ne aut ira excitetur, aut odium, aut cupiditatis nostræ, aut ignauiæ aliqua exprimamus indicia.* Quantum potuimus, illuc direximus sermonem, vt argumenti principalis veritatem detegeremus, & accessorios exprimeremus errores. Si solidè, & æquo veritatis pondere id fecerimus, nullus, qui verum amet, stomachari debet, sed potiùs gaudere, & oblatam amplecti veritatem. Sacrum habemus exemplum in sacro Ecclesiæ capite Petro: [t] *Qui consilium veritatis admisit, & rationi legitimæ, quam Paulus vindicabat, facilè consensit, documentum scilicet nobis, & concordiæ & patientiæ tribuens, vt non pertinaciter nostra amemus, sed quæ aliquando à fratribus & collegis nostris vtiliter*

q *Aug. li. 3. cont. Academ. cap. 17.*

r *Marq. epist. ad lect. & c. 22. §. 3.*

s *Ambr. lib. 1. de offi. c. 22.*

t *Cypria. epist. 71. ad Quintum c. 2. & Aug. li. 2. cont. Don. c. 4.*

& salubriter suggeruntur, si sint vera, & legitima, ipsa potiùs nostra ducamus. Eadem animi tranquillitate, qua hæc offerimus, expectamus, si quæ sunt redarguenda ab oppositæ opinionis viris, admonenda, vel obseruanda fore, vt ita [u] *colloquamur sine contentione pacati, non inani ac puerili animositate studentes alterum vincere, vt pax Christi vincat in cordibus nostris.* Ita fiat, supplex exorem.

u *Aug. epist.* 112. *ad Pau.*

***

INDEX

DEFENSIO
APOLOGETICI
DE PRÆTENSO
MONACHATV S. FRANCISCI.

AVCTORE

Fr. LVCA VVADDINGO.

APPROBATIO Magiſtri S. Palatij.

LEgi lubentiſſimè ex commiſſione R^mi^ P. Magiſtri ſacri Palatij *Apologeticum de prætenſo Monachatu S Franciſci, & defenſionem eiuſdem Apologetici à R. adm. P. Fr. Lucæ VVaddingo* compoſita, in quibus nihil reperi contra fidem, aut bonos mores, ſed omnia eruditè, grauiter, & modeſtè digeſta. Digna cenſeo, quæ in omnium prodeant conſpectum. In monaſterio S. Crucis in Ieruſalem, die 14. Martij 1640.

DOn ATTILIVS A PETRA SANCTA
S. Theolog. Lector, Ord. Ciſtercien.

Imprimatur.

FR. VINCENTIVS A FLORENTIOLA
S. P. Apoſt. Magiſter.

INDEX
Partitionum huius Tractatus.

Sect.1. REferuntur de me conceptæ querelæ.
Sect.2. Quibus ego lacessitus iniuriis.
Sect.3. Magistri Marquez authoritas ab ipso propugnatore depressa.
Sect.4. Defenduntur quæ in §. primo Apologetici habentur.
Sect.5. Diluuntur obiecta contra §.secundum.
§.1. Quo anno natus & mortuus B. Ioannes Bonus.
§.2. Quo ætatis anno defunctus.
§.3. Quo anno conuersus.
§.4. Quãdo regulã professus sit Augustinianã.
§.5. Quando conuersus S. Franciscus,& institutus Ordo Minorum.
§.6. Satisfit reliquis,quæ habentur in responsione secunda.
Sect.6. Refelluntur quæ habentur responsione 3.contra §.tertium.
§.1. Stabilitur argumentum deductum ex silentio tot Authorum Francisco æqualiũ.
§.2. Roboratur argumentum desumptum ex Bullis canonizationis S.Francisci.
§.3. Confirmatur tertium argumentum ab actionibus cum hoc nouitiatu incompatibilibus petitum.
§.4. Vrgetur argumentum quartum ex Testamento S.Francisci.

§.5. Corroboratur quintum argumentum ab excussa veste Eremitica, & noua suscepta desumptum.
§.6. Asseritur vltimum argumentum à loci & temporis incertitudine collectum.
Sect.7. Respondetur ad ea, quæ in responsione 4. afferuntur contra §.quartum.
§.1. Probatur S.Franc.nullo vnquã tẽpore vixisse sub habitu Eremitico Augustiniano.
§.2. Expenditur tota series controuersię exortæ inter Minoritas & Eremitas Ioannis Boni, circa habitus similitudinem.
§.3. Quam vim habeant coniecturæ à Magistro Marquez excogitatæ.
Sect.8. Refelluntur ea, quæ in responsione 5. adducuntur contra §.quintum.
§.1. Examinatur testimonium Henrici de Vrimaria.
§.3. Expenditur Iordanus de Saxonia.
§.3. Quid sentiendum de constitutionibus Patauinis.
§.4. Quid de Ambrosio Coriolano.
§.5. Quid de M.Antonio Coccio Sabellico.
§.6. Quid de Polydoro Vergilio.
§.7. De Iacobo Philippo Bergomensi iudicium.
§.8. Breuiter expenduntur reliqui authores Augustiniani.
§.9. Exteri discutiuntur authores.
§.10. Æquiualentia testimonia expenduntur.

Reue

Reuerendo admodum

P. MAGISTRO F. THOMÆ DE HERRERA EREMITÆ AVGVSTINIANO VIRO

vndequaque clarissimo.

MALLEM tecum, amice, verbo quàm calamo ageres & præsentem offensionis clam expostulare, quàm absenti palam transmittere. At quoniam propter terrarum interuallum ita non licet, leges breuiter tibi ex integro satisfacientem, qui te patienter tulit in multis accusantem. Diffusè in meum scripsisti Apologeticum, vbi cùm aliquas meditareris offensas, pluribus voluisti

ſti repenſas. Vt ego nunc reſcribam, illud præcipuè mouet, ne quis ſilentium meum in conſenſum ducat, & credat approbata nobis, quæ non viderit refutata. Quando ſacrum amicitiæ percuſſimus fœdus, quando integris commorabamur menſibus, & tibi placebat Eminentiſſimi Cardinalis Spinolæ aulæ declinandæ, pio otio, & ſeriјs ſtudiis ædem hanc non ſemel deligere, ſuſpicari non poteram domeſticis auxilijs, meis libris, & ſchedis mihi parari bellum, & poſt tuum abſceſſum, quam occultè ordiebaris, pugnam indicendam. Et ſanè acrem indixiſti, magno emiſſo volumine, quod non emiſſum te velle crebris ad me literis indicaſti. Sed ita fit vt multorum poſt facta pœniteat; vel quod volumus videamur noluiſſe. Non tu ipſe librum edidiſti, ſed edendum alteri tradidiſti, & priſcorum more Arietem per fecialem immiſiſti, *ita bellum indicturus, quod nunc*

Frequẽter declinabat ſtudij & pietatis gratiâ ad collegium S.Iſid.

videris

videris detrectare. Ego lacessitus accedam, & [a] pacis causâ bellum suscipiam, laborémque spe otij sustentabo. *Hoc fine inter pios Principes, maximè autem inter viros religiosos*, [b] bellum geritur, vt pax acquiratur. *Hanc ego totis viribus prosequar, & licèt in operis limine speciosum* pacificæ responsionis *titulum non præfigam, pacatiorem & mitiorem meum probabis per omnia discursum. Petis* [c] *ne te lædam, id sponte promitto, & firmiter complebo; nisi te læsum facilè dixeris, si veritatis pondere graueris. Mea scripta nullam sapiunt virulentiam, neque amaris conspergunter vocibus: ratione, non conuiciis, iudicaui semper agendum: te in deliciis habui, & nec habere desistam, miti & blando tecum agam sermone, illatásque propulsabo iniurias, quasi nullas acceperim. Vt tamen videas me te patientiâ vicisse, referam quas intuleris, & Magistro tuo quàm parum nocuerim, nisi ipsa responsio censeatur offensio,*

a Salust. in fragm.

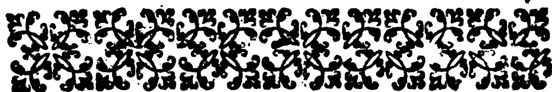
b Aug. l. 15. de ciuitat. Dei c. 4.

c In vltimis libri verbis.

fenſio, ex ipſa tua accuſatione perſpicies. Et ſi verò [d] reſponſio prõpta potiùs eſſe debeat, quàm nimis cunctabunda; *hanc ego diſtuli; tum, quia inuitus in te ſcribo, & indulgens animo calamus mihi tardus erat; tum, quia moleſtarum occupationum pertinaciâ, & quadriennij Ioannis Scoti noſtræ ſcholæ Anteſignani, feſtina & ſeria operum editione in diuerſa rapiebatur. Nunc amicum accipe reſponſum, & quàm te diligo ex ipſa ſcriptione perpende.*

d Plato in Theæteto.

AD

AD LECTOREM.

MVLTORVM precibus, & Superiorum imperio præcedens scripseram opusculum anno 1625. contra assertores Monachatus Augustiniani S. Franc. Horũ potissimus & nouissimus Ioãnes Marq. celebris Doctor Salmanticensis, consodalium Eremitarũ rationes vniuersas seriò congessit, & quo potuit studio sententiam comprobauit. Cum illo præcipuè mihi agendũ fuit, qui partes omniũ agebat. Post annos decem prodiit Bononiæ ex officina Feroniana diffusa responsio, meo tractatulo decuplo maior. Auctor R. P. M. Thomas de Herrera, vir religiosus & doctus, multis titulis commendabilis, mihi in paucis charissimus, dissertatoris,

ego in offensa, te, prudens lector, testem volo, & audiendis quæstibus iudicem decerno. Vtriusque proferam; & quæ ille in meo libello, & quæ ego in eius notaui volumine, ob oculos ponam, & circa quæstionem ipsam, quæ meus habet Tractatus, incorrupto veteris amicitiæ fœdere, stabilire contendam.

APOLO

APOLOGETICI DEFENSIO.

Referuntur de me conceptæ querelæ.

SECTIO I.

1 IAM nunc in arenam deſcendo, non gladio armatus, aut haſtâ; ſed galeâ protectus, & clypeo, vt tuos ictus patienter excipiam, & impenetrabili æquitatis virtute retundam. In ipſo limine n. 1, dicis; [contra Magiſtrum Marquez [me hoſtile claſſicum canere, mortuis inſultare, & ſapientiſſimum verbis pungentibus gloriari non ſemel virum triumphaſſe.] Poſtremam partem querelæ haud intelligo, neque enim ego gloriari debeo, quòd aduerſarius non ſemel triumpharit, g *Ex inimicorũ dolore triumphum agi iuſtiſſimum*, dixit eloquentiæ Magiſter. Quod ſi ita intelligi velis, vt ego pungentibus verbis glorier, me non ſemel de ſapientiſſimo viro triumphaſſe, obſcurius hoc mihi eſt; neque enim in toto meo Tractatu quidquam de gloriabundo hoc triumpho, neque vox ipſa *triumphi* inuenietur: neque verbum vllum de *claſſico hoſtili*; nec locus vllus occurret, vbi mortuo inſultauerim,

g *Cic. Aplo. l. 3. 10.*

vbi enim manes eius exagito? Vbi vehementiùs in ipsum inuehor? Vbi contumeliosiùs in illum aliquid dico? Vbi personam pupugi? Vbi honorem denigraui? Vt primùm eius occurrit nomen, nonne cum elogio protuli? Nonne hominem laudaui? Vbi de morte illius egi, nonne tam honorificis id feci verbis, vt non aliis quàm meis eam ipse retuleris? Nonne, *immaturè, sacrarúmque litterarum haud mediocri iacturâ* dixi decessisse.

Num. 8. dicis me pollicitum, quòd offensas, & conuicia procul facerem, & à scommatibus, & dicteriis omnino abstinerem; sed non stetisse promissis, & proinde in me contorques illa verba Augustini contra calumniosos suos laudatores: [h] *Laudando mordent, labiis mulcent, & dentem figunt.* Præcedenti accusationi hæc similis est; generali delatione iniuriarum mihi inuidiam conflas, & sinistram aduehis opinionem. Anne proinde fortassis [i] *vt cuncta simul obiecta plus noceant, quæ minùs opinionem læderent, si per se singula prolata fuissent.* Sed hoc accusationis genus apud viros cordatos parum obtinebit, vbi viderint [l] *in crimen vocari omnia, probari verò nihil.* Ad peculiaria itaque descendendum, & monstrandum vbi fidem datam non obseruarim, vbi offensas protulerim, vbi conuitiis, scommatibus, aut dicteriis lacessiuerim. At ecce nunc monstras. 2

h *Aug. serm. 49. de diuersis c. 3.*

i *Hug. de S. Vict. li. 3. instit. monast. c. 39.*

l *Demost. ex appell. cont. Eubulid.*

Responf. 2. num. 69. asseris me redarguere Genebrandum, Sabellicum, aliósque Authores, non vt eneruem, & conuincam, sed vt prodam, & innotescat quid alij dixerint, quod Augustinianis 3

obesse

obesse videtur. Nescio profectò vnde hæc coniectari liceat. Rogo te, nonne directè meum prosequebar argumentum, & dum totus in eo versabar, vt probarem natiuitatem & conuersionem Ioannis Boni posteriorem esse illo tempore, quod Marquez designauit, nonne oportuit & eius refellere sententiam, & testes ab eo productos infirmare? Atque hoc ipsum quibus verbis feci? Qua arte, aut dolo? nonne producendo ea ipsa loca; & transscribendo ipsa eadem testimonia, quæ pro sua ille adducebat sententia? Liceat illi quæ velit pro sua opinione citare, & mihi non liceat recitare. Par est concertantiũ ius; aggredientis, vt probet; defendentis, vt neget. Ego suos testes ipsi, vel eius tutelari examinandos obtuli, & tales ipsa nuda relatione verborum ostendi, vt tu ipse omnino reieceris, & Genebrardum per omnia aberrasse admittas, aliorúmque assertiones circa exordia Eremitarum S. Augustini meras fabulas & nugas appelles, neque iis magis respondendum, quàm pueris balbutientibus affirmes. Nullus adeò iniustè iudicabit, vt fas sit hosti modis omnibus oppetere, & non liceat ex aduerso resistenti oppositas vires infringere. [m] *Iura belli permittunt ea facere, quibus hostium vires debilitentur, nostra confirmentur.*

m *Polyb. lib.* 5.

4 Num. 76. Repetitis quærelis, longâ verborum serie magnos fragores & strepitus excitas, hac vna de causa, quia dixi ex Antonini testimonio, à Marquez adducto, nihil certum, aut determinatum haberi de tempore natiuitatis, aut conuersionis, vel professionis Ioannis Boni sub

S. Augustini instituto; contendísque ista ex Sabellico potiùs illum probasse. Oro vt iterum accuratiùs tuum legas, & expendas Magistrum; videbis tam facilè te conqueri, quàm verè ego Antonini testimonium reieci. Postquam ille sibi statuit probandum, Ioannem Bonum circa exordia Pontificatus Innocentij III. admisisse regulam S. Augustini, quia tunc sanctitate floruisse, & S. Augustini Ordinē restaurasse ab Auctoribus referebatur, subiunxit: *Nunc videamus, quid dicant Authores circa tempus, quo istud successit*: Statímque citat verba Antonini, quæ ego huic assertioni parum, aut nihil conducere probaui. Quid hîc tanti criminis, vt hostilem appelles incursionem, vt hæc mihi dicas ruborem elicere, me abuti testimonio, aduersarium mihi effingere, in quem possim digladiari, & alias huiusmodi depromas quærimonias? Si appenderentur verba mea in statera, grauior valdè hæc tua ira appareret.

Horat. 1. serm. 3.

——— Adsit
Regula, peccatis quæ pœnas irroget æquas;
Nec scuticâ dignum horribili sectère flagello.

Num. 77. Pro offensa & conuitiis, reputas, 5
quòd ego adnotauerim eum reticuisse verum numerum annorum Ioannis Boni, ab Abrahamo Bzouio (quem probo vidisse) ex Constantio Laudensi sibi oblatum, vtpotè suo argumento incommodum, & si produxerit alios quoquo modo, etiam inepto, à quibusuis Authoribus productos. Ipse hos numeros tanquam minùs aptos, & à veritate alienos reiecisti, & soli Laudensis computo adhæsisti. Tibi tanquam ineptos, aut

quæ historiæ adaptari non possint, licuit refellere, & mihi non licuit ineptos nuncupare? Et si nuncupem, offensas vocas, & conuitia, atque vt nouos lapides in Marquez mittam, dicis me omnem mouere. Hic lapis angularis erat, & fundamentum totius structuræ, in quem vel ipse numero sequenti miraris, quòd Marquez non impegerit, nihílque tibi in hac re dicendum asseris, nisi quòd non omnia possumus omnes, vt in nullo offendere, plusquàm humanæ felicitatis est.

6 Responsione 3. num. 2. in fine easdem offensas, & conuicia mihi obiicis, & ironicè dicis me sine stomacho & bile arguere, quasi non adhæserim iis, quæ in Apologetici limine promisi, quia dixi assertionem hanc Monachatus, de quo contendimus, coæuis, lectissimísque Historicis ignotam, post aliquot sæcula à quibusdam rem suam agentibus, & honori consulentibus excogitatam, sublestæ esse fidei, nec vendicari posse ab opinione & censura supposititiæ. Hîc stomachum & bilem distinguis, hîc offensas inuenis, & conuitia, vbi ego præcipuum controuersiæ cardinem verso. Quod tui ex aduerso asserunt, meíque constanter negant, ac tanquam falsum reiiciunt, nonne & mihi fas est dicere supposititium?

7 Num. 27. succenses, quòd ego contra Marquez malè mensurantem in tabulis Geographicis Ortelij terrarum intercapedinem, & planitie dimetientem ascensum descensúmque interiacentis Apennini, vsus sim illis verbis Propheticis: o *Posuit praua in directa, & aspera in vias planas*; quasi non liceat vti sacris verbis ad redar- o *Isai. 42. v. 16.*

 guendos

guendos aduersarios. Adeò hoc familiare sanctis Patribus, vt vbique obuiæ sint huiusmodi phrases accommodatitiæ. Consule tuam, quam paras Bibliothecam Augustini, vel iterum leuiter percurre eius opera; perlege Hieronymum, Orinem, præ omnibus Bernardum, qui tam domesticam fecit sacræ Scripturæ phrasim, vt pro amicis, & contra inimicos potiùs sacris verbis sua intermiscere, quàm suo sermoni sacrum attexere videatur. Etiam temetipsum tibi adduco in exemplum. Responsione 2. num. 13. in me profers verba à Christo in seruum nequam prolata. p Luc. 19. v. 22. p Ego honorifica Christi encomia tuo applico Magistro; tu mihi accommodas in malè feriatum negotiatorem seuerè contorta. Respon. eadem num. 76. in fine, nonne in me indignè, & absque causa profundis etiam Christi verba, queis scelestissimum nebulonem, colaphum impingentem mansuetè redarguit? q Luca 18. v. 16. q Lege vltra quæ habes respons. 4. Auct. n. 364.

Turpe est doctori cùm culpa redarguit ipsum.

His adiungo quæ vehementer & iniuriosè valpe ponderas resp. 4. n. 287. quia post prolata ex Bullis Pontificiis aperta testimonia, subiunxi: *quid adhuc egemus testibus?* Pacato nunc animo expende quæso, quæ commoto scripsisti, & videbis, quàm acriter me gratis impugnas.

Respons. 4. num. 251. & sequenti, adhuc persistis in obiiciendis offensis & conuitiis, & exclamas: *O quantum est in ijs rebus inane? quantum est in ijs verbis conuiciosum!* quia post relatas varias Bullas dixi Eremitas Brictinenses perstitisse in sua renitentia, & diu reluctatos, ne habitum 8

à Gre

à Gregorio IX. præscriptum susciperent. Idipsum tumet refers, & admittis num. 311. 314. & alibi, eósque *restitisse* affirmas interposita appellatione ad Pontificem. Nonne & hoc ipsum ego dixi, eósque ad Pontificem appellasse ipsis literis Apostolicis enarraui,& non semel repetij? Adeò magnum constituis discrimen inter *resistentiam & renitentiam*, vt hæc in ore meo sit conuiciosa, & illa in tuo sit officiosa & honorifica. Honestè dixi renisos, non grauiori vocabulo dixi contumaces, non vocaui pertinaces, non compellaui rebelles, non ad ipsius Pontificis exemplum, [q] nuncupaui *Apostolicæ prouisionis contemptores*; & tamen exaggeras, *quantum in ijs verbis conuiciosum?* Etiam mea modestia tibi conuiciosa. His adnecte quæ habes infrà num.268.

q *Vide Bullam Gregorij 9. in Apolog. §. 4. n. 6.*

9 Ibidem num. 338. Pro magno mihi attribuis piaculo, & tanquam graue mihi obiicis haud tutæ conscientiæ commentum, quod dixerim Eremitas Francisci vestem, hominibus iam probatam & gratam,induisse, variantes formam sui habitus,& Ordinis sui substantiam, vt maiorem sentirent & reciperent in populis charitatem. Duo hîc dicis falsa contineri,primum,quòd Pontificia Diplomata asserant Eremitas variasse habitus formam;secundum, ex inde fecisse, vt maiorem reciperent in populis charitatem. Oro te, vt pro primi asserti veritate placeat legere Bullas Alexandri IV. à me relatas, & videbis eius verba me transscripsisse; *Variantes*, inquit, [r] *habitus sui formam*. Secundum non obscurè ipsa eadem Diplomata insinuant: *Pecuniam* (ait Pontifex)

r §. 4. n. 14. & 16

pro eleemosynis, aliisque subsidiis deposcentes: & adeò variantes habitus sui formam, vt dilectis filiis Fratribus Minoribus vniformes, in derogationem multiplicem ipsorum Ordinis, crederentur, eisdem propter hoc minorem apud fideles sentientibus in suis opportunitatibus charitatem. Eadem fermè verba, habent Bullæ Gregorianæ. An non tuta conscientia possum adstipulari verbis Pontificiis?

Num. 392. Quanta admiratione, & verborum ponderatione exaggeras me ad districtum vocare iudicium M. Marquez, quasi doctrinam haud tutam protulerit, quem tu nobilibus encomiis, sanctis Fulgentio, & Augustino attributis, magnificè extollis; & mihi applicas, quæ Prosper Rhegiensis in celebrem detrectatorem occinerat. Vnde quæso hæc fulmina, & fragores? vnde miræ hæ animi commotiones? Inde, quia Magistrum refelli ex vnica voce *conuersionis* probantem Sanctum Franciscum fuisse Monachum Augustinianum. Dixerant scriptores eum biennio ante institutam suam Religionem ad Dominum fuisse conuersum, hinc Marquez infert eos dixisse Augustinianum: *Etenim*, inquit, *certum est in phrasi, seu modo loquendi Iuris Canonici, & Authorum approbatorum, terminum, seu vocem hanc* conuersionis, *non significare qualemcumque vitæ mutationem, sed illam qua quis mundum relinquit, & Religionem ingreditur.* Ego oppositum mitissimè ex sacra Scriptura probaui, monuique ampliorem, & communiorem esse *conuersionis* acceptionem, quàm vt solis Religiosis possit attribui: & subiunxi: *neque tutum dixerim contra communem loquendi modum sacræ Scripturæ ad hunc so-*

lum

lum sensum cõuersionis *vocem redigere*. An nõ hoc & ipse mecum fateberis, qui vt his paucis verbis satisfacias plures species *conuersionis* distinguis, & vt Magistrum defendas, plures paginas adimples. Atqui aliàs [s] de hoc tecum agam, & responsionem exactiùs expendam.

[s] *Infra sect. 7. §. 3.*

11 Respons. 5. n. 752. & sequentibus præsertim 803. innumeras congeris querelas, quia seriò & efficaci discursu impugnandum suscepi chirographum illud emissæ professionis S. Francisci in manibus B. Ioannis Boni, quod primus obiecit Bergomensis, & rationes vrgeo contra recentiores authores, qui infidè Bergomensem citant, & plus dixisse volunt, quàm asseruerit. Mihi in hac re persistendum erat, & eneruandum antiquæ scripturæ nouum inuentum, nisi aliter causâ cedere vellem, & publicâ tabellarj fide me fateri conuictum, ita vt amplius hiscere non auderem. Eò tandem deduxi causam, vt tu admiseris [t] hanc Notarij schedam non ab ipso Bergomensi visam, sed quòd aliquando extitisset, potuisse ab aliis audire. Silus testis in Pisonem prolato crimine, in eum dictum se audisse dicebat, [u] obiecítque Crassus, qui Pisoni aderat: potest fieri, Sile, vt is vnde te audisse dicis, iratus dixerit. Annuit Silus. Potest etiam, inquit, fieri, vt tu non rectè intellexeris. Cùm id quoque toto capite annuisset Silus, vt se Crasso daret, subiecit Crassus. Potest etiam fieri, vt omnino, quod te audisse dicis, nunquam audieris. Tum demum Silum testem omnium risus obruerat. Itane ego in causa succumbam, quia Bergomensis asseruit aliquando hanc visam scripturam, & assertionis

[t] *Num. 799.*

[u] *Eras. lib. 6. Apoph.*

vim,pondus,authoritatem non expendam? Permittam insuper, vt quæ tu ad aurem refers, alij oculis attribuant,& quæ ex auditu habuisse Bergomensem admittis; illi certò vidisse conspirent? Quantum intersit inter auris & oculi testimonium non te putem latere.

x Plaut. Tiruc.

[x] Pluris est oculatus testis vnus, quàm auriti decem;
Qui audiunt, audita dicunt, qui vident, planè sciunt.

His similia sunt quæ habes resp.1.num.10. & 12
resp.4. num. 925. & alibi passim, vbi de Bergomensis authoritate & fide dubitandi causas induxi, & primum dixi huius Monachatus assertorem. Quibus rationibus id probauerim ex adiuncto Apologetico lector perspiciet, quantámque tibi tam acriter conquerendi materiam subministrauerim æquè iudicabit.

Quibus ego lacessitus iniurijs.

SECTIO II.

1 NON eo animo offensarum hunc catalogum intexo,vt meas depromam, sed vt tuas mitigem querelas, tibíque persuadeam,meam in tuum Magistrum scripturam fuisse mitiorem, quàm vt tantam mereatur indignationem. Absque multa iniuriarum ponderatione, aut verborum exaggeratione, quæ in me protulisti, & ex aliis coaceruasti, breuiter recensebo, tibíque ipsi iucium

dicium committam, ita enim meæ causæ, & tuæ conscientiæ confido, vt y *te non dubitem constituere iudicem eorum, quæ in me à te dicuntur.* y *Chrys. hom.* 24. *in* 1. *Cor.* 10.

2 In ipso limine offendis, in epistola namque præliminari, qua me honorificentiùs quàm mereri, aut rependere possim, tuis effers encomiis, admiraris me in aliquibus minùs voluisse aduertere, & in aliis noluisse minùs * loqui, deinde asseris passim mihi in Apologetico euenisse vt vim argumentorum tui Magistri detruncârim, téque id passim notaturum. Ad lectorem præfaris me pollicitum offensas & conuitia procul facturum, sed non fecisse, méque lædentem grauiter læsionem ignorare, læsum autem non leuiter dolere. Subiungis: me tantò perniciosiùs mordere, quantò suauiùs & dulciùs; per suauiloquium enim, ais, mentibus legentium subtiliùs & intimiùs irrepit falsiloquium. Sed hæc leuiora sunt, vt pote in Vrbe, & post nostræ amicitiæ fœdera conscripta; ad grauiora, dum incognita irascebaris, congesta, pertransco. * For. *mitius.*

3 Respons. 1. num. 1. Eam meæ contra Magistrum tuum scriptioni excusationem vltrò ministrans, [quòd homo non Hispanus & iuuenis, tunc minus benè illum nouerim, atque ita se excusasse Berengarium Pictauiensem, qui pro suo Magistro Petro Abailardo ingentis acrimoniæ librum scripsit contra S. Bernardum, de quo postmodum à multis increpatus dixit; z *quòd adolescens scripsisset, & quòd sibi viri sanctitas nondum penè nota esset.*] Nescio an tibi notum sit, & Abailardum Magistrum, & Berengarium discipulum hæreticos fuisse, & iustæ apud me offen- z *Vide Petrarc. in Apolo. con. Galli Calumnias.*

sionis

sionis loco haberi quoquo modo hæreticis comparari. Neque adeò impudens sum, vt me Berengario, neque Marquez tam sanctus, vt illum Bernardo liceat assimilare. Quantus & qualis fuerit Marquez ego probè noui, & paulò inferiùs [a] dicam, & si Hispanus non sim, & taliter in eum scripsi, vt me non pudeat iunioris, quam exprobras, ætatis. Quæ ego iuuenis, si ita placet, eidem obieci, tibi iuniori negotium facessunt, & felix licèt ingenium, ita torquebant, vt decennio paulo minus, & magno volumine fuerit respondendum.

a *Sect.* 3.

Pergis me hæreticorum increpationibus insectari, & totam tuam in me, quam meditaris, [b] Augustini Bibliothecam effundere, eisdem præsertim verbis, quibus ille Iulianum, Petilianum, Cresconium, Pelagium, & huiusmodi damnatæ memoriæ monstra contriuit. Respons. 2. num. 1. dicis in iis, quæ ex Constantio Laudensi citaui [quæ ad rem facerent omissa, & nonnulla quæ veritati obessent, super addita, minarísque Augustini verbis, contra Iulianum dicentis: [c] *Verum ea, quæ prætermiseris, colligentur fortasse vel à nobis, vel ab aliis, vt appareat, cur prætermiseris.*] Iniustè autem me hîc de prætermissis, aut superadditis accusari apparebit, cùm de Constantij testimonio mihi denuò fuerit agendum. [d] 4

b *Vide Her. resp.* 2. *n.* 63. *& resp.* 4. *n.* 11. *&* 345. *&* 437.

c *Aug. li.* 1. *oper. imperf. con. Iul. n.* 19.

d *Infra sect.* 5. *§.* 4.

Num. 16. Asseris me in duobus deceptum, videlicet circa cognomen genitoris Ioannis Boni, & circa numerum annorum, inaniter in sæculo exactorum; deinde me peruertisse, quæ negare non potui; atque his applicas illa verba Iosephi Hebræi [e] *Hæc autem Deo volente contigisse opinor* 5

e *Ioseph. antiquit. lib.* 8. *c.* 9.

quo minus apud Ieroboamum Iadonis verba fidem non inuenirent de mendacio suspecti. Aliter hæc habentur in meo codice & translatione Ruffini Aquileiensis, & in c.9. non tertio, vti tu citas. Vtcumque verò se habent, qua proprietate mihi accommodari potest illa mors Iadonis, sancti Prophetæ, à leone occisi, ita permittente, seu volente Deo, propter peccatũ inobedientiæ, vti loquitur sacra Scriptura, [f] vel vt existimat Ioseph, ne resipisceret Ieroboã à via sua pessima, & nequaquam metueret verba Prophetæ ita miserè defuncti, prorsúsque indigni cui crederetur, quippe de mendacio suspecti? An ego hîc mentitus sim, aut Constantij textum peruerterim, inferiùs apparebit. [g]

f 3. Reg. 13. v. 21.

g Sect. 5 §. 4. n. 20.

6 Respons. 3. num. 6. longo discursu, multísque rationibus inueheris in illa verba. *Non omnes Euangelistæ omnia eadémque scripserunt: at quod vnus omisit, alter suppleuit, præcipuas, fideique nostræ proficuas actiones notauit.* Quid hîc tam insulsè dictum, à fidei regulis tam deuium, vt grauem hanc subinferas censuram? [Dici non potest à viro Catholico omnes Christi actiones, quæ scriptæ non sunt in Euangelistis, non esse præcipuas, aut non esse fidei nostræ proficuas.] Huiusmodi consequẽtias deducis ex illa vniuersali vocula *omnes*, à te vbique in hoc discursu ad meam assertionem adiectâ. Tu efformas propositionem & censuram affigis. Ipse Antoninus, quem contra me profers, nonne suis verbis, etiam à te adductis, meis adstipulatur? *Ipsi etiam*, inquit, [h] *Euãgelistæ inter se mutuò suppleuisse leguntur, quæ ab eorum aliquo, vel aliquibus sunt omissa.*

h Anton. 3. p. tit. 19. cap. 1. §. 3.

Num. 84.

Num.84. Obiectionem quandam meam tri- 7
membrem ais [triplici inniti funiculo, ſed qui
facilè rumpi poſſit triplici gladio, *vt tanquam*,
i Auguſt. con. Petilian. l.1. c.27. ſubiungis ex Auguſtino contra Petilianum [i] *tri-
denti telo velut tricipitem beſtiam, eorum calum-
niam trucidemus*] Quid mihi cum Petiliano Do-
natiſta, Auguſtini acerrimo conuiciatore, & ve-
ritatis Catholicę vehementiſſimo oppugnatore?
Quid mihi cum Maximianiſtis Arianis, quorum
doloſam traditionem, ſæuam perſecutionem, &
falſum baptiſma, tanquam tricipitem beſtiam
tridenti telo dixit Auguſtinus trucidandam? An
ita tibi monſtruoſæ, aut feræ rationes meæ vi-
dentur, vt hoc nomine veniant appellandæ?

Num. 95. Simili modo argumentaris contra 8
mea verba, quibus aſſero ſtudium, & affectum,
monſtra & errores in hac hiſtoria peperiſſe &
poſtquam innuis hæc ex ſtomacho & bile pro-
cedere, & inter conuicia, & offenſas cenſenda,
l Auguſt. l.2.c.73. ſubiungis ex Auguſtino [l] contra eundem Peti-
lianum [*Et ne dum ego dixero: nos ſumus oues, vos
autem lupi, ideo putes intereſſe aliquid, quòd tu illa
verbis turgidis dicis.*]

Num.109. Vt impugnes meam aſſertionem, 9
qua dixi introductam regulam S. Auguſtini in
congregationem Ioannis Boni poſt annnm
1253. trium Pontificum ſtatuis tibi opponenda
teſtimonia, [vt oppoſitam, inquis, exiſtimatio-
nem, *velut giganteos montes* [verba ſunt Auguſtini
m Aug. c.30. de geſtis Pelagij] [m] *aduerſus ſupereminentiam gra-
tiæ cæleſtis ſtructos, tribus diuinorum teſtimoniorum,
tanquam fulminum ictibus deijciamus.*] Appoſitè
ſanè triuiale hoc dubium de tempore conceſ-
ſæ

sæ regulæ S. Augustini, comparatur grauissimæ nostræ fidei controuersiæ de gratia cælesti; & pacificè contra me proferuntur verba de gestis impij Pelagj.

10 Num. 120. quia quædam verba Constantij Laudensis, quæ aliàs ab eo dictis repugnant, & ego infrà [n] manifestè refellam, non produxi, aut absque vlla veritatis iniuriâ omisi, dicis [Hæc vltima verba suppressisti, vel deglutiisti, *Sed hac verba, qua pauca sunt numero* (ita Augustinus de gestis Pelagij [o] *magna sunt pondere.* Et infrà ex eodem August. contra Cresconium Donastitam [p] ista subnectis; *Non dico videre noluisti, quia prorsus non attigisti, sed tantò attentiùs, acutiùsque vidisti, quantò magis attingere timuisti.*] Et responſ.2. num.13. hac eadem de causa alias cumulasti auctoritates ex eodem Doctores contra Petilianum & Pelagium.

n Sect. 5. §.4.

o Aug. c.2.

p Idem l.2.c.18.

11 Responſ.4. n. 225. Probaturus habitum Eremiticum ab Augustino sumpsisse originem, & non à constitutionibus Gregorij Noni, varias ordinationes Pontificias circa habitus Canonicorum regularium, & Monachorum S. Benedicti, & S. Bernardi, ex quibus subinfers, à Religionum istarum institutoribus non per illas constitutiones habitus fuisse præscriptos. Quod si ego hoc negauerim istis Religionibus, me ita redarguis, quàm propriè verò, aut appositè, ipse videris, & quàm benè conueniant huic rei authoritates Hieronymi & Augustini, quas subnectis. Dicis itaque [gaudebimus numerari cum talibus; vt possimus dicere cum Hieronymo. [q] *Porro quòd Phamphilum proferunt laudatorem eius* (scilicet

q Hieron. ep. ad Pamahc. Occean.

Origenis

Origenis] *gratias illis ago meo nomine, quòd dignum me putauerunt, quem cum Martyre calumniarentur.*
r August. l. 2. c. 4. Vel cum Augustino [r] (nimirùm contra Iulianum Pelagianum) *Cernis, quàm tibi perniciosum sit tam horribile crimen obijcere talibus*, (videlicet Hilario, Ambrosio, & his similibus) *& quàm mihi gloriosum sit quodlibet crimen audire cum talibus.*] Oro te vt consideres, quàm æqua in istis comparatio, & quàm aptè sanctissimorum Doctorum verba tuo inseruiant instituto.

Num. 241. Quia dixi Innocentium IV. imme- 12
diatum Gregorij noni successorem, cùm intercesserit Cælestinus IV. paucorum dierum Pontifex, ais? Permisit Deus vt in re notissima in limine errares, vt agnosceremus quale futurum esset ædificium: vt ex errore præliminari interiores insidias caueremus.] Quam benè hæc æquiparentur, qui legerit, expendet. Quomodo autem ego dixerim Innocentium immediatum
s Sect. 7. §. 2. n. 21. Gregorij successorem, aliàs [s] explicabo.

Num. 286. Dixeram Eremitarum renitentiam 13
circa habitum à Gregorio IX. præscriptum suscipiendum, non potuisse tolli per tot Pontificum Diplomata. Tibi visum est ita te probasse contrarium ex verbis Innocentij IV. & Alexandri [vt quodammodo, inquis, possimus accommodare illud Augustini (scilicet contra Iulia-
t Aug. li. 2. c. 10. num) [t] *Vsque adeò permiscuit ima summis longa dies; vsque adeò tenebræ lux, & lux tenebræ esse dicuntur, vt videant Pelagius, Cælestius, & Iulianus, & cæci sint Hilarius, Gregorius, Ambrosius? Eligat*
u Idem l. 1. c. 2. *quisque quod placet, cum* Augustiniano (nimirùm contra Parmenianum Donatistam [u] dixero, *& si*

contra

contra cælestia fulgura mendacij terreni fumus aliquid præualet, dimisso cælo euanescat in ventos.]

14 Num. 333. Per singulas partes habitus Eremitici, ex quo sanctum Franciscum sibi vendicant Augustiniani discurrens, probaui, inefficax ex iis desumi argumentum. [At argumentum nostrum, inquis, longè est aliud, vt quando illud VVaddingus in hanc formam induxit, seu reduxit, dicere cum Augustino [x] possimus: *aut non intelligit, aut non vult intelligere quid dicamus; sed si non intelligit, præoccupatione impeditur erroris; si autem non vult, quid dicamus intelligere, peruicaciæ vitium est, quòd suum defendit errorem.*] Quid in mea argumentatione adeò displicuit, vt vel erroris, vel peruicaciæ insimularetur? Quòd scilicet ego reprobaui per partes, quod obiectum est integrum. At & per partes habitum distinxit Marquz, [z] & per singulas discurrens, eas suo appropriauit instituto, primùm de tunica, secundò de calceis, tertiò de lato cingulo, quartò de baculis in hunc finem latissimè disseruit. Nonne & tu ipse similiter amplissimè distinctis sectionibus, appositísque propriis titulis, de singulis his partibus discurris, vt probes vnamquamque conuenire, & appropriari Religioni Augustinianæ. Demum nunquid non & ego integrum habitum, eo modo ab Authoribus collatum, huic Monachatui asserendo sæpiùs & seriò probaui nullius esse virtutis?

x *Idem li. 2. de nup. c. 23.*

z *Marq. c. 22. §. 3.*

15 Num. 352. Communi nuncupatione *Zona* dixi intelligi tam exiles, aut teretes nobilium, vel fœminarum zonas, quàm etiam amplas, vel robustas militares, vt videre est apud obseruatores

lectionum antiquarum. Ad hæc sola verba audi quas affigis. [Illud, dicis, subiungam circa obseruatores lectionum antiquarum, quos citas, quod alibi dixit [a] Augustinus, scilicet contra Iulianum: *Quis hæc audiat, & non in ipso nominum sectarúmque conglobatarum strepitu terreatur; si est ineruditus, qualis est hominum multitudo, & existimet te aliquem magnum, qui hæc scire potueris?*]

a Aug. lib. 4. c. 15.

Num. 369. Ad illa mea verba: *Fidenter dixerim inefficaciter Marquez probare in veste sua consimili incessisse S. Doctorem*, magnam hanc glossam adiungis. [Fidenter dixeris. Quis prohibeat? dicam tamen illud Augustini [b] ad Petrum Presbyterum per quandam accommodationem: *Rem tam nouam atque à disciplina Ecclesiastica, & à regula veritatis alienam, cum libris suis auderet inserere; non ait, puto, non ait, existimo; non ait, arbitror; non ait saltem, suggero, vel dico, sed censeo, vt scilicet si offenderemur nouitate, seu peruersitate sententiæ, terreremur authoritate censuræ. Videris tu Frater, quomodo sustinere possis ista docentem.* Fatebor tamen, (vt ad Cresconium dixit Augustinus)[c] *facundè dicis vana, & acutè disputas falsa, eo* tamen periculosius venenum; *surrepit enim falsiloquium per suauiloquium* (vt alibi Augustinus)[d] *& valde sunt noxia praua diserta, quia hominibus minùs eruditis, eo quòd diserta sint, videantur & vera.*] Quot hîc vnius verbi congestæ censuræ? 16

b Idem lib. 2. de anima c. 11.

c Idem li. 1. c. 13.

d Idem l. de anima cap. 6. & 10.

Respons. 5. n. 747. Contendis me haud fideliter retulisse testimonium Marquez, quod fidelissimè me produxisse aliàs [e] constabit, & adnectis. [Ecce quam fidem mereatur in relatione 17

e Infrà sect. 8. §. 6.

antiquiorum authorum, qui tam mala fide relator, & interpres retulit restimonium doctissimi nostri temporis viri, vt dicere possimus aliqualiter cum Augustino: [f] *Iam verò quod etiam de Cirtensi Ecclesia dicere voluit, & Episcopos ibi Catholicos maledictis insectatus est, quibus voluit; quid aliud egit, nisi vt vituperando sanctos etiam nostrorum temporum viros, nobisque optimè cognitos, satis ostenderet, quid etiam de ignotis, quibus similiter maledicit, sentire debeamus.*]

[f] Idem li. de vnico baptismo cap. 16.

18 Si omnes huiusmodi aliorum acres locutiones, in hæreticos vt plurimum prolatas, & in me retortas, exscribere vellem, priùs lectori nauseam adueherem, quàm finem faceret legendi. Omitto alia quæ minùs suauiter in me dixisti, quale est illud respons. 4. num. 34. doctum quondam nostrum amicum Franciscum Biuarium de re historica, & antiquitatibus Hispaniæ optimè meritum, aliter scripsisse de habitu Eremitico, quàm veritas patiatur, vt mihi morem gereret, vel ne mihi in aliquo aduersaretur. Dignus profecto erat Biuarius, vt melius inter Hispanos audiret, quàm vt affectui, aut assentationi scripsisse diceretur. Adde quod habes eadem respon. num. 244. quòd mea me confusione confundo & fallor; respons. 5. num. 693. quòd frustrà contendo; quòd meus labor est cassus & crassus, quò d. nego librum Iordani, vel peruertendo, aut euertendo verba, quæ nocent: & alibi his similia. Et tamen in Apostrophe, & voluminis termino, quasi omnia pacificè, & mitioribus verbis transegeris, illis Ambrosij Catharini [g] tuam commendas modestiam. *Quod verò ad modestiam &*

[g] Catha. opusc. cot. Caietã. in præfat. ad M. g ... man ...

mansuetudinem attinet, opinor, agnoscet pius lector, etiam plusquam rei ferret indignitas, sæpenumerò imperasse me stomacho, cohibuisséque iustum quendam animi mei impetum.

Magistri Marquez authoritas ab ipso propugnatore depressa.

SECTIO III.

Iris encomiis, & magnis elogiis ita Magistrum tuum extollis, vt verendum sit ne potiùs inuidiam, quàm famam concilies, & omnes ægrè ferant vnum omnibus præferri. Responſ. 1. num. 12. Phœnicem vocas Hispaniæ, Salmanticæ Aquilam, qui (vti de de Tertulliano dictum est)[h] *nihil penè sibi ad expugnandum proposuerit, quod non aut acumine irruperit, aut pondere illis erit*; deinde eius ingenium asseris orbi fuisse portento. Responſ. 2. num. 78. iterum Phœnicem appellas Hispaniæ, in omnibus perspicacem, diligentem, solicitum, & prouidum. Responſ. 3. num. 69. talem esse affirmas, vt qui cum illo contendit, satis gloriæ habeat, quod cum illo certasse feratur; vt de iis, qui cum illo certamina appetierunt, dici possit, quod de Maximianistis Augustinus [i] dixit: *Magis de certamine nominari desiderabant, quàm formidabant in certamine superari; nec sperabant victoria gloriam, sed famam requirebant.* Responſ. 4. num. 333. ingenium 1

Marquez nimium commendabat.

h *Vincēt. lynnen. l. con. hær. cap. 24.*

i *August. l. 3. cont. Iul. c. 1.*

nium dicis acerrimum & perspicacissimum, toti Hispaniæ, imò & orbi notissimum. Num. 392. linguam appellas, & ingenium scholæ Salmanticensis, quo nomine insignis Antistes Fulgentius Ruspensis audiebat,[l] & celebris recordationis virum, quem *nunquam*, vt de Augustino dixit Cœlestinus [m] Pontifex, *sinistra suspicionis saltem rumor aspersit*.

l *In vita S. Fulg. cap. 20.*
m *Cælestin. in ep. ad Epist. Gallia.*

Qualis fuerit?

2 Præclarum certè tecum ego dico virum, multis dotibus insignem tribuo, & optimas literas; multarum artium disciplinam, ingenij acumen; non adimo lepôrem, dicendi copiam, côcionandi venustatem; deinde si qua illi honesta alij concedunt, non repugno. At Hispaniæ, clarissimorum feracissimæ, Phœnicem, & vnicum veluti prodigium non ausim nuncupare; neque Salmanticensem Academiam adeò elinguem, aut hebetem dixerim, vt hunc eius linguam, aut ingenium appellarim. Non alios ita humi repere, vt illum tanquam Aquilam superuolitasse existimem, neque defuisse per varias religiones celeberrimos viros, in quorum conspectu huius ingenium haud potuerit toti orbi esse portento. Intra ipsa tui Cœnobij Salmanticensis claustra cum illo floruerunt tres, (heu quales viri!) egregiis dotibus illustres, sua quisque superior: Augustinus Antolinez; quem dignè laudas; [n] vti primaria cathedra, ita pietate, & vniuersaliori rei Theologicæ peritia eminentior, Franciscus Corneio, iudicij pondere, Basilius Ponce Legionensis ingenij subtilitate, & Iuris Pontificij peritiâ præponendi. Alios etiam vndequaque nobiles aliæ Re-

n *Resp. 3. n. 88.*

ligiones habuêre Magistros, quorum splendorem illius radij non offuscabant. In cathedra, in re scholastica multi non cedebant, aliqui excedebant, è suggestu raró dicebat ad populum, sed venustè, sed eleganter: alij plerique tunc in Hispania frequentiùs & fructuosiùs, neque minùs iucundè. Nónne & ipse præfers tui Sodalitij virum percelebrem, Didacum de Andrade, quem

o Resp.3. n.92. vnicum vocas o huius sæculi prædicatorem. Multa Marquez accepit à Deo talenta, sed non omnia, aliquod, idque optimum, defuisse ipsi tui consodales frequè iocabantur. An & ego hominem norim, & si Hispanus tibi non sim,

p Vide resp.1.n.1. p ex hac descriptione perspicies. Noui equidem, & & peroptimè: non semel prædicantem attentiùs excepi, cum veneratione disserentem audiui, sæpè & familiariter domi hærentem adiui, in publicis congressibus mihi fauentem, & amicè blandientem reuerenter ramaui.

q A discipulo sæpe corrigitur. At ex Theologo & Ascetico repentè factus 4 Historicus, multa scripsit, quæ non omnibus probentur, neque tu ipse probas: sed apertè refellis. Longo preludio in operis limine resp.1.n.12. humanæ infirmitatis, conditione falli, & errare potuisse demóstras; deinde passim eius redarguis asserta. Resp.2. n.6. libenter fateris errasse in anno natiuitatis B. Ioannis Boni, & n.27. deceptum ais in anno, quo in eremũ abiit, & in eo, quo regulam suscepit S. Aug. Num.78. Mones perperã asseruisse Bullam indagandæ vitæ, & miraculorum eiusdem directam fuisse Episcopo *Mantuano*, cum debuisset dicere *Mutinensi*, vti verè præfert Bullæ inscriptio, & ipse Marquez ex Bzouio

transscripsit [p] Respons.3.num.45. similem notas errorem circa Episcopū *Assisiatem*, quem in *Fulginatem* passim commutauit. Num. 108. & seqq. vsque ad 121. latè probas errasse circa annos vitæ Anachoreticæ Ioannis Boni. Num. 117. & seqq. eum reprobas, dum scribit Ioannem vixisse in Conuentu Mantuano aliquibus annis. Respons. 5. num. 149. ex reuelatione Veronicæ de Binasco statuis contra Marq. B. Gulielmū Aquitanum fuisse Sacerdotem. Num. 169. tuam sententiam tribus propositionibus distinctam circa regulam, aut institutiones Gulielmitarum ante Gregorij Noni Pontificatum apertè asseris Magistro Marquez esse inimicam, sed veritati amicam. Num. 209. Duobus propositionibus reiicis eius sententiam circa statum & regulam Eremitarum Tusciæ. Num. 345. Bis deceptum ais circa diem datæ epistolæ Innocētij III. quæ incipit *Insinuante*, & habetur lib. 4. decretalium tit. *Qui Clerici, &c.* Num. 420. testimonium Henrici de Vrimaria aliter haberi aduertis in codice MS. Romano, quàm Marquez trāscripsit. Num. 738. & seq. in duobus illum errasse ingenuè fateris, dum Marcum Antonium Sabellicum Enneadum opus scripsisse ante Bergomensis Supplementum affirmat, & consequenter num. 742. dicis malè Marquez mordicùs hoc consueuisse. Alia his similia alibi notas; & Authores quandoque malè citasse animaduertis.

p *Marq. c. 23. §. 1.*

4 Si tot tibi licuit in Magistro reprobare, cur non & mihi in aduersario? Vel si in ea persistis sententia, quam aliàs [q] tradidisti, sufficiat solum Marquez re maturè perpensâ dixisse aliquid

q *Resp. 1 n. 12.*

probabile esse, vt à viris sanæ mentis probabile reputetur, cur tot eius asserta manifestè refellis? vel si aliter sentis, & ista iudicas improbabilia, cur etiam mihi ab eius sententia non liceat recedere, & improbare quod probabile reputauit. Poteram ego & alia in eius volumine indicare, & reprobare, sed dum ad meum argumentum non adeò directè conducebant, volui potiùs prætetire.[r] *Non enim consueui eorum insultare erroribus, quorum miror ingenia.* Tu propugnandum suscepisti, & in multis impugnas: vereor ne, vti Hieronymus dixit de Origenis amicis,[s] *si ipse adhuc viueret, tibi suo fautori irasceretur.*

r *Hieron. epist.* 65.

s *Ibidem.*

Defenduntur quæ in §. primo Apologetici habentur.

SECTIO IV.

ALIQVANTVLVM mihi in meo Apologetico complacui, & prout solent omnibus sui fœtus placere, mihi iste tractatulus arrisit, postquam multorum virorum haud vulgarium iudicia subiuit. Sed heu me miserum! quantum mea me fefellit opinio, quámque aliter nunc sentire oportet, lectâ illa tua graui censurâ,[s] Augustini verbis concepta, qua post decursam primam Apologetici partem, reliquam tibi per singula membra proponis refellendam.[t] *Quamquam*, inquis, *ad placitum vestrum conuincendum, &* si

s *Resp.* 5. *n.* 1.

Totum Apologeticum conatur refellere.

t *August. lib.* 2. *con. Cresc. con. c.* 37.

si volueritis, corrigendum, satis superque potuerint ista sufficere, ne tamen quisquam arbitretur, aliquod te in Apologetico *posuisse, quod refellere non valerem; aut in quo te* præcipuis M. Marquez fundamentis *nihil idoneum respondisse, demonstrare non possem sequenti volumine, cætera videamus. Et quia multi sunt* ait alibi Augustinus [u] *quia seruire nos conuenit, qui omnia depulsa esse non putant, nisi locis suis etiam singula pertractentur, residua sermonis tui ex ordine refellenda percurram.*

u *Idem lib. 3. c. 1.*

2 At fortassis hæc aptiùs & veriùs ab Augustino contra suum, & Catholicæ veritatis hostem scripta sunt, quàm à te contra me amicum tuum, & eiusdem fidei consortem censeantur rescripta. Non adeò me ab humana illa infirmitate liberum aliquando iudicaui, vt in aliquibus errare non potuerim; neque tamen adeò infirmum, & ignorantiæ tenebris obuolutum, vt nihil dicere potuerim, quod tu refellere non valeas, & monstrare me nihil idoneum præcipuis M. Marquez fundamentis respondisse. Ita magno quidem labore conatus es ostendere, singulas sectiones, singulos numeros, omnes rationes, etiam verba aliquando redarguens, & apices, ita vt insuper moneas [x] potiùs *saltem* quàm *saltim* esse scribendum. Ego iterum meum opusculum ad examen reuocabo, rationum pondus librabo, & fortassis non adeò leues apparebunt, vt tuæ valde præponderent. Cuperem præcipuas materias breuiter percurrere, & totam controuersiam ad pauca capita reducere, sed ne videar tua obiecta despicere, aut pondus declinare, à tua methodo non recedam, & præter ea, quæ retuli te mecum in

Irrito tamen conatu.

x *Resp. 5. p. 746.*

Ad singula obiecta respondebitur.

M. Marquez reiecisse, ostendam haud ita esse inania omnia à me producta, vt à te singula valeant refelli.

Omitto quòd primis tui libri verbis meam 3
præfationem, seu argumenti propositionem dicis *speciosam & spatiosam*; nescio enim an tibi adeò *speciosa* apparuerit, qui singula fermè verba tentásti conuellere: & quàm *spatiosa* sit, ipse melius expendes, dum ad paucas meas pagellas, & numeros duntaxat tres, longam tuam responsionem, pluribus numeris, & integris diffusam, velis conferre. Ab eo impugnationem ordiris, quòd ego dixerim ab Eremitica vita S. Francisci sumptam occasionem post trina integra sæcula eum Eremitis Augustinianis adiudicandi. Opponis primò Henricum Vrimarium, & Iordanum Saxonem ante elapsos à Monachatu centum annos ita sensisse. De horum fide, & scriptionis tempore [x] infrà dicemus. Secundò dicis Bergomensem, quem ego contendo huius opinionis primum fuisse authorem, opus suum edidisse anno 1486. à quo si recurras ad annum 1209. quo Franciscus habitum deposuit Eremiticum, enumerantur anni 278. & ad tria integra complenda sæcula viginti duo probantur deesse. Hæc eadem repetis respons. 5. num. 763. & num. 799.

An post integra sæcula tria excogitatus hic monachatus.

x *Sect.* 8. §. 1. & 2.

Solutionem ipse indicas exhiberi posse ex illis verbis Matth. 27. *Post tres dies resurgam* (quæ tamen non sunt ipsius Christi, vt tu dicis, sed Christi inimicorum, Pilato dicentiū: *Domine recordati sumus, quia seductor ille dixit adhuc viuens; Post tres dies resurgam.*) Et certè per Synecdochen 4

An triduo mortuus *Christus.*

chen

then aptissimè & propriè saluari potest, quod verè apud Marcum Christus ipse dixerat. [y] *Oportet filium hominis &c. & post tres dies resurgere*; nec non illa præfigurata locutio : [z] *Sicut fuit Ionas in ventre ceti tribus diebus, & tribus noctibus, sic erit filius hominis in corde terræ tribus diebus, & tribus noctibus*. Et tamen ex septuaginta duabus horis, quibus tres dies, & tres noctes complentur, non nisi quadraginta horis secundùm animam in inferis morantem, & triginta sex secundùm corpus in sepulcro exanimatum fuit Christus in corde terræ. Nihilominus tamen propriam & veram fuisse locutionem Sancti Patres, sacræ paginæ interpretes constanter defendunt, & Augustinus [a] his verbis asseueranter affirmat: *Manifestum est occisum Dominum post triduum resurrexisse*; licèt tridui dimidium, vel media pars horarum tribus complendis diebus defuisset. Rigorosè itaque mecum agitur, dum tercentum annis absoluendis viginti duo duntaxat, vt tu hîc recenses; vel vnus supra viginti, vt alibi bis affirmas, [b] siue potiùs nouemdecim, vti ego numero ab anno 1206. quo habitum Eremiticum virum sanctum obduxisse contendo, desiderari probantur.

y *Marci. 8. v. 31.*
z *Matth. 12. v. 40.*
Vide Suarr. to. 2. in 3. p. disp. 46. sect. 3.
a *Aug. tr. 11. in c. 2. Ioan.*
b *Resp. 5. n. 763. & 799.*

5 Sed quia vrges, & vim facis in verbo *integra*, & tria contendis non integrari sæcula, dum illi pauculi anni deficiunt, præterquam quòd ego infra [c] in eodem Apologetico, non nisi tertio post Franciscum sæculo Monachatum hunc adinuenisse Bergomatem dixerim, quod ad tempus à te præfixum æquè recurrit, quódque tu cum hoc loco amicè potuisses conciliare : adhuc

c *§. 5. n. 4.*

osten

ostendo nihil deesse, vt à suscepto habitus tempore vsque ad assertionis metam tria integra sæcula compleantur. Tres ipse refers editiones operis Bergomensis. Postremam author parauit in sua patria anno quinto supra millesimum quingentesimum, vti habetur in fine epistolæ ab eodem scriptæ ad Aloysium Tassum, Parentinum Episcopum, quæ habetur in calce operis impressi Venetiis anno sequenti, scilicet millesimo quingentesimo sexto per Georgium de Rusconibus. A toto itaque tempore huius assertoris, & scriptionis eiusdem, mihi licet numerare, & ab hoc anno postremæ editionis computum reducere ad annum 1206. suscepti habitus Eremitici, qua ratione vnus supra centum annos censebuntur. Vide ergo si quid desit ad tria integra sæcula consummanda.

Seclum quid significet.
d *Seru. in 8. Æneid.*

Addo, latiorem esse *sæculi* mensuram, quàm vt e vno centum annorum spatio comprehendatur. Rectè cum Seruio [d] notarunt alij, pro *sæculo* communiter intelligi vnius hominis ætatem, quæ raró ad annorum centenarium pertingit; frequenter etiam accipi *sæculum* pro centum annis; aliquando pro centum & decem, nonnunquam putant sæculum annis mille contineri, aliquando annos triginta habere, atque ita explicant illud Virgilij 8. Æneid.

Sed mihi sera gelu, sæclisque effœta senectus.

Quo etiam sensu dixit Ouidius 3. Metamor. *Vitam nostram tot sæculis agi*, & Lucret. lib. 2. *Animantium sæcla breui spatio mutari*; & ibidem *genus humanum parere omnia sæcla feratum*, & lib. 5. non impropriè vocat *sæua sæcla leonum*. Si ergo tantam

tam habet latitudinem vox *sæculi*, cur adeò strictim mecum agis? & si communiter ea voce hominum ætates intelliguntur, expende an ab illo anno suscepti habitus vsque ad assertionem Bergomẽsis tres integræ hominũ ætates defluxerint?

7 At obiicis me similiter redarguisse M. Marquez, quòd Iordanum ante ter centum annos scripsisse asseruerit, cùm ante annos saltem 260. suum opus composuerit. Sed ego alibi,[e] cùm de Iordani opere & ætate dicendum fuerit, obiectionem hanc diluam, & quantum à verò annorum censu recesserit Marquez aperiam. Quod autem subiungis, me minùs fideliter referre M. Marquez asseruisse Iordanum scripsisse ante ter centum annos, cùm ille solum dixerit Iordanum esse Authorem plusquam trecentorum annorum, quod lõgè diuersum est. Mihi certè vterque loquendi modus idem prorsus sonat; cùm enim de peculiari opere alicuius authoris agitur, & ex illo codice aliquid citatur, præsertim in confirmationem rei chronologicæ, vt probetur antiquitas, seu tempus assertionis, vel rei, de qua agitur, idem omnino est dicere, ita scripsit Iordanus ante tercentum annos, ac ita habet, aut testatur Iordanus, qui est author plusquam trecentorum annorũ. Parum enim refert, si priùs, vel diutiùs vixerit libri author, aut ante, vel post citatum opus alios libros ediderit; dicitur enim *author* peculiariter respectu illius libri, ex quo rei assertæ tempus intentatur probari. Atque vt tuo vtar exemplo: qui ex Retractationibus S. Augustini velut antiquitatem, seu tempus rei gestæ, aut alicuius doctrinæ in libro illo

[e] Sect. 8. §. 2.

Author propriè quis dicẽdus est à tempore scriptionis.

primum

primùm traditæ à S.Doctore probare, non id rectè faciet, nisi statuendo peculiarem annum, aut determinatum tẽpus, quo Retractationes ediderat; nihil enim huic intento conducit, si multis anteà vixerit annis, aut alios libros composuerit, His adiungo, me fidelissimè dixisse ita asseruisse M.Marquez: non solùm etenim dixit Iordanum esse Authorem trecentorum annorum, verum & paulò infrà in eodem cap.§.3.asserit de hoc Monachatu scripsisse ante annos tercentum.

Num.10. ad illa mea verba: *Satis se obtinuisse putat Marquez, si quam ex suis consodalibus certam iudicarunt opinionem, ille saltem probabilem esse conuinceret*; opponis nullum ex tuis confratribus certam iudicasse. Vellem scire quo sensu accipienda sint illa verba Bergomensis, quæ ego in Apologetico ex ipso transscripsi [f] *Inter B. Ioannis Boni discipulos*, inquit, *S.Franciscum fuisse constat*. Bis refert id comprobari authentico tabellarij chirographo; neque hæc vllatenus retractasse probat Marquez [g] adducto alio eiusdem posteriori testimonio, quo asserit *Ordinem Minorum ex Augustino tanquam fluuium ex optimo fonte emanasse*. Hieronymus Roman. eadem certitudine, & orationis serie refert [h] Nicolaum Tolentinum, & Franciscum Assisiatem fuisse Eremitas Augustinianos. & paulò pòst longo discursu probat eundem virum sanctum ex Augustinianis prodiisse, vt suam inchoaret Religionem. Et præter alia dicit veritatem hanc mille authores docere, & se hoc ostendere duobus testimoniis indubitabilis fidei. Deinde discursum absoluens ait se credere, veritatem hanc sufficienter probasse. 8

Quã certam hanc iudicent Augustiniani opinionem.

f §. vlt. n. 14. & seqq.

g lib. 13. suppl. an. 1224.

h Rom. li. 1. reipub. cap. 6.

Iorda

Iordanus etiam de Saxonia, vel qui author est libri de Vitis Fratrum, nonne certissimæ narrationi Diplomatis Apostolici tanquam rem certam hanc assertionem interserit? loquens enim de discipulis Ioannis Boni, *inter quos*, inquit, g *fuit B. Franciscus, qui Ordinis postea Minorum fundator fuit.* Vide quæso an hi habuerint pro certo, quod Marquez probabile tantùm iudicauit.

g *Iordan. l. 1. c. 8.*

9 Num. 14. Dum ego assero me veritatem duntaxat in hac controuersia indagare, neque aliunde molestè me ferre alienum honorem, qui ex meo consurgit, aut ægrè me audire Patres Eremitas ex mea gloria suam capessere; Obiicis quòd hîc me laudem, aut excusem, & in epistola nunçupatoria condemnem Reuerendiss. P. Bernardinum Senensem, tunc familiæ nostræ Vltramontanæ Commissarium generalem, postea totius Ordinis Ministrum generalem, deinde Episcopum Visensem in Lusitania, quod dixerim eum semper ægrè tulisse aduersum Patrum Eremitarum conatum. Nulla hîc, religiosissime vir, mihi apparet contradictio, aut verborum oppositio, vt ego dicar me excusare, & grauissimum virum carpere, idem enim mihi cum illo sensus, eadem audiendi molestia, & ferendi ægritudo, dum enim vterque iudicat PP. Eremitarum in hac re studium à veritate aberrare, propterea, & ille ægrè fert illorum aduersum conatum, & ego omni conatu, & serio studio laboraui, Apologeticum concinnaui, vt exulantem in hac controuersia veritatem veluti per fimbrias apprehensam reuocarem. Aliter enim (vti illic

Vnde ægrè ferenda hæc controuersia?

intuli

intuli) vt quid moleſtè ferrem illorum honorem, qui ex meo conſurgit, aut ægrè audirem illos ex mea gloriari ſuam capeſſere? Veritatis ſtudium æquè vtrumque afficiebat, æquè vterque moleſtè ferebat contra veritatem hanc litem moueri.

Diluuntur obiecta contra §. ſecundum.

SECTIO V.

Quo anno natus & mortuus B. Ioannes Bonus.

§. I.

HIc totius belli moles, hîc præcipuus con- 1
trouerſiæ cardo verſatur, hîc ex temporum ratione, & annorum ſerie tam manifeſtè oſtendi S. Franciſcum haud fuiſſe Ioannis Boni diſcipulum, vt nec fuiſſe potuerit. Chronologiam deduxi, & annorum obſeruationes exſcripſi ex grauiſſimis monumentis, & probatiſſimis Authoribus, ex quibus me cauſam euiciſſe putaui. Sed ne tu Magiſtrum & conſodales cauſa cecidiſſe admitteres, Authores, quos reprobare non licuit violenter interpretari placuit, & contortis gloſſulis, minimeque germanis explicationibus, in alienum ſenſum retrahere. Ex his præcipuum

dele

delegisti causæ nostræ iudicem, & controuersiæ dirimendæ arbitrum statuisti Constantium Laudensem, vestrum Eremitam, à me productum, & commendatum, ex quo, inquis, si non constiterit manifestè S.Franciscum sub B.Ioanne Bono audire potuisse, libens lubénsque à causa recedis. Ego pari consensu in huius iudicium conspiro, nec damnare ausim, quem impensè laudadaui, vnde & facili negotio litem terminandam putem, dum in vnius compromittimus sententiam, eò æquiùs ab vtroque nostrûm excipiendam, quò apertiùs constat non suo iudicio Constantium, sed firmiori inniti testimonio processus Apostolici. Hîc itaque mihi paulisper hærendum, & seriò stabilienda illa chronologia, ex qua in te, tuósque coassertores iam credideram palam fuisse prolatum iudicium.

Arbiter controuersiæ.

2 Dixeram ex hoc authore B. Ioannem Bonum natum anno millesimo centesimo sexagesimo octauo, & denatum anno millesimo ducentesimo quadragesimo nono; vtrumque tu admittis, quippe ex actis manifestum: vnde & num.6. libenter fateris M. Marquez errasse, dum ortum eius reducendum ad annum M.C.XXX. aut XXXII. coniectat. Annum hunc absque vllo teste, aut authore statuisse, & coniecturam parum fundatam ego dixi, quod tu ægrè audiuisti, nec tamen vllum authorem, aut testem producere potuisti, qui annum hunc natiuitatis determinatè præscribat, neque fundamentum vllum ostendere huius coniecturæ præter asserta quorundum opinantium beatum virum obiisse anno MCC.XXII. & vixisse annos XC. vel XCII. ex

quorum computo subductis calculis, Marquez reduxit natiuitatem ad annum prædictum. Illorum authorum sententias ipse reprobas, & n. 7. admittis Magistri coniecturam fundari supra relationes falsas,& num.9. dicis esse falsam,vtpote innixam super authorum relationibus veritati contrariis. Vt quid ergo dubitas fateri esse parum fundatam,aut mihi succenses,quia ita iudicaui? Male & parum fundatam oportet esse sententiam, quæ fundamentis omnino infirmis, imò,secundum te, falsis innititur; nam & nutare,& malè fundatam dicimus domum, quæ fallaci superstruitur cæmento.

Quo ætatis anno defunctus.

§. II.

QVAMVIS etiam admittas decessisse B. Ioannem Bonum anno 1249.die 23.Octobris,negas tamen quæ subiungo circa numerum annorum?quibus vixit.Dixi, vita functum anno octogesimo suæ ætatis, quibusdam additis mensibus. Contendis, me haud sincerè isthæc ex Constantio referre, cuius verba hæc sunt loco à me citato: *Rendè l'alma al creatore in eta di anni ottanta,e piu*: scilicet, animam reddidit Creatori ætatis anno octogesimo,& amplius: magnóque conatu studes inculcare per illud *amplius* intelligendum esse annorum, non mensium, additamentum, & perueniSSe Ioannem ad ætatis octogesimum secundum. Atque vt hæc probes,recurris ad quasdam argumentationes Scholasticas, 1

&

& possibilitates Logicas, quibus annos effingis Metaphysicos, quæ ad quæstionem facti probandam nihil conducunt, & à re historica sunt adeò aliena, vt in hac arte peritos in magnam rapiant admirationem. *Demus*, inquis, *natum fuisse v.g. die 23. mensis Ianuarij eo anno 1168. quem præscribit Constantius, quis hoc vetat?* & infrà: *Supponamus nos, vt possibile & probabile est, B. Ioannem Bonum fuisse in lucem editum anno 1168. v.g. die 23. Ianuarij*: ex quibus inferre vis vixisse annis octoginta duobus, licèt non completis, nihilque amplius in huius imaginariæ possibilitatis confirmationem adducis, per quod constare possit, Ioannem annum compleuisse octogesimum primum.

2 At ego ex ipso Constantio, non aliunde, didici verba illa *de anni ottanta, e piu*, quæ habet lib. 1. cap. 15. intelligenda esse de annis octoginta completis, & additamento aliquorum mensium, non verò de pluribus annis; vti tu contendis. Nam cap. 13. relatâ Angelicâ monitione de repetenda patria Mantuana, vt illic moreretur, ait, assumpto vnico socio Fr. Bonauentura suo confessario, confestim profectum, annos agentem octoginta, summo studio iter accelerasse, & moras omnes declinasse. Deinde cap. 14. recensitis duobus miraculis, quæ in oppido Deolæ, & vrbe Ferrariensi patrauit, narrat vti festiuè exceptus à Mantuanis, erecto apud confratres oratorio prope odeum, vt ibi quietè oraret, paulò pòst obdormierit in Domino. Si ergo Constantius narrat è Cesena discedentem non nisi octoginta annis natum, celeriter breue illud

mi hominis famam per circumadiacentes populos adeptum. Et cap. 2. vt arctiùs se Christo coniungeret, ampliúsque in Religione proficeret Christiana, voto se adstrinxisse Religioni, & vesti Augustinianæ, sub qua proponebat vitam strictiorem & magis rigorosam subire.

Ex his ita argumentaris. Antequam profiteretur Ioannes regulam S. Augustini, pœnitentiam egit in illa eremo per tempus sufficiens, vt in populis circumuicinis potuerit sanctissimus reputari. [Hoc autem videtur fuisse (tui ipsius verbis argumentum repeto) ad minus per tempus duorum, vel trium annorum; sed D. Ioan. Bonus professus est regulam Augustini anno 40. vitæ suæ qui currebat ab an. MCCVII. ad an. MCCVIII. ergo prima eius secessio in Eremum Cæsenatensem fuit duobus vel tribus annis ante annum MCCVII. vel MCCIII. si standũ nobis est fidissimo testimonio ex processu canonizationis desumpto, ex quo totam hanc litem dirimi voluisti.] Deinde ex breui tempore ad summum, vt dicis, quinque annorum, quo Comicam exercebat, & exinde quòd nihil conuincat oppositum, eius conuersionem & professionem Augustinianam ad prædictos annos reducis. 2

Ex his pauculis infirmisque coniecturis 3 chronologum agis disertissimum, vitæ annos ad placitum distinguis, menses præcipuis actionibus præscribis, & ipsum natiuitatis diem assignas. Natum dicis 23. Ianuarij an. 1168. Comicam aggressum anno ætatis trigesimo, eâmque reliquisse anno trigesimo quinto; eius genitricem decessisse anno trigesimo sexto, & Christi MCCIII.

ipsum

ipsum ad eremum profectum anno Christi MCCIV. vel sequenti, Augustini regulam subiisse in principio anni MCCVII. v.g. mense Februario, aut Martio. Deinde vt tempus superesset Monachatui S. Francisci introductâ iam regulâ in congregationem B. Ioann. Boni, statuis primam Francisci conuersionem in eundem annum MCCVII. & mensem Iuliũ, aut Augustũ, & secundam in annum MCCIX. & mensem Ianuarium, vel Februarium incidisse. Addis etiam non perfunctorio, sed ingenti studio varias diuisiones annorum in emergentem & vsualem, in completum & inceptum, in currentem & ex currentem, vt secundùm varias partitiones priùs in eremo constituas sub Regula S. Augustini, & deinde discipulum eius efformes Franciscum. Omnia hæc longissimo discursu subtiliter meditaris, à numero 16. vsque ad quinquagesimum tertium.

4 Vnde, quæso, hæc omnia adeò distinctè accepisti? apud quem tam claram annorum epocham inuenisti? quis tibi adeò disertè annos, menses, dies recensuit, vt sic minutim temporum des tempora, & omnia suis annis & mensibus circumscribas? Authorem nullum profers, neque proferre poteris; nullus præter te hæc excogitauit, neque à longè somniauit; post quadringentos annos primus & solus has temporum diuisiones producis. Quâ deinde probabilitate, aut ratione? videlicet, quia tuo argumento conducunt, & vt ais num. 28. in fauorem tuum contendis admittenda esse omnia possibilia & probabilia, & mihi incumbere affirmas, vt ostendam

esse improbabilia. Egregiè sanè, vt quidquidquid excogitaueris possibile, sit & probabile, & per locum à possibili argumenteris ad probabile, nec quidquam hîc solidum præter solam imaginationem. Hac ratione nihil non scribes, nihil non affirmabis, non erit apud te impossibile omne verbum; sed omnia in quam velis historiam corriuabis, & ad libitum cuncta compones. Ego tamen licentiam hanc ita scribendi, & per quoscumque annos ita diuagandi cohibere conabor, & ostendam in quas angustias te mea coniecerit dissertatio, atque hæc à te non tam verè, quàm ad libitum fuisse responsa.

Ego vnde gesta & annos Ioannis Boni certiùs 5
scirem, aut quo tutiùs recurrerem non habebam, quàm ad ipsam, in qua natus est ciuitatem; ad ipsum, in quo iacet, cœnobium; ad ipsum, qui pro eo acriter decertauit, eiusdem instituti authorem; ad ipsa incorrupta processus Apostolici monumenta. Hæc tunc obieci; sed dum tu ingeniosè ictus declinare studuisti, ego his ipsis armis, pugnam nunc diligentiùs instauro, expressa Authorum verba refero, & manifesta testimonia producо. Vrbis Mantuanæ historia ita habet[1] *Il B. Giouanni Buono Mantuano essendo caduto in vna grauissima infermità in Mantoua, si converti à Dio nel. 1209. proponendosi di far asprissima penitenza de suoi peccati. Hauea egli allora quarant'anni di sua vita.* Latinè *B. Ioannes Bonus Mantuanus in grauissimam lapsus infirmitatem Mantuæ, ad Deum se conuertit an 1209. proponens asperrimam subire pœnitentiam pro peccatis suis. Habebat tunc annos ætatis quadraginta.* Claustrum Mantuanum Cœnobij

Donesm. lib.4. pag. 207.

nobij

nobij S. Agnetis, in quo vir sanctus requiescit, olim ita habebatur in simulacro quinto. *Per segno di vera conuersione ad imitatione di Mattheo e Zacheo abandona la casa, gli parenti, & amici, è la patria, e senza rizerua di cosa alcuna per se, dona tutto il suo a i poueri an.* 1208. Latinè *In vera conuersionis signum ad instar Matthæi & Zachæi, derelinquit domum, parentes, & amicos, & patriam, & nihil sibi reseruato, donauit omnia pauperibus ann.* 1208. Marquez in sua dissertatione [m] *Es probable que quando se fue al yermo de Cesena, tenia de quarenta a cincuenta años.* videlicet. *Probabile est quòd quando ad eremum Casena abijt, versabatur inter quadragesimum & quinquagesimum ætatis annum.* Constantius Laudensis ex processu authoritate Apostolica compacto. [n] *Rende l'alma al Creatore in età de anni ottanta, e piu: quaranta cioè spesi al secolo.* scilicet, *reddidit animam Creatori in ætate annorum octoginta & vltra, ex quibus quadraginta exegit in sæculo.* Qui ergo natus est an MCLXVIII. non nisi anno MCCVIII. vel sequenti recessit à sæculo.

[m] *Marq. c. 26. §. 3.*

[n] *Const. l. 1. c. 15.*

6 Quid, quæso, solidum, aut firmum ad tam aperta responderi potest testimonia? quid ad tot irrefragabiles dici Authores? Tu ab omnibus facilè te expedies, si omnium contemnis, vel negas authoritatem. Ita facis, & tuas præfers coniecturas constanti omnium assertioni. Quid ad historiam Mantuanam responderes, non habebas, ego saltem nihil te respondisse conspicio.

7 Ad inscriptionem claustri Mantuani ædis Augustinianæ dicis, scriptorem, vel Authorem errasse, indéque errandi causam sumpsisse, quòd

legerit virum sanctum natū anno MCLXVIII. & subiisse vitam religiosam sub S. Augustini regula anno XL. suæ ætatis, & propterea scripsit id factum anno MCCVIII. quando implebatur annus XL. ætatis. Sed (inquis) errauit. In quo quæso errauit? nonne perfectè sibi correspondent numerorum partitiones? nonne hoc anno completur mensura annorum quadraginta? Adde quòd non loquitur de professione Augustiniana, sed de mundi contemptu, & conuersione à sæculi vanitate.

Assertionem magistri Marquez asseris falsò 8 inniti fundamento natiuitatis & mortis, super aliorum authorum minùs certis relationibus cōstructo, neque vidisse vitam à Constantino editam, ex qua constat ab anno 40. ætatis professum fuisse Ioannem regulam Augustinianam, atque adeò mirum non esse, si in eo discursu Marquez errauerit. Quòd anticipauerit Marquez ortum & interitum Ioannis, & in his à Constantio, aut à veritate discreparit, non officit, vt in eo, quod verè loquitur, & in quo cum aliis concordat, non admittatur. Ita ipse non semel doces,[o] Authores, etsi in aliis errent, in iis, quibus probatis consentiunt Authoribus, debere adprobari.

o Resp. 1. n. 73. & resp. 5. n. 875.

Constantium ipsum tam insigniter à te lau- 9 datum, & controuersiæ arbitrum à te constitutum, primò dicis minùs propriè locutum, dum dixerat totos quadraginta annos in seculo consumpsisse, quia tu contendis duos, vel tres saltem ex istis in eremo transactos. Secundò, aliò te conuertis, dicendo, etiam si priùs ad eremum abierit, tamen illud biennium, vel triennium ante

fuisse

susceptam regulam Augustinianam in Eremo transactum, computandum esse intra mensuram illam quadraginta annorum, quos Constantius dixit in sæculo consumptos; licèt enim vixerit in eremo, adhuc non exiuit de sæculo per ingressum Religionis approbatæ. Et obiicis ita me intellexisse [p] illa verba Testamenti S. Francisci *postea parum steti, & exiui de sæculo*. & Iesuatos [q] tempore Abbatis Panormitani fuisse sæculares, quia non viuebant sub regula approbata.

p *In Apolog. §. 3. n. 5.*
q *ibid. §. 5. n. 17.*

10 At ego non admitto Constantium impropriè locutum, sed genuinâ & apertâ phrasi dixisse contendo, Ioannem in sæculo, & ludicris artibus perseuerasse vsque ad annum ætatis quadragesimum. Neque admitto computandos esse inter sæculi annos quoscumque in Eremo transactos. Quomodo enim dicetur consumpsisse in sæculo eos annos, quos sanctissimè in arctissima pœnitentia peregit in Eremo, in qua diluere studebat, quod in sæculo peccauerit? Elongauit fugiens sæculum, & mansit in solitudine, vt ibi seuerè corrigeret quod in mundo deliquit. Eremum ille sæculo opposuit, & tu vtrumque coniungis. Meliori transgressu ad Dominum sæculo renunciauit: & extra sæculum in spelunca semotum tu adhuc in sæculo contendis constitutum.

11 Quod autem dixi illa verba *Exiui de sæculo* referenda esse ad exitum S. Francisci à sæculo per æmulationem Euangelicæ perfectionis, quando audito Euangelio, exordia auspicatus est suæ Religionis, non verò antea, dum adhuc versaretur in suos patria: propterea dixi, quia per ciuitates & oppida inter familiares & notos adhuc discur-

rebat,

rebat, neque planè erat ſequeſtratus à ſæculo. Ioannes verò ita è mundo abiit, vt deinceps non redierit, vt in deſerto ſolitarius, quid mundus ageret, prorſus neſcierit. Quod demum ad Ieſuatos attinet, ego duntaxat ex Abbate retuli, tales tunc fuiſſe, & ipſos dixiſſe ſe puros laicos, & nullum habere Superiorem, ſed ſimul conuenire cauſâ deuotionis. Nihil hæc conducunt ad probandum Ioannem Bonum in cauerna deſerti latitantem, & à ſæculo ſequeſtratumadhuc in ſæculo debere computari.

Claris his manifeſtiſque teſtimoniis ex ipſo 12
natiuitatis & mortis loco productis, alia ex religioſæ conuerſationis, & pœnitentiæ ſedibus adiungo. Conſului doctos quoſque Cæſenates, & ex vrbis monumẽtis, vetuſtiſque chronicis MSS. hæc recepi fragmenta. Ex archiuo ciuitatis. *Anno* 1208. *Il B. Gio. de Buonomi Mantuano, detto Giouanni Buono, ſi ritira à far penitenza in vn eremo vicino a Ceſena duoi miglij in circa, nelli anni quaranta della ſua eta, & iui per altri quaranta anni viue vita eremitica.* Ex chronicis MSS. vetuſtis monaſterij ſanctæ Crucis Cæſenæ. *Giouanni Buono ſi ritira all' eremo di Butriolo all' anno* 1208. *Stette in detto eremo piu di quaranta anni, perche ſuperò con la età l'anno ottanta, e parti da Ceſena e mori a Mantoua l'anno* 1249. *cioè l'anno quaranteſimo primo della ſua conuerſione.* In Ephemeride Cæſenatica Nicolai Marini Cæſenatica MS.
Claromō. lib. 8. *pag.* 285. *Anno* 1028. *venne à Ceſena il B. Gio. Buono, nel tempo che era Cõmiſſario per il Papa, e riſtorò la città; Gio di Brenna.* Domum omnium nuperrimus Scipio Claromontius in hiſtoria Cæſenæ, quæ

hoc

hoc ipso anno prodiit, rem omnem absoluit. *Natus*, inquit, *est B. Ioannes Bonus Mantua anno* 1168. *Quadraginta annos in sæculo, indignis curis mancipatus, perdidit; inde à Deo benignè euocatus, se totum illi reddidit. Ad Cæsenam ad eiusque agrum, seu recessum Butriolum venit, ita vt* 1208. *vel sub initium noni in eremum concesserit, séque ibi condiderit.* In Chronicis equites Stephani Parthi connumeratur Ioannes Bonus inter Sanctos Cæsenates, *per esser*, inquit, *stato quarant' anni continoui nell' eremo di Cesena, doue le fu concessa la capella della Madonna del Vescouo Odone.* His concordat Fabricius Manzenius in chronologia Episcoporum Cæsenatensium, vbi hæc habet de Oddone. 1202. *Eligitur Cæsenatensium Antistes Oddo Monachus, qui B. Ioanni Bono domunculam quandam apud Budriolum concessit, in qua Eremiticam vitam per multos annos traduxit.* Huius Oddonis Episcopi Cæsenatis meminerunt ad annum 1212. Claromontius citatus, & Rubeus in historia Rauennate. Iam tandem te tot testibus acquiescere posse, & debere, existimo, namque vt vetus illud vsurpem. *Aut hoc testium satis est, aut nescio quid sit satis.*

Quando regulam professus sit Augustinianam.

§ IV.

1 ECCE claros testes ex loco natiuitatis & mortis: ecce clariores produxi ex ipso loco cōuersionis, & pœnitentiæ? Quid adhæc superest respon

respondendum, quid obiiciendum? Mirum si aliquid quæritur hac manifestatione Liquidius? [r] *Valeat*, quæso, *apud te aliquid, ad seipsam persuadendam ipsa euidentia*, neque enim ego quid amplius dicam inuenio, vbi res ipsa manifestior est, quàm omne, quod possim producere. Ne tamen difficultatem aliquam mihi tua facere videantur obiecta, quæ suprà rescripsi, aut aliis faciant aliquando, hîc breuiter & clarè dissoluam. Totum tuæ assertionis fundamentum in eo consistit, quòd Constantius dixerit:[s] *Rende l'alma al Creatore in età di anni ottanta e piu, quaranta cioè spesi al secolo, & tutto il restante frà Romiti nella religione Augustiniana*, nimirùm: *Reddidit animum Creatori annos agens octoginta, & vltra; ex quibus quadraginta in sæculo consumpsit, reliquos inter Eremitas in Religione Augustiniana*. Ex his deducis anno quadragesimo suæ ætatis regulam professum Augustinianam, & ex relatione eiusdem Constantij, dum constat aliquos egisse annos in Eremo ante professionem, infers eò secessisse anno 1204. vel 1205.

r Aug. 1. de peccat. merit. c. 2.

s Const. l. 1. c. 15.

2 Sed infirmius est hoc fundamentum, quàm cui totam tuæ controuersiæ molem imponas. Primò moneo, ne verbum quidem huiusmodi extare in processu originali, qui adhuc intactus seruatur in archiuo Ducali Mantuano, & hoc ipso anno amicorum intercessionibus, vt extraheretur, obtinui, ad veritatem hanc examinandam. Secundò apertè intelligendus est Constantius de societate Eremitarum à B. Ioanne inchoata, quæ postea euasit, non quæ nata est, Augustiniana. Habuisse socios Eremitas, antequam

regulam acciperet à Sede Apostolica Augustinianam, nemo inficiari poterit, nisi proteruire maluerit. Clarius est enim Gulielmi Cardinalis Protectoris, ipsorúmque sectatorum Ioannis Boni in diplomate Pontificio testimonium, quàm quod negari, aut reiici possit. Ita referunt Pontifici, [t] & Iordanus de Saxonia, [u] siue quisquis ille sit, in suum librum transscripsit. *Sanè ad audientiam Domini Papa peruenit, quod bona memoria Fr. Ioannes Bonus, primus de Ordine vestro, primam apud Budriolum Casenaten. diœc. de concessione diœcesani loci eiusdem domum incepit, & dum fama conuersationis eius per loca vicina crebresceret, & plurimi conuerterentur ad eum, ecclesiam in honorem B. Mariæ Virginis construxit ibidem. Crescente autem numero & merito eiusmodi conuersorum, Religio vestra per eos in diuersis partibus, in quibus mansiones construxerant, extitit propagata. Cùm autem iidem Religiosi aliquam de approbatis regulam non haberent, quidam ex eis accedentes ad Sedem Apostolicam, obtinuerunt ab ea B. Augustini regulam sibi dari, & sic ex tunc cæperunt in regularibus obseruantiis instrui, & regulariter se habere.* Ex hoc apertissimo testimonio manifestè concluditur, factam postea Augustinianam illam congregationem, non verò à suo exordio talem pullulasse. Vixit ergo ille per aliquod tempus cum Eremitis, qui tunc non erant Religionis Augustinianæ. Non itaque potuit statim quadragesimo ætatis anno regulam profiteri Augustinianam, & socios Eremitas habere Augustinianos, vt tu hinc vel ex asserto Laudensis cogaris nimis properè illum in eremo constituere ante annos quadra

[t] Vide in Bull. F. Aug. pag. 179.
[u] Iord. l. 1. c. 6.

quadraginta in sæculo exactos.

At tu,cum Magistro tuo Marquez, huius in- 3
solubilis argumenti eludendi viam excogitasti,[u] asserendo narrationem illam Diplomatis Pontificij non ordinatè poni,sed plura illic per anticipationem, seu recapitulationem haberi; & propterea hoc sensu, & hac serie ipse historiam ita componis. [B.Ioannes Bonus vitam Ereniticam prope Cæsenam in arctissima poenitentia duxit; cúmque eius fama crebresceret, plurimi ad eum sunt conuersi, siue ante, siue post professionem regulæ Augustinianæ; & inter eos post regulæ Augustinianæ professionem fuit B. Franciscus. Cùm verò iidem, qui illum in Eremo priùs comitabantur, & postea fuerunt viri religiosi,non haberent regulam approbatam, accesserunt ad Sedem Apostolicam,& ab ea obtinuerunt regulam Augustini; ex tunc cœperunt in regularibus obseruantiis instrui, fuitque eorum Generalis idem Ioannes Bonus, qui & fuerat primus eiusdem congregationis institutor.]Et ne videaris ad libitum hæc effinxisse, subiungis primò modum hunc plura per anticipationem referendi, sæpe apud profanos authores, & in sacris literis reperiri. Secundò ex ipsis verbis Diplomatis dicis probari per anticipationem aliqua recẽseri; dum enim ita refertur: *de concessione Diœcesani loci eiusdem domũ incepit,& dũ fama conuersationis eius per loca vicina crebresceret,& plurimi conuerterẽtur ad eum*;innuitur aliqua per recapitulationem hîc haberi:non videtur enim concessã ei fuisse licentiam domũ ædificandi pro se solo & nõ pro aliis discipulis,qui tamen hîc dicuntur accessisse post domus

[u] Resp. 2. n. 50. & seqq. & resp. 3. n. 00. & seqq.

domus constructionem. Tertiò, quia Constantius non enarrat multiplicatam Religionem ante, sed post susceptam regulam S. Augustini, & intra biennium ita creuisse Eremitarum numerum, vt extra Romandiolam ad alias prouincias oportuerit proficisci. Quartò, mirum esset, congregationem illam adhuc sine regula minimè approbatam adeò excreuisse, cùm Franciscani, teste Antonino, [x] in multis prouinciis varias passi sint molestias, & iniurias, quia nullum sui status authenticum ferebant testimonium.

[x] *Anton. lib. 24. c. 7.*

4 Ego verò nimis violenter contorqueri narrationem hanc existimem, & injuriam fieri Gulielielmo Cardinali Protectori, quippe qui nescierit breuem historiolam exorientis congregationis sibi commissæ legitima serie contexere, sed ita omnia confuderit, vt te oportuerit singula in ordinem redigere. Iordanus, quem tantoperè doctrina, & sanctitate commendas, & qui, vti contendis, [y] primæuos Patres huius sodalitatis cognouit, à quibus etiam vera potuit exordia percipere, hoc ipso modo, quo narratur in Pontificis Bulla, retulit in sua historia, nulla huiusmodi excogatata recapitulatione. Imò pauca illa, quæ interserit, verba, euidenter ostendunt omnia rectè narrari, neque admitti posse vllatenus, quod dicitur de professione Augustiniana Ioannis Boni anno ætatis quadragesimo: manifestè conuincunt creuisse Eremitarum numerum, eósque per aliquot annos Ioanni Bono, tanquam suo authori reuerenter intendisse, antequam Augustino nomen dedissent. Postquam enim dixerat plurimos ad

[y] *Resp. 5. n. 701. & seqq.*

cum conuersos construxisse Ecclesiam S.Mariæ, & simul cum dicto patre, virtutum Domino sedulò seruiisse, subiungit. *Crescente autem merito & numero istorum conuersorum, religio illa per eos in diuersis partibus, in quibus mansiones construxerunt, est satis propagata. Vocabantur autem isti homines fratres Eremitæ fratris Ioannis Boni, cùm ipse fuerit primus institutor eorum, & quasi Prior generalis Ordinem illum paterna solicitudine gubernaret. Cùm autem iidem Religiosi aliquã de approbatis regulam non haberent, ordini Eremitarum S. Augustini de mandato Sedis Apostolicæ sunt vniti, sicque vir iste sanctus, qui priùs sine regula religiosè vixerat, postmodùm sub regula S. Augustini militans, peramplius in deuotione sedula virtutum Domino seruiebat.*

In his Iordani verbis: *Vocabantur autem isti ho-* 5
mines fratres Eremitæ Fr Ioannis Boni, cùm ipse fuerit primus institutor eorum, & quasi Prior generalis ordinem illum paterna solicitudine gubernaret, expendo, quod signanter adnotauerit, quo nomine tunc ante acceptam regulam S. Augustini illi audiebant Eremitæ, *Eremitæ,* inquit, *Fr. Ioannis Boni,* nulla facta mentione S.Augustini, quia nullo adhuc vinculo Augustino colligabantur. At vbi à Sede Apostolica (vti refert Diploma Pontificium) obtinuerunt S.Augustini regulam sibi dari, & sic ex tunc cœperunt in regularibus obseruantiis instrui, & regulariter se habere, statim affixum est nomen *S. Augustini*; subdit enim Diploma: *Qui cùm iam vocarentur fratres Eremitæ Ioannis Boni Ordinis S. Augustini, nouitij, qui recipiebantur ab eis, profitebantur hoc modo: Ego.*

N. facio professionem, & promitto obedientiam Deo, & B. Mariæ, & tibi Priori fratrum Eremitarum S. Mariæ de Casena, tuisque successoribus vsque ad mortem, secundùm regulam S. Augustini &c. Dicit itaque Iordanus quòd dum non acceperunt regulam appellabantur *fratres Eremitæ Ioannis Boni*, & Bulla narrat, quòd accepta regula S. Augustini, iam vocabantur *fratres Eremitæ Ioannis Boni Ordinis S. Augustini*, & nouitij emittebant professionem cum illa expressione regulæ Augustinianæ. Manifestè itaque liquet aliquoto tempore creuisse congregationem, antequam fieret Augustiniana, & multis annis cum Eremitis vixisse ante hanc, quam contendis, professionem.

6 Ita hæc verba Pontificis, seu Cardinalis Protectoris narrationem intellexit Nicolaus Crusenius [z] vester per Bohemiam, Austriam, Styriam &c. generalis visitator, & Cæsareæ Maiestati à Consiliis, vt quantumuis creuerit numerus Eremitarum, non nisi post annos 25. in Eremo transactos dicat Ioannem Bonum regulam impetrasse, neque quidquam hîc dici per anticipationem, aut recapitulationem, commemoret; idque denuò ex Iordani narratione infrà confirmat. Tuus etiam magister, Marquez, [a] Ioanni Bono tribuit vltra annos octodecim, vel viginti vitæ Anachoreticæ, antequam regulam acceperit Augustinianam, & non nisi post incrementum excessiui numeri Eremitarum, acceptam ex hac ipsa Bulla, quasi rem certissimam enarrat. Audi etiam tuum Iordanum, qui lib. 1. c. 7. præmissa distinctione vitæ Eremiticæ, seu Anacho-

[z] *Crus. in monast. p. 2. c. 25.*

[a] *Marq. c. 16. §. 3.*

reticæ à cœnobitica, & cap. 9. numeratis quibusdam sanctis Patribus, qui priùs fuerunt Anachoretæ, & Eremitæ solitarij, addit: *Similiter Fr. Ioannes Bonus primò Eremiticam vitam duxit, & postea multorum cœnobiorum institutor fuit & rector.* Quomodo ergò dicetur statim post quadraginta annos in sæculo exactos Monachus Augustinianus, aut in Religione Augustiniana ab anno ætatis quadragesimò reliquum vitæ tempus transegisse? Adde, quòd in illa Eremo neque domus, neque cœnobium, neque Religio præextitit Augustiniana, neque alij ante eum in deserto Cæsenatensi erant Eremitæ, cum quibus vixisse potuerit, vti toties inculcas. Ipse primus fuit huius eremi cultor; non ille se aliis adiunxit, sed alij ad eum accesserunt, & eius exemplo conuersi sunt, qui cùm nullam de approbatis regulam haberent, quidam ex eis (non ipse Ioannes Bonus) accedentes ad Sedem Apostolicam obtinuerunt ab ea B. Augustini regulam sibi dari, & sic ex tunc cœperunt in regularibus obseruantiis instrui, & regulariter se habere. Primò secessit in eremum; deindè aliquoto tempore in spelunca, quæ adhuc extat, delituit; dein domunculam ædificauit; mox crebrescente famâ, plurimi ad eum conuenerunt discipuli; hinc ecclesiam S. Mariæ construxit. Crescente demùm numero conuersorum, & societate per alias partes propagata, obtinuerunt quidam ex eis à Sede Apostolica regulam prædictam. Hæc est compendiosa & vera narratio exordij huius Sodalitatis.

b Crus. in m nast. c. 24.

Vnde non immeritò Crusenius [b] & Mar- 7
quez

quez [c] à secessu in eremum vsque ad regulæ concessionem vltra annos viginti, dicunt ela- psos. Quomodo ergo potuit statim post annos in sæculo elapsos cum Eremitis Augustinianis idem institutum sectari? Demum exemplo & ar- gumento est congregatio Brictinensium, quæ sub idem tempus cum congregatione Ioannis Boni, & fortè, vti tu dicis, eodem [d] authore lõgo tempore coaluit, & nõ nisi anno MCCXXVIII. regulam accepit Augustinianam, te ipso teste, [e] producta Bulla Gregorij, quæ originaliter ha- betur in archiuo Augustinianorum Romano. Vixit itaque Ioannes Bonus cum Eremitis, qui postea facti sunt Augustiniani; & proinde in eo sensu omnino intelligendum est, quod dixit Constantius, reliquum vitæ vixisse inter Eremi- tas in Religione Augustiniana, quæ scilicet postea euasit Augustiniana. Ita enim & Religio Franciscana continuatâ non interpolatâ Ordi- nis eiusdem serie dicta est Religio Minorũ ante & post susceptam & confirmatam à Sede Apo- stolica regulam: ita etiam & Dominicanum in- stitutum eodem *religionis* nomine audiuit, licèt per aliquot annos sua exordia habuerit ante ac- ceptam à Pontifice Honorio S. Augustini regu- lam; & qui ab ipsa origine primi fuerunt socij S. Dominici, & cum ipso perseuerarunt, donec regulam prædictam acceperunt, semper eiusdem Ordinis dicuntur. Hac etiam de causa Ponti- fex in ista Bulla loquens cum Eremitis Augu- stinianis, Ioannis Boni etiam ante acceptam re- gulam eorum institutum appellat *religionem*; *Re- ligio*, inquit, *vestra per eos in diuersis partibus, in*

c. *Marq.* c. 26. §. 3.

d *Resp.* 51 n. 535.

e *Resp.* 4. n. 257.

quibus mansiones construxerant, *extitit propagata*; & Eremitas ante regulam impetratam vocat religiosos: *Cùm autem ijdem religiosi aliquam de approbatis regulam non haberent*, *&c.*

Difficile itaque tibi fuit adeò manifestam tam Pontificis, seu Cardinalis, quàm tui Iordani narrationem debilibus coniecturis infirmare, & præposteram dicere, siue per anticipationem, aut recapitulationem fuisse compactam. Quod enim primò asseris, huiusmodi anticipationem passim in aliis scriptoribus, & in sacra Scriptura reperiri, admitto: at & hîc haberi, constanter nego: vnde locus? quid hîc me cogit, vt quod alibi aliquando fit, hîc etiam factum admittam? Nulla hîc necessitas relationem planam & sinceram ita torquendi, & res gestas suo loco dimouendi. Necessarius temporum ordo, plana rerum series, & diuersa Euangelistarum narratio Augustinum & sacros Doctores coëgit & fateri & docere, huiusmodi tropum, seu transpositionem aliquando in sacris literis inueniri. Hîc nihil horum vrget, neque præposterus rerum ordo, neque temporum confusio, neque Authorum in narrando discrepantia. 8

Quod secundo loco ex ipso Diplomatis textu de domo ex Diœcesani licentia ædificata, antequam viri sancti fama crebresceret, infers saltem hoc per anticipationem referri, non enim probabile videtur, vt pro se solo domum ædificaret. Imò mihi summè probabile est, & omnino videtur necessarium, vt in deserto constitutus domunculam, vti vocat Iordanus, [f] vtique pararet cæli iniuriis abarcendis. Nonne & hoc 9

faciunt

[f] Iord. li. 1. c. 8.

faciunt quotquot sunt vbique Eremicolæ, & Anachoretæ, quorum domunculæ & casellæ passim per Italiam occurrunt, quibus tamen ædificandis Diœcesanorum licentiæ prærequiruntur.

10 Tertia ex Constantio obiectio nullius est roboris, ait enim in capitis titulo; Ioannem suscepisse habitum S. Augustini; & in ipso capitis exordio, votum emisisse huius instituti. A quo, quæso, suscepit habitum? in cuius manibus votum emisit? à quo instructus, si priùs nullos habuit, qui habitum conferrent, votum admitterent, instituti legibus erudirent? Priùs aduenerunt famâ sanctitatis allecti, priùs multiplicati sunt, & cùm nullam regulam approbatam haberent, accesserunt ad Sedem Apostolicam, à qua impetrarunt Augustinianam, & ex tunc non priùs cœperunt in regularibus obseruantiis instrui, & regulariter se habere. Huic fidę Põtificiæ, ab ipsis Fratribus, seu Cardinale Protectore porrectæ, narrationi hærendum; maximè cùm Constantius ibidem loquatur de numeroso Fratrum augmento, quod item factum est illustrius & amplius post regulam acceptam, quam etiam magnus numerus præcessit.

11 Illa comparatio quarto loco adhibita de repulsis Franciscanis, dum testimonium non afferebant authenticum sui status, non cogit vt negemus Ioan-Bonitas in diuersis partibus suam Religionem propagasse, & mansiones construxisse. Illi enim per varias orbis prouincias missi extra Italiam in aliquibus mitiùs habebant, ex aliis iniuriosè repellebantur; quia ex instituto &

fine missionis, dum prædicabant in populis, tanquam aduentitij & ignoti peregrinæ vestis viri abiiciebantur. At hi intra Italiam, in contermi-nis regionibus Vmbriæ, Marchiæ Anconitanæ, Etruriæ, per quas noscebantur, delitescebant in solitudinibus, nulla obibant ministeria publica, solas suas animas curabant. Adde quòd Franciscani ante has in exteris prouinciis & regnis repulsas, in præcipuis Italiæ partibus mirabiliter creuerunt, & domicilia multa constituerunt.

11 Sed adhuc instantissimè vrges, & persistis in tuo conatu, vt probes Ioannem paulò à suo in eremum secessu factum Augustinianum, & nullatenus tot annis, quot suprà numerauimus, in ea sine regula vixisse. Tribus id putas te probasse fortissimis argumentis, tanquam *tribus*, inquis, g *diuinorum testimoniorum ictibus*, h & indissolubilem veritatem triplici funiculo reddidisse certissimam. Sed ecce primum illud testimonium, omnium, quæ affers, fortissimum. Sixtus & Eugenius quarti confirmant Bullam Innocentij quarti directam *Priori generali Ordinis Eremitarum, ac alijs Prouincialibus & Conuentualibus Prioribus &c. Eremiticam vitam professis*; in qua inter reliqua ita habetur. *Præterea omnes libertates, immunitates à prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus locis vestris concessas, necnon libertates & exemptiones sæcularium exactionum à Regibus, Principibus, & alijs fidelibus rationabiliter vobis indultas, authoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti priuilegio communimus.* Probas autem Diploma hoc specialiter dirigi ad Fratres congrega

g Resp. 3. n. 109.
h Aug. de gest. Pelag. c. 30.

gregationis Ioannis Boni; deinde præter alia infers, quod præcipuum intendis, scilicet ante annum 1233. à me statutum, introductam in hanc congregationem regulam S. Augustini: quod inde probas, quia Innocentius confirmat libertates, & immunitates à suis prædecessoribus huic congregationi concessas. Innocentium autem præcessit Cœlestinus IV. qui breui dierum 17. Pontificatu nihil concessit, hunc Gregorius nonus, istum Honorius & Innocentius tertij. Vt illa verba verificentur, necesse est, inquis, vt saltem duo Pontifices, videlicet Gregorius & Honorius, aliquod concesserint priuilegium, idque post introductam regulam in illam congregationem (aliter enim adderet: *etiamsi fuerint concessa priuilegia antequam se regulariter haberent*) vnde conficitur ad minus ante mortem Honorij, quæ incidit in annum 1227. hos Eremitas regulam accepisse. Hoc argumento me *lanceâ vulneratum* ex Hieronymi [i] phrasi, vel *phalarica mole percussum* affirmas, & ex Bernardo, [l] *nefas* asseris *tantæ Pontificiæ sanctitati non credere, & tantæ maiestati non obedire.*

i Hieron. ep. 11. inter Augustin.

l Bernar. ep. 251.

13 Ego tam promptè Pontificiis verbis assentiar, quàm tu apertè in Diplomatis intellectu deciperis. Vt nunc admittam Bullam hanc directam soli congregationi Ioan-Bonitarum (etsi Patres Eremitæ Augustiniani, vel totum corpus ex omnibus Eremitis compactum, inter sua priuilegia veluti sibi concessam bis illam petierit confirmari, circa quod nolo nunc immorari) admiror valde hominem eruditum, in monumentis Apostolicis versatum, & qui penè innumera me mi-

Vide bull. Augustinian pag. 319. & 335.

nistrante reuoluit, non aduertisse Scriptores pro determinatis & ordinariis materiis, ordinariis etiam & communibus vti formulis, eandémque Bullam variis & distinctissimis personis & institutis adaptari, mutatis duntaxat nominibus, diebus, aut locis, quibus conceduntur. Pro fundationibus Monasteriorum, concessionibus Indulgentiarum, institutionibus Episcoporum, confirmationibus donationum & exemptionum, ab Episcopis Monasterio, aut Religioni factarum, sexcentas huiusmodi formulas inuenies vbique, & si placet, ne latiùs diuageris, in Regesto nostrorum Annalium sub eodem tenore verborum repetitas.

Pro hac etiam materia, & susceptione Monasterij, aut Religionis sub protectione Sedis Apostolicæ, & amplo concedendo priuilegio, idem præscriptus est modus, quod vel in ipso tui Ordinis Bullario conspicere licebit, vbi hæc eadem Bulla pro Eremitis Tusciæ, pro Brictinensibus, pro vltra-montanis, pro Ordine Eremitarum quinquies ab Innocentio & Alexandro quartis, nullâ mutatâ clausulâ repetitur. Non se ita adstringunt scriptores; neque ministri, qui à sacris sunt monumentis, ad hæc volunt teneri, ut seriò, aut strictè examinent, à quibus, aut quot Pontificibus concessa sunt priuilegia, nec quo anno, aut tempore fundata sunt Monasteria, aut Religiones, quibus sub communi forma verborum, commune etiam hoc concedunt priuilegium; sed sub cautiori & securiori clausula; & formula verborum scribunt confirmari à Pontifice ómnes libertates & immunitates à suis præde- 14

cesso

cessoribus concessas, nimirùm si plura à pluribus Pontificibus sint ipsis, vel ipsorum locis concessa, ea omnia volunt rata & confirmata.

Atquè in hoc sensu illa verba esse intelligenda, neque ea necessariò supponere, aut omnino inferre quod velis, scilicet plures Pontifices ante Innocentium Ioan, Bonitis priuilegia post acceptam regulam S. Augustini concessisse; manifestissimè probo ex ipso Innocentio & Bullario Augustiniano. Hoc ipsum priuilegium eâdem per omnia seruatâ formâ verborum, concedit Innocentius Eremitis per Tusciam constitutis VI. Kal. Maij anno Christi 1244. cùm non nisi anno præcedenti XVII. *Kalend.* Ianuarij ipse eis concesserit regulam S. Augustiniani, vt ex const. 1. & 4. Innocentij in prædicto Bullario constabit, & nos aliàs diximus in Apologetico.[m] Idē Innocentius concessit istud ipsum priuilegium expressis iisdem verbis quod habetur in Bullario Cherubini [m] Monachis Sylvestrinis an. 5. Pontific. cùm illi paulò antè sub Gregorio Nono incepissent; authore Syluestro Ghislerij Canonico Auximano, qui non nisi 1267. decessit, & ab ipso Innocentio suæ Religionis confirmationem, teste Barbosa [n] suscepit. Quid ad hæc, mi amice, hócne tuum lanceatum vulnus, & phalarica illa moles, quâ me iudicabas oppressum? Adde, quòd non loquatur priuilegium de libertatibus & immunitatibus à prædecessoribus Romanis Pontificibus, quæ fuerant concessæ ipsis Religiosis, aut Religionibus, sed *locis*, inquit, *vestris concessas*. Potuerunt autem acquisiuisse loca aliqua, aut templa, longè antea ædificata, quibus

aliquot

m *§. 5. n. 3. & seqq.*

m *Const. 5. Innoc.*

n *Barbosa collect. in bullar. verbo* Monachi Sylvestrini.

aliquot Pontifices multa indulſerint fauorabilia. Ita Honorius III. conceſſit hoc ipſum priuilegium S. Dominico & ſociis, qui ante paucos annos ſub Innocentio III. Ordinem inchoarunt, & eccleſiam acquiſiuerũt vetuſtam S. Romani Toloſæ; cuius priuilegia Honorius ita confirmat: *Libertates quoque, & immunitates antiquas & rationabiles conſuetudines eccleſiæ veſtra conceſſas, &c. ratas habemus.* Viden, hoc tuum primum fulmen abſque vulnere in aëre diſſipatum?

Vibras & ſecundum ex alia eiuſdem Innocentij Bulla, ſed vereor ne in bullam euaneſcat. In literis incipientibus *Admonet nos*, refert Innocentius B. Ioannem Bonum poſt acceptam S. Auguſtini regulam, per plures annos Fratribus præfuiſſe, & paulò infrà ait Fr. Matthæum, qui Ioanni renuncianti officio ſucceſſit, in eadem Religione annis pluribus tanquam Generalem Priorem, generaliter miniſtraſſe, donec in Capitulo Ferrarienſi an. 1249. celebrato, regendi munus depoſuit. Ex his infers datam huic congregationi regulam antę annum 1233. quem ego traditæ regulæ præfixi. Etenim ab hoc anno vſque ad 1249. quo Matthæus ab officio abſolutus eſt, numerantur anni ſexdecim duntaxat, qui nimis pauci ſunt, & tempus breue valde, vt dicantur duo Generales pluribus annis præfuiſſe. 16

Mihi verò non pauci videntur anni ſexdecim, vt ſi inter duos Ordinis Primicerios diuidantur, non ſufficiant, vt vterque pluribus annis præfuiſſe genuinè dicantur. Octo anni plures anni ſunt & minorem numerum hoc verbo Cicero declarauit. *Colores plures in columba videri ſentio,* 17

nec

nec esse plus vno: inquit 4. Acad. *& summus*, inquit, *dolor plures dies manere non potest*. 2. de Finib. Imò & ad binarium numerum reduci posse dictionem hanc, humanioris literaturæ professores constituunt, idque assignant discrimen inter *Plura* & *Complura*, vt illud de duobus dici possit, istud non nisi de numero maiori. Deinde scire à te velim, vnde tibi constat Innocentium loqui solùm de tempore post acceptam regulam, cùm ait Ioannem Bonum pluribus annis præfuisse? Nonne ipsa verba manifestè indicant oppositum? *Cùmque*, inquit, *dictus Frater Ioannes Bonus, qui per plures annos fratribus prædictis præfuerat, & fratres ipsi eidem tanquam institutori Ordinis ipsorum reuerenter intenderant &c.* Nonne à principio institutæ congregationis eandem regebat, & Fratrum ad se conuersorum curam agebat? nonne eisdem sua authoritate & directione præfuerat? an non ab exordio eidem, tanquam Ordinis institutoti, Fratres reuerenter intendebant? At, inquis, hæc verba habet post narrationem concessæ regulæ, & relatam sub illa professionem nouitiorum. Quid inde? nonne hæc verba vtrumque tempus propriè complectuntur, & sequens regulam & præcedens? Quòd si in locatione, vel situ verborum vis tota consistit, ecce profero, qui hæc verba, seu relationem regulæ præmittat. Is est tuus commendatissimus Iordanus. [n] *Vocabantur*, inquit, *isti homines Fratres Eremitæ Fratris Ioannis Boni, cùm ipse fuerit primus institutor eorum, & quasi Prior generalis Ordinem illum paterna solicitudine gubernaret. Cùm autem iidem Religiosi aliquam de approbatis regulam* *non*

n Iord. l. 1. cap. 8.

non haberent, &c. Indiſcriminatim itaque loquitur Innocentius de toto tempore ab initio exorientis Religionis vſque ad illud, quo curam inſtituti gregis depoſuit. Tertij fulminis ictum iam ſuprà declinauimus, nec eſt cur amplius vereamur, & ſi tu maiori vi denuò contorqueas. Repetis illa verba Conſtantij ſatis ſupérque iam inculcata, videlicet, *Reddidit animã Creatori octogenarius, & vltra, conſumptis in ſæculo annis quadraginta, & reliquâ parte inter Eremitas in Religione Auguſtiniana.* Sed quàm debile hoc fulmen, & quàm leuiter noceat, diffuſè ſatis iam oſtendimus, [o] dedimúſque genuinum ſenſum, & veram verborum interpretationem, quæ perperam te conſtruxiſſe probauimus, & ſi tibi aliquantum acceſſerit Doneſmundus [p] in hac aſſertione, verbis Conſtantij innixus, ſed malè perceptis. Quem ſi tu teſtem & coaſſertorem vis de introducta regula S. Auguſtini in hanc congregationem ante annum 1233. admitte etiam in iis, quæ paulò antea, ſeu ipſo eodem loco dixit de conuerſione Ioannis Boni à ſæculo & arte Comica anno 1209. & dabimus manus, litémque terminabimus. Mihi ſufficiet, quòd Doneſmundus conſtanter affirmat de conuerſione Ioannis anno 1209. vt conuincam Franciſcum Ioannis non fuiſſe diſcipulum; tibi non ſufficiet, quòd regulam Ioannes acceperit anno 1210. quod Doneſmundus aſſerit, vt Franciſcum efformes Auguſtinianum. Id enim iudicas improbabile, niſi eam paulò celeriùs, anno videlicet 1207. vt meditatis, admiſerit.

o *Suprà. ſect. 5. §. 2. n. 2.*

p *Doneſmund. in hiſt. Mãt. l. 4.*

Atque vt viam huic meditationi præſtrueres, 19

præuias actiones ita componis, & præcedentia tempora ita disponis, vt conuersio & professio in quos velis annos recurrant. Inter reliqua etiam spatium diuturnum exercitæ Comicæ ita breue præscribis,[q] vt quinquennium non excedat. Sed vti solus & solitarius assertor existis de introducta regula anno 1207. ita nullum habes testem, qui de missâ hac arte sub quinquennium adstipuletur. Ipso illo, quem citas, loco, Donesmundus, ab ineunte iuuentute, & ab ipsa fermè pueritia vsque ad annum 1209. & vitæ quadragesimum in hoc vitæ genere perseuerasse, seriò recenset. Hinc tecum expende, quàm rectè mecum agas,[r] dum acriter reprehendis, quòd ex Constantio & historia Mantuana dixerim Ioannem Bonum quadraginta annos malè & inaniter in sæculo consumpsisse, & constanter affirmas nihil huiusmodi in Constantio reperiri. At placeat ipsum audire. lib. 1. cap. 15. quod sæpe monui, dixit ex octoginta annis, quos vixerat, quadraginta in sæculo consumpsisse. Ibidem cap. 1. refert eius in eremum, & speluncam secessum, perpetuum ieiunium, vigilias, orationem, corporis macerationem, quibus præteritos corrigebat errores, & annos deflebat malè transactos, *piangendo gli anni malamente spesi*, si omnes quadraginta consumpsit in sæculo, & vsque ad annum conuersionis perdurauit in ludicris exercendis, vti ipse admittis, nonne hos annos malè & inaniter deflebat elapsos? Historia Mantuana loco proximè citat, loquens de anno conuersionis ait. *Haueua egli all' hora quaranta anni di sua vita, ma cosi malamente spesi, ch' essendogli mentre era*

fanciullo,

q Resp. 1. n. 21. & seqq.

r Ibid. n. 17.

fanciullo, morto il padre, si diede all' arte del Comico, nella quale con gran dolore di Bona sua madre, per diuerse città de Italia era andata fin' a questa hora essercitandosi. Historia Cæsenatica suprà citata. *Quadraginta annos in sæculo, indignis curis mancipatus, perdidit.*

20 Huic similis est illa tua vehemens in me exprobratio,[s] quam suprà[t] indicaui, quòd dixerim pium virum appellatum *Ioannem Bonum à Bona* genitrice & patre *Ioanne Bonhomi.* Contendis enim ex Constantio cognomen *Bonhomi* genitricis fuisse, non genitoris: *Nacque*, inquit[u] ille, *di Giouanni e Bona di Bonhomi, familia antica*, &c. Ego assertionis meæ ducem habeo clarissimum, Donesmundum in historia Mantuana: *Chiamandosi il padre*, ait, *Giouanni de Bonhomi, e la madre Bona, esso percio fu appellato al battesimo Giouanni Bono.* His concordat ille codex MS. Cæsenas à me suprà citatus illis verbis: *Il B. Giouanni de Buonhomi Mantuano, detto Giouanni Bono si ritirà &c.* Cognominatur hîc etiam filius Ioannes, *Bonhomius*: communiter autem & propriè cognomen potiùs desumitur à patre quàm à genitrice. Quid si vterque parens ex eadem esset familia *Bonhomia*, vti certè Constantius indicare videtur, dum patrem & matrem sub eodem cognomine *Bonbuomi* coniungit, & nullo facto vtriusque discrimine subnectit: *familia antica, e nobile, & honestamente ricca?*

s Ibid. n.16.
t Sect.2. n.5.
u Const. lib.1.c.1.

Compendium vitæ B. Ioã. Boni.

21 Concludo itaque ex dictis, & manifestè hucusque deductis, Ioannem Bonum familiâ Bonhomiâ natum anno 1168. patre in pueritia orbatum, spretâ matris authoritate, adolescentiori ætate

ætate liberiùs vixisse, artem Comicam prætulisse vsque ad annum ætatis quadragesimum, atque adeò anno Christi 1208. à sæculi vanitate conuersum, eodem, vel sequenti, ad eremum Cæsenatem confugisse; illic instituta & collecta religiosa familia regulam accepisse S. Augustini circa annum 1233. in eadem eremo per annos quadraginta prioris vitæ pœnituisse, deinde in patriam Mantuanam remeasse, vbi octogenarius, aut paulò amplius, sanctè decessit.

Quando conuersus S. Franciscus, & institutus Ordo Minorum.

§. V.

1 STABILITO tot testimoniis, firmísque rationibus tempore conuersionis, professionísque Augustinianæ Ioannis Boni contra leues, singularésque coniecturas, quas tu primus & solus excogitasti, superest vt similes cōiectationes circa annum conuersionis S. Francisci, & institutæ ab eo Religionis non dissimiliter explodam. Vt Franciscum effingeres Augustinianum, distulisti eius primam conuersionem vsque ad anni 1207. mensem Iulium, aut Augustum; & vt per biennium, secundùm communem tuorum sententiam, Ioannis Boni assereres discipulum, protraxisti secundam vsque ad anni 1209. mensem Ianuarium, aut Februarium. Id solum à te auidè scire cuperem, vbi hæc legisti, à quo acce-

pisti? quis vel triobolaris scriptor hos determinauit mẽses? aut quis quantũuis obscurus author, hæc somniauit? Circa ipsos illos annos vtriusque conuersionis, tanquam communiores, & scitu faciliores, credebam te aliquos testes conuocaturum. Sed pro anno 1207. primæ conuersionis solum tuum Magistrum Marquez producis, & pro anno 1209. secundæ Antonium, Franciscum Gonzagam, Franciscum Diago, Iacobum Gualterum, Onuphrium Panuinum, Franciscum Ortiz Lucium, Alphonsum Ciacconium.

Ego opportuna oblata occasione, dum Minorum conderem Annales, de vtraque hac conuersione, tanquam necessariò præstruendo operis fundamento, seriò tractaui, [x] & primam comperi in annum 1206. secundam in 1208. recurrisse. Testes, quos ibi adhibui, hîc repetam, aliósque adiungam, & reproducta ex Apologetico [y] firmissima ratione, rem totam absoluam. Franciscum diuina illustratione, & Christi voce mundi pertæsum, patri vestes reddidisse, & pœnitentiam sub habitu Eremitico inchoasse anno 1206. apertè tradunt B. Leo S. Francisco à sacris confessionibus; B. Ruffinus. S. Claræ consanguineus, B. Angelus Tancredi, socij omnes, & discipuli viri sanctissimi, qui vnanimi studio ad præceptum Crescentij Ministri Generalis, vitam sui præceptoris conscripserunt. Hæc passim extat MS. è qua potissimi & primi scriptores gesta S. Francisci decerpserunt. Ita porro habent cap. 7. *Anno itaque 1206. & ætatis suæ 25. restitutis, quæ habuerat patri, & mundo contempto, &c.* Marianus Florentinus lib. 1. Chronic. MSS. cap. 3. relatâ vestium

[x] *In appar. ad Annal.* §. 5. & 6.

[y] §. 2. n. 5.

Prima conuersio S. Francisci.

2

vestium renunciatione, & noui indumenti in crucis figuram efformatione, subiungit: *quo tempore veterem Apostolorum vitam in se renouare cœpit, & Christi pauperis vestigia sectari, anno videlicet* 1206. *ætatis suæ* 25. Alexander Aquilanus in Chronicis etiam MSS. lib. 1. cap. 3. vbi Chronica etiam citat cuiusdam Isidori de rebus Franciscanis. *Patrem, & quæcumque in hoc mundo habebat, propter Christum reliquit anno* 1206. Martinus Polonus sub Freder. II. licèt in aliis annorum calculis erret, hîc disertè ait. *Ann. Dom.* 1206. *qui fuit annus conuersionis ipsius.* Vincent. Beluac. lib. 29. spec. hist. c. 98. & Antonin. tit. 24. cap. 2. iisdem verbis aiunt; *immutationem dexteræ excelsi in eo apparuisse ad annum ætatis suæ ferè vigesimum quintum.* Idem Antoninus cap. 7. *primò per duos annos honestum habitum, & Eremiticum gerens &c. Incepit autem vitam istam ann. Dom.* 1206. Henricus Sedul. in comment. ad cap. 2. vitæ S. Francisci, & Petrus Salazar in chron. prou. Castellæ lib. 1. cap. 11. Subscribunt S. Antonino. Ludouicus Prutenus in Trilogio animæ par. 3. cap. 6. litera g. *Sanctus Franciscus conuersus est à sæculo ann. M.CC.VI. & per biennium ambulauit in vili habitu, sicut Eremita.* Naucler. volum. 2. generat. 41. *Franciscus primò negotiator humanus, & affabilis, ac prodigus vsque ad annum* 25. *inde terrena cuncta despiciens*, &c. Ioann. Pineda lib. 22. Monarch. Eccles. cap. 23. §. 2. *Prima eius conuersio ad Dominum per vitam religiosam, fuit anno* 1206. Adde his sanctum Bonauenturam, & tres illos irrefragabiles testes, quorum verba exscripsi in Apologetico, & [z] & quintum, quem reproduco [z] 25. 2. & 5.

O 2 Pine

Pinedam citatum. §. 3. qui expreſſè aiunt S. Franciſcum obiiſſe anno 1226. anno videlicet à ſua prima conuerſione vigeſimo. Quid ad hæc, vir doctiſſime? tot manifeſta probatorum Authorum teſtimonia præponderabunt vnicæ Magiſtri, vel tuæ coniecturæ?

Secunda. Secundam etiam conuerſionem in annum 3
1208. incidiſſe docent apertè, & manifeſto annorum calculo probant Thomas Celanus, Marianus, & Antoninus Florentini in Apologetico proximè citati. Author Chronicorum 24. Ordinis Generalium cap. 2. *Hoc anno 1208. ætatis 27. audito apud Portiunculam Euangelio, ſecundò conuerſus eſt P. N. Franciſcus.* Naucler. citat. *Franciſcus Seraphicus &c. vir diuinus, ac primus fratrum Minorum Ordinis inſtitutor, & fundator circa annum Dom. 1208.* Marcus Vlyſſipon. p. 1. Chron. lib. 1. cap. 7. poſtquam retulit illum audiiſſe lectionem Euangelicam in æde Portiunculæ, ad quam plenè conuerſus eſt, & nouum habitum aſſumpſit; inquit: *In hac lectione Euangelica, in hoc facto, in hoc die, anno ſcilicet 1208. menſe Octobri, die S. Lucæ, hic beatus vir initium dedit regulæ Minorum, anno ætatis 27. expletis annis duobus ſuæ conuerſionis.* Petrus Salazar citatus cap. 12. *dum in die S. Lucæ ætatis ſuæ anno 27. audiret Euangelium, in quo Chriſtus formam Euangelicam preſcripſit &c.* infrà. *Hoc tempore anno ſcilicet 1208. ann. 12. Pontif. Innocentij tertij principium accepit ſacra Religio Minorum.*

Verum eſt communiter ſumi initium alicu- 4
ius Religionis à congregatione conſodalium, ſeu à tempore, quo ad inſtitutorem accedunt aliqui

aliqui discipuli sub eadem viuendi norma conuicturi. Attamen S. Franciscus hoc anno aliquale dedit initium Religioni Minorum; vti aliàs monui,[a] dum habitum, quem veluti tesseram suis discipulis voluit communem, ipse primus tunc assumpsit, & viuendi normam ex prælecto illo Euangelio sibi constanter præscripsit, & discipulis sectandam potissimè reliquit. Vnde non immeritò S. Antoninus loquens de hac secunda conuersione, quando Eremitico habitu reiecto; simplicem tunicam fune cinctam vir sanctus assumpsit, ita subiunxit:[b] *Quo tempore secundùm veriorem opinionem, in lapide isto fundamentali Ordo Fratrum Minorum initium & fundamentum accepit.* Similem animaduersionem eisdem fermè verbis adhibuerunt Author Chronicorum 24. Generalium, & Marianus Florentinus ad huius anni & conuersionis historiam.

a *Annal. Min. ann. 1208. n. 12.*

b *Anton. cit. c. 7.*

5 Noui Antoninum proximè citatum conuersionem hanc secundam statuere sub ann. 1209. sed manifestus est error in numerorum notis; quod aliàs notaui.[c] Etenim ipso eodem loco paucis interiectis lineolis dixit, per duos tantùm annos honestum habitum & Eremiticum gessisse. Si ergo vitam istam Eremiticam incepisse asserit anno 1206. secundùm eundem terminasse oportet anno 1208. Quibus consonant, & per omnia concordant, quæ duobus locis habet manifesto calculo, consequentia ad statutos annos 1206. & 1208. primæ & secundæ conuersionis. Etenim cap. 2. §. 9. loquens de postrema infirmitate & morte S. Francisci, eam accidisse ait, annis à sua secunda conuersione octodecim transactis;

c *In app. ad Anna. §. 6. n. 16.*

quod etiam dixerat Vincent.citatus lib.30.c.121. & cap.7. §. 6. eandem mortem obtigisse confirmat Antoninus à prima sua conuersione anno vigesimo, ab institutione Religionis decimo octauo. Euidenter ergo liquet Antoninum statuisse secundam conuersionem, & Ordinis institutionem anno 1208. non verò 1209. multò minùs, vt tu opponis, anno 1210. Etenim eo loco [d] cumulatim agit de exordiis duarum Religionum, Dominicanæ & Franciscanæ, inter quæ paruum, aut breuiusculum tempus intercessit. Et si verò neutra instituta sit anno 1210. (quippe vltra ea, quæ iam diximus de ortu Franciscanæ expressam Dominicanæ institutionem ann.1215. constituit vir doctus, & nobilis author Thomas Maluenda, [e] licèt quædam Ordinis initia, & veluti rudimenta, aut præexercitamenta ann. 1207. præponat) cœperunt tamen sub illum annum maioribus & clarioribus incrementis innotescere, & hominibus apparere. Atque hunc sibi præposuisse sensum Antoninum, constat ex ipsis peculiaribus vtriusque Ordinis historiis, ad quas se eodem loco remittit, addens: *De quibus infrà.*

d Anton. tit.19.c.1. §.4.

e In Annal.Pred. an.1215. cap.3. & an.1207. cap.6.

Quod verò dicis Antoninum, dum agit [f] de conuersione B.Ægidij, tertij S.Francisci discipuli, loqui de anno 1209. id mihi mirum vnde hoc collegeris, neque enim quidquã per integras paginas proximas, & historiæ partitiones occurrit, vnde hic annus, vel alius quisquam determinatus possit apprehendi. Imò ex ipsis verbis authoris ego colligo potiùs loqui de anno 1208. Ita enim habet: *Frater Ægidius fuit tertius discipulus, seu habitu indutus à B. Francisco, post duos an-* 6

f Anton. tit. 14. c. 7.§.11.

nos

nos à primordio conuersionis ipsius B. Francisci. Cùm ergo manifestè, & repetita annorum calculatione, dixerit, primordia conuersionis S. Francisci incidisse in annum 1206. quomodo poterit hic nunc interiecto tantùm biennij spatio, Ægidij conuersionem protrahere in annum 1209. multò minùs alibi [g] in annum 1211. quod aliàs discussi. [h] Eius verbis, discursui, & numerorum inductionibus potiùs inhærendum duxi; quàm notis Arithmeticis, in quas facilè irrepunt errores.

g *Indic. cap. 7. in princ.*
h *In Annal. ann. 1209. n. 8.*

7 Tum porro cogito putasse in eundem annum coincidisse & Francisci secundam conuersionem, & discipulorum accessionem; quod & alios decepit, & fluctuare fecit in narratione, vel præscriptione annorum, & aliquando Ordinis Minorum initia tribuere anno 1208. aliquando sequenti. Verè autem hæc distinguenda sunt; & posterior Francisci conuersio statuenda est anno 1208. & discipulorum admissio anno 1209. Ita expressè docet Ludouicus Prutenus [i] multis adductis aliorũ testimoniis. *Anno*, inquit, *MCCIX. Franciscus cœpit habere fratres, sicut etiam dicit Chronica, & testatur Magister Bartholomæus de Pisis in lib. Conformitatum, & similiter Fr. Dauid, & Fr. Peregrinus de Bononia in sua Chronicã, necnon legenda Fr. Ægidij sancti viri; & etiam legenda Fr. Bernardi de Assisio testantur; & tunc illo anno secundùm veriorem opinionem Ordo Fratrum Minorum incepit.* Hinc colligitur altercatos quosdam, excitásque aduersas opiniones circa verum ortum; & propria initia Religionis. Alios diximus supra illa constituisse in suscepta paupere veste,

i *Pruten. cit.*

& abiectis reliquis indumentis iuxta præscriptum tunc auditi Euangelij: alij ponunt in aduentu consodalium. Et quidem quòd Prutenus citet annum hunc ex Legendis Ægidij & Bernardi, verissimè facit, in vtraque enim à Francisci familiaribus conscriptâ, hic annus præfigitur, imò &dies conuersionis vtriusque adnotatur. Ex his & diem & annum decerpsit Marcus Vlyssipponen.[l] Bernardum ait habitu Minoritico donatum 16. die Aprilis anno 1209. & Ægidium post diem septimum in S. Georgij natalitiis.Eadem habet Salazarius.[m]

l *Marc. cit. c.8. & 9.*

m *Salaz. cit.c.13.*

8 Sublata itaque æquiuocatione circa secundam Francisci conuersionem & discipulorum admissionem, quas in idem tempus aliqui reiiciebant, & in suum quâque annum distributa, duabúsque explicatis sententiis circa Ordinis Minorum initia statuenda, siue in Francisci conuersione, siue in discipulorum accessu, qui verè in annum recidit 1209. dubium omne euacuatur, & ingenuè admittimus quos profers testes de instituto Ordine anno 1209. tunc enim admissi primi discipuli, qui in Sodalitium conuenerunt. De his apertè loquitur Gonzaga à te citatus: *Pij aliquot viri*, inquit, *anno 1209. Francisco adhærere cœperunt, quorum auspiciis Seraphicus Minorum ordo initium sumpsit.* De hoc Ordinis initio, siue institutione, similiter loquuntur Gualterus, Panuinus, Lucius, & Ciacconus, vti ipse ipsorum verbis testaris.

Solus Franciscus Diagus ex plano errore i- 9
detur tuæ fauere sententiæ circa conuersionem secundam S.Francisci sub annum 1209. Fuit qui

dicret

diceret sanctum Patriacham an. 1214. in Hispaniam abiisse transfretaturum in Africam desiderio Martyrij. Fuit etiam qui in annũ anteriorem hanc profectionem Hispanicam retraheret. Voluit Diagus priorem defendere sententiam, eámque ex S. Bonauentura [n] probare, quia dixerat *sexto conuersionis suæ anno* Martyrij cupidum ad Sarracenos perrexisse. Ex quo infert Diagus, prædicto anno 1214. *qui sextus*, inquit, *erat ab eius conuersione, supposito quòd anno 1209. contigerit, in Hispaniam abiisse*. Sed in duobus palam lapsus est, primò quòd putauerit Bonauenturam loqui de profectione Hispanica, & transitu in Marrochium, cùm ille apertè egerit de profectione Syriaca, & nauigatione Adriatica ex portu Anconitano. Atqui hæc, & si irrito conatu, incidit in annum 1212. vti omnes vetusti Scriptores vitæ S. Francisci, Antoninus tit. 24. cap. 5. Marian. Florent. cap. 10. Marcus Vlyssiponen. citat. cap. 43. Salazar citat. c. 14. vnanimiter conscribunt. Et iter Hispanicum inchoauit vir sanctus sub finem anni 1213. & prosecutus est an. 1214. Secundò lapsus est, quòd iudicauerit S. Bonauẽt. per illa verba *sexto conuersionis suæ anno*, loqui de secũda conuersione S. Franc. aut Ordinis institutione, cùm de prima loquatur conuersione, à qua ille annus 1212. computatur sextus. & quartus ab Ordinis institutione. Ita expresse habet Chronica antiqua Ordinis, Marianus & Marcus citati.

[n] *Bon. in leg. c. 9.*

10 Viden' ergo quàm rectè sibi omnia cohæreant, quantâ concordiâ in re conspirent Authores, qualiter discriminatis rebus, & in suos annos distributis, omnes in re vnam proferunt senten-

tiam de non retardanda quantum tu velis vtraque conuersione S. Francisci, sed primam tribuendam anno 1206. secundam anno 1208. Sunt qui ampliùs accelerare voluerunt, & conuersionibus istis alios annos priores designarunt,[a] sed grauiorum Authorum concordia, & rerum gestarum annorúmque firma consonãtia hos, quos diximus, stabilierunt; neque nos quàm citò, sed quàm verè hæc facta sint; perquirimus, & facti veritatem à bonis authoribus & coæuis, iisque partim ocularis testibus indagamus. Ex his itaque, quos repellere non licet, & qui omnibus præferendi sunt, assertoribus, sancti viri sociis, discipulis, coætaneis (præsertim S. Bonauentura, qui pro millibus sufficit vnus) ex harum rerum consciis & fidis scriptoribus Francisci gesta narramus, & ex simili penu, ex certis scriptoribus & domesticis monumentis, ex ipsis locis, quibus Ioannes Bonus vixit, & obiit, quid, quando egerit, recensemus. Vt autem sibi inuicem opposita clariùs elucescant, quæ hucusque tot probatissimis Authoribus de vtroque viro sancto produximus, & ob oculos inter se comparata collocamus.

a Vide appar. Annal. §. 5. n. 32.

B. Ioannes Bonus.	*S. Franciscus.*
Natus est Mantuæ anno Christi. M.C. LXVIII.	Nascitur Assisij anno Christi. M. C. LXXXII.
Conuersus est à liberiori vitę genere anno ætatis XL. & Christi.	Conuertitur primo à sęculi vanitate anno ætatis XXV. & Christi.

Christi.M.CC.VIII.	Christi. M.CC.VI.
Defuncta matre expiatâ conscientiâ venditis facultatibus, secessit in Eremum Cæsenatem an. M.CC.IX.	Conuertitur secundo ad arctiorem viuendi normam an. M.CC.VIII.
Accepit cum sodalibus regulam S. Augustini circa annum. M.CC.XXXIII.	Fundat suam Religionem anno. M.CC.IX.
Sanctissimè obiit Mātuæ anno. M.CC.XLIX.	Moritur Assisij anno M.CC.XLVI.

11 Collatis inuicem annorum notis, & stabilitâ per graues Authores vtriusque viri sancti conuersione, quid amplius in hac materia obiici possit, prorsus ignoro. Ita enim sibi obuiant temporum rationes, & præstituti conuersionum anni ita contradicunt, vt sub Ioanne Franciscus haud potuerit audire. Biennio ante Ioannem conuersus Franciscus eo anno condendæ Religionis præstruxit fundaméta, quo Ioannes mundo valedixit, & verè postea condidit, dum hic recessit in eremum. Ante institutum ordinem biennalem Francisci sub Ioanne Monachatum asserebant Patres Augustiniani; & nullum hîc tempus, locus nullus, tanto discipulatui asserendo. Quare iam tandem cogito sublatam omnem dubitationem, & venerandos Patres æquè admissuros erutam ex imis ruderibus veritatem, nostrámque in colligendis monumentis, & exa-

minandis

minandis Authoribus probaturos industriam. Quantum licuit, sinceram posui, neque animus aliquando fuit quempiam offendere; imò à multis licitis abstinui, ne vllum ponerem offendiculum. Plurima, quæ hîc obiicis, prætereo, & varia, quæ facis diuerticula, missa facio, ne longas cogar disputationes intexere, & aliquid, quod offensionem pariat, aut inuidiam conciliet, asserere. De institutione, aut restauratione Ordinis Augustiniani, de primo habitus exordio, de congregationum origine, distinctione, & vnione, déque aliis his similibus, quæ longo repetitóque inculcas sermone, parum, aut nihil agam; solum hoc de Francisci apud vos tirocinio prosequar argumentum, breuiter stabiliens quæ ego aliàs asserui, vel refellens quæ tu recenter opponis.

Satisfit reliquis, quæ habentur in responsione secunda.

§ VI.

NTERMISCES aliqua, quæ extra 1
nostram metam sunt, vt est illud de suppletione lacunæ Bullæ Innocentij quarti, de commodo, vel incommodo testimoniorum Genebrardi, Pontaci, & sociorum, & his similia, quæ consultius omittere iudicaui, ne extra vnicam hanc Monachatus controuersiam ad singulos anfractus diuagemur, etsi aliàs ad singula respondere decreuerim, ne

quidpiam à nobis dictum appareat, quod sciè defendi non possit. Itaque post efficacissimum ex temporum chronologia petitum argumentum, aliud subiunxi ex confessione Constantij Laudensis, nimirùm, non haberi in processu pro canonizatione Ioannis Boni compacto vllam huius Francisci discipulatus memoriam. Probabiliter autem credi non posse, discipulos Ioannis, qui præcipui compaginando processui testes adfuere, tacituros virum sanctissimum Franciscum, iam inter Sanctos solenniter relatum, sui magistri discipulum, suúmque fuisse consocium.

2 His respondes num. 63. & seqq. primò inefficax esse argumentum ab authoritate negatiua; secundò alios habuisse discipulos memoriâ dignos, neque tamen recenseri in processu. Tertiò te velle scire, an in processibus SS. Dominici & Francisci contineantur eorum discipuli sanctitate conspicui. Quartò in processibus Thomæ à Villa noua, & Alphonsi de Orosco non haberi, quòd ille hunc docuerit, vel hic sub illo audierit. Quintò, Gregorius XI. fuit I.C. Baldi auditor, at ipse Magister id non refert, licèt eundem Romæ obiisse narrarit.[o]

o Bald. ad lib. 6. Codicis.

At argumentum negatiuum multum habet ponderis ex rerum, temporis, & personarum circumstantiis, quæ hîc concurrunt grauissimæ. Summo omnium honori, quem discipuli tunc suo procurabant Magistro, maximè conducebat, vt palam innotesceret tali fulsisse virtute, & doctrina, vt hominem sanctissimum, Cœlitibus adscriptum, ad tantam sanctimoniæ excellentiam erudierit. An credibile videtur, vt tunc hoc

reticerent, etſi non interrogarentur, & non id vltrò proderent, propalarent, inculcarent? Nonne faciliùs Magiſtri gloriæ ſterneretur via, ſi tantopere præfulſiſſet in diſcipulo? Alios autem habuiſſe diſcipulos virtute illuſtres, quod ſecundo opponis loco, neque aliunde ſcio, neque negabo; ſolum id dixero, non fuiſſe tanta memoria dignos, quantâ Franciſcus, iam eo tempore per omnes orbis audiebat regiones; & proinde licèt illi reticerentur, hic publicaretur, & protinus obtruderetur. Tertium, quod ſcire cupis, à me non potes, qui Apotheoſis acta non vidi, id dicere poſſum, horum Patriarcharum neutrum, dum efformarentur proceſſus, talem tunc habuiſſe diſcipulum, qualem hîc oſtendimus debuiſſe explicari. Et ſi enim Dominicus habuerit ſectatorem Hiacynthum Polonum, & Franciſcus Antonium Patauinum, non tamen tunc Sanctorum albo donatos, neque tanto nomine conſpicuos. Similiter ſatisfaciendum eſt quartæ rationi, ſiue exemplo de binis tuis conſodalibus.

Quinta obiectio à ſcopo deuiat; Auditorium ſcholaſticum millenis adoleſcentibus commune & liberum, longè differt à tirocinio Monaſtico ad ſelectiores redacto, & vinculis reſtricto. Inſuper ſi Baldus ob modeſtiam ſuum tacuerat magiſterium, id expreſſerunt alij, qui vitam eius, vel Gregorij ad poſteros tranſmiſerunt. Conſule, ſi vis, Guidum Panzirolum Regienſem lib. 2. de claris legum interpretibus cap. 70. vbi de Baldo; Platinam & Ciaccon. in vita Gregorij; tuum Ægidium Viterbien. in hiſtoria ſæculi 20. præter

Blondum

Blondum & Pium II. à te citatos. Ego non contendo debuisse Ioannem Bonum de suo gloriari magisterio, aut Francisci discipulatu; sed difficile credi posse id tacituros eius discipulos, Francisci collegas, in testimonium vocatos virtutis & gloriæ sui Magistri.

Refelluntur quæ habentur responsione 3. contra §. tertium.

SECTIO VI.

1 STABILITVR argumentum deductum ex silentio tot authorum Francisco æqualium.

§. I.

1 TEmporum exactæ discussioni addidi quasdam rationes, quæ magis intentum comprobarent. Prima erat, altum esse silentium apud tot Scriptores, qui Francisci gesta retulerunt, quorum aliqui discipuli & à secretis; alij coæui & sanctissimi Scriptores, eóque efficaciùs hoc censendum à M. Marquez argumentum, dixi, quo ille prius simile in Dazam contorsit. Valde hîc succenses, & ægrè fers, me comparare hoc meum dissertatoris argumento, & multa excogitas inter vtrumque discrimina, eáque tam subtilia, vt meum effugiant intellectum. Noluit Marquez admittere quod Daza ex Volaterrano dixit, videlicet S. Bonauenturam Præsidem inter

Augusti-

Augustinianos egisse, eisque habitus formam contulisse, nimirùm quia nullus ex vitæ Bonauenturæ Scriptoribus, aliisue Authoribus, neque chronica vlla Ordinis S. Francisci rem hanc enarrant. Hoc ipsum ego fortius obiicio ex potissimis Francisci vitæ Scriptoribus, quòd omnino tacuerint hunc prætensum Monachatum. De narratione autem implicitâ ex habitus Eremitici mentione, quid censendum sit, suo loco dicemus. [p] Arrisit mihi lepidè tuum argumentationis documentum, quo velis meam ita Magistri opponi rationi. Dixit ille *nulla historia Ordinis S. Francisci*, ego debui ex tua instructione ex aduerso dicere: *nulla historia Ordinis S. Augustini*. qua id ratione ille loquitur de viro sancto Franciscano: & ego de Franciscanorum authore; ille de re, vt dicebatur, gesta in ordine S. Augustini, & ego de alia similiter ibidem prætensâ. Vt quid non eiusdem Ordinis authores in vtroque facto contestentur?

[p] *Infrà sect. 7. §. 1. & sect. 8. §. 10.*

Adhuc pergis inefficax dicere argumentum, 2
& exempla congeris de S. Benedicto probabiliter S. Basilij regulam professo, quod tamen nullus dixit Author vetustus; de S. Gregorio ex Baronij sententia. S. Equitij ordini adscripto, quod nullus retulit antiquus; de Ioanne Bono institutum Augustini amplexo, etsi coætanei tacuerint Authores. Vnde infers, quod suprà dixeras, argumentum ex authoritate negatiua non inferre rem esse improbabilem, quod multis Augustini & Bonauenturæ sententiis confirmas.

Vt tua responsio meum euacuaret argumen- 3
tum,

tum, oportebat priùs ostendere tot fuisse, qui prædictorum Sanctorum vitas scripserint, quot ego vitæ S. Francisci produxeram Authores, atque ex his fuisse plures, siue conciues, siue discipulos, siue coætaneos, qui eos viderint, obseruauerint, & tanquam Magistros sequuti fuerint, quales ego tibi offero gestorum S. Francisci disertissimos narratores. Ex his aliquot sunt, qui vel à confessionibus, à secretis, vel eadem vrbe nati, vel ab eo educati fuerint: alij non solùm coæui, sed & qui ab eo tempore; quo intrauit & exiuit inter eos Franciscus, testes fuerunt omnium, quæ gessit inter illos, & ignorare non potuerunt, quam paulò antea per biennij spatium vitam egerit, & à qua schola ad suam efformandã prodierit. Da mihi tot, & tales, Benedicti, Gregorij, & Ioannis integræ vitæ narratores, & si quid circa rem notabilem, circa professionem solennem, circa biennij vitam regularem altum tacuerunt, ego pro non facto reputabo; & si à posteriore scriptore obtrudatur, non tam facilè ducar vt credam, quàm difficile iudicabo, vt firmum & solennem vitæ statum tot testes oculati prætererierint.

4 Atque hinc mihi improbabile quod suggeris de professione S. Benedicti sub regula Basiliana, dum S. Gregorius ei coæuus, à quatuor discipulis Benedicti eius gesta perdoctus, disertè refert q Romanum Monachum, à quo priùs victum, deinde vitæ institutum, & habitum accepit Benedictus, non sub Basilij, sed sub Teodati patris regula vixisse. Circa res adeò claras & testimonia, quæ ex tanti Scriptoris authoritate, Quam sit primò professus regulam S. Benedictus.

q Greg. l. 2. Dial. cap. 1.

& discipulorum contestatione credibilia facta sunt nimis, nescio cur hærendum, aut dubitandum sit, vel quid solidum in aduersum possit afferri. Quòd sciolus aliquis ex leui coniectura, seu potiùs crasso errore, & pudenda temporum imperitia aliud ingerat, floccipendendum est. Vide quali hunc afficiat censura. Antonius de Yepes, suis centuriis Benedictinis.[r]

r Cent. 1. an. 480. c. 3. Et S. Gregor. Magnus.

Deinde neque Gregorio, neque Ioanni Bono, 5
tua æquiparatur responsio, de his enim neque discipulos, neque contemporaneos, aut conterraneos habemus Scriptores, ex quorum silentio possimus quidpiam inferre. Primus Gregorij vitam scripsit Paulus Monachus Cassinensis, sub Carolo magno; secundus Ioannes Diaconus, sub Carolo Caluo. Qui præcesserunt, potiùs fragmenta collegerunt, aut gesta obiter indicarunt, quàm vitæ historiam concinnarunt. Gregorius Turonensis æqualis pauca eius gesta suæ interserit historiæ.[s] Quantum itaque temporis effluxerit inter Gregorij obitum & Caroli magni imperium enumera, & videbis quàm aptè meo occurreris argumento. Quid autem censeam de Monachatu Gregorij sub Equitij, an potiùs Benedicti instituto, haud opportunè hîc propalauerim; probè noui pro illo decertasse Cæsarem Cardinalem Baronium,[t] & Antonium Gallonium,[u] pro isto Antonium de Yepes[x] & Constantinos[y] Bellottum & Caetanum.

s Turon. l. 10. hist. Franc.
t Baron. an. 818.
u Gallon. lib. peculiari de hac re.
x Yep. cit. an. 576. cap. 2. & seqq.
y Bellott. & Caët. proprijs de hac re libri.

Qui de Ioanne Bono scripserit ante prætensum Iordanum de Saxonia, cedo mihi aliquem. 6
Quòd si vniuersi discipuli & coæui omnino tacuerint, neque aliquid de eo scripserint, ex prætermisso

termisso eius Monachatu Augustiniano, quid poterit contra meam dissertationem inferri? Adde, quòd Innocentius paucis annis post Ioannis mortem Bullam ediderit, in qua refert illum regulam subiisse S. Augustini. Quid ergo hîc poterit esse dubij Pontifice coæuo ita disertè affirmante, quantumuis essent, qui hoc tacuerint? nulla potuit suboriri apud viros doctos, miniméque pertinaces controuersia. Ex simili autem casu nescio quid meo obiici possit argumento, quo contendo multos discipulos & æquales minutim S. Francisci gesta scripsisse, nec quidpiam de Monachatu Augustiniano dixisse, primósque prodiisse ex Augustinianis Authores, qui eum adstruerent, nullo Pontifice, nullóque graui authore vetusto adstipulante.

7 Vt argumentum ex tãtorum Authorum silentio petitum infringeret Marquez, cum Bergomate obiecit aliquas Christi actiones tacuisse quosdam ex Euangelistis, neque omnes omnia scripsisse, etsi summâ diligentiâ, & Spiritus sancti assistentiâ suam concinnarint historiam. Admisi obiectum, adiecíque ab vno Euangelista prætermissa alterum suppleuisse, & præcipuas, fideíque nostræ proficuas Christi actiones notasse. At rem hanc, de qua agimus, omnibus patulam, scitúque facillimam nullum ex tot Scriptoribus scripsisse, neque suppleuisse. Hinc vehementer excandescis, & liberè exspatiaris in probando non omnes Christi actiones præcipuas, fideíque nostræ proficuas ab Euangelistis fuisse relatas, sed multas ab omnibus prætermissas, neque contrarium à viro Catholico dici potuisse. Ego me

Catholicè scripsisse existimo, dum absque nota illa, aut termino vniuersali, *omnes*, quam tu adiungis, dixi præcipuas fideíque nostræ proficuas ab Euangelistis, vel omnibus, vel aliquibus, fuisse conscriptas; neque ex hac assertione contra me inferri poterit, quod contendis, me velle nullam Christi actionē Euangelistas omisisse, sed omnes in suam historiā coadunasse. Admitto cum Ioanne ² *alia multa esse, quæ fecit Iesus*, eáque grauia & ponderosa, sed præcipua & potiora, fideíque nostræ grauiora mysteria adnotarunt. Hæc à Catholico viro dici posse & debere, tumet ipse mecum admittes.

² Ioā. 21.

8 Potioribus autem argumentis, quod probandum assumpsisti, potuisses vrgere; ea enim, quæ affers, vt ostendas multa à Christo dicta & facta, quæ apud Euangelistas non habentur, infirmiora sunt, quàm vt quæ velis, extorqueant. Primò ex sola ad Hebræos epistola cap. 5. haberi dicis Christum cum clamore valido & lacrymis offerentem, exauditum esse pro sua reuerentia. Secundò ex Act. 20. non aliunde, dixisse Christum: *Beatius est magis dare, quàm accipere*. Tertiò, ex sola traditione constare B. Mariam fuisse semper Virginem. Quartò ex Patrum duntaxat doctrina sciri Christum communicasse Iudæ corpus suum in nocte cœnæ.

6 At quid si ego hæc tibi in Euangelica historia contineri monstrauero, hásque Christi actiones, quas omissas supponis, ab Euangelistis signanter fuisse notatas? Verba illa Pauli intelligunt Ambrosius, & alij, de oratione Christi in cruce, vbi ex Matthæo & Luca cum clamore valido

lido & voce magna dixit:[a] *Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquisti me?* & [b] *Pater in manus tuas commendo spiritum meum*; iterúmque: [c] *clamans voce magna emisit spiritum.* Sed cùm hîc nulla mentio de lacrymis habeatur, probabilius hîc egisse Paulum de oratione Christi in horto aiunt Theodoret. OEcum. D. Thomas, & alij, vbi tertiò orans, & vti ait Apostolus, *preces, supplicationésque ad eum, qui posset illum saluum facere à morte, offerens*; non solùm fleuit, sed factus in agônia sudorem emisit sanguineum, *vbi quidem*, inquit Bernardus, [d] *non solis oculis, sed quasi membris omnibus fleuisse videtur.*

a *Mat.* 27. v. 46.
b *Luc.* 23. v. 36.
c *Matth.* 27. v. 50.
Vide Gutier. à Tetio hîc.
d *Bern. serm. 3. in Dō. palm. in fine.*

Secundum locum ex Actis Apostolicis allatum, *Beatius est magis dare quàm accipere*, ad illa Christi verba Lucæ 6. v. 30. *Omni petenti te tribue*, & ibidem v. 35. *Mutuum date, nihil inde sperantes*, referunt Chrysost. OEcum. Lyra, Sixtus Senen. vel ad illum etiam locum Lucæ 14. v. 13. *Cùm facis conuiuium, voca pauperes &c. & beatus eris, quia non habent retribuere tibi*: Verosimilius respicere potuit Apostolus. Hoc enim (ait Lorinus) videtur esse quod hîc ponitur *Beatius est magis dare quàm accipere.*

Virginitatem B. Mariæ (etsi mihi hoc onus non incumbat, qui de solis Christi actionibus in mea dissertatione locutus sum) adeò manifestum est in sacro Euangelio contineri, vt ex nullo alio Scripturæ loco, neque validiori argumento, quàm ex Euangelica historia desumpto, eam sancti Patres contra hæreticos defendant. Etsi enim insignis sit ille locus Isaiæ 7. *Ecce virgo concipiet, & pariet filium* ad probandam per-

Mariæ Virginitas asseritur in Euangelio.

tur, neque traditionè, aut reuelatione firmetur. Exemplo id probas imaginis Edessenæ, à Christo ad Abagarum missæ, passim ab omnibus receptæ, & in honore habitæ, etsi in sacra Scriptura nullum eius extet vestigium, nulláue commendetur reuelatione, aut traditione; primúmque dicas tantæ rei Authorem Euagrium, qui historiam suam absoluit circa annum 594. vnde deducis grauem seriámue Christi actionem ad fidem admitti post annos quingentos, etsi nulla præcesserit apud Euangelistas mentio, neque apud alios firma reuelatio, aut certa traditio.

Vnde prima notitia imaginis Edessenæ?

14 Sed vellem à te scire, an Euagrium legisti? quòd si legeris, quomodo contendis eum primum fuisse imaginis Edessenæ Authorem? Nonne ipse Procopium citat, & veterum traditionem? Nonne ab his verbis auspicatur suam narrationem: [i] *Procopius literis mandauit ea, quæ sunt de Edessa, & Abagaro, à veteribus commemorata.* Nicephorus traditionem hanc ipsius Edessæ vrbis monumentis, & commentariis de rebus gestis Abagari confirmat. Cùm enim de epistolis Abagari ad Christum, & Christi ad Abagarum, & de hac imagine, aliásque multis disseruisset, subiungit: [l] *Hæc quidem ex tabularijs, & archiuis ciuitatis Edessæ; quæ tum Regia administrabatur potestate, sunt desumpta. Fuerant enim in publica librorum monumenta relata. Et libri de Augari* (siue Abagari) *rebus conscripti, hæc quoque complectebantur ex Syrorum lingua translata.* Nonne hanc traditionem apertè asseruit Damascenus? Docuítque rem hanc communi hominum famâ

i *Euagr. l. 4. c. 26.*

l *Niceph. lib. 2. c. 7.*

&

& atteſtatione comprobatam, dum ita hanc hiſtoriam exorſus eſt.[m] *Sermone ſuperioribus temporibus per manus tradito, qui ad nos vſque peruenit, conſtat, Augarum illum Edeſſæ Regem, auditis ijs, quæ de Domino ferebantur &c.* Traditionem hanc confirmant Authores vitæ SS. Martyrum Sumonæ, Guriæ, & Abibi, qui ſub Diocletiano circa annum 299. Edeſſæ paſſi ſunt, & S. Alexij Romani, qui ante annum 370. Edeſſam profectus, ibi per annos ſeptemdecim commoratus eſt, qui de imagine hac agunt, & vetuſtiſſimi illorum temporum videntur ſcriptores. Traditionem hanc à S. Thadæo poſt Chriſti mortem ad Abagarum & Edeſſanos miſſo, Chriſtianis exhibitam firmiter inoleuiſſe, & perſeueraſſe docet Ioannes Giacchettus[n] peculiari de hac imagine tractatu. Et certè, vti rectè Iacobus Gretſerus[o] in ſuo Syntagmate de imaginibus non manu factis, argumentatur contra Iſaacum Caſaubonum (qui idipſum quod tu contendit, primùm ſcilicet innotuiſſe hanc imaginem poſt Chriſti annum quingenteſimum Euagrio authore) mirum eſſet, ſi alij non præſcripſerint authores, aut veterum præceſſerit traditio, vt quiſpiam inueniretur tam facundus, & in dicendo tam copioſus, qui anno demum DL. imaginem hanc quaſi rem veterem, & tamen nec traditione, nec literarum monumentis ſuffultam, in orbem introducere potuerit, nemine refragante, ſaltem vſque ad Iconoclaſtarum tempora. Quàm verè autem ipſe dixeris, traditionem iſtam oſtendi non poſſe, niſi ex Euagrio, Damaſceno, Synodo 2. Nicæna, Bonauentura, & aliis nouioribus

m *Dam. orat. 1. de imag. 6.*

n *Giacch. de Iconologia Saluator. c. 1.*

o *Greſ. cap. 9.*

ribus, si scire volueris, consule prædictum Gret-
p Gretſ. cap. 5. serum, p dabitque viginti tres Authores Bona-
uentura priores.

Roboratur argumentum desumptum ex Bullis canonizationis sancti Francisci.

§. II.

DIxi secundo loco, nullam haberi men- 1
tionem huius Monachatus in Bullis Gre-
gorij noni, quibus Franciscum à se canonizatum
declarauit; cùm idem Gregorius in Bulla cano-
nizationis S. Dominici narrauerit prius profes-
sum regulam S. Augustini, quàm Prædicatorum
ordinem instituerit; & similiter Leo X. comme-
morauit Franciscum à Paula inter Minoritas an-
num exegisse, antequam sui sodalitij præstruxe-
rit fundamenta. At non videbatur verosimile, vt
Pontifex Francisco summè familiaris bienna-
lem hunc Monachatum nesciret, aut notum in
prædictis literis præteriret.

Huic rationi variis modis cupis satisfactum. 2
Primò, asserendo in Bulla *Mira circa nos*, Pon-
tificem haud obscurè huius Monachatus memi-
nisse. Secundò, obiiciendo quòd neque stigma-
tum; neque habitus Eremitici, quem omnium
consensu per biennium gestauerat, in iisdem li-
teris meminerit. Tertiò, comparando Bullas ca-
nonizationum SS. Dominici & Francisci Pau-
lani his nostris; in illis enim Pontifices narrant
gesta particularia illorum Patriarcharum: in
illis

istis Gregorius strictim percurrit acta S. Francisci Assisiatis; neque enim necessariò in huiusmodi literis referunt omnia gesta Sanctorum virorum, quos canonizant. Quartò, quòd alij viri Sancti Diuorum catologo sint adscripti, qui ab vno instituto ad aliud transierunt, neque tamen hoc refertur in literis, quibus canonizati denunciantur.

3 Singulas has tuas responsiones libuit examinare, atque vt à prima sumam exordium, nescio certè vbi vel clarè? vel obscurè Gregorius meminerit in præcitata Bulla huius Monachatus. Illis, inquis tu, verbis, dum loqueretur de Francisci egressu è domo paterna. *Vitia quoque supplantans, & contra mundum, carnem, & potestates aëreas luctamen assumens viriliter, vxore, villa, bobus à cœna magna retrahentibus inuitatos, penitùs abdicatis, cum Iacob, Domino iubente, surrexit &c.* Iubes hîc notari verbum *penitus*, nam impedimenta vitæ spiritualis non abdicantur, ais, penitùs, nisi per tria vota paupertatis, obedientiæ, & castitatis. Abdicationem autem hanc fecisse animaduertis in statu Eremitico, & præcessisse institutionem Ordinis Minorum ex sequentibus verbis deducis. *Ne verò sibi soli proficeret, in monte tantummodo Rachel amplexibus inhærendo, contemplationi pulchra quidem, sed sterili, ad Liæ interdictum descendit cubiculum, minaturus gregem gemellis fœtibus fœcundatum ad interiora deserti.*

4 Subtili quidem mentis acie hîc contemplaris istum Monachatum, quem ausim spondere nullum ab affectu liberum, vel à longè posse isthic effingere. Si cætera, quæ sequuntur adiungeres,

vel

vel ipse fatereris, aut lector perspiceret, non hic initia regularis vitæ per votorum nuncupationes, vt meditaris; sed culmẽ perfectionis, ad quod peruenerat post diuturnũ virtutis exertitiũ, manifestius iudicari. Conuersionem autem eius, ordinem ab eo institutum, & ingentem animarum conuersionem per se; & socios factam, longè anté in eisdem literis retulit Pontifex ab illis verbis: *Qui auditâ interiùs voce inuitantis amici, impiger surgens, mundi vincula blandientis, quasi alter Samson, gratiâ diuinâ præuentus, dirupit &c.* adiũgítque virum sanctum *prædicatione simplici nullis verborum persuasibilium humanæ sapientiæ coloribus adornata, non tantùm mille, sed multa milliâ Philistinorum prostrauisse*: additque magnum deinde rei Christianæ per socios incrementum. Longè verò post hæc verba à te producta sequuntur. Lege, quæso, attentè, & perpende sincerè diploma, videbis nihil tuum hic reperiri.

Quod obiicis secundò, de prætermissis stigma- 5
tibus, & habitu Eremitico, verum omnino est: sed illa digna erant, quæ peculiaribus, & ad rem compositis literis innotescerent, quarum tres in variis codicibus ipse legisti, & plures alibi licet conspicere. Cedo mihi tu Bullam aliquam, in qua hic Monachatus adstruatur; non vrgebo silentium in literis Gregorianis. Delatio autem habitus Eremitici omnibus communis, & quibuscumque volentibus expositi, non tanti erat æstimanda, vt in grauissimo apotheosis monumento inter celebriora viri sancti facta recenseretur.

Vide tom. 1. & 2. Annal. Minor.

Quod tertiò asseris de relatis peculiaribus 6

Domi

Dominici & Francisci à Paula actionibus, non adeò omnino verum est, vt qui legerit Bullam canonizationis Dominici,& nostri Francisci,non dixerit plura à Pontifice Francisci facta narrari, quàm Dominici. Etenim in huius Bulla totus est Pontifex in prouidentia Dei magnificanda, qua Ecclesiæ suæ sanctissimas tribuit Religiones S. Benedicti,Cisterciensem,Florensem, Prædicatorum,Minorum, & paucis absoluit à S.Dominico facta. In Bulla Francisci longiori, post breue exordium totus est in cumulandis viri sancti encomiis, & sub cultissimis formulis,allegoriisque sacræ Scripturæ eius factis recensendis. Adeóne verò orationis cursum retardaret, si breuiter,aut obuiam narraret dignissimum facinus, quo se Deo solenniter sub Augustini regula consecraret?

7 Quartum de variis exemplis Sanctorum inter Diuos relatorum,quorum vitæ regularis institutum non commemoratur in apotheosis monumento, non eneruat difficultatem. Ego argumentum præstruxi,& vim posui in Religionum fundatoribus, qui à vetere instituto ad nouum procreandum prosiliêre, & valedicta priore vita ad aliam omnino distinctam transierunt. Tu verò mihi præbes non Religionum conditores,sed ad summum vnum aut alterum nouæ congregationis in eodem Ordine, vel sub eadem regula, quam priùs assumpserant fundatorem, seu eiusdem instituti per domos aliquot reformatorem; Ioannem scilicet Gualbertum, congregationis Vallis-Vmbrosæ; & Petrum Moronum,Cælestinæ institutores. Et quidem Ioannis non Bullam

profers

mosynâ,& præscriptâ operis normâ ad eremum ire potuit & redire. Secundò addis, potuisse etiam ex Superioris licentia extra Monasterium commorari, & fabricæ assistere, neque id impedire probationis, aut tirocinij cursum. Vel potuisse vno aut altero exacto nouitiatus mense, professionem emittere,& reliquum biennij tempus fabricæ deputare. Deinde adiungis, trium, vel quatuor dierum iter Cæsenam versus, potuisse ter in anno commodè conficere, & Assisium ad opus inchoatum redire, in similitudinem fulguris coruscantis. Demum dubitas de testimonio Alexandri Aquilani, quem retuli scripsisse toto illo biennio Franciscum Vmbriæ fines non transiliisse, vna excepta peregrinatione Romana.

In multas angustias te tuúmque Magistrum hoc congessit argumentum, dum tanto studio & labore opus fueras tot possibilitates excogitare, glossas, textus, & Doctores agglomerare, vt à communi religiosæ educationis recedentes viâ ostenderetis Franciscum consuetam tironibus clausuram, aut præscriptum tirocinio tempus fortè non obseruasse. Ego vos tanto hoc onere leuabo,& ex Bonauentura, optimo gestorum Francisci historico, omnibus præferendo, quippe rerum omnium conscio, & solerti indagatore, non quod potuit esse, vt vos imaginamini, sed quod verè factum sit, manifestiùs ostendam. Vitæ S. Francisci à se conscriptæ cap. 2. disertè refert, quòd postquam patri cesserat vestimenta, secretum petiit solitudinis, vt solus & silens supernæ audiret allocutionis arcanum, vbi

in

in silua incidit in latrones ; mox abiit ad vicinum Cœnobium, vbi tanquam mendicus & despectus eleemosynam recepit; deinde profectus Eugubium, à pristino amico pauperem accepit tuniculam : hinc ad leprosorum obsequia se totum conuertit. Postmodùm eius fama clarescente, Romam abiit Apostolorum limina visurus; in regressu quendam Comitatus Spoletani horrido morbo laborantem osculo sanitati restituit. Fundatus iam in Christi humilitate ad memoriam reducit obedientiam sibi è cruce iniunctam, de S. Damiani ecclesia reparanda, & tanquam verus obediens Assisium rediit, vbi mendicans, & lapides propriis humeris baiulans, ecclesiam refecit. Hoc templo restituto, aliam S. Petri extra vrbem reparauit, eáque tandem consummata, ad desertam B. Virginis in Portiuncula se contulit, cœpitque illic assiduè pro ipsius reparatione morari, ibíque pedem fixit, donec audito Euangelio missionis Apostolorum, statuit illorum vitam æmulari, & suæ Religionis posuit exordia.

4 Hæc omnia distinctè vno eodémque capite narrat Bonauentura, ex quibus apertissimè conficitur, neque vitam vllam regularem subiisse, neque extra Vmbriæ fines, solâ exceptâ peregrinatione Romana, abiisse. Qui statim ab exutis vestibus desertum petiit vt sibi vacaret, Deíque præstolaretur voluntatem, qui insidias & iniurias passus latronum in silua, qui ad cœnobium stipem mendicaturus accessit, & *exinde progrediens deuenit Eugubium*, Vmbriæ vrbem ad Apennini radices positam, Vmbriæ adhuc fines non

eſt egreſſus. Euidenter etenim ex Bonauenturæ contextu & formulis loquendi colligitur,& deſertum,& ſiluam,& cœnobium intra Vmbriam conſtitiſſe.Qui vtique ex Aſſiſio,notiſſima Vmbrorum vrbe, dicitur in ſolitudinem profectus per ſiluam iter facere, ad quoddam vicinum Cœnobium venire,& exinde progrediens,deuenire Eugubium, Vmbriæ ciuitatem; intelligitur per Vmbriæ tractum ſemper inceſſiſſe, neque ad remotas regiones, diuerſámque Romandiolæ prouinciam abiiſſe, ex qua potiùs diceretur *regreſſus perueniſſe* Eugubium, quod longo itinere tranſiit, quàm vlteriùs *progrediens deueniſſe*, qui Vmbriæ metas plurimo interuallo Cæſenam vſque, ex tua ſententia, prorſus exceſſit. Exinde poſt leproſorum obſequia refertur Romam abiiſſe, in regreſſu leproſum, ſeu fœdè affectum, Comitatus Spoletani virum oſculo ſanaſſe, Aſſiſium rediiſſe, eccleſiæ S. Damiani reficiendæ inſtitiſſe, eâ refectâ, alteram S. Petri reparaſſe; hac conſummatâ, templum Portiunculæ reſtauraſſe,ibique pedem fixiſſe vſque ad ſui Sodalitij primordia.

His facilè concordant, quæ dicit Antoninus, 5 q quòd ſcilicet *per ciuitatem Aſſiſij mendicans, nunc latebat in eremis, nunc eccleſiarum reparationibus inſiſtebat deuotus*,in viciniș ſcilicet Vmbriæ, non remotis Romandiolæ eremis, facile erat alternis vicibus, diebúſque ſacris, aut temporibus,quibus ab opere licebat feriari, aliquandiu latere. Minimè autem concordare poteſt quod tu aſſeris,potuiſſe omnes tres,vel ſaltem duas ex his eccleſiis ſimul & eodem tempore à Franciſco

q *Anton. citat. 7.*

cisco restaurari. Etenim quasi in te scriberet, vel assertum tuum data opera Bonauentura refelleret, ita contrariis, appropriatísque verbis scripsit non nisi refectâ ecclesiâ S. Damiani, ecclesiam S. Petri agressum, & hac consummatâ reparasse Portiunculæ delubrum. Hac disertissima itinerum rerúmque gestarum narratione, eliduntur omnino omnes tuæ ex possibilibus deductæ solutiones. Vt autem tollas suspicionem circa verba Alexandri Aquilani, fidémque adstruas, do quod petis, ipsius contextum. [r] *Per duos autem annos suæ conuersionis ad vsque principium sui Ordinis extra vallem Spoletanam non exiuit* (S. Franc.) *nisi quando, vt habetur in Legenda Gregorij noni, & in Legenda maiori, iuit Augubium, & semel Romam.*

[r] *Aquilan. in chron. MSS. ord. Min.*

6 Addo his plurima, quæ Bonauentura aliíque vitæ gestorum narratores sub hoc biennium facta intra terminos Vmbriæ, maximè verò in ipsa vrbe Assisij recensent, vti sunt præter iam relata patris importunæ persecutiones, fratris irrisiones, & alia. Nihil verò refertur ab illo in Romandiola, in Eremo Cæsenæ, aut alibi extra Vmbriam perpetratum, quod fidem, aut leuem suspicionem generare posset huius eremicolatus, aut sub Ioanne Bono nouitiatus.

Vrgetur argumentum quartum ex Testamento S. Francisci.

§. IV.

1 EX ipso S. Francisci Testamento iudicaui me abundè rem hanc probasse, statutis tri-

bus temporibus,ſeu vitæ ſtatibus, quos ipſe ſuis verbis diſtinxit,iuuenilis ſcilicet vanitatis, reſipiſcentiæ à peccatis,in quo leproſis inſeruiebat, & pleni receſſus à ſæculo per regularis vitæ inſtitutum. Ita hos diſpartiui ex vltimis vitæ tabulis, adiecto Bonauenturæ commentario, vt plenè M. Marquez reſponſionem me refelliſſe putarim.

At eadem ipſa,quæ ille olim adduxit,tu tunc 2
reproducis, nec quidquam adiungis, quod nouam ingerat difficultatem. Admittis primum ſtatum, de quo nulla eſt contentio, ſecundum de obſequio leproſorum, quem ego ad biennium vſque ad Ordinis Minorum inſtitutionem extendo, tu ad pauculos menſes, à primis ſcilicet diuinæ vocationis igniculis,vſque ad veſtes patri reſtitutas, reſtringis. Tertium vitæ regularis inchoatum vis ſtatim ab exutis veſtibus per S. Auguſtini diſcipulatum. Probas autem reſtrictionem ſecundi ſtatus ad illos menſes præcedentes veſtium renunciationem, ex eo, quòd Franciſcus loquatur de prima amiſſione horroris erga leproſos,quam immediatè ſubdit ſtatui, quo erat in peccatis, & ab obſequio leproſorum teſtatur ſe incepiſſe pœnitentiam. Deinde ab amiſſo horrore prædicto vſque ad inſtitutionem ſui Ordinis interceſſerunt anni duo: non itaque intelligenda ſunt illa verba ***Parum ſteti, & exiui de ſæculo***,de ſui Ordinis exordio:non enim totum illud temporis parum videretur homini diuinâ flammâ ſuccenſo, cui vel breuis dilatio ingens mora cenſetur. Parum autem interceſſit inter primam vitæ mutationem, & veſtium renunciationem,

tionem, cui ſtatim ſubiungit S.Bonauentura illa verba: *Solutus exinde mundi contemptor à vinculis mundanarum cupiditatum*, ſcilicet per ingreſſum in Religionem Auguſtinianam.

3 Contra hos ſtatus ita à te diſtributos, & ſuis terminis diſtinctos, quid obiici poſſit alicuius momenti dicis planè te non poſſe videre. Ego, vt videas, conabor; tantique momenti obiecta proponam, vt fortaſſis tantundem nolis videre. Admittis ex teſtimonio S.Bonauenturæ, & Beluacenſis, & Antonini poſt datas patri veſtes adoleſcentulum leproſis ſeruiiſſe, ſed hoc feciſſe aſſeris poſtquam S.Auguſtini ſubiit inſtitutum, & de obſequio eis præſtito ante veſtes exutas, intelligenda eſſe verba Teſtamenti S. Franciſci. Sed vide quo te teſtimonio conuinco. Thomæ Celani ſocij S. Franciſci primi ab eo miſſi in Theutoniam Vicarij. Scripſerat hic duas Legendas ſui inſtitutoris, vnam breuiorem, ex præcepto Gregorij noni ab eodem Pontifice approbatam, quæ proinde etiam *Gregorij noni Legenda* appellatur, & in choro legebatur, donec ſuam compilauit S.Bonauentura; alteram maiorem, ex mandato Capituli generalis *Legenda antiqua* nuncupatam. In illa porro, quæ Gregorij noni intitulatur, ipſa eadem verba, quæ Beluacenſis exſcripſit, ita habentur. Recenſita veſtium traditione ſubdit: *Episcopus verò faciem eius admirans, intra brachia ſua collectum, pallio, quo induebatur, obtexit. Poſt hæc humilis ſui contemptor, etiam ſe ab omnibus contemni contemnens, ad leproſos ſe contulit, quibus deuotiſſimè ſeruiens, vlceroſas plagas deuotiſſimè oſculabatur, ſicut ipſe in ſuo Teſtamento loqui-*

tur dicens: Quia cùm essem in peccatis nimis mihi videbatur amarum videre leprosos, sed Dominus conduxit me inter illos, & feci misericordiam cum illis. Ecce manifestum diuturni comitis testimonium, quo intra terminos secundi status obsequium hoc claudit leprosorum. Verum est in recessu à peccatis, exuit, vti tu toties repetis, horrorem leprosorum, sed obsequium per biennium protraxit vsque ad sui Ordinis institutionem.

4 Concordant etiam Testamenti & Bonauenturæ formulæ loquendi: *Ipse Dominus* (inquit Franciscus in Testamento) *adduxit me inter illos, & feci misericordiam cum illis.* Bonauentura in narratione præstiti obsequij post vestium renunciationem, recessum in solitudinem, & profectionem Eugubinam, inquit: *Exinde totius humilitatis amator se transtulit ad leprosos, erátque cum eis diligentissimè seruiens omnibus, propter Deum, lauabat ipsorum pedes &c.* Franciscus dicit *Dominus adduxit me inter illos, &c.* Bonauentura *se transtulit ad leprosos, erátque cum eis diligentissimè seruiens &c.* In primo autem exordio seruitutis leprosorum ante vestium depositionem susceptæ, non dicit Bonauentura [s] eum cum leprosis hæsisse, aut inter illos commoratum, sed ad summum *visitasse frequenter domos ipsorum,* & officia exhibuisse charitatis: hic autem post illam abrenunciationem dicit quòd *ad eos se transtulit, & erat cum illis*; quod ipsum illud est, quod Franciscus commemorauit: *ipse Dominus adduxit me inter illos.* Atque hinc meritò dixit Celanus socius in Legenda Gregorij ad

s Bonau. leg. maior. c. 1.

tionem, cui ...
verba: *Solam* ...
mundanarum cupiditatum ...
in Religionem Augu...

3 Contra hos ...
terminis distinctius, ...
momenti dicto ...
vt videas, ...
propositum, ...
Admittis ex ... issi-
uaerimus, ...
le ...
fetis ...
de obsequiis ... *rum ab*
telligendi ... *noua*
Sed ...
Celani ...
Thomam ...
... hauer am S. F...
... ianis neutiom...
... quòd audi...
... postolicæ, ve...
... apppellam, ... rit,
... cernâ nullo ... ultu
... sacro ritu co... mo-
... uerit. Quî en... vt qui
... & indissolub... conten-
... ugustiniano ... stituto, sa-
... rum vtro... nouum vi-
... nulla ... m sibi pro-

rusticaveste latentem, & se Dei præconem dicentem, inhumanè tractarunt, rusticum vocarunt, in niuium fossam proiecerunt, dicentes: *Iace rustice, præco Dei.* Sub hac veste eleemosynam accepit in vicino Cœnobio, *tanquam incognitus & despectus.* In hoc habitu profectus Eugubium, illic reliquit, & altero ab amico accepto commutauit. Non itaque vestrum institutum subiuit, neque vestram vestem religiosam eo tempore, à Bonauentura illis verbis asserto, suscepit: neque enim sub illa, quam tantopere per vniuersum tuum librum commendas, religiosè incedens à latronibus malè afficeretur vt rusticus, neque eleemosynam à cœnobitis acciperet vt despectus; neque irreligiosè eam ipse exueret, & alia merè sæculari ab amico accepta commutaret. Quid ad hæc, amice, superest respondendum? quod hîc effugium ad tam apertam & planam D. Bonauenturæ narrationem?

7 Secundus itaque status, & erga leprosos obsequium protrahendum est vltra tempus, quod præscribis vestium patri redditarum ad totum biennium, quo sub pœnitenti, & Eremitico sæculari habitu incessit, donec post molestiora virtutum exercitia, post præstita leprosis charitatis officia, post tres restitutas ecclesias parumper stetit, & hæsit in æde Portiunculæ, vbi paulò pòst [u] *meritis Matris misericordiæ concepit, & peperit spiritum Euangelicæ veritatis.* Ita propriè & genuinè intelligēda sunt illa verba *parum steti, & exiui de sæculo*; neque de illo, quod tu præscribis, tempore, possunt explicari; dum post illud, ea

[u] Bon. cap. 3.

quæ

quæ suprà retuli, adhuc egit in sæculo, & multa alia, quæ infrà recensebo, in sæculo leguntur peracta. Parum itaque stetit, postquam seruiuit leprosis, conuersatúsque est cum illis, & Dominus adduxit eum inter illos; neque tanta fuit mora, vt ingens videretur, vt tu contendis, virò ardenter ad diuina suspiranti. Pedem, inquit Bonauentura, fixit in æde S. Mariæ Angelorum, & paulò pòst ibi vitam æmulatus Euangelicam suum Ordinem instituit. Nonne his perfectissimè consonant: *Parum steti, & exiui de sæculo?*

Corroboratur quintum argumentum ab excussâ veste Eremitica, & noua suscepta desumptum.

§. V.

1 INDE etiam probaueram S. Franciscum Augustinianis neutiquam nomen dedisse, quòd audito Euangelio missionis Apostolicæ, vestem Eremiticam, quam illi suam apppellant, vltrò dimiserit, & pauperculâ lacernâ nullo religionis cultu probatâ, nullo sacro ritu commendatâ, sine mora commutauerit. Quî enim fieri potuit, vt qui arctissimo & indissolubili vinculo, vti contenditis, Augustiniano adstrictus erat instituto, sacrum iugum vltroneus excusserit, & nouum vitæ genus nulla authoritate firmatum sibi proprio præscripserit arbitrio?

Rationis huiusce vim agnouisse M. Marquez 2
cap. 45. §. 5. dixeram, & quasi aliud scripserim; tu corrigendum asseris numerum, & reponendum §. *septimum pag.* 422. Oro vt iterum relegas, quæ hîc citaui & scripsi; denuóque consulas tuum Magistrum, qui me in his non aberrasse docebit. Cæterùm ad argumentum diffusè respondes ea ipsa, quæ Marquez potiori adduxit compendio de impulsu & instinctu diuino, quo licitè hæc, quæ aliàs secundùm regulas humanas non licerent, fecisse contendis. Deinde secundam addis solutionem, asserendo Franciscum in hac status permutatione à laxiori ad arctiorẽ Religionem transiisse, ídque rationabiliter, & canonicè fecisse præmissâ Episcopi Assisiatis licentiâ; quæ abundè per te sufficiebat. Hanc autem petiisse exinde probas, quòd illam petierit, vt Fr. Bernardum primum discipulum in suum consortium admitteret. Huius rei testem affers Antoninum his verbis referentem Francisci respõsum. [t] *Domine Bernarde, istud est adeò arduum, quòd à Domino est consilium requirendum, & ideò pergamus ad Episcopum, & ibi dicetur nobis quid nos oporteat facere &c.*

[t] *Anton. tit. 24. c. 7. in princ.*

Impulsum hunc, aut instinctum peculiarem 3
diuinum, in quem hoc opus, aliàs secundùm communem legem illicitum, referendum putatis; ego superfluè hîc excogitari dicebam. Ad quid enim requirebatur interna hæc & potens motio spiritus, aut priuatum Dei consilium? scilicet vt vestem incultam alia viliori mutaret? At, inquis, prior vestis Eremitica erat, regularis: habitus erat, & Augustinianus. Quis ex toto vetustorum

tustorum Scriptorum cœtu hoc aliquando asseruit? Da mihi ex antiquis aliquē, qui ita dictitarit. Nullus fermè est, qui non de hoc habitu Eremitico agat; nullus tamen qui regularem, religiosum, vel Monasticum appellet. *Honestum habitum & eremiticū* vocat Antoninus;[x] *quasi eremiticum* Ludouicus Prutenus;[y] *vilem & eremiticum* tres socij S. Francisci in Legenda, quam conscripserant. Si Augustinianus, aut regularis esset, nonne id faciliùs & breuiùs hi dicerent Authores, quàm *honestum, vilem, quasi eremiticum* nuncuparent? Nonne opportuniùs S. Bonauentura,[z] & alij referrent religiosum S. Augustini habitum deseruisse, quàm *soluisse calceamenta de pedibus, deposuisse baculum, peram reiecisse, pecuniam execratum, vnáque contentum tunicula, reiecta corrigia, pro cingulo funem sumpsisse.* Vt quid tam longa vteretur periphrasi & circumlocutione verborum, qui verbo vno dicere potuit Augustinianum habitum reliquit, si verè hunc eò vsque gestarat.

x *Anton. cit.*

y *Pruten. p. 3. hilog. c. 6. lit. g.*

z *Bon. c. 3. legen.*

4 Præter hæc, nullus est ex antiquis & coæuis Scriptoribus, qui vbi, quo locorum, quo tempore; & quoties vestem illo biennio mutarit Franciscus, non obseruauerit. Omnes scribunt, vestes familiares patri resignasse coram Assisiate Pontifice, ibique contectum rudi chlamyde, seu, vt Bonauentura loquitur, mantello rudi & vili cuiusdam agricolæ. Idem author & omnes Legendæ vetustæ hac etiam veste excussâ consentiunt ab Eugubino amico paupere tunicula donatum. Tertiam deinde hanc mutationem ea, qua reliquas, libertate voluit peractam; quid enim

prohibebat? Atqui proinde Vincentius Beluacensis [a] & Antoninus [b] non ineptè, neque inconsideratè eisdem omnino verbis notarunt; quòd *trium ecclesiarum opere consummato habitum adhuc Eremiticum tunc temporis habuit*, quasi scilicet illâ voculâ *adhuc* indicare voluerint, sponte vsque ad illud tempus in hac veste Eremitica perseuerasse, cui liberum erat antea deponere, vel integrum longiori tempore deferre. Licuit itaque per omnem modum & secundùm regulas communes, easque, quas velis, leges, commutationem hanc facere vestimentorum, neque scire possim, vnde proueniat illa necessitas, quam meditaris, peculiaris motionis diuinæ.

a Belu. l. 29. c. 98.
b Anton. tit. 24. cap. 2.

5 Secunda illa, quam affers, solutio de transitu à laxiori ad strictiorem Religionem, præsupposita Episcopi licentia, nullum hîc habet locum. Etsi enim tibi concederem sub laxiori illla, quam insinuas, Religione vixisse, vbi, quæso, illa strictior, ad quam transierat? Nullum tunc erat vestigium nouæ, strictæuæ Religionis, nulla tunc fundatio, neque meditatio noui Ordinis; nullum votum; nullus vitæ status, vbi nihil firmum erat, aut stabile. Status autem religiosus, vti viri docti ex S. Thoma [c] describunt, *est quædam vitæ professio, seu quidam viuendi modus firmus & stabilis, ad propriam perfectionem vitæ Christianæ obtinendam, vel exercendam institutus*. Firmitatem verò, seu stabilitatem acquirit ex promissione, seu voto, quod perpetuò obliget ad permanendum in tali statu. Atque ad constituendum hunc statum simpliciter requiri tria illa

c Vide D. Th. 2. 2. q. 184. ar. 4. & qu. 186. ar. 6. & Suar. tom. 3. de relig. l. 1. c. 5. n. 3. & l. 2. c. 1. & 4.

vota essentialia paupertatis, obedientiæ, & castitatis docent Theologi, necnon vnionem ad aliquam communitatem Religiosam, aut habitudinem ad aliquem hominem, cui vouens se obliget, & potestatem in seipsum tribuat. Hîc nihil istorum, hîc nulla vestis initiatio, nulla adhuc in sacrum vitæ genus deputatio, liberúmque erat Francisco, vti doctè tuus Magister [d] adnotauit, eam vbicumque placeret, abiicere, donec adscitis anno sequenti suæ vitæ sectatoribus, vestis illa communis tesseræ sortita est authoritatem, & approbato postea per Pontificem instituto, firmitatem accepit veræ Religionis, sumpto ab illa veste primo præludio. Non ergo licuit Religionem Augustinianam, quam supponis, professo, eam relinquere, aut vestem reiicere, vt aliam nullius adhuc Religionis obduceret, & absque regula, aut votorum obligatione solutus incederet. S. Dominicus semper sub eadem permansit regula, neque vestem mutauit, nisi post Ordinis confirmationem, & diuinam insuper reuelationem.

d *Marq. c. 25. §. 6.*

6 Quod demum suggeris de Episcopi pro hoc transitu licentia, probásque ex altera petita ab eodem pro receptione Fr. Bern. nescio sanè vnde istud desumpseris. Nihil tuus author Antoninus habet de Episcopo, vbi tu legis *pergamus ad Episcopum:* habet ille, *pergamus ad templum, & ibi dicetur nobis, quid oporteat facere.* Atque ita fecisse, & summo manè perrexisse ad ecclesiam S. Nicolai scribit S. Bonauentura.[e]

e *Bonau. cap. 3.*

7 Similia sunt quæ habes [f] ad probandum S. Franciscum retinuisse aliquid Ordinis S. Augustini.

f *Resp. 3. n. 71.*

pui aſſertores inter ſe non cohæreant de loco, aut tempore tirocinij. His occurris primò, dicendo, non quamlibet apparentiam contradictionis ſufficere, vt teſtimonium reddatur ſuſpectum, quod multis probas exemplis, Franciſci Cardinalis Ximenez, de cuius tirocinij loco eſt controuerſia, eſt controuerſia, etſi conſtet fuiſſe Franciſcanum. Inſtitutionis ſacramenti Baptiſmi, de cuius loco & tempore variant authores. Baptiſmi Apoſtolorum, etſi neſciatur quo loco, aut tempore illum ſuſceperint. Fundationis Ordinis Minorum, quam diuerſis annis diuerſi adſcribunt Authores. Mortis S. Guildonis, in qua circa diem & menſem eius acta diſcrepant à Martyrologio Romano. Et tamen hæc omnia certiſſima, vt ais, ſunt, etſi locus, & tempus incerta. Deinde dicis S. Franciſcum potuiſſe in vno Cœnobio inchoaſſe tirocinium, in alio abſoluiſſe, vel in pluribus Cœnobiis per diuerſa temporum ſpatia conuixiſſe.

Ego admitto in rebus aliàs cõſtantibus & certis parùm officere hiſtoricorũ, aut relatorum diſcrepantias circa locum, aut tempus, & de rei ſubſtantia dari poſſe certitudinem, licèt circumſtantiæ loci, aut temporis ſint prorſus incertæ. Huius generis ſunt iſta, quæ profers exempla: at iſte, de quo agimus, Monachatus aliunde nullam habet certitudinem, totúſque quantus eſt, innititur verbo æquiuoco *habitus Eremitici*, & teſtimonio horum potiſſimùm Authorum, quorum inter ſe relationes ſunt diuerſæ.[1] *Teſtimoniis certis in rebus incertis vtendum eſt*. Hæc res adeò incerta eſt vt toto nutet fundamento, idque præcipuum, habet,

1 *Ariſtot. magn. Moral. 1.*

habet, quòd hi dixerint, qui sibi contradicunt. In rebus aliàs summè probabilibus, & aliunde noscibilibus monetur iudex [m] inquirere de loco, & tempore.

> [n] *Iudicis officium est, vt res, ita tempora rerum Quarere.*

Maximè si tempus, aut locus sint de substantia eius, de quo agitur. [o] Quòd si circa hæc testes varia deponant, infirmatur testimonium, & de tota rei substantia valde dubitatur.

3 Primi, quos producis testes, & Augustiniani Monachatus apertos Authores, Henricus Vrimarius, & Iordanus Saxo inter se de loco, vti ipse admittis, non obscurè diffident. Ille ex aliis refert S. Franciscum *fuisse fratrem Ordinis S. Augustini in loco S. Iacobi de Aquanina iuxta Pisas:* hic indicat factum Augustinianum *apud Budriolum prope Cesenam;* neque alibi quidquam agunt de hoc Monachatu, sed totum testimonij pondus & rei substantia adhæc pauca verba de loco suscepti instituti reducuntur. Atqui in hac vnica assertione, & breui relatione manifestum est diffidiū. Ita fatetur tuus Magister Marquez: [p] *Bien,* inquit, *echo de veer, que aunque los authores alegados concuerdan en que san Francisco fue frayle de nuestra orden, discrepan vnos de otros en la conuentualidad.* & inferiùs, reiectis Henrico Vrimario & Paulo Morigia circa conuentum discrepantibus, opinionem amplectitur Iordani Saxonis asserentis transactum nouitiatum Budrioli prope Cesænam. Vide ergo quàm fragile sit Monachatus fundamentum. Reliqui etiam testes, etsi tibi non videantur, verè contrarij sunt. Ambrosius.

m C. cum causam. de testib. & attest. vbi Panor. n. 17. & 4. q 3. Si testes. §. solam.

n Ouid. 1. Trist. 1.

o Vide Bal. in l. Matrem circa medi. de probat. Inn. in c Qualiter in fin. de accusation. & addit. ad Pano. supra citatum.

p Marq. c. 26. §. 4.

q Coriol. in Apolo. verit. 2. ad arg. 9. Vide infra sect. 8 §. 4.

brosius Coriolanus [q] loquens de vniformitate habituum, & controuersia inde exorta, dicit inde processisse, *quia, vt dicit Iordanus, talem formam accepit B. Franciscus in quodam nostro Eremitorio apud Saxetum prope Lauernas, vbi S. Franciscus fecit pœnitentiam, nec voluit discrepare à nobis, nisi in cingulo.* Iordanum, qui apertè locutus est de loco tirocinij prope Cæsenam, testem citat, & tamen longo terrarum ab eo tractu dissentit, si tui Magistri sensum sequamur; sed ego inferiùs Coriolanum aliter intelligendum esse monstrabo. Ægidius Viterbiensis [r] nonne Ioannis Boni discipulum facit, sub eo habitum induisse affirmat, eóque præter alia probat argumento, quòd *habitus Franciscanus Beretinus vocetur à Bictrinis, loco non procul à Pisauro, quem Ioannes Bonus incoluerat.* Quid hic percipiet lector, nisi Franciscum à Ioanne Bono habitum Beretinum accepisse in loco Bictrinensi, quem Ioannes incolebat? Istæ apertæ contradictiones respuunt omnino tuas solutiones de duabus domibus tirocinij, vnâ inchoati, altera completi; vnâ nouitiatus, alterâ adoptionis, dum locum duntaxat assignant suscepti habitus, aut initi instituti.

r Ægid. Viterb. l. 10 secul. ad ann. 1198.

4 Quod Pamphilus dicit, S. Franciscum apud Pisas vixisse cum Ioanne de Cella, Critana Augustinianis conuixisse, & prope Lauernam, etiam post accepta stigmata cum eis habitasse; Morigia cœnobij ad S. Saluatorem prope Senas incolam fuisse, admittere possunt illam, quam adhibes explicationem, de diuerso incolatu in variis Tusciæ Monasteriis, dum Romam è Cæsena

itet, aut ex Vrbe in Romandiolam rediret. Oportebat tamen vt priùs constaret Augustinianum fuisse, & peregrinationem Romanam è Cæsena suscepisse, quam ego ex Vmbria iniisse abundè probaueram.[s] At nullum ex prænominatis Cœnobiis hac via obuium est, neque ex illa prouincia per Tusciam in Vrbem est iter. Id etiam mirum, vnde noui recentésque historici post tot sæcula isthæc hauserunt, aut cur sui asserti fundamentum, vel authores non protulerunt? Nullos præcessisse putauerim, qui tam turpiter labi potuerunt circa designati temporis varietatem, aut præscriptorum Generalium confusionem. Eam ipse improbas, & acriter Critanam reprehendis. Nostri sæculi Scriptores sunt; quò longiùs ab origine receditur, faciliùs aberratur; & quò tardiùs de rebus vetustis scribitur, maiori caligine offuscantur. Quid ergo hîc inter tot dubia certum? aut quid super nutantia fundamenta firmum constánsue potuit ædificari?

[s] *In Apolog. §. 3 n. 4. & in Appar. Annal. §. 5. n 3.*

Respondetur ad ea quæ in responsione quarta afferuntur contra §. quartum.

SECTIO VII.

Probatur S. Franciscum nullo vnquam tempore vixisse sub habitu Eremitico Augustiniano.

§. I.

PRIMA inde desumpta occasio Franciscum Augustinianis asserendi, quòd aliqui cum Vincentio Beluacensi dixerint, illũ ante sui Ordinis institutionẽ habitũ Eremiticum gestasse. Quasi verò Eremiticus idem esset ac Augustinianus. Non defuerunt, qui posteriori sæculo regularem facerent, & Monachatus authorem, & tirocinij locum præscriberent. Toto demum conatu M. Marquez probatum voluit non alia quàm Augustiniana veste illo biennio incessisse, dum habitum omnem, & singulas partes Augustinianis appropriare contendit. Ego ad singulas eius rationes me plenè satisfecisse iudicaui, neque quidquam posse amplius in contrarium adferri. Non me fefellit opinio, dum nihil à te nouum opponi, sed iam scripta rescribi conspicio. Quæ tuus Magister Hispano, tu Latino profers idiomate; & per multas distinguis partitiones. In tanta rerum amplitudine, & spatioso modo dicendi ego me colligam, & paucis absoluam, quæ alias dixi, breuiter repetam, & si quæ sunt apud te insoluta dissoluam. 1

Prolixæ disputationi de ipsius S. Augustini habitu nolo me immiscere: libenter abstinendo ab iis controuersiis, quæ odium pariant, aut 2

offensionem. Per me liberum sit Augustinum, hoc, vel illud gestasse vestimentum: illud nunc meo sufficit argumento, vt probem Eremiticam Francisci vestem non fuisse Augustinianam. Atque vt ab ipso nomine ducam exordium: *Eremita* vox adeò lata est, vt non solùm Monachi, aut qui regularibus instituuntur disciplinis, sub ea comprehendantur, verùm & eo nomine censeantur, qui sui iuris sunt, qui nullam profitentur regulam, aut Cœnobitici instituti rationem, eremum, seu loca solitaria sufficit incolere, vt Eremita quis nuncupetur. Qui velit ergo vniuersos Eremitas, aut Eremiticè incedentes, Augustinianis agglomerare, vim inferet nomini, & sacro instituto iniuriam irrogabit.

3 Secundò, qui Eremiticum primi dixerunt habitum, ita dixerunt (quod suprà [t] admonui) vt regularem non fuisse clariùs indicarint. *Vilem & Eremiticum* appellarunt; qui omnium primi de eo mentionem fecerunt, ipsi S. Francisci socij. *Honestum, & Eremiticum* vocauit Antoninus, atque alij aliis affecerunt epithetis; nemo *regugularem*, aut *Augustinianum* nuncupauit.

4 Tertiò neque tempus, quod cum tuo Magistro [u] praescribis, [x] huic vesti religiosae suscipiendae, cohaerere potest cum iis, quae Bonauentura, & alij recensent. A renunciatis patri vestibus vestras tribuitis, & Monachatum inchoatis: sed alia postea peregisse suprà [y] ostendi, quae liberum, non religiosum hominis statum indicant, imò & apertè refert Bonauentura vestem eo tempore, quo vos praescribitis susceptam, alia apud Eugubium commutasse.

t *Sect. 4. §. 5.*

u *Marq. c. 24. § 6.*

x *Resp. 3. n. 57.*

y *Sect. 4. §. 3.*

Quartò:ex iis,quæ præcipui huius rei Authores Franciſcum referũt abieciſſe, manifeſtè conſtat, nihil in illius biennij veſte adeò religioſum, aut ſacrum fuiſſe, vt ſoliuagis, aut ſæcularibus Eremitis poſſit interdici. Legenda trium ſociorum, & Bonauentura. [z] *Soluit proinde calceamenta de pedibus, deponit baculum, peram reijcit, & pecuniam execratur, vnâque contentus tuniculâ, reiectâ corrigiâ, pro cingulo funem ſumit.* Vincentius Beluacenſis: [a] *Duplicibus ſine mora depoſitis, ex hoc iam calceamentis, virga, ſacculóque, & pera non vtens, tunicam contemptibilem plurimùm, & incultam fecit, reiectáque corrigiâ, funiculo eam cinxit.* Antoninus eadem reſcripſit verba tit. 24. cap.2. & mox cap.7. id ipſum referens: *Illico*, inquit, *calceamenta depoſuit, peram & pecuniam abdicauit, reiectiſque baculo & corrigia, vnâ contentus tuniculâ pro cingulo funem ſumpſit.* Quid inter omnia hæc adeò peculiare, aut regulari inſtituto proprium, quod omnibus Anachoretis & Eremicolis, imò & diuerſo hominum ſtatui non ſit commune?

z Bon.c. 3.legen.

a Belu. l. 29.c.98.

Quid, nonne hæc ipſa verba procul allegant omnem religioſi habitus conceptum? *Reieciſſe*, inquiunt, *baculum, & corrigiam*; quod ſi hæc Religioſi viri eſſent inſignia, aut Monachalis veſtis partes, vti vos contenditis, non ea contemptibiliter reiicere, aut aſpernari, quod aliàs [b] notaui, diceretur Franciſcus. Scio te voluiſſe [c] mitigare verbum hoc *reijcere*, & placidiori ſignificatione cupiiſſe actionem hanc Franciſci cohoneſtare. Non placuerunt tibi vocis proprietates, quas ego ab eloquentiæ magiſtro Cicerone deduxi *ſperne-*

b Apolog. §.5.n.25.

c Reſp.5. n.852.

re,

re, *aspernari*, *refutare*, & proinde ex quibusdam vocabulariis ita interpretandam docuisti; *retroiacere*, *repellere*, *vile habere*. Ego tuas admitto explicationes, & te interprete dico Franciscum retroiecisse, repulisse, vilia habuisse baculum & corrigiam, vel hîc Francisci pietatem & religionem condemna; vel ab istis insignibus omne religionis abrade vestigium. Nonne etiam cum reliquis vestis Eremiticę partibus *peram*, *pecuniam*, *sacculum* gestasse, abdicasse, reiecisse ab iisdem Authoribus refertur? Anne & hæc etiam vestri habitus sunt partes? an potiùs pauperum & Anachoretarum adminicula? Eodem orationis contextu cuncta referuntur, eodémque sensu, aut iudicio, vel profanis, vel sacris vsibus deputanda.

7 At tu pergis adhuc religiosum ex habitu probare; si enim ab exili baltheo Ioannes Diaconus [d] Gregorium Benedictinum fuisse, & ex habitu albo, & corrigia angusta, vel lata Dominicanum, aut Augustinianum Monachum defunctum cognosci posse affirmat Antonius Yepes; [e] & Franciscus Esquiuel Archiepiscopus Calaritanus cum aliis ex lapide ad caput apposito, cui incisum erat cor sagittâ transfixum sculptis his literis *Mar. & Episcopus*; & ex ampla fibula inter ossa reperta; coniectauit corpus ea in vrbe repertum, sancti Episcopi esse, ex Eremitis Augustinianis assumpti: vt quid non valebunt tot notæ, & omnes vestis Augustinianæ partes, vt Franciscum Augustinianum fuisse saltem probabiliter ostendant?

d *Diacon. l. 4. vit. S. Gregor. c. 80.*

e *Yepes tomi 1 anno 576. c. 2.*

f *Esquiu. l. de inuent. reliq. Calari.*

8 Planè Ioannes Diaconus non solùm ex mediocri

diocritate habitus, & balthei exilitate probat S.Gregorium Diui Benedicti regulam obseruasse, sed insuper datâ operâ ostendit non fuisse Ordinis S. Basilij. Hæc duo duntaxat tunc temporis, quando Diaconus scripsit, erant Monastica instituta, apud Europæos, illud frequentius, hoc rarius, & Basiliani latum, Benedictini vnius pollicis cingulum, aut baltheum deferebant. Constituto itaque certamine inter duos Monasticos ordines, rectè adiudicatur Monachatus Gregorij Benedictinis, quorum exile, non latum Basilianum baltheum portabat. Idque apposito exemplo confirmauit Yepes (quod tu loco secundi argumenti producis;) si enim, inquit, nunc inueniretur corpus alicuius sancti Monachi albo contectum habitu, qualem portant interius Fratres Ordinum S. Augustini, & S. Dominici, & dubitaretur vtrius esset instituti: si in loculo, seu sepulcro reperiretur ampla corrigia, quatuor digitos lata, indubitanter diceremus Ordinis fuisse S. Augustini, non S. Dominici, cuius cingulum angustum est, & exile, simile Benedictino. Apud vtrumque authorem tanquam res certissima supponitur Monachatus, & eò deducitur controuersia, vt vni, vel alteri Religioni adiudicetur alumnus. Recto porro iudicio tribuitur, cuius notiora portat insignia. At hîc in nostro casu nihil incertius ipso Monachatu; de isto maximè controuertitur, neque à corrigia, aut à reliqua veste vllum sumit adminiculum, dum totam sibi æquo iure vendicare possit laïcus & Cœnobita. Atque vt argumentorum exempla retorqueam, da mihi æquales in baltheo. SS. Basilij

&

& Benedicti Monachos, aut SS. Augustini & Dominici sectatores, cui tribuas instituto, aliàs ex signis indiscretum, ex solo cingulo non perspicies. Quas in Francisco refers notas, vtrique statui sæculari & regulari pares sunt: vnde ergo huic soli adiudicabis?

9 Quod ad fibulam Calaritanam attinet, dixerim leue esse fundamentum, vt Augustinianus efformetur; qui in Basilica S. Saturnini repertus est. Etenim præterquam quòd de hac tanta multorum corporum inuentione varium sit Sardorum, & seuerum in Vrbe iudicium, multi Episcopi, aliíque graues viri, siue Martyres, siue Confessores varij status variíque habitus potuerunt cum cingulis fibulatis sepeliri. Insigne autem sagittati cordis petræ incisum, etsi communiter nunc approprietur S. Augustino, propter illa viri sancti verba; *sagittaueras Domine cor meum*; tamen ita frequens erat in tabulis marmoreis, & memoriis Martyrum, vt in quàmplurimis sepulcris Sardiniæ fuerit insculptum, tam in templo Saturnini, quàm in Luciferiana, aliísque ecclesiis. Imò & in Sulcitana Basilica in inuentione corporis S. Antiochi Martyris sub Imperatore Adriano, longè ante Augustinum passi, hoc signum apparuit in petra marmorea, & in sepulcro cuiusdam piæ fœminæ coniugatæ. Vide libellum, seu relationem ipsius, quem citas, Esquiuelli, & passim ad singula fermè folia hoc tibi symbolum occurret. Vide etiam triumphos Sanctorum Sardiniæ à Dionysio Bonfanto editos, & vbique hoc ipsum offendes; imò in solo vno Gaudiosæ Martyris epitaphio ipsis literis inter-

diocritate habitus, & balthei exilitate probat S. Gregorium Diui Benedicti regulam obseruasse, sed insuper datâ operâ ostendit non fuisse Ordinis S. Basilij. Hæc duo duntaxat tunc temporis, quando Diaconus scripsit, erant Monastica instituta, apud Europæos, illud frequentius, hoc rarius, & Basiliani latum, Benedictini vnius pollicis cingulum, aut baltheum deferebant. Constituto itaque certamine inter duos Monasticos ordines, rectè adiudicatur Monachatus Gregorij Benedictinis, quorum exile, non latum Basilianum baltheum portabat. Idque apposito exemplo confirmauit Yepes (quod tu loco secundi argumenti producis;) si enim, inquit, nunc inueniretur corpus alicuius sancti Monachi albo contectum habitu, qualem portant interius Fratres Ordinum S. Augustini, & S. Dominici, & dubitaretur vtrius esset instituti: si in loculo, seu sepulcro reperiretur ampla corrigia, quatuor digitos lata, indubitanter diceremus Ordinis fuisse S. Augustini, non S. Dominici, cuius cingulum angustum est, & exile, simile Benedictino. Apud vtrumque authorem tanquam res certissima supponitur Monachatus, & eò deducitur controuersia, vt vni, vel alteri Religioni adiudicetur alumnus. Recto porro iudicio tribuitur, cuius notiora portat insignia. At hîc in nostro casu nihil incertius ipso Monachatu; de isto maximè controuertitur, neque à corrigia, aut à reliqua veste vllum sumit adminiculum, dum totam sibi æquo iure vendicare possit laïcus & Cœnobita. Atque vt argumentorum exempla retorqueam, da mihi æquales in baltheo. SS. Basilij

&

& Benedicti Monachos, aut SS. Augustini & Dominici sectatores, cui tribuas instituto, aliàs ex signis indiscretum, ex solo cingulo non perspicies. Quas in Francisco refers notas, vtrique statui sæculari & regulari pares sunt: vnde ergo huic soli adiudicabis?

9 Quod ad fibulam Calaritanam attinet, dixerim leue esse fundamentum, vt Augustinianus efformetur; qui in Basilica S. Saturnini repertus est. Etenim præterquam quòd de hac tanta multorum corporum inuentione varium sit Sardorum, & seuerum in Vrbe iudicium, multi Episcopi, aliique graues viri, siue Martyres, siue Confessores varij status variique habitus potuerunt cum cingulis fibulatis sepeliri. Insigne autem sagittati cordis petræ incisum, etsi communiter nunc approprietur S. Augustino, propter illa viri sancti verba, *sagittaueras Domine cor meum*; tamen ita frequens erat in tabulis marmoreis, & memoriis Martyrum, vt in quàmplurimis sepulcris Sardiniæ fuerit insculptum, tam in templo Saturnini, quàm in Luciferiana, aliisque ecclesiis. Imò & in Sulcitana Basilica in inuentione corporis S. Antiochi Martyris sub Imperatore Adriano, longè ante Augustinum passi, hoc signum apparuit in petra marmorea, & in sepulcro cuiusdam piæ fœminæ coniugatæ. Vide libellum, seu relationem ipsius, quem citas, Esquiuelli, & passim ad singula fermè folia hoc tibi symbolum occurret. Vide etiam triumphos Sanctorum Sardiniæ à Dionysio Bonfanto editos, & vbique hoc ipsum offendes; imò in solo vno Gaudiosæ Martyris epitaphio ipsis literis inter-

neget; mira ſubtilitas in diſcrimine excogitando; mira facilitas in Monachatu aſſerendo. Quòd verò Bonauentura præponat titulum perfectæ conuerſionis Religionis inſtitutioni, illud ſolum infert, quòd perfectè abdicauerit terrena, renunciatis patri etiam intimis veſtibus, & iure ſucceſſionis: Nihil ſibi in heroica illa expropriatione reliquit, qui nudum ſe commiſit brachiis Pontificiis. Perfectè ad Deum conuerſus eſt, qui nihil retinuit, quo teneretur. *Sic igitur*, inquit Bonauentura, [n] *ſeruus Regis Altiſſimi nudus relictus eſt, vt nudum ſequeretur crucifixum Dominum, quem amabat.*

n Bonau. cap. 2.

Teſtimonium Pinedæ partim probas, partim 14 reprobas: reſpuis, dum anno 1206. ait Franciſcum conuerſum, quia non congruit iis, quæ aliàs ſcripſiſti de tardiori ſancti viri conuerſione, de qua ſuprà [o] actum eſt; admittis dum primò conuerſum aſſerit per vitam religioſam. Sed in anno reliquis potioris notæ Scriptoribus cohærere oſtendi, [p] & ſententiam hanc ipſe paulò infrà confirmat, [p] dicens obiiſſe ſanctum virum anno 1226. vigeſimo à prima ſua conuerſione. Quòd autem dixerit tunc conuerſum per vitam religioſam, de præludio intellexit religionis, quod à mundi abnegatione, & receſſu à ſæculo incepit; neque enim amplius mundana, aut ſæcularia repetiit, ſed continuo virtutum aſcenſu ad Apoſtolicæ vitæ culmen peruenit. Qui ſua abnegarunt, & Deo in eremis, ſolitariiſque locis deſeruierunt, non ſolùm conuerſi, verùm & Religioſi & profeſſi à tuo dicuntur Iordano, etſi verò nullam profiteantur Religionem. Audi eius

o Sect. 5. §. 5.
p Ibidem n. 2.
p Pin. cit. §. 3.

eius verba [q] lib. 1. c. 9. *Sancti Patres in eremo nemini quidem professionem fecerunt, sed diuino ducti consilio, ad eremum conuolauerunt, & ibi secundùm gratiam à Deo cuilibet datam, Domino seruierunt. Et talis status in illo proposito Deo seruiendi, vocatur professio, à qua quando Deus eis aliud inspirauit, pro suo & aliorum profectu, recedere potuerunt.* In hoc itaque sensu locutum fuisse Pinedam, neque vel leuiter vestram sequutum sententiam circa Monachatum Augustinianum, aut magisterium Ioannis Boni, imò contrarium apertè sensisse, claris verbis ipso eodem loco monstrauit. Ita habet: [r] *Fue su primera conuersion al señor por vida religiosa año de 1206. a quien el señor reuelo marauillosamente la viuienda que auia de hazer; y ansi el padre bienauenturado dize en su testamento, que ningun hombre le enseño à seruir a Dios, mas que el señor le impuso viuir conforme al sancto Euangelio, que quasi es lo que S. Pablo dixo (alomenos sele parece mucho) que no recibio el la doctrina, que enseñaua de boca de algun hombre, sino de la del mismo Dios.* A Deo solo non ab hominibus edoctum dicit: & paulò infrà refert ex biennali habitu Eremitico causam suscepisse Bergomensem astruendi huiusmodi Monachatum Augustinianum. Alia quæ profers ad confirmandum hunc Monachatum, aut religiosum habitum Eremiticum, non tanti sunt ponderis, vt serio indigeant examine. Inconcussa adhuc manent, quæ de hac re produxi in Apologetico.

q Iord. de vit. Frat.

r Pineda cit §. 3.

Expen

Expenditur tota series controuersiæ exortæ inter Minoritas & Eremitas Ioannis Boni circa habitus similitudinem.

§. II.

OMNEM hanc in Apologetico posui narrationem, sed quia variis glossulis totam niteris conuellere, ex ipsis, quibus stabiliui, Bullis Apostolicis, solidiùs, & per partes confirmabo. Ita porrò se habet: Missi à Gregorio IX. sub annum 1237. Raynaldus Episcopus Ostiensis, & Thomas Capuanus Presbyter tituli S. Sabinæ, Cardinales ad partes Lombardiæ, vt Ecclesiæ partes contra Fridericum Imperatorem tuerentur, monuerunt Pontificem controuersiæ exortæ inter Fratres Minores & Eremitas Ioannis Boni, Ordinis S. Augustini, circa exterioris vestimenti similitudinem. Adeò enim variabant Eremitæ sui Ordinis substantiam & habitus formam, vt omnino similes viderentur Minoritis, in multiplicem derogationem eorundem, & scandalum aliorum. Iussit itaque Pontifex vt Eremitæ albo, vel nigro incederent habitu, admissóque ab illis nigro colore, præcepit vt largas & protensas manicas, peramplas corrigias omnibus patentes, baculos quinque palmorum gestarent, vestium longitudinem ita temperarent, vt ab omnibus videri possent calceamenta, & in petendis eleemosynis, cuius essent Ordinis declararent.

Verùm

Verùm cum aliqui præfati Ordinis,& alij Religiosi supradictis Eremitis habitu conformes in Marchia Anconitana constituti, formam prædictæ identitatis prohibitam gestare dicerentur, in grauem Minoritarum iacturam, scripsit Pontifex illius regionis Prælatis, vt ad præscriptam à se habitus formam vniuersos Eremitas ac religiosos prædictos compellerent. Illi aliquantò segnes fuerunt mandati Apostolici executores, propter appellationem, quam prædicti Religiosi ad Sedem Apostolicam interposuerunt; qua de causa à Pontifice fuerunt reprehensi.

2 Interim Fr. Andreas Prior Brictinensis,& Generalis maioris partis Eremitarum Marchiæ, cum quibusdam ex suis Fratribus in Vrbem venit appellationem prosecuturus. Pontifex friuolam existimans noluit exaudire. Hinc humiliter rogarunt, vt permitteret eis cucullas portare discinctas, per quas sufficiẽter habitu distinguerentur à Minoritis. Annuit Pontifex, præscripto termino, infra quem compellerentur ab ecclesiarum Prælatis ad prædictas cucullas discinctas, reliqui verò Eremitæ, qui istas nollent, cogerentur ad obseruationem primi statuti. Toto Gregorio Pontificatu non conuenit vniuersim inter Eremitas de habitu; quare facta vnione quarundam congregationum per Innocentium IV. Richardus Cardinalis Protector de consilio quorundam discretorum Fratrum, ad differentiam aliorum Ordinum, eis certum habitum præscripsit, illum scilicet, quem Gregorius ordinauit.

3 Demum Alexander IV. considerans neque

Bricti

Brictinenses stetisse cum Gregorio pactis circa cucullas discinctas, neque alios Eremitas eiusdem Gregorij statutum obseruasse, decretum edidit, quo disertè commemorat se tunc in Lombardia legationem obiisse, quando Gregorius ad discriminandos à Minoribus Eremitas, horum habitum determinauit, & strictè praecepit, vt omnes Apostolico obediant statuto; & Brictinenses, quod ipsi petierunt, inuiolabiliter obseruent. Deinde iubet vniuersos totius Italiae Antistites, vt ita fiat diligenter inuigilent. Tandem in vnum habitum nigrum omnes Eremitae conuenerunt, sed baculum continuò portandi mandatum aegrè tulerunt, qua de causa instanter egerunt cum Innocentio & Alexandro, & obtinuerunt, vt circa hoc cum omnibus dispensaretur; atque ita sublatis baculis, reliquum à Gregorio praescriptum habitum retinuerunt.

Ecce compendiosam & fidelem totius rei ge- 4
s In Apol. §.4. n. 2. & seqq. stae historiam, quam aliàs[s] per varios numeros insertis literis Apostolicis dispertiui. Sed etsi mihi omnia haec probatissima videantur ex Pontificum rescriptis, quae produxi, multa tamen tu velis improbata, & seriò studes impugnare. Ante omnia dubitas circa ipsas Legatorum personas, & secundum dicis non Thomam Capuanum fuisse, sed Gregorium Crescentium. Illinc remotum dicis[t] quòd in Bulla Gregorij Noni innuatur Thomas defunctus, & tamen Panuinus & Ciacconus obiisse referunt sub Innocentio IV. eiúsque nomine epistolam scripsisse ad Fridericū Imperatorem. At ex Bullis ipsius legationis, quae habentur in Regesto Gregorij ann. 11.

t Resp. 4 n. 178

num.

num.88.& 89.manifestè constat,hunc Thomam, non alium ad Fridericum simul cum Raynaldo missum; quas Bullas citat Bzouius, [u] eundemque Thomam nominat Capuanum.Deinde Bullam citatam Gregorij (quam ego ex Magistri Marquez libro transscripsi) occasione tuæ obiectionis denuò in Regesto Vaticano consului,vbi ita habetur: *Bon.mem.Thom.tituli &c.* Et similiter legitur apud Bullarium Augustinianum constit.S.Gregorij, & ibidem constit.21. Alexandri IV. cuius autographum, seu originale cum sigillo plumbeo asseruatur in archiuo Augustiniano Romano. Neque post eius mortem, quæ incidit in annum 1239. alius fuit Cardinalis tit.5. Sabinæ vsque ad Hugonem à S. Caro creatum ann. 1244. Quomodo ergo potuit esse Gregorius ille tuus Crescentius,illius legationis consors,qui in nupera Ciacconi editione obiisse refertur V.Idus Maij ann.1208. sub Innocentio III. & non nisi Diaconus S.Theodori nuncupabatur; socius autem Raynaldi erat Presbyter tit.S.Sabinæ. Vnde planè lapsi sunt Panuinus & Ciacconus, eósque sequutus Michaël Monachus in Sanctuario Capuano,qui sub anno 1243.& Innocentio IV.huius Thomæ mortem reponunt. Adde quòd & ipse Ciacconus eum referat legationem hanc obiisse socio Raynaldo ad vrbes Lombardiæ, quæ Friderici imperium detrectabant. Merum itaque est figmentum, quod de epistola ab eo Innocentij nomine ad Fridericum scripta narratur.

[u] Bzou. an.1237. num.1.

5 Secundò dicis [x] inde exortam vestium vtriusque Ordinis similitudinem,quòd Eremitæ Ioan-

[x] Resp. 4. n.179.

nis Boni aliquando albo habitu & ſine baculis
incedebant. Hunc autem habitum & colorem
illis licuiſſe, & proprium fuiſſe ſui inſtituti ex
eo probas, quòd Gregorius IX. & Alexander IV,
in ſuis Bullis à me productis dicant, quòd illo-
rum exteriora veſtimenta *nigri vel albi debebant*
eſſe coloris. Non ergo, infers, alienum aſſumpſe-
runt habitum, ſed ex proprio, quem geſtabant,
ſimilitudo illa conſurgebat: quod etiam probas
ex illis verbis Innocentij IV. *& quia eorum habi-*
tus, qui habitui Fratrum Minorum videbatur con-
formis, apud aliquos ſcandalum quodammodo ſuſci-
tabat. vbi ponderas *eorum* dici *habitum*, non alie-
num. Præterea ſi de vſurpatione habitus Fran-
ciſcani aliquid huiuſmodi ſcandali oriretur, id
declararet Pontifex, vti fecit Gregorius IX. Di-
plomate à te producto, quo prohibuit, ne fœmi-
næ vllæ Clariſſarum habitum geſtarent,

Proculdubio vel literas Apoſtolicas non le- 6
giſti, vel violenter nimis in tuam ſententiam
adduxiſti. Ea prorſus de cauſa emanarunt, vt tol-
leretur veſtium ſimilitudo. Qualis porrò potuit
eſſe inter *album* & *cinereum*, inter *candidum* &
leucophæum. Quomodo conformitas & identitas
veſtium oriri poterant ab vno extremo & altero
medio colore: qualiter eidem aut ſimiles dice-
rentur habitus omnino diſſimiles & diſcolores?
Imò tantum abeſt vt illi Eremitæ albo inceſſe-
rint habitu, vt vel albo, vel nigro, tanquam ma-
ximè diſſimili, diſcriminari à Minoritis maximè
cupierint Pontifices. Nonne vnius ex his duo-
bus coloribus optionem dedit Gregorius, illi-
que nigrum elegerunt? *Exteriora*, inquit, *veſti-*

menta

menta nigri, vel albi debeant esse coloris, quorum altero, videlicet nigro, iam electo ab eis, ipsos volumus manere contentos. Nonne post aliquot annos Alexander IV. huius meminit Gregoriani statuti, eiúsque obseruationem & executionem impensè repetitis Bullis commendauit omnibus Italiæ Episcopis, districtéque præcepit, vt Bríctinensibus permitterent cucullas portare discinctas, *eo,* inquit, *quòd talis vsus cucullarum ad distinctionem prædictorum habituum sufficere videbatur*: in alios verò *omnes qui nigras non portabant, seu albas*; excommunicationis ferrent sententiam; ídque alia & tertia repetit Bulla, & mandato rigorosè exequendo terminum præfigit? Quomodo ergo conformitas & identitas habituum ex colore albo potuit prouenire, si hic ipse destinabatur ad difformitatem & diuersitatem? si in eodem colore albo illis, vt asseris, essentiali, & à prima origine deducto persisterent, quomodo in tot Bullis diceret Gregorius *eos variasse Ordinis sui substantiam*; & toties assereret Alexander, qui præsens viderat in Lombardia, eos adeò *variasse habitus sui formam, vt Fratribus Minoribus vniformes, in derogationem multiplicem ipsorum Ordinis, crederentur?* Qualem illi gestauerint habitum ante acceptam regulam S. Augustini, vel qualem sibi constituerint, postquam *cæperunt regularibus obseruantiis instrui, & regulariter se habere,* omnino nescio. Scio ex testimonio Pontificum, & relatione Legatorum, quòd illum, qualiscunque fuerit, ita variarint, *& Ordinis sui substantiam* adeò alterarint, vt *vniformes visi sint Minoribus*, vt exinde *identitas apparuerit*

vestium, & habituum confusio, sicut Pontificia Diplomata testantur verbatim. Atque hinc vterque Pontifex huiusmodi variationem *præsumptionem* vocauit, & Gregorius *formam prædictæ identitatis* prohibuit, & Innocentius Papa, & Richardus Cardinalis Protector *ad differentiam aliorum Ordinum certum habitum* (illum ipsum, quem Gregorius præscripsit) *deferendum concesserunt, eósque certis signis in habitu* voluerunt *insigniri.*

Quomodo hæc tuo concordabis asserto de gestatione habitus albi, exortáque inde similitudine? & qua via, quo statuto, qua regulæ tuæ formula, aut initiationis exordio, probabis nigrum, aut album indifferenter Eremitis à sua origine habitum esse præscriptum? Ex illo scilicet verbo *nigri, vel albi debebant esse coloris.* At neque in Regesto Vaticano, ex quo Gregorij Bullas extraxi, neque in tuo archiuo Romano, vbi Alexandri Bulla habetur originalis, pendente plumbeo sigillo, & transscripsit Empolinus in Bullario Augustiniano num. 21. legitur *debebat* sed *debeat*, verbo scilicet & tempore respiciente præceptum primum Pontificium, ad Legatos transmissum de statuendo per alterutrum colorem, album, aut nigrum, manifestum discrimen inter Minores & Eremitas. Illinc non aliunde primitùs hoc debitum est ortum, & hac formula loquendi vtuntur Gregorius & Alexander Bullis toties repetitis; atque ita legit vester Coriolanus [y] in acerrimo illo sui Ordinis defensorio. Quod si tibi velim concedere vtendum esse verbo *debebant*, ipse idem sensus perseuerat, scilicet ex præscripto & Ordine Pontificio ad Lega- 7

y *Coriol. verit. 2. ad 9. arg.*

tos

tos transmisso de cogendis Eremitis ad colorem nigrum, vel album, vt palàm discriminarentur à Minoritis, debitum hoc habuisse principium. Vel si hoc tibi non placet, da mihi ex antiquo aliquo monumento, vel probato authore, aliam huius debiti originem, aut fundamentum.

8 Cætera, quæ profers, leuiora sunt, quàm quæ responsionem expostulent: quid enim illa vocula *eorum* aliud indicat, quàm vestem illam, quam gestabant, & propterea *eorum* dictam, similem fuisse Minoriticæ? An etiam Pontifices Gregorius & Alexander sufficienter & apertissimè significarint de vniformitate, & identitate habitus nata esse incommoda & scandala, qui vel perfunctoriè illorum legerit Diplomata, satis superque perspiciet.

9 Tertiò, dicis [z] Gregorium determinasse veterem habitum, non verò nouum instituisse; & licèt aliqua accidentalia præscripserit, nihil tamen essentiale mutasse in habitu vetusto. Essentiale (ais) erat vestis alba, vel nigra, corrigia præcincta; accidentalia sunt mensura habitus; amplitudo manicarum, continua baculorum delatio, Priùs ergo Eremitæ indifferenter deferebant habitum album, seu nigrum; Pontifex iussit vt alterutrum eligerent, electóque nigro, quippe S. Augustini vestibus confirmiori, reliqua adiunxit accidentalia, atque ita non instituit, neque variauit habitus essentiam.

z *Resp. 4. n. 122. & seqq.*

10 His manifestè obstant; quæ modò produximus; Pontificum testimonia, dum Eremitas Ioannis Boni ordinis S. Augustini referunt *adeò variasse Ordinis sui substantiam, & habitus sui formam;*

mam, vt Fratribus Minoribus vniformes crederentur. Statuiſſe autem,& dediſſe eis certum & determinatum habitum Gregorium, præterquam quòd pleraque ipſius & Alexandri Diplomata recenſeant,id apertè teſtantur Richardus Cardinalis Protector, & Innocentius IV. eadem præſcribentes veſtimenta. *Certum*, inquit Pontifex, *habitum deferendum de conſilio quorundam diſcretorum Fratrum veſtrorum vobis prouida deliberatione Richardus conceſſit.* Deinde ſuo Diplomati inſerit Richardi conſtitutionem, qua id ipſum recenſet, & præmittit ita dicere, vt eſſent *certis ſignis in ſuo habitu inſigniti.* Ille autem habitus profeſſorum ipſe ille erat, quem Gregorius conſtituit. Addo,quòd ſi eſſentialis eſſet ille habitus, & ab inſtitutore, vt contendis, præſcriptus, neque tantum laborarent Bri̇̃ctinenſes ab eo recedere,neque adeò facile eis Pontifex concederet, vt cucullas portarent diſcinctas; neque toties oporteret Sedem Apoſtolicam præcipere, vt habitum iſtum à Gregorio adeò ſuis partibus diſtinctum, & determinatum, in vniuerſo Ordine omnes reciperent.

Sed tu, quartò, dicis, ſolos Brictinenſes reſtitiſſe, & interminatim quereris, quòd affirmauerim alios etiam Eremitas Auguſtinianos ægrè admiſiſſe veſtem Gregoriano ſtatuto contentam. Contendis enim neque Ioannis Boni, neque congregationis Eremitarum S. Auguſtini ſectatores reluctatos fuiſſe, ſed ſolos Brictinenſes appellatione interpoſita decreti executionem diſtuliſſe: 11

Quod à me ſcriptum eſt, Pontificiis literis 12

fuerat

fuerat præscriptum, & quæ rei gestæ narrationem mihi suggesserunt, eandem nunc confirmabunt. Gregorius Nonus in prima, quam protuli, Bulla, postquam retulit, quæ ipse præcepit circa habitum deferendum ab *Eremitis Fratris Ioannis Boni Ordinis S. Augustini*, ne viderentur Minoritis conformes, statim subiungit: *Verùm cùm quidam Eremitæ præfati Ordinis S. Augustini, ac alij Religiosi supradictis Eremitis conformes habitu, in eadem Marchia constituti, formam prædictæ identitatis prohibitam gestare dicantur, in eorundem Fratrum Minorum infamiam, & scandalū plurimorum &c.* Eosdem ipsos Fratres, de quibus antea locutus erat, seu ipsos eosdem Eremitas Fr. Ioannis Boni, quos paulò anteà narrauit in Lombardia apparuisse Minoribus in habitu vniformes, iussitque vt vestem hanc deponerent, & à se præscriptam assumerent; hos, inquam, narrat sub prohibita perseuerare; monétque Episcopos, vt ad dimittendam compellant. *Præfati*, inquit, *Ordinis S. Augustini*; sed de solo Eremitarum Fr. Ioannis Boni Ordine præfatus erat, ad quem sequentes Bullæ clausulæ referuntur, additque vltra hos alios Religiosos supradictis Eremitis, scilicet Ioannis Boni, conformes habitu in eadem Marchia constitutos, eandem vestem prohibitam gestasse. Iam ergo ex relatione Pontificis perstiterunt quidam ex Ioan-Bonitis in prima veste, & vltra Brictinenses alij ægrè adducti sunt ad sumendum habitum à Gregorio præscriptum.

13 Rem hanc amplius probo ex eiusdem alteriúsque Pontificis rescriptis. Gregorius in alijs

Bulla data anno 14. Pontificatus X V. Kal. Augusti, postquam inseruit totam suprà citatã Bullam, in qua solos Eremitas Fr.Ioannis Boni specificauerat, valde inuehitur in Episcopos Marchiæ decreti Apostolici segnes executores: *Tepidi*, inquit, *& remissi, occasione cuiusdam appellationis, quam ad nos super his interposuisse dicuntur* (illi Eremitæ Fr.Ioannis Boni, de quibus solis nominatim tota Bulla locutus erat) *mandatum nostrum exequi, & contra promissionis nostræ contemptores procedere, de quo miramur plurimùm, omisistis.* Neque in tota hac Bulla, neque in præcedenti vllum habetur verbum de Brictinensibus, sed de solis Ioan-Bonitis nominatim, atque horum etiam nomine interposita est appellatio. Idipsum repetit in Bulla data X V. Kal. Septembr. meminítque appellationis à Ioan-Bonitis, de quibus locutus fuerat, interpositæ, refértque Fr. Andream Priorem generalẽ maioris partis Eremitarum Marchiæ ad suam præsentiã venisse, vt appellationem prosequeretur, quam cùm admittere nollet, ait se illis permisisse vt cucullas gestarent discinctas, quibus sufficienter se à Minoribus discriminabant. Claudit verò Bullam his verbis: *In aliis autem Eremitis, & Religiosis superius nominatis* (scilicet Ioan-Bonitis, & aliis Religiosis Marchiæ, quos nominauerat) *qui se ad portandum cucullas similiter discinctas adstringere noluerint, faciatis statutum nostrum, iuxta traditam vobis formam, inuiolabiliter obseruari.* Ergo præter Brictinenses, quorum caput erat Andreas, & qui cucullas admiserunt discinctas, adhuc cogendi erant alij Eremitæ & Religiosi, non con-

grega

gregationis Brictinensis, vt tu liberè satis & absque fundamento n.254. confingis.

14 Alexander IV. in Bulla data anno 2. Pontif. VIII. Kal. Martij, postquam rei totius seriem, dum ipse legationem in Lombardia obiret, transactam enarrauerat, & Fr. Andreæ ad Pontificem recursum, obtentásque pro se suísque Fratribus cucullas discinctas, subiunxerat, addidit: *Verùm cùm, sicut accepimus, ipsi Eremitæ de Brictinis, obtentu quarundam literarum super hoc à Sede Apostolica obtentarum, ac etiam alij Eremitæ iam dicti* (scilicet Fr. Ioan. Boni, de quibus antea locutus fuerat) *contra statutum iam dictum, & prouisionem ad communem pacem prouidè factam, & in eorundem Fratrum Minorum infamiam, & scãdalum plurimorum, in pluribus venire præsumpserint, & nos prorsus velimus prædicta, salubriter statuta fuerunt à supradicto prædecessore nostro, vbique & ab omnibus Eremitis, siue Religiosis, cuiuscumque sint Ordinis, in exteriori habitu Fratribus Minoribus antedictis conformibus inuiolabiliter obseruari*, &c. Quid ad hæc, mi vir? an non præter Brictinenses fuerunt alij Eremitæ, maximè Ioan-Bonitæ, de quibus semper præfatus erat Pontifex, quos compellere oportuit, vt Pontificis decreto obtemperarent? Paulò infrà, postquam iubet Brictinenses cogi ad gerendas discinctas cucullas, quas ipsi concedi supplicarant, iubet vt reliqui omnes Eremitæ, qui vel nigras, vel albas non portabant, cogerentur ad gestandum habitum à Gregorio præscriptum, sublato cuiuslibet appellationis & contradictionis obstaculo. Addo, Brictinenses in

ſola Marchia Anconitana, & in diœceſi Fanenſi in pauculis domibus conſtitutos. Alexandrum verò Bullam hanc deſtinaſſe ad vniuerſos Prælatos totius Italiæ, deſignatis prouinciarum nominibus. Demum in Bulla data XV. Kalend. Iulij; ſpecificatis Brictinenſis, Ioannis Boni, & aliarum congregationum nominibus, præcipit vt Eccleſiarum Prælati cogant omnes Priores, & Eremitas dictarum congregationum ad deferendas nigras, vel albas cucullas infra feſtum omnium Sanctorum proximè venturum.

Sed ex hac Bulla effugium paras num. 219. quippe ex ea conſtat obſecutos Fratres Ioannis Boni; teſtatur enim Alexander ſtatuta à Gregorio prædeceſſore *fuiſſe ab ipſis acceptata.* Admitto: ſed ex his manifeſtiùs vrgetur eorum culpa, & exinde efficacius ſumit argumentum Pontifex, vt cogantur ad præſcripta veſtimenta deferenda, quia ipſi acceptarunt, nec tamen omnes obſeruabant, & proinde iubet, vt Epiſcopi omnes Eremitas omnium congregationum, recenſita etiam illa, quæ erat Ioannis Boni, ad ſtatuti obſeruantiam compellerent. Igitur cum aliis præter Brictinenſes contendendum erat, neque appellatio à ſolis Brictinenſibus proceſſit. 15

Quintò, amplius aliquid intendis, neque ipſos Brictinenſes (quos contendis ſolos à Pontificis præcepto, per delegatos exequendo, ad eundem Pontificem appellaſſe) vllatenus reniſos, aut reluctatos, magnámque paſſim inculcas fieri iniuriam huic congregationi, quam plurimis encomiis extollis, exinde duntaxat quòd reſtitiſſe, 16

ſtitiſſe, aut reluctatos, ſeu reniſos fuiſſe affirmauerim.

17 Hic te ipſum aduoco teſtem: nonne num. 314. diſertè aſſeris: *Congregatio verò Eremitarum Brictinenſium reſtitit.* Sed dices reſtitiſſe *appellando, ſupplicando, & alijs vijs iuridicis.* At huiuſmodi vias ſe friuolas reputaſſe, neque appellantes audire voluiſſe ipſe refert Pontifex Gregorius Bulla data XIV. Septemb. & in eadem, ac in alia antecedenti data XV. Kalend. Auguſti præmiſſa huiuſmodi appellationis mentione, vocat eos *ſuæ prouiſionis contemtores.* Et Alexander in Bulla data 8. Martij, ait eoſdem Brictinenſes alióſque Eremitas, obtentu quarundam litterarum à Sede Apoſtolica obtentarum, *contra Gregorij ſtatutum in pluribus venire præſumpſiſſe.* An obediiſſe affirmabis decreto Apoſtolico, qui friuolas adinueniunt appellationes, ne obediant? An non reluctatos admittes, quos Pontifex ſui mandati vocat contemptores? An reſtitiſſe negabis, quos alter Pontifex narrat præſumptuosè in pluribus contraueniſſe ſtatuto Gregoriano? Reſtitiſſe dices, ſed non reluctatos. At quænam illa tanta hæc vocum differentia, vt quos reſtitiſſe concedis, reluctatos dici feras ægerrimè? Qui Latinè ſapiunt *reluctari* idem dicunt, quod repugnare, & per hoc ipſum verbum *repugnandi*, quid ſit *reſiſtere* declarat Cicero pro Roſc. Poſth. *Reſiſtere & repugnare contra veritatem.* Cæſar 2. Belli Gallici ait *legiones alias alia in parte hoſtibus reſtitiſſe.* Cic. 2. Tuſcul. *Reſiſtere armis.* Ouid. 2. de Art. *Arbor reſiſtit ventis.* Vide, quæſo, an & huic etiam verbo accommodari poſſit illa tua n. 121.

ex

ex Calepino exſcripta vulgaris, ſeu Hiſpana interpretatio verbi *reluctari*, *ſcilicet*, *reſiſtir como luchando*. Quos ergo reſtitiſſe annuis; reluctatos etiam admittas.

Sextò & ſeptimò, largiſſimè te diffundis hîc, 18 & in reſponſione 5. à num. 449. vt probes congregationes fuiſſe diuerſas eas, quæ dicebantur S. Auguſtini, Ioannis Boni, & Brictinenſium, diſtinctóſque habuiſſe Protectores. Controuerſia hæc maiorem inquirit indaginem, longiorémque diſputationem, quàm huius mei tractatuli ratio expoſcat. Sanè ſi circa hæc luberet immorari, & tuis obiectis planè ſatisfacerem, & illa producerem monumenta, quæ non leue negotium faceſſerent. Sed non adeò mea intereſt iſta controuerſia, neque ſcio, vt tu longiſſimam hanc texeres diſputationem, quam ex meo diſcurſu anſam arripueris. Ego dixeram Gregorium Pontificem vniuerſa ſua induſtria non potuiſſe aſſequi vt Eremitæ Auguſtiniani in præſcriptum habitum conuenirent. An non id verum teipſum expoſco, qui tot legiſti, lectáque admittis poſteriorum Pontificum Innocentij & Alexandri Diplomata circa hanc controuerſiam terminandam, & habitum hunc omnibus inducendum; Siue agendum fuerit cum his, vel illis Eremitis S. Auguſtini, ſiue cogenda hæc, vel illa congregatio ad hanc veſtem ſuſcipiendam, mea conſtat aſſertio, Eremitas Auguſtinianos non conueniſſe in hunc habitum; ſi enim conueniſſent ſub Gregorio, non erat cur toties Apoſtolica mandata repeterent Innocentius & Alexander. Quin imò Alexander etiam poſtquam omnes ſiue do-

mus,

mus, siue congregationes in vnum corpus coierunt: tum in ipsa Bulla vnionis, tum in duabus post vnionem emissis, quæ in vestro Bullario Augustiniano habentur, vt in hunc habitum concordarent, rigorosè præcepit.

19 Num. 144. eo quòd dixerim literas Innocentij datas Kalendis Iulij anno Pontificatus 11. directas fuisse non ad hanc, vel illam congregationem, sed ad vniuersos Eremitas Ordinis S. Augustini, acriter in me inucheris, verbísque non adeò pacificis dicis *mea me confusione confundi & falli.* Oro te, quid ipse post omnem tuam acrimoniam subinfers? nonne ad omnes Eremitas Ordinis S. Augustini concedis Bullam esse directam, etsi putes fuisse congregationem peculiarem ab aliis distinctam, quæ illo nomine nuncupabatur; quod tamen non adeò certum est, vt vlteriori non indigeat probatione. Diploma ita inscribitur ab Innocentio post vnionem aliquarum congregationum ab eo factam. *Innocentius &c. Dilectis filijs. N. Visitatori generali, & Prioribus, ac Fratribus Eremitis vniuersis Ordinis S. Aug.* Et Card Richardi decretū, quod Pontif. suis interserit literis, ita incipit: *Richardus &c. Viris Religiosis, suis in Christo dilectis, Priori generali, & vniuersis Prioribus & Fratribus Eremitis Ordinis S. Augustini &c.* Ipsum istud Diploma confirmauit Alex. I V. sub iisdem verbis, præpositáque eadem inscriptione anno 1255. quo vnionem magnam omnium domorum, siue cōgregationum ab eodem Alexandro factam esse scribit vester Onuphrius Panuinus, [a] eúmque sequutus Iacobus Gualterus. [b] Originale extat in vestro archiuo Romano, & colle

[a] Panu. in fastis.
[b] Gualt. secul. 13.

collector Empolinus in Summario notat præscribi in hac bulla vestri Ordinis habitum; non vnius, aut alterius congregationis indumentum.

Octauò. (sed tu sexto loco num. 248.) obiicis quòd retulerim Richardum Cardinalem præcepisse, vt baculi Eremitarum efformarentur in crocias ad modum Thau, & prohibuisse transuersum lignulum incuruari. Quasi insigne protulerim mendacium, aut graue aliquid, siue iniuriosum commentus sim, ridicula quædam verba, quibus Hieronymus Osorius Gualterum Addonem subsannauit, & insigniter derisit, in me contorques; & addis Cardinalem Richardum nequicquam de transuerso lignulo egisse. Vt aduersam hanc tuam opinionem omnino deponas, & & Osorij cachinnos aptiùs in alium transferas, illud solùm à te orauerim, vt ab Italis nomenclatoribus addiscas, quid sibi velit illa vox Italica *crocias*, qua in suo decreto vsus est Cardinalis. Apprehendes enim non nisi in modum Thau hoc genus ferulæ efformari, neque aliter in hanc forma abire posse, nisi lignulo superioris partis (de quo Cardinalis egit) transuerso. 20

Nonò, triumphas num. 241. quòd me, vt putas, in manifesto & graui errore circa successionem Romanorum Pontificum deprehenderis, scilicet quòd Innocentium IV. dixerim immediatum Gregorij Noni successorem; deinde iniurioso, sed parum idoneo hæc exaggeras exemplo Diaboli Euam decipientis, prolatis & accommodatis ex Augustino & Bellarmino, verbis vehemen- 21

ter

ter offensiuis. Si pacificè & amicè, vti libri tui præfert inscriptio, mecum velles agere, facilè potuisses typographi, aut amanuensis vitium animaduertere, non me temerè incusare, quem aliunde tibi manifestè constabat in his non errasse. Diligentissimè singulos Apologetici apices examinasti, & vidisti etiam in limine me ante hoc opusculum, Annalium Minorum volumen primū edidisse; imò & ad calcem eiusdem Tomi tractatulum istum subiunxisse. At in primo illo Tomo, quem te legisse probas, exscriptis exinde aliquot fragmentis, videre potuisti me chronologiam Romanorum Pontificum exactè obseruasse, & ad finem anni 1241. electionem & mortem breui sequutam Cælestini scripsisse. Quomodo ergo adeò oscitanter hîc dicerem Innocentium immediatè Gregorio successisse, qui diligenter pro Annalistæ munere adnotaueram interuenisse Cælestinum? In meo autographo, quod penes me, vti & reliquorum operum, conseruo, doctisque & religiosis viris ostendi, habetur illa vocula *penè*, quod amanuensis, vel typographus omisit; Ita dicebam: *ab Innocentio IV. penè immediato Gregorij successore*; licèt enim Cælestinus Gregorium secutus fuerit, eius Pontificatus adeò breuis fuit, vt penè non sedisse videretur, [c] *Quod enim parum est, tanquam nihil distare videtur.* Ipse hîc dicis quòd & in Annalibus Pontificem egisse septemdecim duntaxat diebus, & in responsi. 3. num. 113. ais adeò breuem duxisse Pontificatum, vt nullum Augustinianis indulserit priuilegium.

c Aristot 2. Physic c. 5 in fin.

22 Reliqua, quæ affers de habitu Augustiniano

&

& partibus eiusdem, leuiora sunt, quàm quæ refelli oporteat, & satis de his tum in iis, quæ suprà dicta sunt, tum in ipso Apologetico pertractauimus. Subsisto parumper ad illa verba, quæ pro S. Clara Monte-falcense omnino tuo adscribenda instituto protulisti, scilicet Iulium Cardinalem Sacchettum, dum in Hispania Nuncium ageret Apostolicum ex meo Apologetico integrum numerum 30. §. quinti deleri præcepisse, nimirum quia dixi Magistrum Marquez aliquas quæstiones in aliorum commotionem excitasse, atque inter illas voluisse suo Ordini omnino D. Claram hanc adscribere. Nescio quid hîc tanti mali, vt totum illum copiosum numerum rebus variis, & à causâ B. Claræ longè alienis, constantem Nuncius deleri præceperit. Et scio, non præcepisse, neque tale quidpiam ei in mentem venisse, vti hîc ipse Romæ præsens, mihi colendissimus non semel testatus est. Quid hic in pauculis verbis tanti fermenti, vt totam illam massam corrumperet? Quantumuis Claræ vestro sub mortem adiudicetur Ordini, vel sub vestro instituto decessisse decernatur, nonne potuerat etiam aliquando sub Frãciscano militare? Vestram fuisse penitùs non nego, neque nostris Laribus penitùs abdico; non ita omnino fuit vestra, vt nostra etiam fuisse aliquando non potuerit. Id tibi ipsi hîc, amicè nobiscum commoranti ita manifestis persuasi rationibus, vt etiam ipse publico id syngrapho approbaueris, & Tomo tertio nostrorum Annalium, [d] in quo hæc discutio, libenter subscripseris. Videat lector, si placuerit, quæ ille in limine voluminis

d Ann. 1308. n. 67.

præmis

præmittit,& quæ ego diffusè de huius Diuæ vitâ & gestis conscripsi.

Quam vim habeant coniecturæ à Magistro Marquez excogitatæ.

§. III.

1 RATIONIBVS, quas hucusque refellimus, coniecturas aliquot Marquez accumulauit, adeò meo iudicio exiles, vt præcipuo argumento nullum robur adiecerint, sed potiùs ademerint. Qualis enim illa à *conuersionis* vocabulo desumpta, vt propterea Franciscus Augustinianus Monachus asseratur, quia biennio ante institutum Ordinem Minorum conuersum aliqui dixerunt? Ostendi latiorem sortiri sensum *conuersionis* verbum, quàm vt ad solam susceptionem vitæ Monasticæ posset adstringi. Id tu admittis, & tres distinguis *conuersionis* species; ab infidelitate ad fidem; à peccato ad iustitiam; à sæculo ad Religionem; & cùm in primo, vel secundo sensu S. Franciscus tunc non iudicetur conuersus, fidelis quippe erat & pius; consequens erat, vt tertio modo dicatur conuersus. Addis deinde de hac tertia conuersione tanquam potiori, Antonomasticè Marquez fuisse locutum. Iam itaque tu plures adhibes conuersiones, quàm ille ex forma sui argumenti visus est admisisse, & ego adhuc ampliorem esse conuersionem, quàm vt ad illas tres à te assignatas redigatur, ostendo.

Qui licitas thori voluptates, sæculi illecebras, 2
familiæ splendorem, rerum principatum, nullo irretitus peccato libens pro Dei amore contemnit, & sub pœnitenti veste macerandæ carni, vitæque sanctæ transigendæ totus intendit, an non hũc communi voce, propriόque sensu ad Deum dicimus conuersum, etsi nulla ei vnquam fuerit cogitatiõ Religionis subeundæ? Qui è statu laïcali, quantumuis iusto, ad Clericalem, & perfectum se transfert, ad Deum dicitur conuerti. Quot viri pij, etiam ab ineunte ætate Dei amici, mundum relinquentes, & solitaria loca petentes, Anachoretarum more viuentes, nullo adstricti Religionis voto tibi occurrent in historiis Ecclesiasticis, quorum mutatio à Scriptoribus *conuersio* propriissimè nuncupatur? Plures ex his ego enumerare possem, quàm tu ex iis, qui ad Religionem sunt conuersi.

Conuersos etiam dici posse eos, qui in domi- 3
bus remanent propriis, & suas sibi reseruant facultates, dummodò se offerant Deo, docent Iuris interpretes, [c] & conuersorum genus vnum astruunt, quod priuilegiis gaudeat Clericorum & exemptorum; aliud quod subditur statutis ciuitatum.

Deinde duas statuunt communiter authores 4
S. Francisci conuersiones, primam post redditas genitori vestes, secundam proprio instituto sodalitio. Bis ergo Franciscum à sæculo Religionem transiisse ex tuo sequeretur asserto, qui non nisi in hoc sensu vis dici Franciscum fuisse conuersum.

Postremò S. Bonauentura, etsi capiti secundo 5
Legen

c *Vide Abb. in c.* Tantum. *n.4. c.* vt priuilegia *n.3 c.* Quidam *num 1. de priuil. c.* Non dubium. *de sent. excom. n.4. vbi Hostien. & glossa.*

Legendæ S. Francisci præfigat illum titulum *de perfecta eius conuersione ad Deum*, nihil refert post exuta vestimenta, nisi recessum in secretum solitudinis, latronum insultus, acceptam à Monachis eleemosynam, transitum ad Eugubium, leprosorum obsequium, peregrinationem Romanam, trium ecclesiarum reparationem, nihil omnino de Religione. Qui generosè mundo libellum misit repudij, spémque omnem in Deo reposuit, ad Deum versus, à sæculo auersus, etsi nunquam de Religione somniaret, nonne propriissimè, absque vlla Latinæ vocis iniuria *conuersus* assereretur?

6 Secundò coniectauit Marquez Augustinianum fuisse, quia coronam clericalem habuisse eo tempore, quo ad Innocentium tertium cum sociis accessit, inde deduxit, quòd Pontifex [f] *Laicis Fratribus omnibus, qui seruum Dei fuerant comitati, fecit coronas paruulas fieri &c.* Si enim Franciscus hoc modo tonsus non esset, iuberet Innocétius eidem etiam similiter radi cæsariem. Non autem alibi; quàm in sodalitio illo Augustiniano, sub quo priùs versabatur, tonsuram hanc potuit adipisci. Si enim dicatur ipsum in limine sui Ordinis sibi coronam efformasse, minùs id modestum, minúsque humile asseris videri, vt insigne aliquot vitæ religiosæ sibi arroget, quod sociis denegauit.

f Bonau. cap. 3.

7 Huic coniecturæ ea opposui, quæ plenè satisfecisse putauit. Ostendi enim ex priuilegio Ordinis à se inchoati licuisse sibi aperire coronam. Hoc ipsum tu admittis num. 414. asserens *ex priuilegio generali vita Monastica sibi & suis coro-*

nam potuisse assumere. Assumpsit quidem sibi, & iis, qui erant ex genere sacerdotali, vel officiis & laudibus diuinis psallendis deputati; vti etiam in tua Religione, aliísque abiit in consuetudinem, vt statim vel à suscepto habitu, aut emissa professione, qui clericatui destinantur, tondeantur in orbem, qui verò laïcali & seruili adiudicantur ministerio, remaneant intonsi. Ita Religioso more, & absque omni modestiæ, vel humilitatis iniuriâ Franciscus, Ordinis institutor, clericali hoc indicio cum reliquis incedebat Clericis, quod laïcis denegauit. Accedens autem ad Innocentium cum sociis vndecim, expositâ vitæ normâ, regulæ impetrauit confirmationem, tantámque adepti sunt omnes apud Pontificem opinionem, vt etiam laïcis collatam voluerit prædicandi potestatem, quam vt decentiùs exequerentur, coronulis paruis, à clericali diuersis, voluit insignitos. Ipsa verba Bonauēturæ vtrumque hoc discrimen tibi manifestè exponunt, duplexque Fratrum genus tibi distinguendum insinuabunt, quippe non coronas clericales, & vsuales, sed *paruulas*, non Fratribus vniuersim, sed *Laïcis* duntaxat, fieri præcepit. Quid hîc dubij occurrere potuit, quódue fundamentum subesse asserendi Monachatus Augustiniani? Vide, si placet, quæ de hac ipsa re diligenter alibi [g] pertractauimus.

[g] *Tom. 1. Annal. an. 1210. n. 15. & 16.*

8 Reliquæ coniecturæ adeò leuis sunt ponderis, vt ipse etiam sentias potiùs indicia, vestigia, aut congruentias potiùs vocandas. In ea ergo persisto sentētia, vt neque hæc ipsa nomina mereantur, neque vllam aduehant sententiæ ve-

ſtræ probabilitatem. Ex præmiſſis etenim, totóque hoc diſcurſu adductis rationibus euidenter conuincitur, nihil potuiſſe Franciſcum à Ioanne Bono accepiſſe, ſed ſi quæ erat veſtis, morum, ſtatútorum ſimilitudo, totam à Franciſco ad Ioannem Bonum, non ab iſto ad illum deriuatam. Neque admitto illam tui diſcurſus clauſulam ex Auguſtino [h] num. 421. exſcriptam: *Porro vtriſque auditis, qui ſine ſtudio partium iudicat, videt profectò ſententiam neutram in principali puncto falſitatis conuinci, vtramque probabilibus fundamentis inniti.* Vt enim omittam malè confarcinari authoritatem hanc ex pauculis Auguſtini verbis, & reliquis tuis, quæ te ſtatim mihi ſubindicarunt, & taceam alteram hoc loco euſdem Doctoris ſententiam à te cap. 11. citatam haberi cap. 14. addo perſpicaciſſimum Doctorem obſcuriſſimam agitaſſe quæſtionem, ſuo tempore difficultatum maximarum involucris obuolutam, an ſcilicet animæ ex propagine fierent, an verò nouæ ſingulis inſufflarentur, doctiſſimóſque viros pro vtraque parte acriter decertaſſe, dextréque ex aduerſo prolatis Scripturæ ſacræ locis reſpondiſſe. At hîc non æqua ſors, neque vtrumque placitum, vti tu reputas, probabile, ſed adeò temporis ratio, & rationum pondus ex hac parte præponderant, vt ex tua, neque ipſa probabilitatis ſpecies ſuperſit.

[h] *Aug. de anima & eius orig. l. 2. c. 14.*

Refelluntur ea quæ in responsione 5. adducuntur contra §. quintum.

SECTIO VIII.

Examinatur testimonium Henrici de Vrimaria.

§. I.

PRæCIPVAM vim statuerunt semper aduersæ partis tutelares in multitudine testium, partim exterorum, partim domesticorum, quam ingenti studio constiparunt. Singulos ego duxeram iudicandos, & æqua statera librandos, vt vnicuique suum pondus tribueretur. Incepi ab Augustinianis, & ab Henrico de Vrimaria, quem huius aciei Antesignanum constituunt, & aduersus eius testimonium ex bibliotheca S. Victoris Parisiensis extractum, obieci illud sub diuersis formulis ab Augustinianis recitari, quædam illic contorta subsistere non posse, testimonium ipsum in codice Parisiensi haberi in margine recentiori charactere scriptum, & cancellatum; atque id ipsum in quibusdam claudicare. 1

Duobus modis diuersisque temporibus ad hæc respondisti; primò diffusè & laboriosè satis in Hispania; secundò breuiùs & magis appositè in Vrbe, postquam vidisti in Bibliotheca Angelica exemplar tractatuli Henriciani, ibique testimonium haberi sub his verbis: *Tempore Innocentij* 2

centij III. fuit Fr. Ioannes dictus de Cella, circa quod tempus B. Franciscus cum dictis Fratribus habitauit, & quidam asserunt, quòd fuerit Frater dicti Ordinis in loco S. Iacobi de Aquauiua iuxta Pisas. Tandem petitâ licentiâ & obtentâ à Priore dicti loci, vt arctiorem vitam assumeret, dimissâ zonâ, & subtelaribus, ad nemus se solum transtulit. Dimissa nunc prima responsione, ego adhæreo secundæ, per quam faciliori via dicis patere aditum responsioni. Admittis testimonium aliter citari à tuis consodalibus, quàm habeatur apud Henricum, incusásque Marquez quòd aliqua ademerit, & Critanam, quòd alia adiunxerit. Secundò admittis in illis verbis non tradi Monachatum S. Francisci, dum Henricus tantùm asserat eum aliquando habitasse cum Fratribus S. August. Aliud enim rectè asseris esse cum dictis Fratribus habitare, aliud eorum profiteri Religionem. Tertiò, dicis eum non affirmare, quòd fuerit S. Franciscus Frater Ordinis S. Augustini in Monasterio S. Iacobi de Aquauiua, sed nudè referre assertionem aliorum, ac proinde non debere opinionem hanc Monachatus S. Francisci tribui Henrico vt asserenti, sed vt referenti. Infers demum, quòd licèt Henricus non fuerit opinionis assertor, nec Bergomensem in asserendo præierit, fuisse tamen, Henrico teste, alios qui præirent.

3 At mihi valde suspectum est quidquid in hoc testimonio asseritur & refertur; neque enim mihi euacuatur dubium illud circa ipsum authorem. Primò hæc verba deprompta & citata sunt ex codice Parisiẽsis Bibliothecæ. Dum hunc con-

ſulo, & expendo, inuenio corruptam lectorum fidem, & verba non tam ab Henrico in textu ſcripta, quàm ab impoſtore, recenti charactere in margine adiecta, & proinde ab alio æquiori cenſore cancellata. Dum ad alios conſodales recurro, video non eſſe conuenientia teſtimonia: hic auget, ille diminuit, variiſque modis vnam referunt Henrici ſententiam. Si demum ad tuum deueniamus codicem Romanum Bibliothecæ Angelicæ, tractatulum dicis papyro inſcriptum charactere nec valde antiquo, nec valde recenti. Etſi non valde recens ſit, adeò tamen recentem puto, vt ab illo autographo Pariſienſi potuerit hoc exemplar tranſſcribi, & quod in margine erat, in textum transfundi. Suſpicionem hanc fortaſſis non infirmis firmarem adminiculis, ſi liceret tractatulum ipſum aſpicere; atque vel inde certè augetur, quòd non liceat. Quoties Bibliothecarium rogaui? quot adhibui interceſſores? quales ſubmiſi exploratores, quibus artibus & precibus cum precipuis cœnobij Patribus egi, vt vel perfunctoriè tractatulum aſpicerem, vel ipſa illa paucula folia, quibus contineri aſſerebant, ictu oculi delibarem? nec quidquam profeci. Quænam hæc trepidatio, aut quæ occultandi codicis occaſio, prorſus neſcio; latet anguis in herba. Domeſticis tantùm patet, exteris latebit.

Ex ipſo tuo Marquez ſuſpicionem adaugeo, & ex temetipſo confirmo. Térque quatérque, ex tuo Magiſtro, teſtimonium Vrimarij tranſcribis, primò reſponſ. 3. num. 96. ſecundò, tertiò, & quartò in reſponſione quinta, numeris videli- 4

cet

cet 418.483. & 606. idque habet Marquez c.13. §.19. additque in fine testimonium hoc verbatim ex ipso autographo exscripsisse Ludouicum ab Angelis, Confessarium Illustriss. Fr. Alexij Manesij, Archiepiscopi Braccarensis, à quo se illud accepisse testatur, eóque modo, quo accepit iuxta singulos apices citato loco retulisse. Ecce ipsa verba. *A tempore S. Patris Augustini multi fuerunt Pastores dicti Ordinis; sed ex negligentia scribentium, & diuturnitate temporum ignorantur. De quibus tamen & ex scriptis antiquis, & ex antiquis Patribus hac habere potui. Circa annos Domini 1110. electus est Generalis B. Ioannes de Spelunca, qui etiam præfuit tempore Alexandri Papa III. Item Ioannes dictus de Cella tempore Innocentij III. Item Auitus de Graffano tempore Gregorij noni. Item Philippus Dexterampua, quo tempore facta est vnio. Post vnionem primus fuit Fr. Lamphrancus de Mediolano,*

5 Nullum hîc verbum de S. Francisco, neque vllum eius Monachatus vestigium. Quod si hîc non occurrat, vel huic testimonio non inseras, nihil in toto tractatulo Vrimarij de re ista reperies. Ex hoc enim testimonio, eóque duntaxat loco, vbi agitur de Ioanne de Cella, obijciuntur nobis illa de S. Francisci Monachatu. At in codice Parisiensi, quem originatium, seu authographum vocat Marquez, nihil tale habetur, neque exscripsit Ludouicus ab Angelis huius testimonij delator. Vnde manifestè constat, quòd à Marquez de S. Francisco obiectum est, non in textu, aut serie orationis, sed in margine haberi, atque hinc mihi omnino confirmatur rela-

h 5.5.n.2. tio R.P. Vardæi, quam in Apologetico [h] exſcripſi, teſtificantis ſe illud in margine recenti charactere ſcriptum, atque cancellatum deprehendiſſe.

Quid ad hæc, mi Pater? In promptu eſt reſponſio, aliter te legiſſe anno 1630. in codice illo tuæ Romanæ Bibliothecæ, quem num. 25. dicis nec valde antiquo, nec valde recenti charactere ſcriptum, & n.483. non ita antiquis characteribus exaratum, & proinde totum, vti habet ille codex, ita ſcribis: *Septima veritas eſt, videre qualiter illa ſancta propago prædictorum Patrum ante vnionem, quam etiam ab illo tempore, quo per S.R.E. pro ædificatione fidei & morum Fratres noſtræ Religionis ſunt deſtinati, vſque adhuc noſtra tempora ſit deducta. Qui verò à tempore B. Auguſtini, hoc eſt ab anno Domini 442. fuerunt Paſtores dicti Ordinis ex negligentia ſcribentium, & diuturnitate temporis ignoratur. De quibus tamen ſic ex ſcriptis antiquis, & relatione antiquorum Patrum compertum habere potui. Hoc ſciendum eſt quòd tempore Alexandri Papæ III. circa annos Domini M.C.XX. Ioannes de Speluca fuit Prior generalis. Tempore Innocentij Papæ III. fuit Fr. Ioannes dictus de Cella; circa quod tempus B. Franciſcus &c. Tempore autem Innocentij IV. Prior generalis fuit Fr. Adiutus de Guaffragnano. Tempore verò Alexandri IV. Fr. Philippus de Pramia, quo tempore B. Auguſtinus, vt ſuprà viſum eſt, Papæ Alexandro in viſione apparuit, grandis quidem capite, ſed membris exilis.* Vnde quæſo in hunc codicem non adeò vetuſtum, ſed aliquanto recentem, irrepſerunt illa verba *Circa quod tempus B. Franciſcus &c.* quæ *in originali*, vti

loqui

loquitur Marquez, non habentur, nec inuenire potuit Ludouicus ab Angelis, auidus harum rerum collector, quæ transcriberet?

7 Ipsum adhuc testimonium expendo. Vnde, quæso, tantum & tale discrimen inter vetustum Henricum Parisiensem, & recentem Henricum Romanum? Vel inde sanè quòd ille vetus, hic neotericus; ille exaratus ante exortam hanc controuersiam, hic efformatus post sparsum hoc cómentum? At quid mirum si circa Monachatum S. Francisci rem exteram discrepent; si etiam circa ipsos suos, quos se habuisse Primicerios contendunt, nomine, tempore, & Pontificum coëxistentia discordant? Circa verba & periodos nulla cohærentia. Parisiensis *Beati* notâ affecit Ioannem de Spelunca, Romanus nullam apponit. Parisiensis circa annos Dom. M.C.X. electum asserit; Romanus circa annos M.C.XX. rexisse, ídque tempore Alexandri III. qui non nisi anno M. C. LIX. electus est. Hæc adeò monstruosa dissimilitudo vnius eiusdémque Authoris etiam tibi tam excussit confessionem, scilicet neque pauca, neque exigua discrimina inter testimonium à te, atque illud à Marquez prolatum reperiri.

8 Descendo adhuc ad illud tuum, vel tui Henrici Romani additamentum, scilicet *Circa quod tempus* (Innocentij Tertij) *B. Franciscus cum dictis Fratribus habitauit, & quidam asserunt, quòd fuit frater dicti Ordinis in loco S. Iacobi de Aquauiua iuxta Pisas. Tandem petitâ licentiâ & obtentâ à Priore dicti loci, vt arctiorem vitam assumeret, dimissa Zona, & subtelaribus, ad minus se solum transtulit.*

lit. Qui ſunt quæſo illi Fratres iam dicti, aut antecedenter in diſcurſu orationis nominati, cum quibus habitauit? an illi duo Ioannes de Spelunca, & Ioannes de Cella Priores generales? At cũ Spelũca habitare nõ potuit, qui longè ante conuerſionem B. Franc. deceſſit, quippe electus generalis Prior circa annos 1110. vt habet Henricus in codice Pariſienſi; neque cum Ioanne de Cella; etenim, vt probè ipſe Marquez [i] contra huiuſmodi cohabitationis aſſertores aduertit, Ioannes de Cella non fuit Generalis congregationis Ioan-Bonitarum, in qua contenditur ſub diſciplina Ioannis Boni initiatum fuiſſe Franciſcum, ſed congregationis, vt ait, ſeparatæ, ſpecialiter nuncupatæ S. Auguſt. ad quam etiam illa Ioan-Bonitarum reducta eſt in vnione generali ſub Alexandro IV. Si ſuperiùs adhuc aſcendendum ſit, & altiùs regrediendum ad priores periodos narrationis, & pro dictis Fratribus intelligendi ſint illi Patres antiqui, à quibus Henricus ait ſe accepiſſe relationem, vel ſeriem Generalium: an non hi, cum quibus habitauit, & rem ſibi notam, & in ſuo contubernio tranſactam diſtinctè & conſtanter narrare poterant Henrico, & dicere, qualis fuit illa cohabitatio, an ſcilicet apud ſe initiati, ab hoſpitio recepti? Itane ſuſpenſum, dubium, & ancipitem Henricum illos relatores reliquiſſe credibile eſt, vt ad ambiguum aliorum rumorem recurrendum ei fuerit per illa verba, *& quidam aſſerunt*, pro ſtabiliendo Monachatu S. Franciſci? Contextus profectò orationis non admittit verba illa *cum dictis Fratribus* vel ad antiquos Patres relatores, vel ad duos illos Generales

[i] Marq. c. 13. §. 19.

rales distinctæ congregationis referri. Qui sunt ergo dicti Fratres, *cum quibus habitauit?*

9 Qui etiam illi *quidam*, qui sub illud tempus asserebant eum fuisse Augustinianum in Cœnobio S. Iacobi de Aquauiua iuxta Pisas? Nulli profecto; præterquam enim quòd nullum ante hunc excogitatum Henricum legamus ita dixisse, valde dubium est an dixisse potuerit. Quî enim potuit fieri, vt in Cœnobio illo Aquauiuano habitasse dixerit, aut Monachum egisse Augustinianum, si nondum sub illud tempus tirocinio S. Francisci designatum, hoc Cœnobium extiterit, vel saltem Augustinianum non fuerit, vti aliàs [l] notaui, & amplius hîc confirmabo? Iosephus Pamphilus [m] in obseruationibus de Ordinis antiquitate, dum antiquos Conuentus commemorat, qui in Italia præcesserant Concilium Lateranense, nullam facit mentionem huius Couentus de Aquauiua, neque Primatis Augustiniani author, [n] qui eosdem ex Phamphilo transscribit.

l *In Apolog. §. 5. n. 3.*

m *Păph in chron. fol. 28.*

n *Primat Aug. l. 5. cap. 4.*

10 At te dictutum noui adeò vetustum hoc esse Cœnobium, vt ei multa indulserit Gregorius octauus priuilegia. Sed nihil mihi magis dubium hac tua confirmatione. Primus omnium post annos à Gregorij morte fermè trecentos, hoc ita retulit Ambrosius Coriolanus (cuius in re historica maiorem fidem, & in impugnandis aduersariis minorem acrimoniam cordati quique desiderant) vt ipsa sua narratione testimonium infirmet. Quis enim adeò facilè credat Gregorium breuissimi temporis, quippe quin-

quaginta

quaginta ſeptem dierum, vel ipſo Coriolano teſte, Pontificem, totum Cruci Dominicæ & Ieroſolymorum vrbi recuperandæ, paulò antè ſub Vrbano prædeceſſore captæ, intentum, Vrbaníque doloris de tanta iactura ſucceſſorem, vt loquitur Baronius, ° & calamitatis hæredem, neque certo loco conſiſtentem, his rebus ſe applicuiſſe, præſertim ſub initium ſui Pontificatus, vti peculiariter ſcribit Cruſenius p in ſuo Monaſtico.

o Baron. an. 1187.

p Cruſen. p. 2. c. 24. Coriolan. in chronicis.

Deinde abhorret à Curiæ ſtylo, vt indultorum communium, vniuerſo Ordini conceſſorum (vti ille aſſerit) ſcilicet confirmationis priuilegiorum, indulgentiarum, licentiæ ſepulturæ, prædicandi, confeſſiones excipiendi, Diploma dirigeretur Priori peculiaris Conuentus Aquauiuani, qui in vniuerſum Ordinem nullam habebat authoritatem. *Conceſſit*, inquit, *Fratribus dicti Ordinis* { *auctoritatem audiendi confeſſiones, prædicandi, & cœmeteria conſtruendi, ac eos ſepeliendi, qui in eorum cœmeterijs, atque eccleſijs eligerent ſepulturam; & priuilegium directum fuit Priori S. Iacobi de Aquaviua Lucanæ diœceſis.* 11

Tertiò, Conuentum hunc in Lucana diœcæſi conſtituunt Coriolanus & Cruſenius; in Piſana Primas Auguſtinianus, & Empolus in fine ſui Bullarij, & Seripandus in commentar. ad ann. 1187. Prope Piſas ſitum dicit Henricus de Vrimaria, & qui eius proferunt teſtimonium; prope Liburnum Empolus citatus. Amplius addit Cruſenius huius Bullæ adeò mihi ſuſpectæ exẽplar authenticum extare in Monaſterio Lucenſi. Vt dubium omne remouerem, & Coriolani aſ- 12

ſertio

sertioni securiùs accederem, curaui solerter indagari per viros industrios & doctos, vt si quod in illo Cœnobio huius rei vestigium foret, explorarent, & rescriberent. Post solertem indagationem responderunt, nihil penitùs se ibidem reperire potuisse, neque vllam aliquando extitisse penes incolas huius rei notitiam.

13 Postremò, si quod ante S. Francisci conuersionem huiusmodi extabat Monasterium, mihi probabilissimum est sub regula S. Benedicti, vel alterius militasse. Etenim nullum vestigium Eremitarum S. Augustini in Tuscia apud probatos authores, neque in archiuo Vaticano in Pontificum Regestis inuenire potui ante Innocentium quartum, qui Tusciæ Eremitas vniuersos partim vagos, partim Benedictinos, partim alterius instituti, sub S. Augustini regulam couniuit. Anno primo Pontific. XVII. *Kal. Ianuarij* vniuersos Eremitas Tusciæ, exceptis Gulielmitis, iussit vt in vnum se regulare conformantes propositum, regulam S. Augustini, & Ordinem assumerent. Bulla incipit: *Incumbit nobis.* Habetur in Regesto Innocent. num. 333. apud Marquez c. 3. §. 3. & cap. 16. §. 11. in Bullario Augustiniano constit. 1. Innoc. IV. vbi fœdè errauit collector in Bullæ summario, & in nota marginali. Eodem anno V. Kalend. Aprilis commemorat se eandem illis regulam dedisse obseruandam, & Richardum Cardinalem eius speciali mandato eos absoluisse à promissione, seu vinculo Ordinis S. Benedicti, vel cuiuscumque alterius. Bullam *Cùm à nobis.* ex Regesto Pontificio dedimus in Apologetico §. 5. num. 4. Secundo Kalend. eiusdem

dem mensis, refert se dictam regulam eis concessisse, eósque sub eadem Domino famulari, & diuinuum officium secũdùm Romanæ Ecclesiæ consuetudinem celebrare elegisse. Habetur Bulla *Pia desideria*, in supradicto Bullario constit. 2. extracta ex ipso autographo sub plumbeo sigillo asseruato in archiuo Rom. Augustiniano. Septimo Kal. eiusdem mensis declarat Fratres de Murceto, Pisanæ diœcesis non teneri ad obseruationem regulæ S. Benedicti, quam in sua eremo erant professi; *quia*, inquit, *ex mandato Sedis Apostolicæ non solùm illi, sed alij Eremitæ per Tusciam constituti, regulam S. Augustini duxerunt assumendam.* Ex hac Bulla, quam in Apologetico citato num. 5. huic confirmando argumento adduxi, liquet non solùm Murcetanos Monachos in Augustinianos abiisse, verùm etiam & reliquos Eremitas Tusciæ idem institutum subiisse, & proinde non adeò ineptè aut imbellè, vt tu iocaris, me probasse ex hoc Diplomate Etruscos Eremitas primitùs non fuisse, sed postea euasisse Augustinianos. In Regesto eiusdem Pontificis ann. 11. num. 448. ad Generalem & Fratres Eremitas Ordinis S. Augustini, narrat se dedisse vniuersis Eremitis Tusciæ regulam eiusdem Sancti Augustini. Demum Alexander IV. anno primo Pontif. Idibus Iulij suis literis inserit alias sui prædecessoris Innocentij, directas Priori generali & vniuersis Fratribus Eremitis de Tuscia Ord. S. Augustini, in quibus ait se illis concessisse regulam S. Augustini. Diploma hoc Alexandri habes apud Empolum constit. 9. Alia pleraque instrumenta, quæ peculiaria Monasteria

Etruriæ

Etruriæ ab Ordine S. Benedicti ad Augustinianum traslata concernunt, adduxissem, nisi superflua iudicassem, vbi tam aperta habentur Pontificum testimonia, quæ omnes Etruscos Eremitas diuersam ab Augustiniana regulam obseruasse confirmant.

14 Hinc etiam obiter nullo negotio reiicitur commentum illud Critanæ, Nicolai ab Alexandria, & aliorum asserentium licentiam hanc, quam alij ex Pseudo-Henrico dicunt Franciscum petiisse à Priore Aquauiuano, vt arctiorem subiret normam viuendi, impetrasse à Fr. Bandino Priore Monasterij S. Saluatoris de sylua lacus Ord. S. Augustini prope Senas. Etenim præterquam quòd ex iam dictis appareat nullum tunc in tractu Senensi, in Tuscia notissimo, fuisse Cœnobium Augustinianum, hoc ipsum, de quo agitur, manifestè constat huius instituti tūc minimè fuisse, quippe post plures annos ab Episcopo Senensi regulam accepit S. Augustini ex Gregorij noni indulto. Diploma ipse exscripsisti ex Empolo num. 212. & præclarum effugium excogitasti ex alia Bulla Alexandri IV. dicendo Monasterium de Sylua-lacus, cui Gregorius ex approbatis regulis vnam iussit præscribi, non illud fuisse S. Saluatoris, de quo Critana & Morigia, sed aliud S. Leonardi huic per prædictum Alexandrum vnitum, quod *de Sylua-lacus* dicebatur, & post incorporationem adhæsisse denominationem *Sylua lacus* Monasterio S. Saluatoris.

15 Mirum certè quàm facilè hæc adinuenias, & inanibus coniecturis clarissima Pontificum testimonia coneris eludere. An ipsi tuo credes

V Morigiæ?

Morigiæ? Audi quid dicat q de varia hac appellatione vnius eiusdémque Monasterij, *Locus hic*, inquit, *vbi congregatio cœpit Illicetana prope vrbem Senarum a situ vocatur* de Fultignano, *postea nuncupatus est* Eremitorium Syluæ Fultignani S.Saluatoris; *deinde* S. Saluatoris de Iliceto ad Syluam lacus; *& nunc vocatur*. S. Saluatoris de Iliceto, *propter ilicum abundantiam*. Vlteriùs, quot, quæso, elapsi anni post hanc tuam incorporationem vsque ad Innocentij VIII. Pontificatum, & tamen ille distinctim & separatim enumerato Monasterio S.Leonardi retulit etiam illud S. Saluatoris sub illo appellatiuo *Sylua lacus*. Recensens etenim domos societatis, seu congregationis Ilicetanæ, ita ait: *Pro parte dilectorum filiorum Priorum & Fratrum S.Saluatoris Syluæ lacus de Iliceto, & S.Leonardi, ac S.Mariæ de Monte Specbio, necnon S. Antonij supra balneum Petrioli, domorum Societatis* de Iliceto *nuncupatæ, Ordinis Fratrum Fremitarum S. Augustini Senensis, & Grossetanæ diœcesis*. Innocentij literas lege in tuo Bullario Augustiniano, constit. 2. eodémque etiam modo loqui comperies Eugenium IV. constit. 3. & 4.

q Morig. de orig. relig. c. 53.

Aliquid huiusmodi difficultatis, seu contradictionis, ipse subodorasti, cùm num. 22. recitatis verbis Ambrosij Landuccij, asserentis prædictum Bandinum fuisse Priorem cœnobij Ilicetani (huius scilicet S.Saluatoris, quod caput euasit congregationis Illicetanæ, & ab Innocentio VIII. citato vocatur *cœnobium S. Saluatoris Syluæ lacus de Iliceto*) anno M.CC. XX. subiunxisti non apparere conuenientia testimonia, ad 16

id

id determinatè asserendum, neque immeritò; quomodo enim tunc Prior potuit esse Augustinianus in cœnobio Ilicetano, in quo sub illud tempus adhuc institutum non erat Augustinianum, introductâ ibidem S. Doctoris regulâ non nisi post annum 1251. Congregatio autem Ilicetana ab hac domo exordium & denominationem accepit sub Priore generali Tholomæo Veneto circa annum 1385. Ita vestri Pamphilus, Crusenius, & alij sub prædictum annum: vnde reiiciendus venit Myræus à te n. 225. citatus, qui anno 1050. institutam asseruit.

17 Sed ingenti studio, collectísque vndique testimoniis probare conaris ante illud tempus prætensæ initiationis S. Francisci fuisse in Tuscia cœnobia Augustiniana. At verò omnia, eáque à recentioribus, & domesticis Authoribus accepta, id vnum fermè inculcant, Augustinum per Tusciam in Africam abeuntem, multa inuenisse ibidem sanctorum virorum habitacula, & cum eisdem conuersatum fuisse. Monasteria autem Augustiniana fuisse, aut postea ante S. Francisci ætatem talia euasisse, nullus clarè probat; neque aliquem mihi dabis vetustum & exterum authorem, qui id vel leuiter insinuet. Iordanus tuus [r] refert S. Augustinum *Fratres Eremitas in Tuscia & Centum cellis visitasse velut in quodam transitu, non enim diu cum eis manere potuit.* Et Franciscus Suarez [s] diffusè probat nullos habuisse, aut fundasse Augustinum Monachos Eremitas, neque regulam dedisse, antequam in Africam transfretaret, imò & donec rediret in patriam distulisse executionem propositi vitæ Mo-

[r] *Iordan. l. 1. c. 7.*

[s] *Suarez tom. 4. de relig. l. 2. cap. 8.*

nasticæ, quod habebat. Et licèt multi fuerint graues scriptores Etrusci ante Innocentium tertium, da mihi vnum, qui vel semel meminerit Eremitarum Augustinianorum in Tuscia.

Demum ad sacram (vti loqueris) anchoram confugis, testimonium scilicet Iordani de Saxonia, dicentis se vidisse formam priuilegij Innocentij III. quo confirmatum voluit Cœnobium vestrum S. Antonij in Ardigneta prouinciæ Senensis. Anchoram hanc sacram pluribus alligas retinaculis, adductis aliorum testimoniis, qui id ipsum affirment. Sed neque anchora tam sacra, cui nauigij salus committi possit, neque rudentes tam firmi, vt securè subsistat. Primus id obtrudit Iordanus, secuti sunt alij. Ille asserit Innocentium hunc omnium Pontificum primum fuisse, à quo hic ordo priuilegium aliquod scriptum receperit; & licèt quantum potuerit, indagarit, & proximo Innocentij sæculo floruerit, nihil potuit ab aliis Pontificibus concessum videre. Ambrosius Coriolanus duobus sæculis Innocentio posterior, tot inuenit, & refert, vt continua fermè serie ab Innocentio primo & Zozymo miram texuerit historiã indulgentiarum, priuilegiorum, confirmationum, aliarúmque concessionum Pontificalium, quæ omnem Iordani solertiam subterfugerunt. Deinde Iordanus vno duntaxat Diplomate cœnobium illud Innocentium confirmasse ait, & Compendium rerum Ordinis S. Augustini, quod citas num. 231. pluribus id Bullis fecisse pulcho incremento confirmat, & aliam similem confirmationem Cœno- 18

bij

bij Lucensis ab eodem Innocentio factam producit. His abundè accedit Hieronymus Roman. & quod Iordanus dixit se vidisse priuilegium confirmationis prædicti Cœnobij, hic ait illi Conuentui directum, in eóque confirmari ab Innocentio priuilegia suorum prædecessorum; idque ipsum Pontificem præstitisse conuentui Lucensi. Denium ais te habere ex relatione MS. Conuentus Ilicetani ibidem in archiuo registratum hoc Innocentij priuilegium; cuius initium: *Solet annuere.* & finis: *Datum Laterani XII. Kal. Iun. ann.* 1198. Omnia hæc mihi valde suspecta: vltra enim tot incrementa, additamenta, & contradictiones testium, ille finis principium & processum omnem euertit. Vbi enim aliquando in Bullis Pontificum ante tempus Martini V. vidisti apponi ad Kalendas; vel computum dierum annos Christi, sed annos Pontificatus? Breue etiam, non Bullam vocat Romanus; & tamen in fine ait subscriptum illud signum: *Fac mecum signum in bonum.* Vbi, quæso, aliquando vidit ille huiusmodi tenorem Breuium? Non Breui, sed Bullæ hæc signorum verba in Pontificij nominis orbem adiiciuntur. Postremò vt rem concludam, omnia Innocentiani Regesti volumina ego diligentissimè percurri, & neque istud, quod solum potuit inuenire Iordanus, priuilegium, neque vllam ex pluribus Bullis, quas Compendium Augustinianum & Romanus Innocentium largitum fuisse referunt, ne verbum vllum de Ordine Eremitico August. potui reperire. Potissima pars huius Regesti iam communis facta est iuris præli beneficio; ipse experire.

Quod verò de petita licentia ab istis Priori- 19
bus, vt arctiorem vitam assumeret Franciscus, & de nemorum secessu post mutatas vestes dicitur,
t §.5.n.3. plenè ex Bonauentura in Apologetico [t] refellimus; nec quidquam ex vtraque tua responsione elicere potui, quod amplius improbare oporteat.

Claudo tandem totum hunc de Henrici testi- 20
monio discursum obiecto tibi scrupulo vno circa tractatum, ex quo desumptum est, altero circa authorem. Mirum est Iordanum de Saxonia Henrico familiarem, omnino hunc tractatum ignorasse, præsertim suo libro de Vitis Fratrum concinnando summè opportunum, neque inter alia eius opera istud retulisse, neque verbum vllum de eo fecisse, etsi sæpissimè & passim de Henrico loquatur. Secundò, qui hunc ei librum tribuunt, scriptum aiunt ann. 1334. & authorem peruenisse ad annum 1340. & vltra ex variis ipse probas authoribus num. 13. & tamen ex initio ipsius tractatus dicis num. 11. eum cognouisse Generalem Lanfrancum Mediolanensem, qui electus est anno 1252. eúmque vnionem sub Innocentio IV. factam præcessisse, non semel testatur Laurentius Empolinus ad finem sui Bullarij. Expende, quæso, an qui vnionem iam in Ordine Augustinano præcessit, & in vnione electum Lanfrancum se ipso teste, cognouit, potuerit anno 1334. hunc scribere tractatum. Nihil mirum si Iordanus eum inter Henrici opera non recitarit.

Expendi

Expenditur Iordanus de Saxonia.

§. II.

1 AVTHORITATEM Iordani de Saxonia libraui, eámque minoris ponderis deprehendi, quam quòd propter illam admitti possit hic Monachatus, aut illius asserendi primatus negari Bergomensi. Suspicionem obieci corrupti textus, & dubia produxi circa ipsius operis authorem. Talia ea suspicor, vt quibuscumque viris doctis, etiam in hac arte versatis, negotium facessant, eámque tibi molestiam aduexerunt, vt multis paginis fuerint dissoluenda. Sed neque adhuc tota hac tua industria omnino esse soluta, statim perspicies, neque te adeò appositè in me illa verba S. Bonauenturæ: *Prauus est auditor, qui manifesta vult obscurè intelligi*, contorsisse.

2 Haud exiguo labore decurris in probando libri, de quo agitur, authorem, virum fuisse doctum, grauem, sanctum, Saxonem, siue Germanum, quæ absque tanti operis impendio tibi facilè concesserim. At quòd floruerit trecentis annis ante Magistri Marquez scriptionem, & quod author fuerit Iordanus, hîc paululum hærebo, & ostendam non adeò manifestum hoc esse, vt qui obscurum putet, *prauus* sit censendus *auditor*. Primum ex ipso libro, probatísque authoribus temporum interualla distribuã, deinde ex annorum computo quod sit iudicium ferendum circa opus ipsũ, operísque authorẽ, tibi vltrò subiiciã.

Porro hic author lib.2.cap.8.ait se interfuisse 3
Capitulo generali, in quo B.Simon Tudertinus indignè accusatus est. Hic verò decessit Bononiæ anno 1322.Indict.5.die 20. Aprilis, vti ipse num.703. ex processu authentico refers, & narrat Ioannes Baptista Posseuinus libro de Sanctis Tudertinis.Probabile autem iudicas Capitulum illud Ariminense fuisse, quod anno 1318. celebratum est, & necessariò fatendum iudicas illum tanquam Capituli membrum interfuisse. Fuit itaque aliquot antea annis initiatus, neque enim è Saxonia in Italiam ad Comitia generalia destinaretur tiro iuuenculus. Vnde oportet annos ad minimum natum viginti, & ortum ante annum trecentesimum supra millesimum.

Deinde num.702. asseris ei factam reuelationem de statuendo vestro Sodalitio in loco, 4
quo S. Augustini, corpus requiescit; eámque ex ipso lib.1.cap.18. aliisque authoribus probas contigisse mensibus duobus ante constitutionem Ioannis XXII. de hac re an.1327.

Tertiò, ex eodem lib.2.cap.8.probas num.703. 5
circa eundem annum 1327. illum Bononiæ studuisse sub Priore Ioanne de Lana, Magistro Prospero Rhegino. Sed expende eundem ibidem cap.8. Asserentem toto infirmitatis tempore inseruiisse Hermano de Allis ferè per annum ægrotantem. Atqui hunc in Germania obiisse circa annum 1329. scribunt Pamphilus & Crusenius.

Quartò, narras num.703. eum legationem obiisse ad Clementem sextum, nomine Capituli 6
generalis Mediolanensis, celebrati ann. 1343.

quod & ipse recenset l.2. cap. 14. addísque non committendam ei tam insignem functionem, nisi post 13. vel 16. annos ab expletis studiis, quibus incubuisse asseruisti circa annum 1327. vel 1330. Agebat ergo vltra annos quadraginta.

7 Quintò familiarem fuisse Henrico Vrimario, siue Alemanno, admittis, num.704. quippe ipse l.2. cap. 22. ait se eundem sæpiùs aliqua narrantem audiuisse. At hic non excessit annum 1340. vnde infers floruisse hunc authorem annis à tua scriptione tercentum, aut amplius.

8 Verùm Iordanus à Saxonia, vel te ipso relatore, prætergressus est annum 1400. quippe Philippus Bergomensis eum circa annum 1406. Iosephus Pamphilus, Hieronymus Romanus, Nicolaus Crusenius sub annum 1408. Gulielmus Eysengrenius, & compendium rerum Ordinis Augustiniani sub annum 1309. Ioannes Trithemius, Sixtus Senensis, Thomas Gratianus, & Conradus Gesnerus sub annum 1410. Alphonsus Ciacconus sub annum 1411. Alphonsus floruisse testantur. Perpende, quæso, an quem omnes, qui de scriptoribus agunt, (præter vnum Posseuinum etiam circa annum 1389. vixisse asserentem) concorditer post annum 1400. floruisse conscribunt, nullo assignato mortis tempore, quæ in posteriores annos transmittenda est, potuerit tanquam generalis Capituli membrum, vt ipse loquetis, & ex eius libro benè deducis, Ariminensi anno 1308. interesse, & consequenter nasci ante annum millesimum tercentesimum.

9 His facilè occurris, dicendo num.724. probabilius

bilius tibi videri non adeò longo tempore vixisse, imò diem obiisse sine dubio sub annum 1380. affirmas num 706. inde ductus; quòd in Registro Bartholomæi Veneti Prioris generalis ab anno 1387. vsque ad annum 1393. nulla Iordani habeatur mentio, etsi passim occurrat aliorum Patrum Germanorum.

Leue hoc ego puto fundamentum; vt tot au- 10
thorum summâ concordiâ contestantium post annum quadringentesimum floruisse, fidem infringas. Quòd annis sex in illo Regesto nulla fuerit Iordano commissa prouincia; neque quidquam ille petierit à priore Generali, quid hoc mirum? aut vnde locus vt in rerum natura tunc esse desierit? Quid si Bartholomæus Iordano parum propitius illius opera vti noluerit? quid si Iordanus sibi soli vacauerit? quid si scribæ incuriâ scribenda exciderint? Quoties, quæso, per totum tuum opus potioris fundamenti ab authoritate negatiua, vel ab authorum silentio deducta argumenta refellis? & sexennalis Regesti (quid si mutili, aut imperfecti) taciturnitas eam tibi ingeret fiduciam, vt quem non legis ibi Iordanum, sine dubio contra tot authorum fidem tunc asseras defunctum?

Sed quid, si ego absque dubio post annum 11
1380. vixisse demonstrem? Ipso illo opere, cuius hunc vis authorem, lib. 2. cap. 22. agit de Bonauentura Patauino Cardinali iam defuncto, quem tamen è viuis proditoriè sublatum anno 1389. scribunt Onuphrius, Panuinus, Ciacconus, [u] Bzouius, [x] Scardeonius, [y] Portenarius. Hoc argumentum in eas te reduxit angustias, vt vel hanc

u *Panu. Ciacc. in Vrban. 6.*
x *Bzou. an. 1389.*
y *Scar. de reb. Patau. l. 2. class. 7.*
z *Porten. de felic. Pat. l. 9. cap. 7.*

hanc de Bonauentura narrationem ab alio posteriore adiectam, vel duas editiones fecisse Iordanum; vnam circa annum 1356. aliam circa annum 1380. & exemplar MS. à te in bibliotheca Angelica repertum; in quo similiter de hoc Bonauentura agitur; post annum 1390. scriptum existimes. Vide quæ circa hæc num. 705. 706. & 718 variè scriptis. Quod autem n. 68 . de morte Bonauenturæ reducenda ad annum 1379. ex inscriptione sepulcri deduxisti (etsi tui immemor: num. 718. scripseris obiisse anno 1389.) subsistere non potest, etenim in duabus Bullis Antipapæ Clementis VII. vidi connumeratum Bonauenturam inter Cardinales viuentes anno 1379. & 1380. & cum aliis Cardinalibus scripsit anno 1381. die prima Iunij inuestituræ regni Neapolitani concessæ ab Vrbano Carolo Regi. Vndè omnino enunciatus est Cardinalis non in creatione quarta Vrbani VI. vti imaginantur Panuinus & Ciacconus, sed in prima anno 1378. 29. Septembris facta, vti certissimum habeo ex supradictis, & ex actis consistorialibus.

12 Sed quid dices de Ioanne de Lana, quem se habuisse Bononiæ Priorem, & se præsente mirum exhibuisse patientiæ exemplum refert lib. 2. cap. 8. quem etiam in bona senectute Bononiæ ex hac vita emigrasse ibidem recenset? At eum decessisse anno 1398. habet catalogus Beatorum Bononiensium apud Cardinalem Paleottum, libro de regimine Ecclesiæ Bononien. Hieronimus Romanus, centuria 11. eúmque proinde sub annum 1400. enumerant Pamphilus & Crusenius, quibus lectores firmiùs adhærebunt,

quam

quam leuiusculæ tuæ coniecturæ & suppositioni à te factæ num 708. propterquam eum obiisse ante annum 1356. imaginaris.

Quid etiam dices de Ludolfo Camoslario, quem ad annum 1400. deducunt Iosephus Pamphilus & Nicolaus Crusenius, & de quo tuus Iordanus agit lib. 2. cap. 18. Nullæ hîc notæ M. Antonij Maffæ circa codicum varietatem, vti apposuit ad cap. 22. in quo tractatum est de Bonauentura Patauino. 13

Quid etiam de illa peste & anno Iubilæi, de quibus scribit eodem libro cap. 20. quæque in annum 1400. probabiliùs reiicienda videntur, quàm in annum 1350. vt tu num. 705. contendis. Etenim pestis illa sub Clemente VI. anni 1350. fuit triennalis, incepitque 1348. vt communiter omnes illius temporis testantur authores: hanc verò sub Bonifacio IX. incepisse ipso anno Iubilæi anno 1400. scribunt Antoninus: [a] *Pestis signa quadam* (inquit) *ab initio huius anni 1400. terrere homines inceperant, qua mox per æstatem plurimum desæuijt*. Author vitæ S. Bernardini. [b] *Sæuiente illa peste terribili & generali anno salutis 1400. in quem incidit Iubilæus*. Iacobus Meyerus [c] *Romanus propter Iubilæum multi currebant &c. grassata est lues hoc anno per totum ferè orbem*. His consonant verba huius nostri codicis. *Nuper* (inquit) *in anno Iubilæi peruadente pestilentia per mundum*. additque paulò infrà transacto Iubilæo sedatam fuisse pestilentiam; quod & illius temporis concordat historiis. Habemus ergo siue Iordanum, siue alium huius libri authorem millesimum quadringentesimum excessisse. 14

a Anton. tit. 22. c. 3. §. 33.

b Vita S. Bernard. c. 10.

c Meyer. l. 14. Annal. Flan.

Ego

Ego si quid post exactam libri discussionem in hac re sapio, dixerim non vnius viri opus esse, neque enim qui Comitiis Ariminensibus anno 1318. tanquam vir Capitularis, aut Capituli membrum, vti loqueris, interfuit, potuit de rebus sub annum 1400. transactis historiam contexere. Atque idipsum tu mecum sentis, dum aliqua à posteriore quopiam fateris adiuncta. Operis corpus, & in quatuor illas communiones distributionem variis rationibus, multorúmque testimoniis Iordano Saxoni tribuendam existimauerim, non tamen vniuersa exempla in confirmationem adducta. Potuit hunc laborem ante annum 1350. subire, quippe ex Chronicis Magdeburgensibus, & Notis ad illius vrbis Præsules, mihi constat sub annum 1330. virum fuisse grauem & doctum. Etenim anno 1331. lector erat Erfodiensis, & Magdeburbum à censuris absoluit; & anno 1336. Tangermundæ oppidum diœcesis Brandenburgensis à Luciferiana hæresi simul cum Nicolao Minorum Guardiano purgauit. Liber per aliorum manus transiuit, & augmentum accepit, iisque creuit annorum gestis, vt nihil mirum sit, qui de scriptoribus egerunt Ecclesiasticis, Iordanum, libri inscriptum authorem, vltra annos 1400. transuexisse. Hinc corrupta, contorta, & deprauata exemplaria, vti dixisse Fiuizanium in Apologetico [d] adnotaui, seu corrupta, contorta, & deprauata multa in exemplaribus, quod in idem recidit, etsi tu num. 716. valde putas diuersa. Neque post tot additamenta integrum adhuc habemus librum, etenim lib. 2. cap. 11. in fine asserit ad libri finem tractatum d 5. 5. n. 6.

specia

specialem haberi de quibusdam miraculis B. Nicolai Tolentini, quem tamen desiderari adnotauit Fiuizanius, ita vt auctus, diminutus, deprauatus fuerit hic liber, & corruptus.

Quid igitur? qui tot adsuerunt sua, nonne & hoc de Francisci Monachatu, adeò praeproperè, & inconcinnè affixum, contexere potuerunt? Qui multa Iordano, viro sanè docto indigna, & quaedam non adeò probabilia miscuerunt, nonne & hanc ipso contextu malè cohaerentem assertiunculam compinxerunt? Admittis ipse num. 713. suspicionem hîc esse corrupti textus, leuem tamen & voluntariam. At vide, quaeso, an ea tam leuia, quae obiiciuntur, vt haerere volentem amplius non retardent. Dicis n. 716. animaduersurum Fiuizanium, aut Massam in Notis, si quid circa veritatem huius loci ambiguitatis occurreret, sicuti ad caput 18. & 22. aliqua, quae in quibusdam exemplaribus deerant, adnotarunt. An notarunt quae obiecimus, & annis 1400. posteriora produximus, cùm tamen circa Argentinatem, Bonauenturam Cardinalem, & alios illo tempore priores notas addiderunt, & tu ipse circa ista n. 705. & 706. haesitaueris? 12

Omnes quos illi viderunt, & habuerunt codices, nunc asseruantur in bibliotheca vestra Romana, accepitque Angelus à Rocca, sacrario Apostolico Praefectus, & Bibliothecae auctor, & instructor, à Fiuizanio suo in eodẽ munere praedecessore, cui etiam per sexennium fuerat à secretis.* Inter hos nullus est, qui Philippi Bergomensis aetatem praecedat. Omnium primus, & qui tempus referat; quo exaratus est, solus ille 13

* Vide Rocc. in nomencl. de sacrario. Apo.

est,

est, quem tu num. 719. à Sanguino Pergamensi de Vaccasoribus dicis anno 1458. scriptum, vnde & triũphas te inuenisse codicem ætate Bergomensis priorem, ídque probas, quia Bergomensis suũ opus primò edidit anno 1486. annis scilicet viginti octo post codicem istum exaratum. Sed præterquam quòd ante annum 1486. Bergomẽsis liber prodierit, vt infra [e] narrabo, considerandum erat, me notanter non de libro, aut opere Bergomensis, sed de ætate loquutum, & signanter dixisse, non adeò facilè proferri posse codices scriptos ante ætatem Bergomensis. Opinionem hanc etenim potuit voce transfundere, & amicis ante librorum editionem communicare, atque hi suis, vel alienis lucubrationibus committere. Sed nec, vti putas, ille Christi annus prædicto codici suffigitur, sed potiùs 1498. adeò enim nota Arithmetica * exarata est, vt qui tuo apparuit conspectui numerus quintus, verè sit nonus, vt scriptores periti, quos adhibui huic conspiciendo codici testes; condixerunt.

e §. 7. n. 5.

* 1458. G.G.

14 Obiter hîc animaduerto tria illic me vidisse exemplaria huius Iordani, neque aliquem reperire potui, in quo habeatur, quod tu respon. 4. num 360. affirmas de correcto illo errore capitis 15. libri primi, vbi B. Gregorio Papæ tribuitur origo deferendi baculi, quod Gregorio IX. attribuendum est. Ais in vno ita haberi: *Vnde etiam olim per Gregorium Papam Nonum &c.* ego in omnibus ita reperi *per B. Gregorium Papam statutum fuerat &c.*

15 Iam tandem ex toto hoc de Iodano discursu patet, quod in Apologetico notaui, non scripsisse

psisse Iordanum ante Marquez annis tercentum: quod ex eius verbis eum voluisse mihi videbatur nimis manifestum. Illum hîc defendis num. 725. & aliter locutum dicis, dum bis scribit authorem fuisse tercentum annorum, & alibi [f] asserat Iordanũ præcessisse illud tempus, quo ipse scribebat (scilicet annum 1618.) per annos trecentos. Sed ego percipere non possum quomodo possit esse author tercentum annorum, si ante totidem annos nihil scripsit. Licèt enim sexaginta quis vixerit annis, si toto illo tempore nihil scripserit, author scriptæ opinionis, sententiæ, aut libri ante annos sexaginta non dicetur. Idiotismus ille Hispanicus, *es author de trecientos años*, nihil aliud vult innuere, quàm ante, vel sub illam annorum mensuram scripsisse. Qui autem de Iordano dicit *à que passo 300. años*, asserit post eius mortem elapsos annos trecentos. Adde his Fiuizanium, qui primus librum edidit, in impressione Italica, & epistola nuncupatoria ad Augustinenses, dixisse, librum hunc compositum circa annum 1380. & in editione Latina, & epistola ad Sixtum V. scripsisse, librum à primo suo ortu sepultum iacuisse per annos ducentos. Ille autem plublici iuris fecit non nisi anno 1488. Inter hunc annum & 1618. quo Marquez scripsit, elapsi sunt anni triginta. Confer hæc cum aliis, quæ suprà diximus, [g] & expende, an absque sufficienti causa in hac re Magistrum tuum sugillaui?

f Marq. c. 8. §. 5.

g Sect. 4. n. 6.

Quid

Quid sentiendum de constitutionibus Patauinis.

§. III.

1 ETsi constitutiones Patauinas, quibus S. Francisco in ordine Augustiniano anno 1315. indictus est cultus, parum, aut nihil huic conducere argumento ostenderim, adhuc persistis in confirmanda tui Magistri sententia. Licèt enim, inquis, summi Pontifices in Apotheosi Sanctorum hortentur fideles ad eorum venerationem, laudésque diuino officio celebrandas, non tamen cogunt præceptiuè: vnde liberum erit cuique ecclesiæ, vel Sodalitati eorum cultum admittere, vel negligere. Vt itaque huic, vel illi præ aliis cultus adhibeatur, mouere debent vel vinculum aliquod, vel affinitas, vel peculiaris deuotio. Credi proinde potest in cultu S. Francisci indicendo interuenisse vinculi, aut affinitatis cum S. Augustino rationem.

2 Vt quid non adiungis tertium membrum à te antea num. 731. & 734. productum *specialis deuotionis*; atque ex hoc capite non potuerit religio Augustiniana S. Franciscum suis libris Ritualibus adscribere? Nonne adeò excellenti virtute & heroïca pietate meruit S. Franciscus apud insignem sanctámque sodalitatem speciali diligi affectu, & deuotione celebrari? Talem eum Dominus formauit, vt [h] *ei quilibet Christi seruus omni esse teneatur affectione deuotus.* Si vester erat, & titulo hoc vestri consodalis eum ad

h *Bonau. in legen. S. Franc. cap. 13.*

X cul

cultum admisistis, vt quid tam præclaro vestro confratri honorem hunc per integram fermè annorum centuriam denegastis? In catalogum Sanctorum relatus est à Gregorio nono anno 1228. tanta solennitate, quanta fortè nullus, aut paucissimi fuerunt canonizati; & Augustiniani Patres, apud quos initiatus, educatus, professus, & ex quibus ad immensam constituendam Rempublicam prodierat, dignos & meritos honores à Pontificibus summopere omnibus commendatos, ad annum 1315. distulerunt? Potiori exemplo Canonici regulares Conimbricenses statim vt S. Antonium Vlyssiponensem, olim suum consodalem, audierunt inter Sanctos relatum, diuinis laudibus sunt prosecuti.

Vide Annal. Min. an. 1228.

Aliæ Religiones, quæ nullum ius in sanctissimum hunc Heroëm prętendebant, honorificentiùs & liberaliùs cum eo egerunt, pleræque enim, Cisterciensis, Benedictina, & Dominicana paulò pòst apotheosim diuinis honoribus coluerunt. Profecto excellentius sortitus est nomen, quàm vt à vobis potuerit ignorari, iisque meruit apud vos titulis Minorum Sodalitium vt suum Institutorem vestrum alumnum citiùs decuerit in vestris dypticis reponi. Ad mensuram authoritatis Protectoris Ordinis Minorum, ab Alexandro IV. taxatur vestri potestas. [i] Ritus diuini officij concessus est ab Innocẽtio IV.[l] Tusciæ Eremitis Augustinianis secundùm ordinem S. Romanæ Ecclesiæ, excepto psalterio, ex statuto suæ regulæ; vti similiter sub iisdem verbis in regula Minorum continetur. Ad vrbes ex solitudine per eundem Pontificem redacti sunt Augusti

i Bullar. Aug. constit. 21.
l Ibid. const. 9.

gustiniani, vt ipsi, (inquit tuus Iordanus) [m] sicut Prædicatores & Minores, finem salubrem & fructum in Ecclesia Dei producere possent. Fluctuante per triennium inter multiplices contentiones & discordias congregatione B. Ioannis Boni, scissæque in duas partes sub bino capite pacem & vnitatem aduexerunt. Electus tunc Paduanus Episcopus, & Simō Minorita lector Mediolanensis, Pontificis Innocentij socij & Cappellani, quorū prudenti directione eò res deuenit, vt extincto schismate Lanfrancus Mediolanensis Prior generalis crearetur, qui postmodum totius Ordinis in vnione magna sub Alexandro gubernacula suscepit. Admiror, quòd neque instituti merita, neque Institutoris affinitas, aut eiusdem, quam prætenditis, Religionis professio maturiorem potuerint Francisco conciliare cultus honorem. Tanquam exterum sanè, & alienum vsque ad illud tempus neglexistis, neque enim adhuc sub illam ætatem quidquam circa huiusmodi professionem somniatum est.

m Iord. l. 1. c. 14.

Quid de Ambrosio Coriolano.

§. IV.

1 QVANDO Magistri Marquez libro respondebam, Coriolani opus, vtpote sub Sixto IV. in ipsa Typograpiæ infantia editum, & iustè quidem, vel propter solam virulentiam præceptis Apostolicis suppressum, non potui re-

giam: discrepantia autem in colore non erat tunc temporis; sed Gregorius Pontifex pro quiete & statu vtriusque Ordinis voluit quòd illa nigredo nostrorum vestimentorum non esset tantùm naturalis, qua tendit ad bixum, sed etiam accidentalis, vt expressè appareret distinctio ex intensiore nigredine.

Admitto, quod tu longissimo discursu contra me probatum volebas resp. 3. num. 85. vsque ad 95. nihil hîc agi de loco tirocinij, neque id voluisse Coriolanum, vt contendit Marquez, Franciscum suscepisse habitum Augustinianum in eremitorio Saxeti, quasi illic fuerit initiatus, etsi tui immemor respons. 5. n. 757. coneris cõfirmare sententiam Marquez, & ex his verbis Coriolani probare Monachatum Augustinianum S. Francisci, in eóque asserendo Coriolanum Bergomensi fuisse priorem. Id solum intendebat Coriolanus, S. Franciscum accepisse, vel desumpsisse formam habitus ab Augustinianis in illo loco Saxeti; quasi diceret: dum S. Franciscus à monte Lauernatum, seu Aluernæ, descenderet, & ad nostros Eremitas digrederetur apud Saxetum, ei placuit forma, seu modus nostræ vestis, eúmque accepit, seu imitari voluit, & suis Fratribus præscripsit: atque hinc orta illa similitudo, seu vniformitas vestium à Pontifice interdicta, non quòd nos à Franciscanis, sed Ftanciscani à nobis hanc formam mutuarint, atque adeò liquet nos esse priores Francisco, eiúsque instituto. Ecce genuinum tibi Coriolani discursum, neque alium quis effingere sensum, etsi velit, posset. Ait enim hanc formam accepisse in Eremito 4

mito

mitorio Saxeti prope Lauernas, vbi fecit pœnitentiam. Sed neque in Tusciam, vbi Lauernæ, profectus est Franciscus; neque in montem ascẽdit vsque ad annum 1215. institutæ ab eo Religionis octauum; neque tunc ibi substitit pœnitentiam acturus. Propagato Sodalitio frequenter illuc abiit, longas moras illic traxit, mirósque subiuit corporis cruciatus. Non id dixit Coriolanus, quod Marquez perperam intellexit, vt apud Saxetum Franciscus fecerit pœnitentiam, sed in Lauernis; atque inde duplex Magistri tui error, vnde duplicem sumebat sui asserti confirmationem; putauit scilicet, quòd apud Saxetum Franciscus initiatus sit, aut habitus formam, vt ille ait, induerit, & quod apud Saxetum egerit pœnitentiam.

5 Quod autem ad ipsam Coriolani assertionem attinet, quocumque sensu intelligatur, contraria est præcipuis huius Monachatus assertoribus, qui ante institutum Ordinem Minorum formam hanc vestis accepisse Franciscum, non in Tuscia, sed in Romandiola; non apud Saxetum, sed prope Cæsenam sub magisterio Ioannis Boni contendunt. Huius sententiæ est potissimùm Iordanus, quem ille citat in libro, quem ei tribuunt de Vitis Fratrum, vbi nihil omnino habet de eremitorio apud Saxetum, sed neque in Ordinis Apologia, quam tu hîc suggeris, vt Coriolano via pateat euadendi. En conspicis neque Coriolanum hunc Monachatum tradidisse, neque in hac sententia Bergomensi fuisse priorem.

Quid de M. Antonio Coccio Sabellico?

§. V.

1 INGENVE fateris Bergomensem precessisse Sabellicum in asserendo Monachatum S. Francisci, & Marquez, qui ex aduerso Sabellicum Bergomensi priorem fuisse magnoperè contendebat, dupliciter errasse. Attamen licèt me rem clarè cõfecisse concedas, dicis nihilominus, quod volebam me diminutè probasse; quippe tempus, quo Sabellicus Enneades suas absoluit, non ostendi. Eas sub annum 1504. terminasse rectè probas, & proinde saltem quoad secundum Tomum posteriores esse opere Bergomensis, quod ego anno 1502. vel 1503. editum affirmabam. Infers ergo non potuisse Bergomensem vices rependere Sabellico, eúmve laudare propter assertum ab eo Monachatum S. Francisci, quem adhuc non prodiderat, sed producturus erat anno post editionem Bergomensis sequenti, sed aliunde vel ob aliam causam digno cohonestasse elogio.

2 Diligentiam laudo tuam in perscrutando tempore, quo Sabbellicus suam clausit Rapsodiam, & probo: sed inanem in hac re operã te posuisse existimo. Ego satis superque probatum putaui totum hoc Sabellici opus præcessisse vltimum illud auctarium Bergomensis, dum illud ipsum à Sabellico plurimis voluminibus scriptum enar-

rat

rat Bergomensis, diuinúmque opus,& omni admiratione dignum pronunciat. Non ergo vnum volumen, sed plura, neque primum duntaxat Tomum, sed & secundum etiam perspexerat, idque facilè potuisse manifestum est. Vterque erat status Veneti, in eadémque Venetiarum vrbe concurrerunt, edidítque, vti tu asseris, Sabellicus volumen secundum anno 1504. suúmque supplementum supplementi Bergomensis annò 1506. vti expresse habetur his verbis ad operis calcem. *Explicit supplementum supplementi Chronicarum, diligenter & accuratè reuisum, atque correctum, Venetijs impressum operâ & impensâ Georgij de Rusconibus, anno à natiuitate Christi M.D.VI. die 4. Maij, regnante Leonardo Loredano Venetiarum Principe.* Quod autem dicis num. 741. me asseruisse hoc opus editum fuisse anno 1502. aut 1503. nescio vnde illud desumpseris. Dixi Bergomensem vsque ad illum annum deduxisse suam historiam, quod in ipsa licet aspicere. Eam ipse his conclusit. *Iteratò perfectum hoc opus, imò castigatius repercussum per me fuit 9. Kal. April. an. à Natali Christiano tertio supra millesimum quadringentesimum, in conuentu nostro S. Augustini Bergomi, mihi verò à natiuitate sexagesimò nono.* Subiecit deinde anno 1505. epistolam ad Aloysium Tassum, Episcopum Parentinum, Cardinalis Antonioti, cui opus dedicauerat, alumnum & familiarem. Deinde anno sequenti 1506. fuit opus impressum. Vide, quæso, an Bergomensis potuerit videre totum opus Enneadum Sabellici anno 1504. editum, vel etiam ante editionem apud ipsum authorem conspicere, & perfuncto-

ctoriè percurrere, vel per litteras moneri de operis progressu, & asserto Monachatu S.Francisci. Illud tandem liquet, quod ego conabar ostendere, in adstruendo hoc Monachatu Bergomensem facem prætulisse.

Quid de Polydoro Vergilio.

§. VI.

VTI ægrè tulit Marquez Sabellicum dici Bergomensi posteriorem, illúmque ab isto hanc accepisse opinionem Monachatus, ita voluit Polydorum non à Bergomensi, sed à Sabellico, vt qui priùs scripserat, eádem mutuasse. Huc tendit discursus dissertatoris; hoc lectori conatur persuadere. Id ego intellexi; id scripsi, produxisse scilicet Marquez alium testem, Polydorum Vergilium Bergomensi priorem (nimirùm in scribendo. & testificando hoc Monachatu) ætate, vel tempore non seniorem, sed æqualem, etsi videantur Paulus Iouius & Iacobus Gualterius aliquanto anteriorem Bergomensi constituisse. His verbis declaraui mentem Marquez, sed tibi non videor assecutus, etsi adhuc me putem attigisse. Qui totus in eo erat, vt probaret neque Sabellicum, neque Polydorum ex Bergomensi rem hanc accepisse; priores & anteriores saltem in scribendo contendebat. Quantumuis ex illius sententia fuerint Polydorus & Bergomensis tempore æquales, dum tamen Polydorum priùs scripsisse vult consequenter in hac

opinio

opinione testem vult priorem, & in asserendo anteriorem.

2 Quid hîc tantopere tibi displicuit, vt me non leuiter in pluribus errasse, & infideliter Marquez explicasse, longa verborum serie disserueris? Tu Bergomẽsem & Polydorum tempore vis æquales; tales constitui, sed adiecisse dicis *ætate*, vt vberius conuincerem Marquez, dum facile fuit ostendere Polydorum annis fuisse iuniorem. Ego idem reputaui & ætate & tempore fuisse æquales, atque *ætatis* nomen pro tempore sumpsi ea ratione, qua dicimus aliquid hac nostra ætate, seu tempore contigisse. Hoc est quærere nodum in scirpo, & ad singula verba scabiem scalpere, & ad iurgia prouocare. Ista despicio, licèt ea tu tantopere curas, vt minimum cures tui magistri errores prodere, dum me in aliquo errorculo liceat sugillare. Cape hîc exemplum. Refero Marquez citasse hunc, de quo agimus Polydorum l. 7. de Inuentoribus rerum c. 4. & tu statim carpis, notásque non citasse hîc Marquez caput 4. sed 14. Verum est, ídquẽ ego tacui; iudicans potiùs errorem esse, siue amanuensis, siue Typographi, quam tui Magistri, quem adeò desipuisse non suspicor, vt nesciret in lib. 7. Polydori pauciora esse capita, quàm quod ille possit citare quartumdecimum; totum enim illum librum Polydorus octo capitibus absoluit. Ego errorem occulueram & obtexerã, tu prodis & detegis, atque vt aliquis meus vel etiam in citando appareat, inscitiam tui prodis Magistri. Ego benè Polydorum citaui, sciant tamen omnes Marquez malè citasse, vt & ego notâ aliquâ labo-

rem,

rem, dum malam citationem malè non recitaui. Toto hoc tuo labore id non es assecutus, vt Bergomensis cadat primatu, ille prior est Sabellico, & Vergilio in hac assertione, & Polydorus ab ipso, Sabellicus ab isto, vel à Bergomensi eandem deriuauit.

De Iacobo Pilippo Bergomensi iudicium.

§. VII.

HIc paulò amplius immorandum, & confirmandus in prioratu Bergomensis, qui omnem huic controuersiæ ansam ministrauit. Henricum, Iordanum, Coriolanum, quos priores voluisti, posteriores vt essent, effeci. Hunc postremum aliud egisse, alios duos de hoc non egisse monstraui. Præcesserunt illi quidem Bergomensem, non opinione, sed tempore: ille opinione præiuit, tempore subsecutus. Vt in hac re sententiam dixit, non defuerunt qui rem nouam vetustam facerent, adscitis & protractis in testimonium priscis authoribus. Sed dum alienum aduehitur, & spurium affigitur, vitium in ipso se prodit contextu, nec enim benè cohærent propria & adulterina. Genuinus hic partus solius fuit Bergomensis, Henrico & Iordano planè aduentitius. Abundè ita me docuisse putaui, tum æqualium authorum Mariani Florentini, & Ludouici Pruteni testimoniis; tum ingenti pondere rationum

num. Hæc tu flocci pendis, & iniuriosam censes Mariani, aut appendiciarij narrationem, minúsque succenses ad mitiorem Ludouici Pruteni censuram. Ille penè asseruit Bergomensem hæc primum excogitasse, & chirographum obtrusisse: iste Bergomēsem veluti primum aggressus est assertorem, & circa chirographum putat ab aliis elusum. Hoc tibi magis placet, & si cupis, mihi magis placebit; neque enim valde curo an ille fefellerit, siue ipse falsus sit: solum id mihi curæ, falsum inanis opinionis euertere fundamentum, quod nec author aspexit, nec prodit à quibus accepit. Per tres fermè annorum centurias omnino delituit, nec fuit qui luce donaret; & qui primus producit, aliquando visum enarrat.

2 Valde doles confictæ, siue adinuentæ insimulari Bergomensem assertionis, & calumniam putas asserere eum voluisse *cucullam cucullæ, moderatorem moderatori, & discipulatum S. Francisci magisterio opponere Bonauenturæ.* Ne impune dixerit Bernardinus Tomitanus S. Bonauenturam vestis formam Augustinianis præscripsisse, prodiisse dicitur Bergomensis, qui Monachatum Sancti Francisci adstruat Augustinianum. Sed si hæc fers impatienter, vt quid in idem cum tuo magistro crimen incidisti? Propterea asseritis, [q] R. P. Antonium Daza adinuenisse præsidentiam S. Bonauenturæ in Capitulo generali Augustiniano, traditámque ab eo formam habitus, & normam viuendi, quia legerat apud Hieronymum Romanum hunc discipulatum S. Franc. *vt iniuriæ*, inquit Marquez *iniuriam rependeret, hanc adinuenit, fabulámque retexuit*

q *Marq. c.* 1. *Herr. resp.* 5. *n.* 804.

retexuit. Nonne hoc idem crimen, quod tu in me condemnas? Ego retuli quod author Appendicis Bergomensis coæuus enarrauit. Marquez nullum habuit suæ increpationis ducem, habuit tamen Daza suæ assertionis. Volaterranus præiuit, sequutus est Daza. In quo peccauit? in eo fortasse, quòd rei pondus non librauerit, & veritatem diligentiùs nō indagarit. Non tamen ille fabulam adinuenit, neque primus iniuriam aduexit. Quod ego etiam Bergomensi obieci, fuit qui prædoceret; eúmque tanquam vnicum sub illud tempus Monachatus authorem Ludouicus Prutenus suscepit refellendum. Eodem tempore floruerunt, eodem scripserunt, & quod ille paulò antè recudit, hîc tanquam nouum quid & ab vnicâ prodiens Bergomensis officina solerter impugnauit. Neque tamen Bergomensis in postrema sua editione, aut additione supplementi, hac se nouitate purgauit, aut in alium se priorem sententiam reiecit. Pruteni opus editum est anno 1498. Bergomensis suum opus correxit & auxit anno 1503. & Luce donauit anno 1506. nec tamen in sui defensionem, aut in admirandæ assertionis confirmationem alios testes, seu priores authores adduxit.

Dicis num. 761. hominem fuisse veridicum, & si quæ deprehendit se minùs verè, aut rectè in prima editione scripsisse, in postrema correxisse, vti exemplo est, quòd se retractauit in iis, quæ dixit circa originem Canonicorum regularium S. Augustini. Illud mihi retractationis loco est, quod in aliis editionibus deest, & in postrema ad annum 1209. adiunxit. *Teneat*, inquit, *vnus-* 3.

quisque in hoc, quod sibi placuerit, (nam & ipse me vera dixisse in hoc existimo) cum non sit de articulis fidei. Neque enim facilè crediderim eum in postrema editione, & vltima senectute liberam facturum optionem, quam vellet in hac re sententiam sequendi, si ipse in illa persisteret, Franciscum Monachum fuisse Augustinianum, idque comprobari chirographo authentico Tabellarij. Quod authentico Tabellarij testimonio comprobatur legaliter certum est, qua de causa ipse dixit anno 1199. id constare, & verissimo comprobari testimonio. Olim [r] Senatus Romanus censuit monumenta publica testibus esse potiora. Vnde ergo motus Bergomensis, vt diceret: *Teneat vnusquisque in hoc, quod sibi placuerit?* Inde tu dicis resp. 1. num, 11. quia suam sententiam non credebat esse certam; quare non putabat certum, quod certissimo probabatur fundamento? Quid si stimulante fortassis ex vna parte conscientiâ, ex altera retardante erubescentiâ, quæ aliàs dixit, noluit palam retractare, sed suspensum dimisit authorem? Vel fortè suauiori excusandus est modo, dicendo illum non adeò facilè credidisse rem, quæ ipsa nouitate aliis, vt ipse ait, *execranda* poterat apparere, illusúmque ab iis, qui retulerunt, extitisse aliquando illud chirographum, dubiâ fide fluctuasse. Totum sui asserti fundamentum illud vnum est chirographum, quod nec ipse vidit, nec coæui conspexerunt, sed aliquando visum esse alij fortassis minùs verè dixerunt, & incautum deceperunt.

r Marcel. li. 2. hist. 4.

4 Quod ita iudicauit Ludouicus Prutenus, commendas, & laudas num. 762. virúmque vocas

mode

modestum & prudentem; quia potiùs credidit Bergomésem ex relatu aliorum deceptum, quàm ex propria peruersitate decepisse. Id ego etiam laudo, & si hac confessione tibi sufficienter satisfactum iri admittas, in eius abibo sententiam. Sed vide ne dum vnum excusas consodalem, plures condemnes. Quod enim vni vitio vertitur, in plures refunditur; & dum vnum fefellisse negamus, plures admittimus deceptores. Id tu scilicet paruipendes, qui saluam vis veritatem, & sartam tectámque Bergomensis æstimationem. Eodem etiam veritatis & integritatis intuitu num. 803. condemnas alios posteriores, domesticos & externos, qui scripserunt Bergomensem dixisse se chirographum illud vidisse. *Certissimum*, dicis, *non vidisse*; idque tantùm nouisse ex relatione aliorum. At vnde mihi dabis hos infideliores fuisse in asserendo Bergomensem illud chirographum vidisse, quàm illos in affirmando aliquando extitisse? Similium similis est conditio; quid si omnes arrectis auribus facilè exceperunt, quod auidè cupierunt, & amplius audierunt, quàm factum sit? Sonore quibusdam tinniunt aures, & alij prurientes auribus à veritate quidem auditum auertunt, ad fabulas autem conuertuntur. Cerui cùm aures arrigunt, acerrimi sunt auditus; cùm remittunt, obtusi. Plurimi ita sunt: quod placet, id procul etiam percipiunt: si quid secus, quantumuis clames, non intelligunt. Debuisset sanè Bergomensis plus inhærere Bonauenturæ (quem ipse hoc loco vocat doctissimum, refértque in scribenda vita S. Francisci omnimodam adhibuisse inuestigationem, & in-

quisitio

quisitionem, quem etiam fatetur nullam de hoc Monachatu fecisse mentionem) quàm incerto aliorum rumori.

[s] *Non laudandus est, qui plus credit, quæ audit, quàm*
Quæ videt. s *Plaut. in Truc.*

Rectè ille [t] interrogatus quantum veritas distaret à mendacio? respondit: quantum oculi distant ab auribus. Proinde [u] *auris bona diligenter discernit audita.* t *Thales apud Max. ser. 35.* u *Bern. ep. 137.*

5 Circa editiones varias operum Bergomensis sæpissimè me taxas, præsertim num. 753. quòd insinuauerim primam prodiisse anno 1490. & tu factam tradis anno 1486. Nescio profectò vbi illud innuerim, loco enim à te citato dixi ante illum tuum annum, Bergomensem semel & iterum opus suum terminasse, & tum tertiò perfecisse, idque impressum fuisse Venetiis ann. 1490. Non negaui, imò insinuaui primas impressiones, certè te in prima, quam prætendis, impressione lapsum probat alia facta Bergomi 3. Kal. Iulij, an. 1483. anno authoris quadragesimo nono.

6 Quòd autem authorem carminum à Bergomensi relatorum, quibus volebat tres reliquos Ordines Mendicantium ab Augustiniano prodiisse, & Carmelitas sub Augustini regula militare, inde num. 774. excuses, quòd cum aliis errauerit, neque solus ita senserit, istud mitigatio est erroris, non plena defensio. Plures tutiùs peccant, tamen peccant; errorem diffundunt, non tollunt. Audaciùs in societate malum committetur, sed committitur. Errarunt illi, & cum illis Bergomensis, Bonus historicus non

quot, ſed quales, & quid ſcribunt, diligenter aduertit.

Breuiter expenduntur reliqui authores Auguſtiniani.

§. VIII.

POTISSIMA teſtium pars ex Patribus conſtat Auguſtinianis, quorum fides in cauſa propria, abſque vlla iniuria, dicetur claudicare. 1
x *Etenim in Iure ciuili domeſtici teſtimonij fides improbatur*; imò & in iure naturali notat gloſſa repellendam. Etſi verò num. 809. ab hac lege excipias caſum, in quo illud, de quo agitur, aliàs conſtare non poſſit, vel per domeſticos melius poſſit, adhuc tuorum fidem in hac cauſa dico ſubleſtam. Etenim & hoc, de quo dubitatur, omnino ſciri potuit, & debuit melius per Franciſci ſocios, quàm per tuos, quos producis, teſtes; qui neque rei geſtæ interfuerunt, neque à quibus rem ante plures annos tranſactam exceperant, enarrarunt. Bene dicis ex cap. *Super prudentia* 14. quæſt. 2. *In cauſis poſſeſſionum, vel huiuſmodi negotijs eos potiſſimùm aſſumi debere, qui eadem negotia tractauerunt, de quorum auditu & viſu hæſitatio eſſe non poſſit.* Da mihi tales, & admittam; profers tempore poſteriores, qui videre non poterant, & de quorum auditu hæſitandum ſit, imò qui nec ſe audiiſſe teſtantur. Ego tibi produco ipſos Franciſci diſcipulos, & ſocios, qui omnem vitæ rationem optimè norant, præcipuas vitæ periodos

x *l. Etiam l. de Teſt.*

dos adnotarunt, singulas actiones scitu dignas, & statuum mutationes ad posteros transmiserunt, nec quidquam de hac portulerunt.

2 Eandem militare dices rationem contra nostros etiam authores, asserentes vobis præsedisse D. Bonauenturam, vestem, statúmque stabiliisse. Ita planè mihi semper visum, & in limine Apologetici insinuaui. Eandem fidem vestri, nostríque merentur: vtrumque assertum eodem vitio laborat. Tam certam puto nostram Præsidentiam, quàm verum vestrum Monachatum. Iuuit, fouit, defendit Ordines Mendicantes in Concilio Lugdunensi Bonauentura, vt ipse num. 772. ex probatis narras authoribus. Quid si tuum paulò antea ex variis congregationibus collectum, nec toto fortè suo pondere firmatum, neque perfecta vnitate concordem suo consilio direxerit, vel authoritate solidauerit, vel sanctitate persuaserit approbari? Hæc obsequia in vestrum Sodalitium fortassis præstita eo in Concilio, cui præsedisse Bonauenturam communiter affirmatur, huic assertioni de Præsidentia sanctissimi viri, de fundata, & stabilita vestra Religione, habitúque præscripto, causam potuerunt ministrare, vti ipse tuus Magister [y] non improbabiliter suspicatur. Aliquid huiusmodi è rostris protulit Bernardinus Feltrensis, id malè habuit Bergomensem auditorem, & ne admitteret Bonauenturam habitum dedisse, placuit ei testimonium Vincentij Beluacensis delati per biennium à Franc. habitus Eremitani. Sed ne nimia latitudo vestis Eremiticæ, Anachoretis, soliuagis, & cœnobitis æqualis, parum probasse videretur,

[y] Marq. c. 5. §. 11.

retur, vti ipſe eodem loco præuidit, arctiori vtendum erat probatione chirographi, quo & Ioannis Boni diſcipulus diceretur Franciſcus, & veſtis Auguſtiniana. Hoc argumentandi genere tantum aberat, vt Bonauentura Auguſtinianis veſtem dederit, vt potiùs eius Inſtitutor ab eiſdem acceperit.

Hæc ſunt illa exordia contentionum, hæc initia fabularum: his gradibus hæc creuit. Vt approbaretur in prædicto Concilio Ordo Ere- 3
miticus, Præſidis, ſiue Legati authoritate fortè præualuit Bonauentura: hinc inſipienter dictum, ab eo initium, ſtatũ aut habitũ accepiſſe. Vt noua & ingrata refelleretur aſſertio, apparenti veſtis Eremiticæ argumẽto, & chirographo Mantuano vſus eſt Bergomenſis, ita vt veſtem veſti, moderatorem moderatori oppoſuerit. Integro iam elapſo ſæculo Bergomenſi ampliſſimè adſtipulatus eſt Hieronymus Romanus veſter Eremita, haud vno in loco multis pro Monachatu Franciſci congeſtis. Occurrit Antonius Daza, & Franciſci diſcipulum Bonauenturam, veſtrum retulit Inſtitutorem, multáque addidit, quæ conſultiùs ſileret. Tota hæc tædioſa & inutilis controuerſia iis duntaxat ſtruitur fundamentis, quæ commotarum mentium dictauit ægritudo, aut æmula ſuggeſſit contentio. Deliniendi iam tandem animi, vtrimque demum paſſio mitiganda deteċtiſque poſt longas concertationes inanibus fabularum fundamentis, ſincerè confitendum, neque Bonauenturam Auguſtinianis habitum dediſſe, neque Franciſcum ab eiſdem accepiſſe. Miſſas itaque faciat has fabulas, & mendaces

picturas

picturas vtrumque Sodalitium.

4 Romanum quædam minùs verè in rem hanc congessisse ipse num. 818. fateris, & certè rem controuersam argumentis absque controuersia falsis comprobauit. Dixerunt alij Franciscum Cæsenæ initiatum, ille ibi vltra biennium hæsisse adiunxit, quo tamen tempore Assisij ecclesias tres consecutiuè, non simultaneo opere, emendicato sumptu instaurasse omnes narrant vitæ scriptores. Neque illud valet effugium, vt dicatur Cæsenæ mansisse, etsi Assisij fabricarit; quantumuis enim ex Prælati, vt excogitas, abfuerit licentia, verè toto illo tempore abfuit, neque quisquam propriè dicet tunc Cæsenæ constitisse. Secundò, dixit, contra eorundem scriptorum, baculum semper retinuisse. Tertiò, eundem asserit fuisse congregationem Pœnitentiæ Iesu Christi cum illa, quæ dicebatur Ioannis Boni. Sed illa semper remansit separata, ista autem in vnione comprehensa Ita ipse cum tuo probas Magistro, etsi errori Romani quædam adinuenias effugia, & comites velis adsciscere. Quartò, scribit Minores ex præcepto Honorij fuisse vocatos *Fratres de Pœnitentia Iesu Christi*, vt scilicet faciliùs diceretur Franciscus Ioannis Boni, prædictæ congregationis Institutoris, discipulus. Etsi verò tu contendis aliquando appellatos Minores *viros pœnitentiales*, & *fratres de pœnitentia*, eisque dedisse Innocentiū III. de prædicanda pœnitentia mandatum, nunquam tamen hoc nomine audierunt *Pœnitentiæ Iesu Christi*, illi congregationi proprio & peculiari. Id Hieronymus Zurita, vel alius quispiam dixerit, errore præiuit.

De Hieronymo Romano.

Quintò, refert Bergomensem vidisse chirographum illud professionis S. Francisci apud quendam Notarium publicum Mantuanum, in quo errasse consentis num.803.faterísque Bergomensem tantùm asseruisse illud aliquando visum inter antiquissimas Monasterij scripturas.

De Ægidio viterbiensi. Ægidius Cardinalis Viterbiensis ea etiam addidit, quæ neque ab vllo accepit, neque vllus admittet. Primus & solus dixit Ioannem Bonum eremum Brictinensem incoluisse. Et licèt tu num.839.interpreteris Cæsenæ permanenter, & longo tempore, ac Brictinis per modum transeuntis & paruo tempore habitasse: sensum hunc ipsius verba non admittunt. Manifesto namque errore, vt ipse n.842.adnotasti, confudit congregationem Ioan-Bonitarum cum Brictinensi, asserítque vti Fratres, seu discipuli ab institutore Ioanne Bono Ioan-Bonitæ, ita à loco incolatus nominati sunt Brictinenses: colorem vestis, ex quo orta inter vtrumque Ordinem controuersia, Brictinum dixit vocari ab illo Brictinensi loco, quem Ioannes (inquit) incoluerat; nimirùm quia locum hunc iudicauit semper incoluisse, eiúsque congregationem inde exordium sumpsisse. Atque ita intelligendum docuit Marquez, z ipséque prorsus intellexit, dum ex eius testimonio & verbis deducit, eũ voluisse, vt in conuentu Brictinensi Ioãnes Bonus habitum Brictinum susceperit, & S. Francisco dederit: *deziendo* (inquit) *que el color d'el habito Franciscano hasta el dia de oy se llama en Italia Beretino por el conuento de Brictinis, en que le vestio S. Iuan Bueno, y de quien le tomo S. Francisco.* Brictinenses autem non fuerunt

z Marq. c.11. §.5.

runt

runt Augustiniani ante annum 1228. quo à Gregorio absoluti fuerunt ab obseruantia Ordinis non approbati, & regulam S. Augustini concessit obseruandam. Anno præcedenti 1227. ad eos Diploma direxit, à tuo Empolo ex autographo transscriptum, & neque in superscriptione, neque in Bullæ contextu vllius Religionis, aut regulæ professores nominauit, quod tamen fit in Bullis ad Religiones, sub regulis approbatis viuentes, transmissis. Exordium etiam huius congregationis posterius fuit illa Ioannis Boni, quippe ex illa, aut ex discipulis sancti viri acceptum. Tu hîc vti alibi passim omnia ad tuum placitum miris componis coniecturis.

6 Præterea dicit Viterbiensis se habere authores, qui scribant S. Franciscum habitum induisse, baculum gestasse, Eremitam egisse, ligneis calceis vsum esse. Cætera testatos aliquos authores non inficior, at qui ligneis calceis, aut calepodiis vsum dicat Franciscum, nullum inueniet: vti nullas etiam dabit Bullas Pontificias, in quibus Pontifex iubeat, quod ille affirmet iussisse, scilicet: *Eremitarum vestitum in atrum declinare, Minorum verò in subalbidum: dat præterea illis calceos, his adimit: illos zona, hos fune cingi iubet.* Verè Gregorius & Alexander Augustinianis habitum, calceos, zonam præscribunt, sed de subalbida veste Minorum, de mittendis calceis, aut cingendo fune, ne verbum quidem dixerunt.

De Critana, & Cruseaio.

7 De Critana non est cur quidquam adiiciam, quippe turpissimè in plerisque errasse ipse fate-

ris, talémque dicis authorem, qualem non fuisse in tuo sodalitio malles, eúmque, vti refers, [z] vester prouinciæ Castellæ Primicerius iussit obtenebrari. Nicolaum Crusenium in multis ipse passim improbas, & quæ ego in hac re obieci, rectè dicis obiecta. His claudo classem Augustinianorum.

[z] *Resp.* 3. *n.* 83. *&* *respon.* 5. 845.

De Sampsone Haio.

Superest vnus à te productus Sampson Haïus 8
etsi Augustinianus, Gulielmita tamen, vobis totus aduersus. Hæc ex illo num. 758. transcribis. [a] *Et D. Franciscum Assisiatem, Minoritani instituti authorem, cum Augustinianis aliquando vixisse, imò & ab Ioanne Bono habitum suscepisse, atque eo Antistite sacra vota iurasse, in Chronico Martiniano testatum habeo.* Quæ sequuntur cur omiseris nescio: integrum exhibeo testimonium; hæc coniunguntur: *quod & ab ipso Bono memoria proditum audio (nec dum enim copiam eius habere mihi licuit) nemo tamen, vt arbitror, eum Augustiniani Ordinis esse affirmauerit, nisi qui omnes Franciscanos sibi infensos optauerit.* Etsi tuus Magister [b] hæc protulerit verba, iudicauit tamen non sibi suffragari, dixítque se authorem hunc nolle inter suæ opinionis assertores, quos vndique colligebat, recensere. Tu etiam dicis [c] testimonium hoc te omittere, quia quod sit hoc Chronicum Martinianum, & quàm antiquum sit, ignoras, nec eo proinde velle te vti ad probandum alios præcessisse Bergomensem in asserendo hoc Monachatu. Mirum est, quale hoc sit Chronicon, te nescire, qui illud te vidisse alibi asseris, multósque congessisse errores testaris. Nonne præ manibus habebas in nostra Bibliotheca,

[a] *Huius de verit. vita & ord. S. Guliel. pag.* 21.

[b] *Marq. c.* 21. *§.* 1.

[c] *Resp.* 1. *n.* 32.

theca, in qua repetitis vicibus per menses integros, noctes, atque dies sedulò studebas, omnésque codices, & codicum repertorium Indicem diligentissimè reuoluebas? Inter reliquos & hoc prostabat Martini Poloni Archiepiscopi Cosentini Chronicon, non tam historiæ dignitate, quàm impudenti illo mendacio Papissæ Ioannæ vbique notissimum. Hoc etsi volueres, & reuolueres, neque verbum quidem, aut vmbram inuenires huius Augustiniani Monachatus; etsi de S. Augustino agat, & tribus, vel quatuor locis, de S. Francisco sermonem instituat, Edidit hunc librum Suffridus Petrus Leouardiensis in officina Plantiniana ann. 1574. & notas adiunxit, præfatúrque in MSS. codicibus tantam fuisse varietatem, vt difficulter definiri potuerit quid Martinus ipse scripserit. Plures etiam ego vidi mirè discrepantes, Quid si Haius aliquem inciderit, cui adulterinus hic intruderetur Monachatus? quem tamen vti spurium reputauit, quippe neque ex illo, neque ex scripto, aut memoriali Ioannis Boni, quod referebatur, asserendum iudicauit hunc Francisci sub Ioanne Bono discipulatum. Imò hæc adduxit in confirmationem eorum, quæ probabat, non adscribendum scilicet B. Gulielmum Aquitanum suum Institutorem Ordini Eremitarum S. Augustini, quia aliquando conuixit, aut cum eis, aut in eorum Monasteriis familiariter conuersatus fuisse diceretur, nisi velis, inquit, etiam aliorum Ordinum sectatorem dicere, quia cum diuersis frequenter egit religiosis; atque ita inquit; *Etsi cum Eremitis D. Patris Augustini ad*

tempus postea commoratus est, nullo tamen argumento cum illis sensisse, eiusdem habitus, eiusdem Ordinis conuinces. Nam & hodie Monachi cum Monachis, Cluniacenses cum Cistercienfibus, Franciscani cum Dominicanis, alij cum alijs conuersantur, & pares cum paribus, communi prouerbio, facillimè cõgregantur; nec tamen alij vestem, vel Ordinem aliorum induunt, vt vua

— Conspecta liuorem ducit ab vua.

Si singulorum, quibuscum versatus est, Ordinem professus fuisset, vel toties vestem mutasset, quoties huius, aut illius hospitio, vel familiaritate vsus est, (nam præter Augustinianos, vt iam dictum est, & alios sui obseruantissimos habuit) quis non meritò eum rideret tanquam polypum, aut Proteum se in varias formas pro tempore mutantem? Et statim subiungit exemplum de Diuo Francisco, quem non adeò facilè licere Augustinianum asserere putat, quamuis Chronicon illud Martinianum, aut prætensa scriptura, ita voluerit testatum.

Exteri discutiuntur authores.

§. IX.

PRimi ducunt hanc aciem Sabellicus & Vergilius, de quibus iam actum est: sequitur Paulus Morigia duobus innixus authoribus, quorum vtrumque corrumpit. Vincentium Baluacensem, quem malè citasse notaui, refert [c] scripsisse S. Franciscum ab initio fuisse

De Morigia.

[c] *Morig. de relig. cap. 22.*

Ordinis Eremitarum S. Augustini. Bergomensem item asserit affirmasse se vidisse quasdam scripturas de professione S. Francisci emissâ in manibus Ioannis Boni,& habitu prædicto S. Augustini. Sed neque Beluacensis verbum eo loco habet de Religione Eremitarum S. Augustini, neque Bergomensis dicit se vidisse illas scripturas, sed tantùm aliquando extitisse. Alibi [d] etiam dicit S. Franciscum in cœnobio Ilicetano Eremitarum S. Augustini aliquoto tempore habitasse, in hoc, vti existimo, sequutus Ægidium Viterbiensem, quem tu refers num. 868. dixisse in epistola ad Patres suos consodales Ilicetanos. *Scriptum reliquere etiam D. Franciscum moram traxisse, ac cum vestris sub vestrarum arborum vmbra diu commoratum.* d *Ibid. cap.* 53.

2 Incolatum hunc Ilicetanum cum tuis Eremitis consodalibus sufficienter refelli existimem per eà, quæ dixi [e] de tempore concessæ regulæ Augustinianæ illius Cœnobij Eremitis, eámque recepisse non nisi post obitum S. Francisci. Quæ verò Morigia circa Monachatum vtrique suæ assertionis authori Beluacensi & Bergomensi adsuerat, illius fidem protinus infirmant. Qui enim aliorum inquinauerat testimonia, proculdubio suis verbis fidem detraxit. Vt quid ego credam posteriori priorem secuto, qui neque prioris verba mihi integra fide recenset? Qui ab aliis quidquam accipiunt, debent bona fide narrare, iisdem ipsorum verbis quoad liceat, recitare. Non vtique requiro scriptores adeò superstitiosos, vt non aliis, atque aliis verbis rem eandem liceat efferre, illustrare, amplificare, e *Sect.* 8. §. 1. *n.* 14.

ficare, vt tamen fiat salua:& integra rerum veritate contendo. Noui quidem olim [f] non temerè laudatos Romanorum Legatos, quòd Tarentinis legationem, quibus acceperant verbis, peregerint. Certè in recitatione alieni testimonij bonæ fidei esse debemus, neque quidquam siue nostris, siue alienis verbis rebus ipsis addere, vel adimere.

[f] Liu. lib. 25.

De Illescas.

Gondisaluum de Illescas & Alphonsum de Villegás Hispanos, materni idiomatis scriptores, etiam res clarissimas neque vulgari trutinâ librasse apertè probant, quæ produxi figmenta. Ea ipse num. 877. condemnas, & veritate destitui; quæ contra Illescas produxi, vltrò confirmas. Excusas tamen quòd in his cum aliis errauerit, errorúmque productis sociis n. 879. subiungis. *Quid ergo mirum, quòd vbi tot authores decepti sunt, Illescas errauerit?* Nihil mirum, quòd is qui perfecti historici partes non expleuerit, neque debitam in veritate perscrutanda diligentiam posuerit, præuios sequatur errantes. At illud mihi mirum, quòd historiam Pontificiam, omnium grauissimam, specioso nomine scribere aggressus, tam breui narrationis interuallo in tot labatur errores. Illud etiam magis nimirum, quòd in tot rebus, scitu obuiis, circa vnum Franciscum ita cæcutienti, velis me clausis oculis in re obscurissima, & maximè suspectâ fidem præstare. In reliquis errauit, circa rem hanc omnino assecutus est veritatem? Diligentiùs fortassis istam, quàm reliquas examinauit, vel an ea manifestior erat, quàm vt ille potuerit errare? Tot errores constipanti non adeò fido, quin istum etiam conglome

glomeret. Vti non laudo nimis morosos, importunos, & intemperantes censores, qui statim atque quippe falsi in aliquo scriptore notare possunt, totum opus superbè ac fastidiosè abiiciunt, vel contumeliosè lacerant; ita prorsus condemno molles quosdam lectores, quibus fatua quædam, temerariáque inest credulitas, atque sæpe errantes cæco gressu sequuntur authores.

4 Villegas in vestra acie constitutus in aduersam transiliuit: etsi enim quoad habitum vobiscum abundè conspirauerit, quoad professionem apertè dissensit. *Habitum*, inquit, *per aliquot dies gestauit, etsi professionem non emiserit.* Qui pro vobis incepit, contra vos testimonium absoluit. Voluit vtrinque placere, vobis quoad habitum, nobis quoad professionem consensit. Parum ei visum est, habitum concedere, dummodò professionem denegaret. Vidit graues & probatos authores dixisse habitum gestasse Eremiticum, & quàm illi lato significarunt nomine, ille ad Augustinianam restrinxit. Narrationem etiam susceptæ vestis ita peculiaribus notis distinxit, vt interfuisse putares; *Accessit*, inquit *ad quoddam Monasterium Augustinianorum, apud eos rogauit admitti, admiserunt: habitum ille induit S. Augustini ex sago nigro, & ex corio cingulum, & per dies aliquot gestauit.* Si vnde hæc tam distinctè norit, interrogemus *authores nobis obtrudet* Antoninũ, Sabellicum, Egnatium. Sed Antoninus, etsi de habitu locutus sit Eremitico, nihil de Augustiniano, Sabellicus refert *quosdam dixisse* Frãciscum *Aurelij Augustini sacris fuisse initiatum.* Egnatius ait Ioannis Boni authoritatem sequutum, ab

De Villegas.

Vide Herresp. §. n. 181.

eo

eo vnam paupertatem amplecti edoctum.

Qualibus hæc opinio creuit augmentis.

Mirum est qualibus hæc opinio aucta est incrementis; Bonauentura, Vincentius, & alij habitu Eremitico per biennium incessisse dixerunt, Bergomensis relato Vincentij testimonio vestem Eremiticam fecit Augustinianam, magistrũ præscripsit, Ioannem Bonum, tirocinij locum Cesænæ eremum: & ne circa hæc dubitari posset, tabellarij chirographum ait aliquando visum inter antiquissimas Monasterij Mantuani scripturas. Paulus Morigia ait Bergomensem affirmare se illud vidisse. Hieron. Romanus scribit Bergomensem illud conspexisse apud quendam Notarium publicum Mantuanum. Villegas modum petiti & obtenti habitus descripsit. Omitto varia illa loca incolatus, petitam à Priore Bandino abeundi licentiam, vmbrosam illam moram in conuentu Ilicetano, coloris bereti ni pulchram originem, aliásque huiusmodi additamenta pauló ante à nobis explosa. Parua metu primùm opinio has vires acquisiuit eundo, & per varias ætates præclaris his creuit augmentis. Atque sanè vitium hoc quidquam veterum dictis adsuendi, compingendi, affigendi, ita nunc apud recentiores inoleuit, vt plerũque quò posterior, & magis noua est rei antiquæ narratio, eò mendosiorem esse conspicias. Nam & vt vinum quò magis transfunditur, euanescit magis, tandémque fit vappa; vtque fama ipsa, quò longiùs progreditur, longiùs recedit à vero, plúsque colligit vanitatis, sic & persæpe historia, quæ à pluribus repetita variè iactatur, & aliis atque aliis verbis recitata spargitur,

gitur, tandem contaminatur, & in fabulam degenerat,

6 Carolus de Tapia Iurisconsultus hoc iter ingressus, ducem sibi statuit Illescas, cuius tamen fidem in alium transmittit: *affirmat*, inquit, *ex Sabellico Illescas*. Sed & fidei huius fundamentum neque in ipso Sabellico subsistit, aliunde altiúsque petendum est. Si scientiæ causam, vel opinionis originem à Sabellico requiramus; eam accepiemus, *vt scribunt quidam*: si istos *quosdam* vlteriùs perscrutemur, occurreret Polydorus fortasse Vergilius, qui ad alios quosdam lectorem remittit, tandémque deueniendum erit ad Bergomensem, qui ad *aliquando visum chirographum* rem omnem reducit. Ad nullum tandem deuenies, qui viderit, vel ab eo, qui interfuerit, acceperit. Historiam Græcè significare cognitionem præsentium ex Verrio Flacco [g] refert Aulus Gellius, [h] eámque scribi debere ab iis, qui rebus gerendis interfuerint. Verùm si ij auctores non occurrant, qui testes oculati sint, proximum est vt eos, qui quod ab aliis acceperunt, bona fide narrant, admittamus, præsertim si eis antiquitas & virtus fidem, àtque authoritatem conciliarunt. Tametsi Seneca [i] hos, qui se non vidisse fatentur, sed ab aliis audiisse affirmãt, *secundæ notæ testes* appellet. Sed neque hi à Iurisconsultis omnino reiiciuntur; ad probandam enim operis facti memoriam quærendos esse dixerunt, [l] qui vel viderint, vel audierint opus fieri, vel ab iis acceperint qui vidissent, aut audiissent. Hic istorum nihil, neque testes oculati, neque secundæ notæ testes, neque qui à spectatoribus, aut auditoribus

accepe-

De Tapia.

g Flacc. l.4. de sig. verborũ.

h Gell. l.5. noct. Atticar.

i Senec. 4. natural. cap. 3.

l l. 28. ff. de Testib.

acceperunt. Cæterùm illud ſaltem noſtro Iuriſconſulto curandum erat, vt & optimum, qui haberi poterat, teſtem allegaret, neque nobis rei grauiſſimæ probandæ talem obiiceret, qualem nec ipſe leuiori conuincendo crimini in ſuo foro approbaret. *Affirmat*, inquit, *ex Sabellico Illeſcas*; Illeſcas ait, *vt affirmat Sabellicus*; Sabellicus *vt ſcribunt quidam*, ita vt nihil hîc præter inanes & incompertos inuenias authores Hiſtoricæ artis periti eas ægerrimè probant narrationes, qui nihil aliud habent, quàm quod ab aliis audierunt, aut acceperunt. ἐκ τῶν ἄλλων ἀκροαμάτων, vt loquitur Polybius.[m]

m Polyb. l. 1. hiſt.

Ioannes Baptiſta Egnatius conſultius duxit 7 nullum citare, quàm tales teſtes prudentum iudicio ſubiicere. Debuiſſet tamen vetuſtiſſimi facti tempore recentiori fidem quoquo modo adſtruere, nec precariam facere, dum eadem facilitate lector negabit, qua ille conſcripſit. Vnde huic authoris antiquæ rei tam firma ſcientia? trium ſæculorum Monachatus tanta certitudo? non aliunde quidem incerti facti fallax opinio, quàm ab iis authoribus, quos timuit adnotare. *Ideo omiſit*, inquis, num. 883. *quia forte authores citare neceſſarium non eſſe iudicauit*. Adeóne ſuperfluum, ſiue minus neceſſarium duxit grauis aſſerti prodere fundamentum, vel tantùm ſibi tribuit authoritatis, vt Pythagorico more ſufficeret *ipſum dixiſſe*?

Æquius

Æquiualentia testimonia expenduntur.

§. X.

1 CVM relatis hucusque authoribus idem sensisse, seu sub æquiualenti forma verborum Monachatum hunc tradidisse Bonauenturam, Vincentium Beluacensem, & Antoninum Florentinum contendebat Marquez, quia sub habitu Eremitico, cum baculo, corrigia, & calceis incessisse scripserunt. His obieci, infirmum hinc duci argumentum, tum quia ex veste multis diuersi generis hominibus communi malè inferebatur peculiaris vitæ institutio; tum quia religiosam, quæ nunc obtenditur, Eremiticam vestem Francisco probaui posteriorem; ídque ipsum intellexisse Bergomensem, qui testimonium Vincentij omisit, quia licèt Eremitam efformarit Franciscum, non tamen Ioannis Boni dixerat discipulum; & proinde ex illius verbis malè probari putauit Monachatum Augustinianum. De Vincentij & Antonini testimoniis.

2 Ad vestis qualitatem & posterioritatem te sufficienter suis locis respondisse commemoras: sed & meas ego etiam rationes obieci, tuásque opportunè refelli. Vincentij autem verba prætermisisse asseris Bergomensem, non quia inefficacia iudicauit ad probandum Monachatum Augustinianum, sed asserendo discipulatui sub Ioanne Bono Mantuano. At ego miror, si efficacia erant, vt probaretur Franciscum Mona-

chum fuiſſe Auguſtinianum, cur ea omitteret? Præcipuum enim, quod ab Auguſtinianis intenditur,& expetitur,eſt ſuum dicere, & probare Franciſcum, eiuſdémque profeſſionis oſtendere, neque adeò curant Ioannis Boni efformare diſcipulum, quàm Fratrem probare Auguſtinianum. Hoc vnum volebant, & ſummis viribus contendebant, qui aliis in locis extra Cæſenam dixerunt Auguſtinianum ſubiiſſe inſtitutum. Præterea faciliùs ad diſcipulatum Ioannis Boni ſtrueretur via, ſi aliorum teſtimonio priùs probaretur fuiſſe Auguſtinianum; præſertim cùm ſub regula Auguſtini profeſſionem emiſiſſe in manibus Ioannis Boni illo ſuo chirographo teſtificatum diceret Bergomenſis.

Deinde idem erat dicere Ioannis Boni diſcipulum ſub regula S. Auguſtini, ac Monachum affirmare Auguſtinianum, & tamen licèt S. Bonauentura in vita S. Franciſci has exteriores veſtis Eremiticæ notas præſcripſerit, & in Franciſco admiſerit,admittit tamen Bergomenſis [n] nullam de huiuſmodi re Bonauenturam feciſſe mentionem,*licèt*, inquit, *doctiſſimus fuerit,& omnimodam adhibuerit inueſtigationem in ſanctiſſimi viri factis inquirendis*. Obiecit quidem Bergomenſis in vltima editione hoc ſibi argumentum de Bonauenturæ ſilentio circa diſcipulatum hunc & Monachatum S. Franciſci, quod omnino ille non concederet, ſi videret quoquo modo ſibi ſuffragari veſtem Eremiticam, quam palam Bonauentura ſcribit Franciſcum vſque ad ſui Ordinis inſtitutionem geſtaſſe. Omiſit itaque Vincentij teſtimonium, tanquam ſuo argumento

n Berg. li. 13 ann. 1203.

mento inutile, & omnino siluisse circa hæc Bonauenturam admisit, quamuis easdem vestes, quibus Vincentius Franciscum incessisse dixerat, distinctè recenseat.

4 Amplius obieci, in iisdem locis formulísque loquendi Bonauenturæ, Vincentij, & Antonini vltra habitum Eremiticum corrigiam, calceos, & baculum, ex quibus Marquez Monachatum deducebat Augustinianum, contineri etiam peram, sacculum, & pecuniam, & æquè hæc cum præcedentibus à prædictis authoribus enarrari. Vt quid, interrogaueram, non æquè hæc etiam inculcabat Marquez, & sicuti illa priora, volebat censeri signa Monachatus Augustiniani, & proinde à prædictis authoribus minutim relata; non vtique & ista posteriora, prioribus eodem orationis contextu intermista, signa, notásque dicere placebat, eadémque causa ab iisdem scriptoribus adnotata.

5 Respondes num. 888. ea minùs inculcasse Marquez, quia non attinebant ad causam neque suspicari potuit à quopiam de his interrogandum. Nescio vnde hæc à causa hac nostra velis ablegare. Si, quos adhibui, authores referunt duplicia vestimenta deposuisse, soluisse calceamenta de pedibus baculum dimisisse, peram, & sacculum reiecisse, pecuniámque execratum, reiecta corrigia, funem pro cingulo sumpsisse, quare vestis, cingulum, calcei, & baculus, ad causam spectabunt, & reliqua non attinebunt? Omnia hæc æquo orationis discursu referuntur, & tamen illa, quæ causam tuam iuuant, insignia sunt hominis religiosi, reliqua erunt

impertinentia. Totum hominem hi authores distinctis explicant notis, & quæ hominem circundant, per partes enarrant: & vbi nihil est religiosis peculiare, partes inueniuntur, quæ Monachum constituant, & partes, quæ à Monachis sunt alienæ. Per illas partes à vobis selectas, affirmare vultis Eremitam, cœnobitam, aut regularem: hæ aliæ partes, quales illæ fuerint, ostendunt, & Eremitam probant solitarium, vel Anachoretam.

Tandem dicis Marquez hæc etiam retulisse, 6
eáque inculcasse. Retulit sanè authoritates, quibus hæc numerantur, ex eisque delegit, quæ suæ causæ erant propitia, reliqua neglexit, & prorsus reticuit. Illa sæpissimè inculcauit, & qua potuit, in suum fauorem ponderauit, de istis nihil egit. Sola illa verba *pecuniam execratur* eo fine expendit, vt probet S. Franciscum non deposuisse habitum, & calceamenta statim vt audierat Euangelij consilia in ecclesia Portiunculæ; non enim, inquit, constat tunc habuisse pecuniam, & proinde referendam vult illam execrationem ad nouæ religionis institutionem, cuius professoribus pecuniæ vsum & tactum interdixit.

Postremò dicis num. 889. quòd fortassis Fran- 7
ciscus habuerit sacculum & pecuniam, quamuis non essent insignia religionis Augustinianæ. Ad *fortassis* reducis, quod eâdem firmitate & claritate sermonis cum tuis insignibus Augustinianis hi referunt authores. Eadem licentia dicet alius *fortassis* gerebat habitum Eremiticum, calceos, baculum, & corrigiam, & totum tuum Mo-

nacha

nachatum ad fortuitum casum, & incertam referet narrationem. Quod subiungis: ista non erant insignia Religionis Augustinianæ: ita etiam ego contendo, neque prorsus illa à te prolata talia fuisse, & proinde neque ex istis, neque ex illis notis, quas hi retulerunt authores, compingi posse Fratrem, aut Eremitam Augustinianum.

8 Aliorum pergis vrgere testimonia, quæ ego relatore potiùs quàm impugnatore dixeram indigere. Illa breuiter perstringam. Primum Breuiarij Braccarensis dicentis, quòd *Franciscus ab anno 25. terrena omnia despiciens Christum in omni vita secutus est.* & infrà: *nouum mox Ordinem instituit.* Inde contendis sumendam horum vim verborum, quòd Franciscus ab illo tempore terrena omnia despiciens, Christum in omni vita secutus sit, scilicet in eo Religioniss statu, quem tunc suscepit: & proinde propriè dici quòd *nouum Ordinem instituerit*; quia eò vsque sub alio militauit. Huc reducitur totius tui pondus discursus. Ad hæc illud solùm interrogauerim, an non Franciscum, siue alium quempiam, qui paternas opes, terrena omnia, imò & proprias vestes despiceret, & in solitudinem se reciperet, vel etiam alibi se pietati sacraret; etsi nulli se religioni dicaret, si in illo statu rectè viuendo vsque ad mortem perseueraret, propriè & verè diceretur Christum in omni vita fuisse secutum? Quid ergo impedit quominus Franciscus, qui vt nudum in cruce Christum nudus sequeretur, [o] *admirando feruore spiritu ebrius, reiectis etiam femoralibus, totum se coram*

De Breuiario Braccar.

o Ben. in leg. c. 2.

omnibus denudauit, & oblatum sibi mantellum pauperem & vilem cuiusdam agricolæ, seruientis Episcopo, in crucis modum consignauit, operimentum sibi formans crucifixi hominis & pauperis seminudi. non dicetur omnia despexisse,& per illud biennium, quo sub Eremitico & pœnitentis habitu sui iuris & solitarius incessit, Christum fuisse sequutum; deinde instituto nouo Ordine arctiori & perfectiori vinculo, eandem Christi continuasse sequelam? Coniuncto illo statu Anachoretico cum Minoritico, inter quos nullum temporis spatium intercessit, à prima illa conuersione, & rerum abdicatione Christum deinceps per omnem vitam est perfectè sequutus.

Secundum Petrarchæ, & tertium Volaterrani ipse ingenuè fateris parum huic Monachatui suffragari. Neque efficacius certè reputandum est quartum ex Breuiario Romano testimonium, etiamsi adminicula adhibeantur ex verbis Antonini & Fernandi Perezij. Quid enim ex Breuiario obiicitur, quàm quòd *in charitatis officijs tantum profecerit, vt Euangelicæ perfectionis cupidus, quidquid haberet pauperibus largiretur.* Totum hoc libenter admitto,quid inde? Antoninus addit, quòd *deposuit mundum totaliter contemnere*, id etiam libenter concedo; imò addo quòd de facto generosissimè contempsit, quid tum? Fernandus adiungit, quòd *se omnino elongauit à sæculo, Eremitæ vitam suscepit, sicque cœpit esse perfectus in stadio Domini.* Atque hæc etiam verissima: elongauit fugiens, & mansit in solitudine. Quid ex tota hac testium mistura,

De Breu. Romano.

De Fernando Perez.

ra, quàm quòd perfectionis Euangelicæ cupidus, quæ habebat pauperibus sit largitus, decreuerit mundum totaliter relinquere, ab eo se omnino elongauerit, Eremitam egerit, & cœperit esse perfectus. Omnia hæc etiam nos asserimus, & prædicamus, atque verificari contendimus in perfecta illa bonorum renunciatione, & biennali vita Eremitæ, neque ad illa verificanda opus esse putamus comminisci statum Religiosum.

10 Sed vrget Marquez, subiunxisse Pereziũ *Francisci exemplo multos prouocatos, & animatos, mundum reliquisse, & conuolasse ad statum pœnitentiæ.* Vbi infert Marquez, ergo erat tunc Franciscus in statu perfectionis & pœnitentiæ: huiusmodi autem status ex sententia S. Thomæ [p] dari non potest sine obligatione trium votorum substantialium. Erat verè tunc in statu perfectionis Franciscus, quippe iam inchoauerat suam Religionem, & qui ad eum accesserant, eius exemplo commoti, Minoritæ fuerunt, non Augustiniani.

[p] *Thom. 2. 2. qu. 186. ar. 6. in cor.*

11 Quintum ex Ioanne Pineda, & Marco Vlyssiponensi, à me aliàs reiectum, reproducis, eáque de causa à Marquez allatum dicis, quia neúter opinionem Bergomensis ab ipsis relatam, refellit. Vnde infers num. 913. quòd illi adhæserunt, & ad minus probabilem esse existimarunt. Sufficienter reiectam vterque putauit, fragili & futili eius explicato fundamento. Qua enim vlteriori indiget impugnatione, quod nec suo fundamento subsistit. Abundè refellitur, dum ostenditur, quòd nec ipsum, quo stat, stare

De Ioan. Pineda.

possit. Mos hic apud authores inoleuit, inanes quasdam opiniones retecto imaginario & falso fundamento exsufflandi. Quia rem aliquam quis ex alio refert, non propterea ei assentiri dicetur. Herodotus [q] insignis historicus, quem historiarum patrem Cicero [r] appellat, non vno in loco protestatur, sese quædam, vt ab aliis accepit, recitare, licèt fidem illis suam non astringat. Pineda refert, *Episcopum Assisiatem nudo Francisco sagum iniecisse pastoritium, à quo originem accepit habitus Religionis, ab ipso instituta, atque ita vestitum prodisse in campos, cœlestisque ardore exæstuantem diuinas laudes Gallicè decantasse. Magister Pisanus ait eum per Biennium solitarium incessisse instar Eremitæ vestitum; atque hinc Philippus Bergomensis dixit eum fuisse sui Ordinis Eremitici S. Augustini, & professionem emisisse in manibus religiosissimi viri Ioannis Boni Mantuani, séque ita habere in suo Ordine scriptum sub syngrapha publici Notarij &c.* Mox narrat, cum duodecim sociis ad Innocentium III. perrexisse, vt regulæ confirmationem acciperet. Quænam hîc necessitas impugnandi opinionem adeò facilè & leuiter exortam? Ita refert: dixit Pisanus, instar Eremitæ solitarium biennio incessisse: hinc nata Monachatus opinio. Si Pineda asserit sub ipsa illa pastoritia veste ab Episcopo accepta incessisse, & ab hac originatum habitum Religionis Minorum, quomodo potuit suspicari, multò minùs admittere sub aliena & dissimili incessisse veste Augustiniana. Si ab hac habitus Minoritici originaria veste trãsit ad ipsius Ordinis institutionem & Regulæ confirmationem, quomo

q *Herod. lib.* 1.
r *Cicero* 1. *de leg.*

quomodo potuit censere interfluxisse alienæ professionis biennium, & ab illa ad nouæ vitæ transiisse institutum? Planè intellexit inter Antistitis brachia inchoatam nouam illam vitæ Minoriticæ normam, cuius habitus formam refert ab Episcopo tunc acceptam, & proinde dixit anno 1206. primo Franciscum conuersum per vitam religiosam; idque ex reuelatione diuina.

12 Marci testimonium huic simile, sed infirmius est, dum vestram opinionem datâ operâ & peculiari impugnat tractatu. *Incessit*, inquit, *biennio in habitu talari paupere, & honesto, baculum manu gestabat instar Eremitæ, calceatus pedibus, cinctus corrigia: atque hinc desumpta occasio asserendi Monachum fuisse Augustinianum.* At habitum hunc talarem, seu longũ ipse Marcus retulit ab Augubino amico accepisse, & tanquam rem ridiculam refert hinc natam illam opinionem, quam etiam, vti dixi, proprio refellit opusculo. Tacuisse autem vtrumque dum opinionem referebat propter conscientiæ stimulum, sed & Pinedam Bergomensis opinionem non ampliùs probasse, ac Marcum improbasse, ne suæ Religionis offensionem incurreret, gratis nimis ac liberè à vobis dictum ex vtriusque discursu quisque coniiciet. De Marco Vlyssiponẽsi.

13 Sextum ex Henrico Sedulio Minorita est Antonio Yepes Benedictino proinde repuli, quia Sedulius omnino hanc vestram impugnat opinionem, & Yepes de ea conditionatè tantùm loquitur, neque quidquam asserit, neminémque citat præter solum Romanum in margine. At tu in- De Sedulio & Yepes.

terminatim contra me quereris; quòd dixerim hos à Marquez adduci pro hac vestra opinione, contendísque hos ab eo non vocari in testes Monachatus, sed probabilitatis opinionis, quæ adstruit Monachatum. Nescio quam hîc excogitas Metaphysicam distinctionem, quam neque tuus Magister somniauit: producta enim ingenti suorum testium classe, viginti scriptorum pro hoc Monachatu aciem claudit his duobus, quasi coassertoribus, dicítque yepes censere hanc opinionem probabilem. Vnde quæso? his solis nudísque verbis: *nihil amittit Ordo Prædicatorum, propterea quòd S. Dominicus fuerit priùs Canonicus regularis, neque Religio S. Francisci, si ille fuerit priùs Ordinis S. Augustini, vti aliqui opinantur.* Dicis *opinionem* vocasse, & Sedulium dixisse *Hinc nata opinio*, & proinde vtrumque eam iudicasse probabilem, At yepes non dixit se ita opinari, sed vestrûm aliquos, & Sedulius sedulò hanc opinionem vestram impugnat. Subiungis, etsi verò iudicauerint falsam, tamen dū *opinionem* vocant, censent probabilem. Si tibi sufficit, vt vocetur *opinio*, ego per totum hunc tractatum eo sæpissimè nomine appello, sed falsam censeo, & tanquam talem cum Sedulio impugno. Si hac externa & laruali probabilitate verbalis opinionis tibi satisfactum admittas, facilè conueniemus, ego opinionem vocabo & reuocabo, sed falsam reputabo, tu tuâ tibi probabilitate lætus applaude.

De S. Antonio de Padua.

14 Septimum ex S. Antonio Patauino, quod ego obscurissimum, & longè alienum ab isto vestro Monachatu reputauit, denuò eodem modo, tuus Magi

Magiſter, expendis. Vim ponis in illis verbis, quod Matathias, qui fugerat in deſertum, *ſignificat virum iuſtum, & religioſum, ſpecialiter tamen Religionis fundatorem, vt B. Franciſc.* Notas S. Franciſcum priùs hîc vocari religioſum, deinde Ordinis inſtitutorem, quaſi priùs ſub veſtra Religione militauerit, deinde ſuam inſtituerit. Deinde ponderas, infra iterum dici, quòd per eundem Matathiam ſignificatur *vir religioſus, qui filios quinque, id eſt, ſenſus, mundum fugiens, ad montem perfectionis Euangelicæ ſecum ducit*; quem poſtea alij multi tanquam ducem & paſtorem ſequuntur. Comparat, inquis, virum Religioſum D. Franciſcum Matathiæ, qui *duplicem ſtatum habuit in deſerto, nempe priuati militis, & communis ducis.* Vtrumque ergo ſtatum habuit. Franciſcus, & militis, & ducis.

15 Heu, quàm facilè vehemens quiſque hominem ducit & circunducit affectus! Propoſuiſtis vobis Franciſcum omnino efformare Auguſtinianum. Omnia in hunc finem conducunt, ſiue clara, ſiue obſcura; ſiue recta, ſiue diſtorta. Vbicumque *Franciſci* & *Religioſi* voces occurrunt, à vobis ſtatim combinantur, & in rem veſtram adaptantur. Non hîc inſtitutus peculiaris de Franciſco diſcurſus, ſed potiùs adductus eſt in exemplum particulare generalis ſermonis. Dixerat author per Matathiam, duplici ſtatu militiæ & Principatus inſignem, denotari *virum Religioſum, ſpecialiter tamen Religionis fundatorem.* De omnibus Religionum fundatoribus indeterminatim locutus eſt; propoſuitque Franciſcum tanquam exemplum; quod ſimiliter de Augu-

ſtino,

ſtino, Benedicto, Ioanne Bono, aliſque Religionum fundatoribus eadem proprietate verborum, & ſimilitudinis adæquatione feciſſet. Quis etenim horum non priùs duxerit ſecum in deſertum ſuos quinque filios, id eſt, ſenſus, & aſcenderit in montem perfectionis Euangelicæ, quàm ad eum deſcenderint alij *quærentes iudicium & iuſtitiam*? Quis eorum non priùs in ſe Religionis normam efformauit, quàm in alios tranſmiſit? Quis non priùs Religioſus, quàm Religionem inſtituit? Nonne eodem itaque tenore verborum, & exempli veritate potuiſſet dicere Antonius, Matathias ſignificat virum Religioſum, ſpecialiter tamen Religionis fundatorem, vt B. Baſilium, Auguſtinum, Ioannem Bonum, qui tamen à ſuâ diſtinctam non ſunt profeſſi religionem.

De Franciſco Mauro.

Deuenimus tandem ad vltimum, Franciſcum 16
Maurum Hiſpellatem, cuius carmina inde tibi arrident, quòd putes in eis deſcribi exordia nouæ vitæ, quam ſibi propoſuit ſectandum, poſtquam in eremum receſſit, vbi *religione ſacrâ acres ſibi fecerat hoſtes Erebi colonos*; & proinde in deſerto conſtitutum ex hoc loco vis dicendum religioſum. Planè mihi conſtat te Vatem non conſuluiſſe, neque à longè ſalutaſſe. Si enim propiùs acceſſiſſes, aut legiſſes, primo ictu oculi conſpiceres omnia hæc bella, firmatáque inter Franciſcum & inferorum furias odia aſpera, animúmque adoleſcentis intrepidum à Poëta deſcribi ſtatim à decuſſis veſtibus, & patri reſtitutis, antequam Aſſiſio excederet, aut quidquam de Religione vel ſubeunda, vel fundanda poſſet cogitare. Id-

que

que amplius confirmat, quòd post hæc carmina, & alia, quæ interiacent, eius secessum in Eremum, & loca deserta ita disertè describat.

Tantum autem sepat, Diuûm sacra limina visit,
Pérque vrbem, lucósque sacros, locáque horrida dumis
Sicubi templa iacent magnis euersa ruinis,
Mox adit, & gemitu nemorum alta cacumina quassat.
*Præcipuè verò flaui * sub vertice montis;*
Siue antrum horrificum, nigræ siue ilicis vmbram
Nactus: saxa piis, & duras vocibus ornos
Mulcet, & alituum genus ad noua carmina sistit.

Maur. li. 5. Franc. v. 197.

* *Subasij montis prope Assisium? vbi frequens tūc eius secessus.*

Totius discursus epitome.

OBfirmatæ inter duo nobilissima Sodalitia controuersiæ tenuem originem, ancipitem progressum, & præsentem statum hîc ad compendium placuit redigere. Ioannes Bonus Mantuanus prope Cæsenam, nobilem Romandiolæ ciuitatem, congregationem inchoauit Eremitarum. Per diuersas prouincias aucto numero impetrarūt à Sede Apostolica regulam S. Augustini. Fluctuante deinde Sodalitio graui schismate, rebus componendis præfecit Innocentius IV. Electum Patauinum, & Simonem Minoritam, lectorem Mediolanensem, qui prudenti moderamine discordantes fermè per triennium, ad pacem reduxerunt, constituto vniuerso Ordine sub vno

capite

capite in Capitulo Bononiensi.Posthæc S.Bonauentura Cardinalis, qua pollebat in Concilio Lugdunensi authoritate, impensè huic fauit Sodalitio. Non defuere Minoritæ, qui vel magnificandis rebus propriis, vel attenuandis alienis,dixerunt Bonauenturam in Comitiis Augustinensium Præsidem egisse, & viuendi normam præscripsisse. Historiæ imperiti Simonis & Bonauenturæ acta confuderunt, & huic, quem in Concilio Præsidem audierunt, Augustinianis fauisse, tribuerunt, quæ obscuro rumore Minoritam, ignoti fortè nominis, in pacificanda & stabilienda sub vno capite Religione præstitisse præceperunt.Hinc Bonauentura Præses,fautor,& instaurator Augustinianorum prædicatur. Non id placidè auditum. Philippus Bergomensis Eremita, ne Bonauenturam rectorem, aut directorem admitteret, D.Franciscum, Bonauenturæ magistrum, Ioannis Boni scripsit discipulum. Nouæ rei sumpta antiqua probatio, ex vetusto scilicet chirographo, quod *aliquando*, inquit, *visum est*. Placuit Augustinianis istud honoris incrementum, faciléque sequuti sunt tantæ assertionis authorem. His accesserunt alij, creuítque miris auctariis opinio. Demum Hieronymus Romanus, Eremita plus cæteris in hac re se diffudit, eáque Francisci Monachatui comprobando aduexit, quæ cordati quique repellant. Insurrexit acriter Antonius Daza Minorita, veterémque resumpsit cantilenam de Præsidentia Bonauenturæ. Alia insuper addidit, quæ virum doctum, & grauem Ioannem Marquez ad scribendum

impu

impulerunt, & integro compingendo volumini materiam ministrarunt. Ponderosè & doctè disputationem aggressus, tota Augustinianorum acie, copiisque auxiliaribus decertauit. Viribus impar, & virtute inferior iussus ego respondere, probare studui, quod volebant, velle non potuisse. Ioannem Bonum, quem Francisci dicebant Magistrum, conuersione ostendi posteriorem, & toto illo biennio, quod magisterio præscribunt, adhuc in sæculo vixisse. Deinde Bergomensem primum huius docui Monachatus authorem; quos priores Marquez dicebat, in Ordinem reduxi; quos posteriores constituit, singulatim eneruaui. Displicuere hæc R. Adm. Patri Thomæ de Herrera, S.Theologiæ Magistro, virtute, literis, religiosis moribus insigni, meóque libello magnum opposuit volumen, atque ita crescere oportuit, dum singula verba vellicabat, nihilque me dixisse prætendit, quod abundè non potuerit reprobare. In Augustini versatus operibus in me tota conuertit; passim, vbique ad singulas periodos sancti viri verbis, siue in hæreticos emissis, siue in alios asperè prolatis, in me vel opportunè, vel importunè retortis. Pacatum tamen hæc animum non perturbarunt, neque ab amicissimo viro diuellunt, cui me arctissimo amicitiæ fœdere connecti, & intima communione spiritus coniungi, palam profiteor. Corpore, non animo diuidimur, hominis virtutem veneror; merita, quibus egregiè antecellit, suspicio. Eius tamen volumini respondi, sed, vti reor, absque amici offensione, quem lædi non

putem

putem, etsi ego senserim contraria. Quantum ego virum diligam, inde quisquam perspiciet, quòd neque prouocatus, grauius quidquam protulerim; neque punctus, aculeum ex aduersò emiserim. Iam hîc sistendum puto, & sodales vtrinque exhortandos, vt inanes controuersias missas faciant, & alternas fabulas paci & fraternæ concordiæ postponant.

——— Pax optima rerum
Quas homines nouisse datum est: pax vna triumphis
Innumeris potior: pax custodire salutem,
Et fratres æquare potens.

Silius Ital. l. 11. sub finem.

INDEX

INDEX ALPHABETICVS.

A

BAGARVS imaginem Christi ab ipso Christo accepit. 232
Ægidij viterbiensis assertum examinatur. 111
Antonius Daza Minorita scripsit contra Augustinianos S. Francisci Monachatum in ordine S. Augustini asserentes. 2
S. Antonius Patauinus non asseruit Monachatum S. Fancisci. 126. 362
Probabiliter non agnouit Eremitas Augustinianos. 128
Apologetici defensio. 144
Augustinus Antolinez. 164
S. Augustinus an præscripserit Augustinianis regulam. 18. an stigmata Christi cordi impressa habuerit. 115
Augustiniani mirè discrepant circa locum tirocinij S. Francisci in suo Monachatu 36, & 257
Augustinianis certus præscribitur à Pontifice habitus,

bitus, quem quidam eorum recusant. 46
Interponunt appellationem. 48
Recurrunt personaliter ad Pontificem. 49
Præfigitur illis terminus. 52. adhuc renituntur. 53.56
Augustinianorum habitus, corrigia, & baculus originem non habuerunt ab Augustino 63. 72
Augustinianis conceditur licentia vt baculos non deferant. 64.68.69.70
Author propriè quis dicendus à tempore scriptionis. 172

B

BAsilius Ponce. 164
Beatius est magis dare quàm accipere. vbi habeatur in Scriptura. 229
S.Benedictus quam primò regulam professus sit. 225
Bernardus à Bessa, S.Bonauenturæ socius. 24
S.Bonauentura explicatus. 32.33
Bzouius. 22

C

CÆsena quantum distet ab Assisio. 29
Carolus de Tapia refellitur. 8
Cristus an triduo mortuus. 169
Circa magnam habet mensuram apud Chronologos. 21
Constantius Laudensis scripsit vitam B. Ioannis Boni. 6

Conuersio

Conuersionis significatio. 79.289
Corona Clericorum quid significet. 81.292
Critanæ Augustiniani asserta quædam examinantur. 112

D

S. Dominicus sub regula S. Augustini consecratus. 26
Dudum particula exiguum temporis spacium significat.

E

ERemitæ Tusciæ quando susceperunt regulam S. Augustini. 88

F

FAsciculi temporum quis autor. 18
S. Franciscus Eremiticam vitam duxit biennio, non tamen propterea Augustinianis Eremitis accensendus. 1
Refellitur prætensus hic Monachatus 5.10. 23.26.30.33.34.260. soluuntur Augustinianorum argumenta. 41. & seqq.
S. Franciscus quando conuersus. 10.209
S. Franciscus non potuit sub Ioanne Bono audire. 12
Franciscus Corneio. 164
Franciscus Maurus Monachatum S. Francisci non adstruit. 129.365
S. Franciscus de Paula annum integrum in Ordine Minorum peregit. 27

Plura & complura, quî differunt. 205
Polydorus Vergilius Philippo Bergomensi posterior. 99.330

S

SAbellicus posterior Philippo Bergomensi in scribendo. 98.328
Seculum, quid significet. 171

V

VIllegas qualis Historicus. 120
Virginitas Mariæ asseritur in Euangelio. 229

ERRATA.

Pag. 152. lin. 19. leg. *Eò*.
219. 10. leg. MCCXXVI.
273. 10. pro S leg. 5.

FINIS.

DE R. ADMODVM PRTRIS F. LVCÆ VVADDINGI Apologetico, ac eius defensione, ad RR. PP. Augustinianos Ogdoastichon.

AVgustinus amat Franciscum, nempe vicissim
Hic illum redamat, cordáque nectit amor,
Ast amor hic verus falso non gaudet honore,
Desine posteritas somnia vana sequi.
Vera retecta patent VVaddingi clara labore,
Litibus extinctis concilietur amor.
Summâ dum Patres in cælo pace fruuntur,
Cur nati in terris iurgia vana mouent?

Fr. LVD. CAVALLI
Minorita.

